

JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VIETOS VEIKLOS GRUPĖS TERITORIJOS
VIETOS PLĖTROS 2014–2020 M. STRATEGIJA

Jonava

2015 m.

TURINYS

4	
4	
6	
35	
38	
40	
40	
41	
42	
46	
8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	46
59	
10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas	69
76	
79	
82	
IV DALIS. PRIEDAI	86
86	
88	
90	
91	
92	
108	
111	
136	
138	
paveldo objektai	138

10 priedas. Jonavos rajono savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įstaigų informacija apie VVG teritorijos socialinę ekonominę situaciją: Jonavos rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus informacija (2015-07-14 raštas Nr. 6B-13-2015-0080 ir 2015-07-30 raštas Nr. 6B-13-2015-0081); Socialinės paramos skyriaus informacija apie pašalpų gavėjus, pagalbą į namus ir socialinę globą gavusius asmenis, socialinę atskirtį ir skurdą patiriančius asmenis, globos įstaigas (2015-07-15 raštas Nr. 6B-09-2764); Civilinės metrikacijos skyriaus informacija (2015-07-20 raštas Nr. 6B-10-388 ir 2015-07-20 raštas Nr. 389); Strateginio planavimo ir investicijų skyriaus informacija (2015-07-23 raštas Nr. 6B-11-2873); Jonavos rajono savivaldybės administracijos informacija apie laukiančius socialinio būsto (2015-08-06 raštas Nr. 6B-06-2993) ir apie vietinės reikšmės automobilių kelius (2015-08-26 raštas Nr. 6B-19-3289); Jonavos kultūros centro informacija (mėgėjų meno kolektyvai ir jų nariai, 5 lapai); seniūnijų duomenys apie kaimų ir viensėdžių skaičių; VšĮ „Jonavos pirminės sveikatos priežiūros centras“ informacija (2015-07-10 raštas Nr. S3-1892); UAB „Jonavos vandenys“ informacija (2015-08-10 raštas Nr. S-358).....	135
11 priedas. Kauno teritorinės darbo biržos Jonavos skyriaus duomenys (2015-06-25 raštas Nr. S1-315(3)).....	169
12 priedas. VšĮ „Ekoagros“ informacija (2015-07-08 raštas Nr. K-158).....	171
13 priedas. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyriaus Jonavos skyriaus informacija (2015-06-29 raštas Nr. (10.124) S-42204 ir 2015-07-10 raštas Nr. (10.124) S-44503)).....	172
14 priedas. VĮ „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ informacija (2014-11-12 raštas Nr. 1S-7551 ir 2015-07-17 raštas Nr. 1S-5826).....	174
15 priedas. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR Finansų ministerijos informacija 2015-07-22 raštas Nr. (13.2-38)R-5468.....	179
16 priedas. Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Jonavos rajono policijos komisariato viešosios policijos skyriaus informacija (2015-07-24 raštas Nr. 20-S-132773).....	181
17 priedas. Kauno apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Jonavos priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos informacija (2015-07-30 raštas Nr. 13J-99).....	182
18 priedas. VVG visuotinio narių susirinkimo, kurio metu pritarta VPS, protokolas.....	183
19 priedas. VVG visuotinio narių susirinkimo, kurio metu pritarta VPS, dalyvių sąrašas.....	184
20 priedas. VVG kolegialaus valdymo organo narių privačių interesų deklaracijų kopijos.....	187
21 priedas. Jonavos rajono seniūnijų 2011 m. ir 2014 m. duomenys apie VVG teritorijos gyventojų skaičių ir skurdą bei socialinę atskirtį patiriančius gyventojus.....	218

1. Jonavos rajono savivaldybės VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija**1.1. Informacija apie VVG**

Jonavos rajono savivaldybės vietos veiklos grupė (VVG) įsteigta 2005 m. kovo 26 d., o įregistruota Juridinių asmenų registre 2005 m. gegužės 17 d. Organizacijos pavadinimas „Jonavos rajono savivaldybės vietos veiklos grupė“, įmonės kodas 300114900. VVG steigėjai yra: Juozas Plukys, Irena Kuršatienė, Raimundas Volbergas, Algirdas Paplonskis, Kęstutis Celiešius, Petras Vyšniauskas, Janina Vasiljevaitė.

VVG buveinės adresas yra Žeimių g. 15 – 309, LT-55158, Jonava.

VVG valdymas. VVG valdymo organai yra VVG valdyba ir VVG pirmininkas. VVG valdymo struktūros schema pateikta 1.1.1 paveiksle.

1.1.1 pav. Jonavos rajono savivaldybės VVG valdymo struktūros schema

VVG valdybą ir VVG pirmininką renka visuotinis Jonavos rajono savivaldybės vietos veiklos grupės narių susirinkimas (Visuotinis susirinkimas). Tik Visuotinis susirinkimas turi teisę papildyti ir keisti VVG įstatus, nustatyti VVG valdybos narių skaičių, tvirtinti VVG metinę finansinę atskaitomybę ir veiklos ataskaitą, priimti sprendimą dėl VVG pertvarkymo, reorganizavimo ar likvidavimo. Visuotinis susirinkimas taip pat renka revizijos komisiją ir sprendžia kitus įstatuose ir LR Asociacijų įstatyme jam priskirtus klausimus. Šiuo metu yra 35 VVG nariai, iš jų 27 asmenys (75,00 proc. visų VVG narių) yra pilietinės visuomenės atstovai, 7 asmenys (20,00 proc.) – verslo atstovai ir 1 asmuo (2,86 proc.) – vietos valdžios atstovas. VVG narių sąrašas pateikiamas VPS 3 priede.

VVG valdyba yra kolegialus valdymo organas, renkamas iš 12 asmenų 3 metų laikotarpiui. Jonavos rajono savivaldybės VVG valdybos nariai atstovauja skirtingiems sektoriams: 5 nariai (41,7 proc. visų valdybos narių) – pilietinei visuomenei, 4 asmenys (33,3 proc.) – verslui ir 3 asmenys (25,0 proc.) – vietos valdžiai. 5 valdybos nariai (41,7 proc. visų valdybos narių) yra iki 40 m. amžiaus. VVG valdyba įgyvendina Visuotinio susirinkimo aprobuotą VVG veiklos programą ir vykdo kitus Visuotinio susirinkimo priimtus sprendimus, vykdo iš dalies ar visiškai VVG lėšomis finansuojamų projektų atranką ir atlieka kitas pagal kompetenciją jai priskirtas funkcijas. VVG valdybos narių sąrašas pateikiamas VPS 4 priede.

VVG pirmininkas yra vienasmenis valdymo organas. Jis, valdybai pritarus, priima ir atleidžia darbuotojus, atstovauja VVG įvairiose institucijose, parengia VVG finansinę atskaitomybę bei VVG veiklos ataskaitą ir teikia jas svarstymui, taip pat atlieka kitas jam priskirtas funkcijas, kaip numatyta įstatuose.

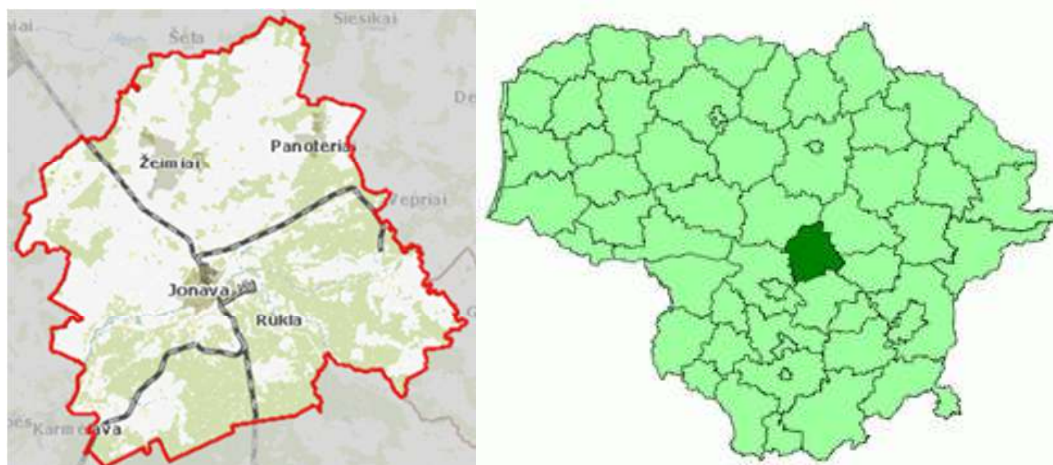
VVG administracijoje dirba 4 darbuotojai: vietos plėtros strategijos įgyvendinimo

	vadovas Petras Vyšniauskas (darbo sutartis nuo 2009 m. lapkričio 1 d.); vietos plėtros strategijos įgyvendinimo administratorius Julius Paulikas (sutartis nuo 2010 m. vasario 1 d.); vietos plėtros strategijos įgyvendinimo finansininkė Inga Grikun (sutartis nuo 2010 m. vasario 1 d.); darbuotojas, atsakingas už vietos plėtros strategijos įgyvendinimo priežiūrą Juozas Jokimas (sutartis nuo 2011 m. liepos 1 d.).
1.2.	VVG vertybės Jonavos rajono savivaldybės VVG veikla paremta tokiomis vertybėmis: • <i>Atvirumas</i>. VVG yra atvira naujiems nariams. Atvirumas taip pat reiškia, jog VVG veikla yra skaidri ir nuolat viešinama. Atvirumas reiškia ir VVG narių pasirengimą priimti naujoves bei būti pasirengus pokyčiams; • <i>Aktyvumas</i>. Kiekvienas VVG narys teikia pasiūlymus VVG veiklos tobulinimui ir savanoriškai prisiima atsakomybę už veiklas; • <i>Atsakomybė</i>. Yra laikomasi susitarimų, kruopščiai atliekami patikėti darbai, paisoma sektoriaus, kuriam atstovaujama, interesų; • <i>Praktiškumas</i>. Teikiami tik pamatuoti siūlymai, ieškoma VVG teritorijai labiausiai tinkančių sprendimų.
1.3.	VVG teritorijos vizija iki 2023 m. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorija – Lietuvos „centras“, prie Neries ir Šventosios upių, puošiamas gamtos gėrybėmis turtingų miškų. Krašto bendruomenė yra susitelkusi, čia vertinamas jaunas ir senas bei pasirūpinama silpnėsiu. Sumaniai veikiančios organizacijos stebina novatoriškais projektais, kuriais ne tik puoselėjamas krašto savitumas, bet ir stiprinama krašto ekonomika bei kuriama gyvenimo gerovė, vadovaujantis tvarios plėtros principais.
1.4.	VVG misija • palaikyti partnerystės ryšius VVG teritorijoje; • stiprinti projektų pareiškėjų ir vykdytojų pasitikėjimą savo jėgomis; • užtikrinti galimybę įgyvendinti pačius geriausius vietos projektus; • telkti vietos bendruomenę ir rūpintis jos nariais; • dalintis gerąja patirtimi ir plėtoti bendradarbiavimo ryšius.

2. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė

2.1. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorija yra centrinėje Lietuvos dalyje (žr. 2.1.1 pav.). Iki antro pagal dydį Lietuvos miesto Kauno yra tik apie 30 km (R1-1). VVG teritorinė aprėptis sutampa su Jonavos rajono savivaldybės administracinėmis ribomis, tik savivaldybės centras – Jonavos miestas - į VVG teritoriją neįeina. Didelė teritorijos dalis priskiriama Neries žemupio plynaukštei, o šiaurinė - vakarinė dalis - Nevėžio lygumai. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorija ribojasi su Kauno rajono VVG, Kaišiadorių rajono VVG, Kėdainių rajono VVG bei Ukmergės rajono VVG teritorijomis.

2.1.1 pav. Jonavos rajono savivaldybės vietos veiklos grupės teritorija¹

Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos plotas – 929,84 km² (R1-2), t.y. 11,5 proc. Kauno apskrities teritorijos ir 1,4 proc. šalies teritorijos.²

Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorija priklauso Kauno apskričiai. VVG teritorijos administravimas vykdomas per aštuonias kaimiškas seniūnijas: Bukonių, Dumsių, Kulvos, Ruklos, Šilų, Upninkų, Užusalių, Žeimių.

VVG teritorijoje yra 3 miesteliai (Ruklos, Panoterių ir Žeimių), 232 kaimai ir 336 viensėdžiai³ (R1-3). Didžiausios gyvenvietės yra Rukla, Upninkai, Žeimiai, Šveicarija, Užusaliai, Bukonys, Kuigaliai, Šilai, Išorai.

2014 m. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje gyveno 16341 gyventojas (2011 m. – 16847 gyventojai)⁴ (R1-4). Viensėdžiuose gyveno 614 gyventojų, arba 3,8 proc. visų VVG teritorijos gyventojų (2011 m. – 3,9 proc.), gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų gyveno 5052 gyventojai, t.y. 30,9 proc. visų gyventojų (2011 m. – 31,5 proc.). Gyvenamosiose vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų gyveno 8569 gyventojai arba 52,4 proc. visų VVG teritorijos gyventojų (2011 m. – 52,1 proc.). (R1-5). 2014 m. lyginant su 2011 m., VVG teritorijos gyventojų

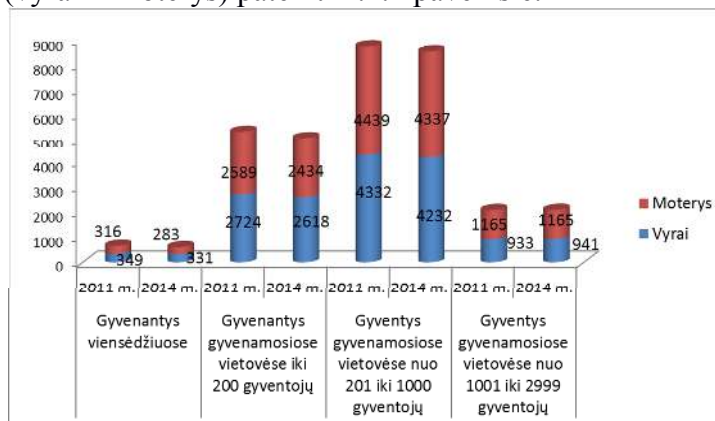
¹ Jonavos miestas į VVG teritoriją neįeina. Duomenų šaltiniai: www.regia.lt, https://lt.wikipedia.org/wiki/Jonavos_rajono_savivaldyb%C4%97.

² Apskaičiuota remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo 2015 m. duomenimis, pateikiamais interneto svetainėje www.zis.lt.

³ Jonavos rajono savivaldybės administracijos (seniūnijų) duomenys. Žr. VPS 10 priedą.

⁴ Jonavos rajono savivaldybės administracijos (seniūnijų) duomenys. Žr. VPS 1, 2 ir 21 priedus.

pasiskirstymas pagal gyvenamąsias vietas išliko praktiškai nepakitęs. Teritorijos gyventojai pagal gyvenamąsias vietas (vyrai ir moterys) pateikti 2.1.2 paveiksle.

2.1.2 pav. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos gyventojai pagal gyvenamąsias vietas

Šaltinis: Jonavos rajono savivaldybės administracijos duomenys

Vyrų ir moterų skaičiaus santykis labiausiai subalansuotas gyvenamosiose vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų (2014 m. vyrų ir moterų santykis šiose gyvenamosiose vietovėse buvo atitinkamai 49,4 proc. ir 50,6 proc.), mažiau subalansuotas – gyvenamosiose vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų (vyrų ir moterų santykis atitinkamai 44,7 proc. ir 55,3 proc.). (R1-6).

Išskirtinumas ir identitetas. VVG teritorija yra Lietuvos centre, jo geografinė padėtis patogi susisiekimo bei transporto infrastruktūros (oro, geležinkelio, automobilių) išvystymo požiūriu.

Vienas iš Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos išskirtinių bruožų – teritorija dažnai siejama su „Achemos“ vardu. VVG teritorijoje veikianti AB „Achema“ yra didžiausia azoto trąšų ir kitų pramoninių chemijos produktų gamintoja šalyje (R1-7). Dar vienas krašto išskirtinumas - tik Jonavos rajone esama tokių kaimų ir gyvenviečių pavadinimų, kaip Šveicarija, Paryžius, Londonas, Venecija (R1-8).

VVG teritorijos tapatumą galima sieti ir su iš čia kilusiais, Lietuvai nusipelnusiais žmonėmis. Tai Abraomas Kulvietis (1510–1545 m.) – lietuvių kultūros veikėjas, teisės daktaras, reformacijos idėjų skleidėjas Lietuvoje; Jeronimas Ralys (1876-1921 m.) – gydytojas, vertėjas, žurnalistas, visuomenės veikėjas, lietuviškos spaudos skleidėjas; Petras Vaičiūnas (1890–1959 m.) – poetas, dramaturgas, vertėjas, išvertęs į lietuvių kalbą žymių pasauliui autorių kūrinius (R1-9).

Išskirtinis VVG teritorijoje yra Ruklos miestelis. Čia veikia Pabėgėlių priėmimo centras, reziduoja Lietuvos kariuomenės padaliniai (žr. 2.5.1 potėmės skirsnį „Valstybės institucijos“). Rukloje gyvena apie trečdalį visų VVG teritorijos socialinės rizikos šeimų, todėl čia itin opios socialinės problemos (R1-10).

VVG 2014 m. pabaigoje surengtos vietos gyventojų anketinės apklausos rezultatai atskleidė, kaip yra suvokiamas ir su kuo tapatinamas kraštas. Dauguma – 65,0 proc. apklausoje dalyvavusių gyventojų didžiuojasi savo gyvenamąja vieta. Didžiausia apklaustų gyventojų dalis (33,4 proc. nuo visų, besididžiuojančių gyvenamąja vieta) labiausiai didžiuojasi gamta ir kraštovaizdžiu. Geografinė padėtimi didžiuojasi 21,7 proc. respondentų, o 17,1 proc. - infrastruktūra. Taip pat nemaža dalis (12,0 proc. nuo visų, besididžiuojančių gyvenamąja vieta) didžiuojasi čia gyvenančiais žmonėmis (žr. VPS 5 priedą).

2.2. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė

Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos gyventojų poreikiams ištirti buvo panaudota keletas metodų: 1) anketinė apklausa; 2) fokus grupių interviu; 3) „koučingo ratas“; 4) vieši susirinkimai ir aktyvūs svarstymai.

1. Anketinė apklausa. 2014 m. lapkričio – gruodžio mėn. buvo apklausti 385 respondentai iš visų VVG teritorijos seniūnijų.

Gyventojų poreikių tyrimo anketa sudaryta iš 31 klausimo (žr. VPS 5 priedą). Gyventojų požiūriui į esamą gyvenamosios vietovės situaciją atskleisti buvo skirti anketos 1, 2, 3, ir 6 anketos klausimai, taip pat 14-20 klausimų viena iš dalių – būklės vertinimas.

Gyventojų nuostatas dėl ateities atskleidžia anketos 4, 9, 10, 11, 12, 13 klausimai, taip pat 14-20 klausimų viena iš dalių – tendencijų vertinimas. Nuostatos dėl ateities apima keletą aspektų: gyventojų nuomonę apie tikėtinus pasikeitimus įvairiose gyvenimo srityse (pvz., paslaugos gyventojams, vietos gyventojų gebėjimai ir pan.); požiūrį į NVO veiklos galimybes, nuomonę apie galimybes pagerinti jaunimo situaciją; gyventojų asmenišką pasiryžimą imtis verslo.

Gyventojų nuostatas dėl viešojo finansavimo panaudojimo prioritetų naujuoju, 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu atskleidžia anketos 7 ir 8 klausimai.

Respondentų socialinį portretą (respondentų gyvenamoji vietovė, išsilavinimas, amžius, lytis, pagrindinis užsiėmimas, šeimyninė padėtis, šeimoje gyvenančių asmenų bei šeimoje esančių bedarbių skaičius, pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį) atskleidžia anketos 21-30 klausimai.

Anketos 14-20 klausimai sudaryti naudojantis vienu iš LEADER programos metodų – teritorinio kapitalo komponentų analize. Teritorinio kapitalo komponentų bei jų elementų vertinimai pasitarnavo ne tik vertinant vietovės situaciją; vietos gyventojai, vertindami atskirus teritorinio kapitalo komponentus bei sudedamąsias jų dalis – elementus, vėliau įsitraukė į svarstymus dėl vietovės ateities.

2. *Fokus grupių interviu* metodas panaudotas tiriant jaunimo poreikius ir ateities lūkesčius. Iš viso atlikti 5 fokus grupių interviu su vietos jaunimo atstovais skirtingose VVG teritorijos seniūnijose. Susitikimų su vietos jaunimu apibendrinta medžiaga pateikiama VPS 7 priede.

3. *„Koučingo ratas“*. Metodas panaudotas susitikimuose su vietos jaunimu. Jaunuoliai turėjo išskirti 4 aktualiausias gyvenimo sritis, įvertinti balais dabartinę jų būklę, nurodyti, keliais balais būklę galima pagerinti per keletą metų ir įvardinti, kokiomis jų nuomone priemonėmis tai galima padaryti. Jaunimo atstovai dabartinę situaciją ir ateities perspektyvas apibūdino remdamiesi bendravimo ir bendruomeniškumo, draugų ir draugiškumo, laisvalaikio ir užimtumo, kultūros ir tautiškumo, mokymo ir mokymosi, veiklos ir verslumo bei šeimos ir buitinių sąlygų būklės ir perspektyvų vertinimo rodikliais (Žr. 2.3 potemės skirsnį „Socialinės situacijos atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai“).

Vieši susirinkimai ir aktyvūs svarstymai. Vietos plėtros strategijos rengimo metu (2014 m. rugsėjo – 2015 m. kovo mėnesiais) suorganizuoti iš viso 44 susitikimai su vietos gyventojais (po 5 arba 6 kiekvienoje VVG teritorijos seniūnijoje). Vieši susirinkimai ir aktyvūs svarstymai vyko tokiu nuoseklumu:

1 *susitikimas*. Informavimas apie pradedamą rengti vietos plėtros 2014–2020 m. strategiją (VPS), pirminės diskusijos apie naujo laikotarpio galimybes dalyvaujant bendruomenių inicijuotoje vietos plėtroje ir raginimas įsitraukti į VPS rengimo darbus;

2 *susitikimas*. Vietovės išteklių analizė, vietos problemų analizė, paramos tikslinėms grupėms analizė. Apibendrinus susitikimų duomenis išaiškėjo probleminių sričių vertinimo hierarchija ir gyventojų grupių, kurioms labiausiai reikalinga parama, hierarchija (žr. VPS 7 priedą);

3 *susitikimas*. Jaunimo situacijos analizė (susitikimų dalyviai – jauni asmenys ir asmenys, suinteresuoti jaunimu);

4 *susitikimas*. Gyventojų anketinės apklausos rezultatų aptarimas, vietovės stiprybių ir silpnybių analizė;

5 *susitikimas*. Diskusijos dėl norimų pasikeitimų laikotarpiu iki 2023 m., „projektų žemėlapis“ sudarymas;

6 *susitikimas*. Konsultacijos ir diskusijos dėl VPS prioritetinių sričių ir lėšų joms skyrimo, taip pat dėl projektų atrankos kriterijų.

Susitikimų dalyvių skaičius - beveik 400 asmenų (žr. VPS 6 priedą). Gauti duomenys panaudoti nustatant, kaip esama teritorijos socialinė ekonominė situacija atitinka gyventojų poreikius, atliekant teritorijos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizę,

formuluojant teritorijos viziją bei pasirenkant prioritetus, planuojant užsibrėžtų tikslų įgyvendinimą⁵.

2.3. VVG teritorijos socialinė situacija

Gyventojų kaitos tendencijos. VVG teritorijos gyventojų skaičius mažėja. 2014 m. lyginant su 2011 m., gyventojų skaičius sumažėjo 506 asmenimis, arba 3,0 proc. (R2-1). Informacija apie gyventojų skaičiaus kaitą parodyta 2.3.1 lentelėje.

2.3.1 lentelė. Gyventojų skaičiaus kaita⁶

	2011 m.					2014 m.				
	Iš viso:	Vyrų		Moterys		Iš viso:	Vyrų		Moterys	
		sk.	%	sk.	%		sk.	%	sk.	%
Lietuvos Respublikoje	3052588	1407223	46,1	1645365	53,9	2943472	1355995	46,1	1587477	53,9
Kauno apskrityje	610225	278856	45,7	331369	54,3	587238	267773	45,6	319465	54,4
Jonavos rajone	46653	21632	46,4	25021	53,6	44470	20608	46,3	23862	53,7
VVG teritorijoje	16847	8338	49,5	8509	50,5	16341	8122	49,7	8219	50,3

Gyventojų skaičiaus mažėjimas Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje atitinka bendras Lietuvos ir Kauno apskrities tendencijas.

Gyventojų skaičiaus mažėjimą Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje lėmė neigiamas gimstamumo ir mirštamumo santykis bei didesnis išvykstančių nei atvykstančių gyventojų skaičius. Statistiniai duomenys rodo (žr. 2.3.2 lentelę), kad nors Jonavos rajone 2011–2014 m. laikotarpiu migracijos procentinė išraiška sumažėjo, tačiau dvigubai viršija Lietuvos ir Kauno apskrities migracijos procentinę išraišką (R2-2).

2.3.2 lentelė. Vidaus ir tarptautinė ir migracija⁷

2011 m.				2014 m.			
Gyventojų skaičius	atvyko	išvyko	saldo	Gyventojų skaičius	atvyko	išvyko	saldo
Lietuvoje							
3052588	67884	106062	-38178	2943472	85709	98036	-12327
Proc.	2,2	3,5	-1,3		2,9	3,3	-0,4
Kauno apskrityje							
610225	13194	21815	-8621	587238	17505	19806	-2301
Proc.	2,2	3,4	-1,2		3,0	3,4	-0,4
Jonavos rajone (kartu su Jonavos miestu)							
46653	1204	2010	-803	44470	1543	1984	-441

⁵ Susitikimų dalyvių sąrašai ir raštu pateikta susitikimų dalyvių medžiaga saugoma VVG būstinėje.

⁶ Lietuvos statistikos departamento ir Jonavos rajono savivaldybės administracijos duomenys. Šioje ir kitose, 2.4-2.6 situacijos analizės potėmėse kai kurie statistiniai duomenys naudojami kartu su VVG teritorijai nepriklausančiu Jonavos rajono savivaldybės centru – Jonavos miestu (tais atvejais, kuomet gauti duomenų be savivaldybės centro nebuvo galimybės. Be to, kartu su savivaldybės centru naudojami duomenys leidžia palyginti rodiklio reikšmes su šalies ir regiono to paties rodiklio reikšme). Tokiais atvejais tekste vartojamas išsireiškimas „Jonavos rajone“ bei nuorodoje į informacijos šaltinius pažymima, kad duomenys pateikiami su savivaldybės centru. Kuomet duomenys pateikiami tik VVG teritorijos, tekste naudojamas išsireiškimas „Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje“, arba „VVG teritorijoje“.

⁷ Lietuvos statistikos departamento duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

Proc.	2,6	4,3	-1,7		3,5	4,5	-1,0
-------	-----	-----	------	--	-----	-----	------

Gyventojų skaičiaus kaita pagal gimstamumo ir mirštamumo santykį Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje pateikta 2.3.3 lentelėje.

2.3.3 lentelė. Gyventojų gimstamumo ir mirtingumo santykis Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje⁸

2011 m.			2012 m.			2013 m.			2014 m.		
Gimė	Mirė	Saldo	Gimė	Mirė	Saldo	Gimė	Mirė	Saldo	Gimė	Mirė	Saldo
174	226	-52	186	245	-59	160	224	-64	144	208	-64

Taigi, 2011–2014 m. laikotarpiu VVG teritorijoje buvo daugiau mirusiųjų nei gimusiųjų ir kasmet šis neigiamas santykis didėjo. 2.3.4 lentelėje pateikiamas Jonavos rajono situacijos palyginimas su Kauno apskrities ir šalies situacija.

2.3.4 lentelė. Gyventojų kaitos rodikliai⁹

	2011 m.		2012 m.		2013 m.	
	mirtingumo rodiklis 1 tūkst. gyventojų	natūralios kaitos rodiklis 1 tūkst. gyventojų	mirtingumo rodiklis 1 tūkst. gyventojų	natūralios kaitos rodiklis 1 tūkst. gyventojų	mirtingumo rodiklis 1 tūkst. gyventojų	natūralios kaitos rodiklis 1 tūkst. gyventojų
Lietuvoje	13,6	-3,6	13,7	-3,5	14,0	-3,9
Kauno apskrityje	13,2	-3,3	13,4	-3,4	13,6	-3,8
Jonavos rajone	13,1	-2,9	14,5	-4,1	14,4	-4,5

Mirtingumo bei natūralios kaitos rodiklių palyginimas rodo, kad 2011 m. Jonavos rajone gyventojų mirtingumas ir natūrali kaita buvo mažesnė nei visoje Lietuvoje ir Kauno apskrityje. Tačiau nuo 2012 m. gyventojų mirtingumas ir natūrali kaita Jonavos rajone padidėjo ir šiuo metu ženkliai viršija tiek visos Lietuvos, tiek Kauno apskrities rodiklius (R2-3).

Gyventojų pasiskirstymas pagal amžių. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes pateiktas 2.3.5 lentelėje.

2.3.5 lentelė. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos gyventojai pagal amžiaus grupes¹⁰

	2011 m.					2014 m.				
	Iš viso:	%	lytis	sk.	%	Iš viso:	%	lytis	sk.	%
iki 7 m.	1228	7,3	vyrų	644	52,4	1195	7,3	vyrų	626	52,4
			moterys	584	47,6			moterys	569	47,6
nuo 7 iki 16 m.	1847	11,0	vyrų	919	49,8	1661	10,2	vyrų	833	50,2
			moterys	928	50,2			moterys	828	49,8
nuo 16 iki 18 m.	458	2,7	vyrų	237	51,7	485	3,0	vyrų	246	50,7
			moterys	221	48,3			moterys	239	49,3
nuo 18 iki 25 m.	1769	10,5	vyrų	910	51,4	1559	9,5	vyrų	813	52,1
			moterys	859	48,6			moterys	746	47,9
nuo 25 iki 45 m.	4790	28,4	vyrų	2619	54,7	4483	27,4	vyrų	2440	54,4
			moterys	2171	45,3			moterys	2043	45,6
nuo 45 iki 65 m.	4386	26,0	vyrų	2213	50,5	4496	27,5	vyrų	2300	51,2
			moterys	2173	49,5			moterys	2196	48,8
65 m. ir vyresni	2369	14,1	vyrų	796	33,6	2462	15,1	vyrų	864	35,1
			moterys	1573	66,4			moterys	1598	64,9
Iš viso:	16847	100				16341	100			

⁸ Jonavos rajono savivaldybės administracijos duomenys. Žr. VPS 10 priedą.

⁹ Lietuvos statistikos departamento duomenys. Jonavos rajono duomenys pateikiami įskaitant Jonavos miestą.

¹⁰ Jonavos rajono savivaldybės administracijos (seniūnijų) duomenys. Žr. VPS 1 ir 2 priedus.

Greitinant 2011 m. ir 2014 m. gyventojų pasiskirstymą pagal amžiaus grupes pastebima, kad didėja vyresnio amžiaus gyventojų skaičius. Tai rodo, kad mažėja dirbančiųjų ir didėja išlaikomo amžiaus žmonių skaičius, o tuo pačiu kaimas sensta (R2-4).

Lentelėje pateikti duomenys rodo, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų skaičius, palyginus su mokyklinio amžiaus grupėmis, mažesnis beveik dvigubai (R2-5). Tai leidžia daryti prielaidą, kad artimiausioje ateityje reikės spręsti mokyklų tinklo optimizavimo problemas, o tuo pačiu užtikrinti kokybišką jaunimo ugdymą ir užimtumą kaime. Akivaizdu, kad mažėja 18-25 m. gyventojų ir 25-45 m. amžiaus gyventojų dalis (R2-6). Tai perspektyviausio ir darbingiausio amžiaus žmonės. Todėl Jonavos rajono savivaldybės VVG kyla svarbus uždavinys rūpintis savo atstovaujamos teritorijos jaunimu.

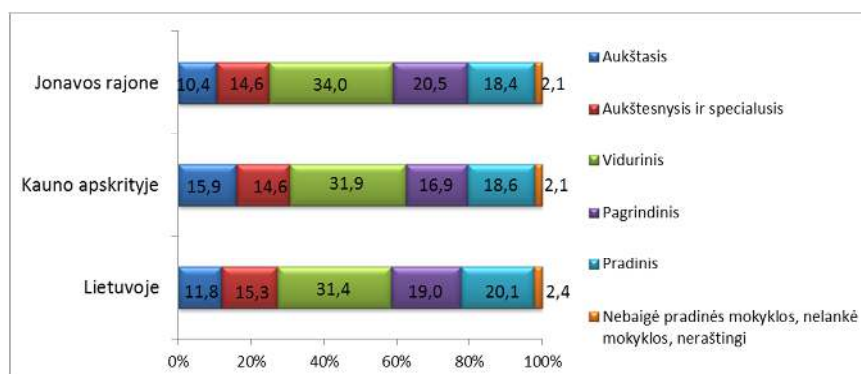
Gyventojų pasiskirstymas pagal lytį. Vyrų dalis gyventojų struktūroje pagal amžių tiek 2014 m. tiek 2011 m., buvo panaši kaip ir moterų (žr. 2.3.5 lentelę). Vyrų ir moterų santykis Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje yra labiau subalansuotas nei visame Jonavos rajone, Kauno apskrityje ir Lietuvoje (R2-7). Tačiau 65 m. ir vyresnių gyventojų amžiaus grupėje 2014 m. moterų buvo 1,8 karto daugiau nei vyrų, kai 2011 m. – dvigubai daugiau nei vyrų (R2-8) (žr. 2.3.5 lentelę).

Gyventojų pasiskirstymas pagal tautybę. Jonavos rajonas pagal tautinę sudėtį gana įvairialypis. Nors absoliuti dauguma – lietuvių tautybės asmenys, kas dvyliktas gyventojas – rusų tautybės, čia gyvena ir lenkai, ukrainiečiai bei kitų tautybių asmenys (R2-9). Gyventojų pasiskirstymas pagal tautybę pateikiamas 2.3.6 lentelėje.

2.3.6 lentelė. Jonavos rajono gyventojų pasiskirstymas pagal tautybę¹¹

	Lietuviai	Rusai	Lenkai	Ukrainiečiai	Baltarusiai	Čigonai	Vokiečiai	Kitų tautybių
2011 m.	87,86	8,23	1,17	0,74	0,57	0,24	0,13	1,06

Gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą. Jonavos rajono gyventojų išsilavinimas yra gana panašus kaip ir Kauno apskrities bei šalies kaimo gyventojų (žr. 2.3.1 pav.). Tik gyventojų su viduriniu išsilavinimu dalis kiek didesnė nei Kauno apskrityje ir šalyje, o pagal gyventojų su aukštuoju išsilavinimu dalį atsiliekama nuo Kauno apskrities kaimo vietovių rodiklių¹² (R2-10).

2.3.1 pav. Gyventojai pagal išsilavinimą (10 m. ir vyresni), pasiskirstymas proc.

Šaltinis. Apskaičiuota pagal Lietuvos Respublikos 2011 metų gyventojų ir būstų surašymo duomenis

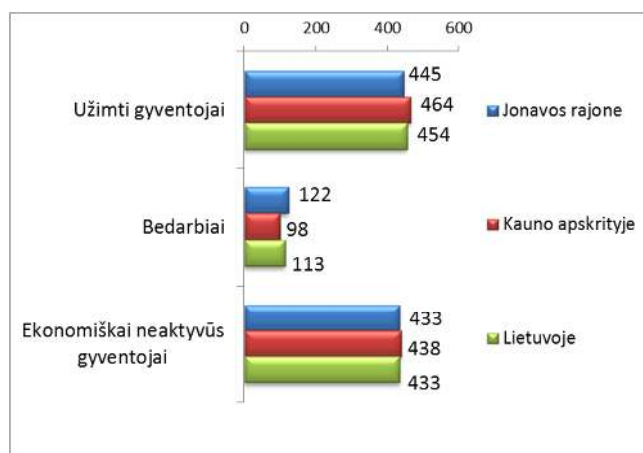
Gyventojų pasiskirstymas pagal ekonominį aktyvumą. Jonavos rajone 1 tūkst. 15 m. ir vyresnių gyventojų teko 445 užimti gyventojai¹³ (R2-11) (žr. 2.3.2 pav.). Šis rodiklis yra kiek

¹¹ Lietuvos Respublikos 2011 metų gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą. Lietuvos statistikos departamentas nekaupia duomenų už vėlesnį nei 2011 m. laikotarpį.

¹² Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

¹³ Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

mažiau palankus nei Kauno apskrities ar šalies. Bedarbių teko 122 asmenys ir šis rodiklis taip pat mažiau palankus nei apskrities. Ekonomiškai neaktyvių gyventojų dalis - panaši kaip Kauno apskrityje ir šalyje.

2.3.2 pav. Gyventojų ekonominis aktyvumas

Šaltinis. Lietuvos Respublikos 2011 metų gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą

Informacija apie bedarbius Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje pateikiama 2.3.8 lentelėje.

2.3.8 lentelė. Bedarbiai Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje¹⁴

Bedarbiai	2011 m.					2014 m.				
	Iš viso	Vyrai	Proc.	Moterys	Proc.	Iš viso	Vyrai	Proc.	Moterys	Proc.
iš viso	1521	741	48,7	780	52,3	1339	651	48,6	688	51,4
iš jų iki 29 m.	246	121	8,0	125	8,2	171	89	6,6	82	6,1

VVG teritorijoje 2014 m. buvo daugiau kaip 1,3 tūkst. bedarbių (R2-12). 2014 m. lyginant su 2011 m., bedarbių skaičius sumažėjo 12,0 proc. (R2-13). 2014 m. bedarbių struktūroje jaunimas iki 29 m. sudarė 12,8 proc. visų bedarbių, kai 2011 m. – 16,2 proc. (R2-14). Vyrų ir moterų dalis jaunų iki 29 m. bedarbių struktūroje daugmaž vienoda.

Gyventojų pasiskirstymas pagal pragyvenimo šaltinį. 2011 m. duomenimis, didžiausios Jonavos rajono gyventojų dalies pagrindiniai pajamų šaltiniai buvo darbo užmokestis (35,1 proc. visų gyventojų), šeimos ar kitų asmenų išlaikymas (29,1 proc.) bei pensija (23,7 proc.). (R2-15). Gyventojų struktūra pagal pagrindinius pajamų šaltinius buvo panaši kaip ir Kauno apskrityje bei Lietuvoje (žr. 2.3.9 lentelę).

2.3.9 lentelė. Gyventojų pajamų šaltiniai, pasiskirstymas, proc.¹⁵

Pajamų šaltinis	Jonavos rajone	Kauno apskrityje	Lietuvoje
Darbo užmokestis	35,13	36,60	35,92
Pajamos iš savo ar šeimos verslo	1,12	1,46	1,45
Pajamos iš žemės ūkio veiklos	0,54	0,72	1,24
Pajamos iš nuosavybės ar investicijų	0,05	0,12	0,12
Pensija	23,66	23,52	23,51
Pašalpa	8,02	6,10	7,06
Stipendija	0,52	0,54	0,55
Valstybės išlaikymas	0,65	1,25	0,97

¹⁴ Kauno teritorinės darbo biržos Jonavos skyriaus duomenys. Žr. VPS 11 priedą.

¹⁵ Apskaičiuota pagal Lietuvos Respublikos 2011 metų gyventojų ir būstų surašymo duomenis. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

Šeimos ir (ar) kitų asmenų išlaikymas	29,09	28,14	27,52
Kitas pragyvenimo šaltinis	1,20	1,54	1,64
Nenurodė	0,02	0,01	0,01

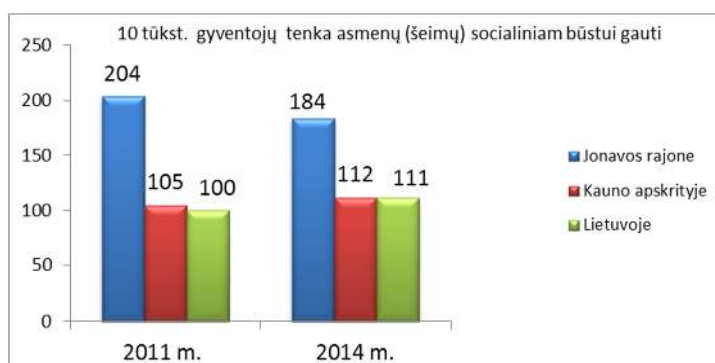
Socialinę atskirtį patiriantys gyventojai. Informacija apie Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos gyventojus, patiriančius socialinę atskirtį, pateikta 2.3.10 lentelėje.

2.3.10 lentelė. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos gyventojai, patiriantys socialinę atskirtį¹⁶

	2011 m.		2014 m.	
	Iš viso:	Proc. nuo gyventojų skaičiaus	Iš viso:	Proc. nuo gyventojų skaičiaus
Skurdą patiriantys asmenys	3303	19,6	2861	17,5
Socialinės rizikos šeimos	153	0,9	147	0,9
Socialinės rizikos šeimose augantys vaikai	393	2,3	404	2,5
Pašalpų gavėjų skaičius	4061*	8,7	1680	10,3
Neįgalieji*	2255	4,8	1988	4,5
Sergantys priklausomybės ligomis asmenys	150	0,9	105	0,6
Vieniši, socialinės rūpybos ar globos reikalaujantys asmenys	73	0,4	67	0,4

* - duomenys pateikiami įskaitant Jonavos miestą.

Kaip rodo statistiniai duomenys, VVG teritorijoje yra opios socialinės atskirties problemos. Nors skurdą patiriančių asmenų (gaunantys paramą maisto produktais iš intervencinių atsargų) mažėja tiek skaičiumi, tiek procentine išraiška, jų dalis gyventojų struktūroje (2014 m. – 17,5 proc.) išlieka didelė (R2-16). Stabili išlieka socialinės rizikos šeimų, sergančiųjų priklausomybės ligomis bei vienišų asmenų, reikalaujančių globos ir rūpybos, dalis gyventojų struktūroje. Tačiau didėja socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius (R2-17). VVG teritorijoje socialinės rizikos šeimų bei vaikų jose santykinai yra žymiai daugiau nei Kauno apskrityje ir Lietuvoje: 2011 m. 1 tūkst. gyventojų VVG teritorijoje teko 10 socialinės rizikos šeimų, kai (Kauno apskrityje ir Lietuvoje – po 3 šeimas) ir 25 vaikai (Kauno apskrityje ir Lietuvoje – po 7 vaikus¹⁷). Situacija VVG teritorijoje nepasikeitė ir 2014 m. (1 tūkst. gyventojų teko 9 šeimos ir 25 vaikai). (R2-18). Be to, apie trečdalį VVG teritorijos socialinės rizikos šeimų ir vaikų, augančių socialinės rizikos šeimose, koncentruojasi vienoje – Ruklos gyvenvietėje.

2.3.3 pav. Socialinio būsto poreikis

Šaltinis: Apskaičiuota pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis

¹⁶ Duomenų apie sergančius priklausomybės ligomis šaltinis – VšĮ „Jonavos pirminės sveikatos priežiūros centras“. Kitų duomenų šaltinis - Jonavos rajono savivaldybės administracija. Žr. VPS 1,2 ir 10 priedus.

¹⁷ Apskaičiuota pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis.

Nepaisant to, kad Jonavos rajone socialinio būsto poreikis mažėja (2014 m. sąrašuose socialiniam būstui nuomoti iš viso buvo 818 šeimų, kai 2011 m. – 950 šeimos,¹⁸ taigi per 3 metus tokių šeimų sumažėjo 13,9 proc.) tačiau išlieka žymiai didesnis nei Kauno apskrityje ir Lietuvoje (žr. 2.3.3 pav.). (R2-19).

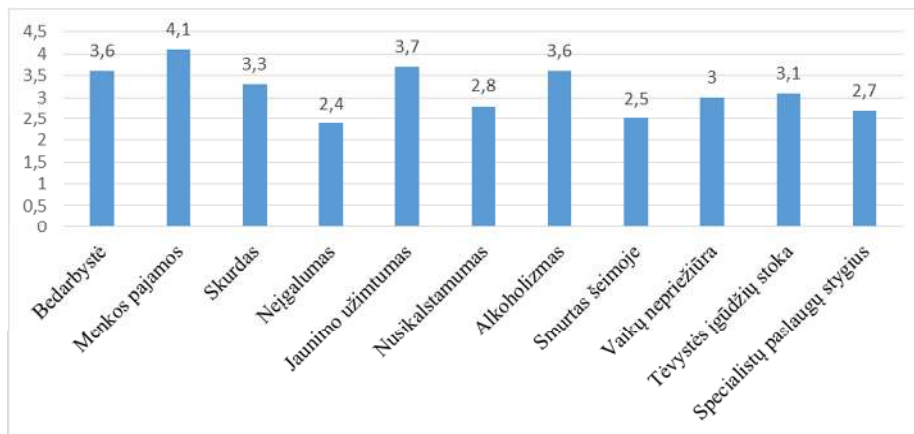
Socialinės situacijos atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai. VPS rengimo metu atliktos anketinės apklausos rezultatai bei susitikimų su vietos gyventojais apibendrinta medžiaga atspindi vietos gyventojų požiūrį į gyvenamosios vietovės socialinę situaciją.

Gyventojų anketinės apklausos rezultatai rodo (žr. VPS 5 priedo 3 punktą), kad didžiausia gyvenamosios vietovės problema yra nedarbas (šią problemą kaip opiausią nurodė didžiausia dalis – 24,7 proc. respondentų), taip pat opi problema yra mažos gyventojų pajamos (nurodė 24,1 proc. respondentų). (R2-20).

Pusė – 49,9 proc. respondentų nurodė, jog jų pajamos yra iki 234,88 Eur per mėnesį (R2-21), o tai reiškia, jog šie asmenys gyvena žemiau skurdo ribos (Lietuvos statistikos departamento 2013 m. duomenimis, skurdo riba Lietuvoje buvo 234,88 Eur). Kiek daugiau kaip trečdalis (32,4 proc.) respondentų nurodė savo šeimose turintys bedarbių.

Gyventojų skaičiaus mažėjimas opiausia problema 13,8 proc. respondentų nuomone, o gyventojų senėjimas - 12,8 proc. respondentų nuomone (R2-22).

Susitikimų su vietos gyventojais metu buvo patikslintas ir papildytas vietos situacijos „vaizdas“. Vietos situacijos probleminių sričių vertinimo hierarchija pateikta 2.1.6 paveiksle.

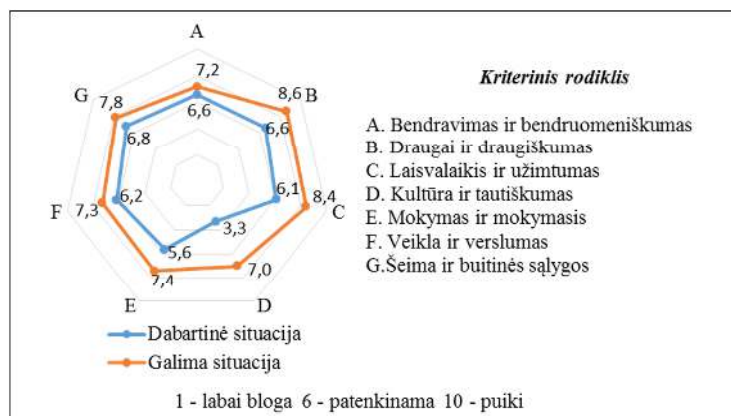
2.1.6 pav. Probleminių sričių vertinimas (1 – visiškai neaktualu, 5 – labai aktualu)

Paveiksle matoma, kad vietos gyventojai opiausiomis vietos problemomis įvardina ne tik menkas pajamas, bedarbystę, bet ir alkoholizmą, skurdą, tėvystės įgūdžių stoką (R2-23).

Gyventojų požiūriu, labiausiai reikalinga parama šioms gyventojų grupėms: neprižiūrimiems vaikams, daugiavaikėms šeimoms, socialinės rizikos šeimoms (R2-24). Mažiausiai gyventojų nuomone pagalbos reikia bedarbiams. Gyventojai argumentuoja, jog dažnu atveju tokie asmenys patys yra nemotyvuoti imtis veiklos (žr. 7 priedo 4 ir 5 lenteles).

Kaimo bendruomenės ir gyventojai anketinės apklausos metu vertindami socialinės situacijos būklę, prioriteto tvarka nukreipti ES 2014–2020 m. laikotarpio paramą siūlo ne tik darbo vietų kūrimui (ši sritis gyventojų nuomone yra pirmoje vietoje pagal būtinybę finansuoti iš 14 sričių. Žr. 5 priedo 7 lentelę), bet ir paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms organizavimui (antroje vietoje pagal svarbą) bei paslaugų gyventojams plėtrai (trečioje vietoje pagal svarbą) (R2-25). Toks respondentų vertinimas atskleidžia, jog dabartinė būklė netenkina gyventojų poreikių ir įvairių paslaugų vietos bendruomenei organizavimas yra viena iš svarbiausių užduočių.

Siekiant išryškinti jaunimo požiūrį į situaciją ir jaunimo gyvenimo ypatumus, buvo organizuoti susitikimai su jaunimo atstovais. Jaunimo gyvenimo socialinės situacijos vertinimas pateiktas 2.1.7 paveiksle.

2.1.7 pav. VVG teritorijos jaunimo socialinė būklė ir perspektyvos

Jaunimas vienareikšmiškai tvirtina, jog kaime yra mažiau galimybių nei kad savivaldybės centre – Jonavos mieste. Jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybės kaime yra nepakankamos, ypač toliau nuo seniūnijų centrų gyvenančiam jaunimui: čia dažnu atveju jaunimo poreikiams nepritaikytos viešosios erdvės ir nėra įrengtų susibūrimo vietų, trūksta įrangos, menka veiklos įvairovė (didesnis dėmesys dabartiniu metu skiriamas sportinei veiklai). Jaunimas taip pat teigia, jog trūksta jaunimo lyderių - veiklos organizatorių. Tiesa, nors jaunimo atstovai situaciją svarbiausiose gyvenimo srityse vertino tik patenkinamai, jie tiki, kad situaciją daugeliu atvejų galima pagerinti. Jaunimas siūlo organizuoti priemones, kurios didintų jaunimo motyvą veikti, apjungtų į veiklą kelių gyvenamųjų vietovių jaunos žmonės, skatintų bendravimą ir bendradarbiavimą su vyresniąja karta (žr. VPS 7 priedo 6 lentelę). (R2-26).

Nors vietos gyventojai išskyrė nemažai vietos problemų, tačiau absoliuti dauguma jų (75,5 proc.) tiki, kad ateinančiame laikotarpyje situacija gerės. (žr. VPS 5 priedo 4 punktą). Optimistinių gyventojų požiūrį greičiausiai lemia ir tai, kad daugelis apklaustųjų (65,8 proc.) pajuto ir teigiamai vertina praeito laikotarpio ES paramą (žr. VPS 5 priedo 4 punktą).

VVG suformulavo VVG teritorijos viziją iki 2023 m., kurioje „užprogramuotas“ siekis sutelkti krašto bendruomenę, kad kiekvienas, nuo jauniausio iki vyriausio, jaustųsi vertingas ir žinotų, jog iškilus būtinybei jam bus suteikta pagalba. Susitelkusi bendruomenė kartu reiškia ir aktyvius vietos gyventojus, kurie yra pilietiškai ir patys imasi veikti vardan geresnės gyvenimo kokybės.

2.4. VVG teritorijos ekonominė situacija

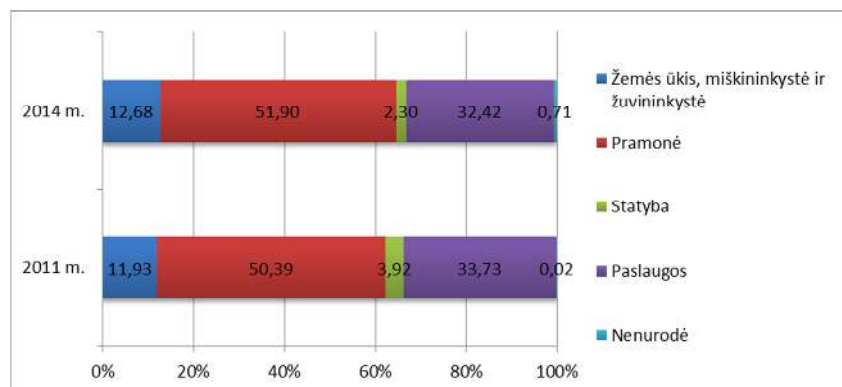
Bendra informacija apie ekonominę situaciją.

Užimtieji. VVG teritorijoje 2014 m. buvo 4393 užimtieji, kai 2011 m. – 4358 užimtieji,¹⁹ t.y. jų skaičius per tris metus padidėjo labai nežymiai - 0,8 proc. (R3-1). Analizuojant užimtuosius pagal ekonominės veiklos rūšis, 2014 m. didžiausia užimtųjų dalis buvo pramonės sektoriuje (žr. 2.4.1 pav.). Antrą pagal dydį grupę sudarė asmenys, užimti paslaugų sektoriuje, trečią – asmenys, dirbantys žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės (12,7 proc.) sektoriuose (R3-2). Lyginant su 2011 m., užimtųjų struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis keitėsi labai nežymiai. Analizuojant absoliučius dydžius, analizuojamu 2011–2014 m. laikotarpiu užimtųjų žemės ūkio sektoriuje padidėjo 7,1 proc., pramonėje – 3,8 proc. Didžiausi pokyčiai įvyko statybos sektoriuje – čia dirbančiųjų skaičius per tris metus sumažėjo 40,9 proc. Užimtųjų sumažėjo ir paslaugų sektoriuje, tačiau palyginti nežymiai – 3,1 proc. (R3-3).

¹⁹

15 priedą.

Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR Finansų ministerijos duomenys. Žr. VPS

2.4.1 pav. VVG teritorijos užimtieji pagal ekonominės veiklos rūšis, pasiskirstymas proc.

VVG teritorijoje 2014 m. veikė iš viso 542 ūkio subjektai, kai 2011 m. – 467 ūkio subjektai, t.y. jų skaičius lyginant su 2011 m. padidėjo 16,1 proc.²⁰ (R3-4).

Darbo užmokestis. 2014 m. vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Jonavos rajone siekė 684,2 Eur ir buvo didesnis lyginant su Kauno apskritimi (655,1 Eur) ir šalimi (677,4 Eur).²¹ 2014 m. lyginant su 2011 m., vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Jonavos rajone išaugo 13,0 proc. (R3-5).

Nedarbo lygis. Nors 2014 m. lyginant su 2011 m., nedarbo lygis Jonavos rajone ir sumažėjo, tačiau buvo trečdaliu didesnis bei bendras Lietuvos ir Kauno apskrities vidurkis (žr. 2.4.1 lentelę) (R3-6).

2.4.1 lentelė. Nedarbo lygis²²

	2011 m.		2014 m.	
	Bedarbių skaičius, tūkst.	Bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis	Bedarbių skaičius, tūkst.	Bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis
Lietuvoje	247,2	13,1	173,0	9,5
Kauno apskrityje	45,5	12,2	30,6	8,5
Jonavos rajone	4,2	14,5	3,3	12,1

Laisvos darbo vietos. Jonavos rajone 2014 m. vidutiniškai per metus užfiksuota 42,1 laisvos darbo vietos, kai 2011 m. - 30,3 laisvų darbo vietų (R3-7). Nagrinėjamu 2011–2014 m. laikotarpiu vidutinis metinis laisvų darbo vietų skaičius nuosekliai didėjo, išskyrus 2012 m., kuomet vidutinis metinis laisvų darbo vietų skaičius buvo tik 13,3.²³

ES ir kitų fondų pritraukimas į VVG teritoriją. Svarbią reikšmę Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijai turėjo lėšos, skirtos per VVG parengtą vietos plėtros 2007–2013 m. strategiją. Per visą programavimo laikotarpį finansuoti 58 vietos projektai, kuriems įgyvendinti iš viso skirta 1,85 mln. Eur (R3-8). Iš jų 1,36 mln. Eur buvo skirta kaimų atnaujinimo projektams. Įgyvendinant šiuos projektus atnaujinta 15 visuomeninės paskirties pastatų ar statinių, 7 viešosios erdvės. Dvejuose gyvenamosiose vietovėse įrengtos nuotekos, dar dvejose vykdyta vandentvarkos objektų plėtra (R3-9). Likusi dalis lėšų – 0,50 mln. Eur buvo skirta „veiklos“ projektams (R3-10). Juos įgyvendinant buvo prisidėta prie vietos kultūros tradicijų puoselėjimo ir populiarinimo, jaunimo užimtumo gerinimo, bendruomenių verslumo skatinimo.

VVG 2011–2015 m. laikotarpiu įgyvendino ne tik vietos plėtros 2007–2013 m. strategiją, bet ir kitus projektus, kurie reikšmingi VVG teritorijos gyventojams. Įgyvendinant įgūdžių įgijimo projektą „Gėbėjimų ugdymas“, (projektui skirta 69,5 tūkst. Eur parama) surengta keliasdešimt mokymų VVG nariams, administracijos darbuotojams, potencialiems vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams pačiomis įvairiausiomis temomis, tiek bendrosiomis (anglų kalba, projektų

²⁰ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR Finansų ministerijos duomenys. Žr. VPS

15 priedą.

²¹ Lietuvos statistikos departamento duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

²² Lietuvos statistikos departamento duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

²³ Lietuvos darbo biržos duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

rengimas, buhalterinės apskaitos tvarkymas ir pan.), tiek specializuotomis (pvz., socialinio verslo organizavimas, LEADER metodo įgyvendinimas ir kt.). Suorganizuoti mokymai prisidėjo prie vietos gyventojų gebėjimų stiprinimo, paskatino drąsiau imtis naujų idėjų įgyvendinimo (R3-11).

Kartu su užsienio partneriais – Lenkijos vietos veiklos grupėmis „Ciuchcia Krasińskich” ir „Zielone sioło” įgyvendino tarptautinio bendradarbiavimo projektą, skirtą regioninių produktų ir paslaugų populiarinimui Lietuvoje bei Lenkijoje. Įgyvendinant projektą ne tik suorganizuotos bendros mugės, seminarai ir konferencijos, parengta Jonavos rajono ir Mazovijos vaivadijos Przasnysz ir Ostrów Mazowiecka apskričių regionų produktų populiarinimo galimybių studija, išleistas bendras katalogas lenkų ir lietuvių kalbomis apie vietovių produktus, paslaugas, istorinio ir kultūrinio paveldo bei kraštovaizdžio objektus, pritaikytus turizmui, bet ir sukurta elektroninė parduotuvė vietos gamintojams ir paslaugų teikėjams, kurios adresas <http://www.litpolshops.lt>. Ši svetainė suteikia galimybę pagal poreikį sukurti atskirą elektroninę parduotuvę kiekvienam gamintojui. Šiuo metu yra įkurta ir veikia bendruomeninio verslo elektroninė parduotuvė www.paslaugucentras.litpolshops.lt/, kurios paslaugomis jau naudojasi tiek vietos gyventojai, tiek ir organizacijos (R3-12). Naudojantis šia parduotuve yra galimybė apmokėti už prekes ir paslaugas naudojantis internetine bankininkyste, yra išspręsti ir prekių tiekimo klausimai. Jonavos rajono savivaldybės VVG dalis minėtame projekte – 81,76 tūkst. Eur. Už projekto tęstinumą atsakinga naujai įkurta tarptautinė asociacija „Lietuvos ir Lenkijos vietos veiklos grupių partnerystė“.

Jonavos rajono savivaldybės administracija 2011–2015 m. laikotarpiu, be VVG finansuotų 16 investicinių projektų, įgyvendino dar 37 projektus, skirtus VVG teritorijos gyventojams, kurių bendra vertė – daugiau kaip 86 mln. eurų (žr. 2.4.2 lentelę). Visi šie projektai (išskyrus vieną, skirtą detaliesiems planams parengti) yra investiciniai, juos įgyvendinant buvo atnaujinami viešieji pastatai, tvarkomos viešosios erdvės (R3-13). Detalų šių projektų aprašą galima rasti VPS 10 priede.

2.4.2 lentelė. Jonavos rajono savivaldybės administracijos įgyvendinti projektai²⁴

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	Iš viso:
Projektai, vnt.	8	7	6	8	8	37
Projektų vertė, tūkst. Eur	1828,8	1289,2	2490,2	1248,2	1768,5	8624,9

UAB „Jonavos vandenys“ VVG teritorijoje nagrinėjamu laikotarpiu įgyvendino 2 projektus. Įgyvendint 1,4 mln. Eur vertės nuotekų tinklų plėtros projektą buvo pastatyti ir 2014 m. pradėti eksploatuoti nuotekų valymo įrenginiai Kalnėnų kaime, kuriuose valomos iš Kalnėnų ir Išorų kaimų surinktos buitinės nuotekos, bei nutiesta 15,8 km buitinių nuotekų tinklų Išorų, Kalnėnų ir Upninkų kaimuose. Įgyvendinant 86,8 tūkst. Eur vertės vandentvarkos objektų plėtros projektą buvo pastatyti vandens gerinimo įrenginiai Mimainių ir Vaivadiškių kaimuose bei išgręžtas artezinis gręžinys Vaivadiškių kaime²⁵ (R3-14).

VVG teritorijoje veikiančios 4 kaimo bendruomeninės organizacijos 2015 m. pasinaudojo galimybe gauti valstybės paramą pagal Nacionalinės paramos teikimo kaimo bendruomenių veiklai taisyklės. Yra priimtas sprendimas finansuoti 4 bendruomenių projektus (visi jie skirti viešųjų erdvių tvarkymui), bendra projektams skirta paramos suma – 20,04 tūkst. Eur. (R3-15).

Ne žemės ūkio sektorius.

Ūkio subjektai. VVG teritorijoje 2014 m., neįskaitant žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriaus, iš viso veikė 472 ūkio subjektai, o 2011 m. – 412 subjektų,²⁶ t.y. ūkio subjektų per 3 metus padaugėjo 14,6 proc. (R3-16).

²⁴ Jonavos rajono savivaldybės administracijos duomenys. Pateikiami įgyvendinti projektai, išskyrus iš vietos plėtros 2007–2013 m. strategijos finansuotus projektus. Žr. VPS 10 priedą.

²⁵ UAB „Jonavos vandenys“ duomenys. Žr. VPS 10 priedą.

²⁶ Lietuvos statistikos departamento duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

Informacija apie VVG teritorijoje veikiančius ūkio subjektus (išskyrus žemės ūkio sektorių, įskaitant kaimo turizmo sodybas) ir jų darbuotojus pateikiama 2.4.3 lentelėje.

2.4.3 lentelė. Įmonės ir jų darbuotojai²⁷

	Įmonių skaičius			Darbuotojų skaičius įmonėse		
	2011 m.	2014 m.	Pokytis, proc.	2011 m.	2014 m.	Pokytis, proc.
Labai mažos	360	425	18,1	522	633	21,3
Mažos	40	36	-10,0	958	840	-12,3
Vidutinės	10	9	-10,0	890	836	-6,1
Stambios	2	2	0,0	1468	1527	4,0
Iš viso	412	472	14,6	3838	3836	-0,1

Didžiausią dalį ūkio subjektų struktūroje (2014 m. - 68,0 proc., o 2011 m. – 72,8 proc.) sudaro subjektai, veikiantys paslaugų sektoriuje (žr. VPS 15 priedą). Antrą pagal dydį grupę sudaro subjektai, veikiantys pramonės sektoriuje (2014 m. – 16,1 proc., kai 2011 m. – 18,2 proc.). (R3-17).

Absoliuti dauguma ūkio subjektų VVG teritorijoje - labai mažos įmonės, jos ūkio subjektų struktūroje 2014 m. sudarė 90,0 proc. visų įmonių, kai 2011 m. – 87,4 proc. Šių įmonių skaičius 2011–2014 m. laikotarpiu ženkliai padidėjo (žr. 2.4.3 lentelę). (R3-18). Smulkiojo ir vidutinio verslo įmonėse 2014 m. dirbo 60,2 proc. visų dirbančiųjų (2011 m. – 61,8 proc.), stambiose įmonėse - 39,8 proc. visų dirbančiųjų (2011 m. – 38,2 proc.). Taigi, nagrinėjamu laikotarpiu dirbančiųjų šiek tiek sumažėjo smulkiojo ir vidutinio verslo įmonėse, o stambiose priešingai – padidėjo (R3-19).

Analizuojant viso rajono ūkio subjektų struktūrą pagal ekonominės veiklos rūšis, galima daryti prielaidą apie svarbiausias ekonomines veiklas ir VVG teritorijoje. 2014 m. duomenimis, didžiausia dalis Jonavos rajono ūkio subjektų užsiėmė didmenine ir mažmenine prekyba (22,58 proc. visų ūkio subjektų, veikiančių ne žemės ūkio sektoriuje), kita aptarnavimo veikla (16,9 proc.), apdirbamąja gamyba (10,8 proc.), transporto ir saugojimo veikla (8,8 proc.).²⁸ (R3-20).

VVG teritorijoje veikianti AB „Achema“ (įsikūrusi Jonalaukio kaime) yra svarbiausia viso Jonavos rajono įmonė, prisidedanti prie rajono plėtros. 2014 m. duomenimis, joje dirbo per 1,4 tūkst. darbuotojų (R3-21). Įmonės įstatinis kapitalas buvo 73,192 tūkst. Eur, o pardavimų pajamos – 530,498 tūkst. Eur²⁹ (R3-22).

Jau 20 m. veikianti UAB „Achepak“ (įsikūrusi Jonalaukio k.) gamina didmaišius, skirtus įvairioms trąšoms, grūdams, chemikalams bei kitiems biriams produktams fasuoti. Įmonėje dirba daugiau kaip pusantro šimto darbuotojų.

UAB „Agrochema“ (veikianti Jonalaukio k.) įkurta 1998 m., Bendrovė gamina trąšas, trąšų mišinius, prekiauja visų rūšių biriosiomis trąšomis, cheminėmis augalų apsaugos priemonėmis, sėklomis, pašarais ir jų priedais, durpių produktais, žymėtuju kuru. Taip pat superka javus, rapsus, teikia logistikos, kreditavimo prekių, agronominių konsultacijų, trąšų fasavimo paslaugas.

VVG teritorijoje veikia 11 kaimo turizmo sodybų:³⁰ „Kaimas kryžkelėje“ (Kryžiaukos k.), „Pocynė“ (Panoterių k.), „Saulynė“ (Dubių k.), Skrebinų kaimo turizmo sodyba (Skrebinų k.), Survilų sodyba (Barborlaukio k.), Šveicarijos vila (Barborlaukio k.), „Novaluna“ (Užusalių k.), „Bučkalnis“ (Jaugeliškių k.), Gedvido sodyba (Kurmagalos k.), Ilonos Navickienės sodyba (Guldynų k.), sodyba „Pas Žilviną Landzbergą“ (Svilonėlių k.).

Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje maitinimo paslaugas teikia tik viena įmonė (R3-23) - Paryžiaus kaimo užėiga (kelio Jonava - Kaunas 28-ajame kilometre).

Informacija apie VVG teritorijos asmenis, dirbančius savarankiškai, pateikta 2.4.4 lentelėje.

²⁷ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR Finansų ministerijos duomenys. Žr. VPS 15 priedą.

²⁸ Apskaičiuota pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

²⁹ www.achema.lt.

³⁰ www.jonavosvic.lt.

2.4.4 lentelė. Savarankiškai dirbantys asmenys VVG teritorijoje³¹

	2011 m.	2014 m.
Įsigijusių verslo liudijimus asmenų skaičius	458	464
Asmenų, vykdžiusių individualią veiklą su pažyma, skaičius	154	228

2014 m. lyginant su 2011 m., įsigijusių verslo liudijimus asmenų skaičius padidėjo nežymiai – 1,3 proc., o asmenų, vykdžiusių veiklą pagal individualios veiklos pažymą padidėjo net 1,5 karto (R3-24).

Bendruomeninio verslo tendencijos. Jonavos rajono savivaldybės VVG 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu suteikė galimybę vietos bendruomeninėms organizacijoms įgyvendinti verslumo projektus. Vietos plėtros 2007–2013 m. strategijoje buvo numatyta priemonė „Bendruomeninio verslo infrastruktūros formavimas ir verslumo skatinimas“. Projektus pagal šią priemonę pateikė 6 nevyriausybinės organizacijos (bendra paramos suma šiems projektams - 240,6 tūkst. Eur), o juos įgyvendinant buvo sukaupta nauja ūkinės veiklos vykdymo patirtis, organizuojant vietos gyventojams naudingą veiklą (R3-25):

Trys bendruomeninės organizacijos - Kulvos, Šilų ir Venecijos - įsigijo aplinkos tvarkymo technikos ir sukūrė aplinkos tvarkymo paslaugą vietos gyventojams. Visuomeninė organizacija „Žeimių bendruomenė“ ne tik kad įsigijo sodo – daržo techniką aplinkos tvarkymo paslaugų teikimui teikimui, bet ir tam tikslui pritaikė Žeimių bendruomenės centro namų pastatą. Jonavos rajono Pasraučių, Mimainių ir Gaižiūnų kaimų bendruomenė įsigijo traktorių ir techniką bei įrankius, reikalingus aplinkos tvarkymo paslaugos teikimui; taip pat buvo įsigytas pastatas, būtinas naujai veiklai. Ši bendruomenė savo paslaugas siūlo jau minėtoje interneto svetainėje adresu www.paslaugucentras.litpolshops.lt/.

Turžėnų bendruomenės centras „Menų artelė“ įsigijo kilnojamą sceną, 2 priekabas, garso, apšvietimo įrangą ir sukūrė renginių organizavimo paslaugą.

Minėtos bendruomeninės organizacijos nauju laikotarpiu tikisi išplėsti savo veiklą iki gyvybingo socialinio verslo modelio. Tiek vietos gyventojai, tiek kitos bendruomeninės organizacijos palankiai priima bendruomeninio verslo idėją. Nauju laikotarpiu dar daugiau bendruomeninių organizacijų ketina imtis ūkinės veiklos, kuri teiktų naudą vietos gyventojams: t.y. imtis būtiniausių paslaugų teikimo, vietos gaminių realizacijos ir pan.

Susitikimai su vietos gyventojais atskleidė, jog dalis vietos bendruomenės narių, kurie šiuo metu neturi pakankamai pajamų, norėtų ir galėtų įsijungti į įvairių ūkinių iniciatyvų vietoje įgyvendinimą.

Paslaugų sektorius.

1) Transportas ir susisiekimas.

Magistralinių ir krašto automobilių kelių tinklo bei susisiekimo požiūriu Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorija yra gana išvystytas kraštas. Geras susisiekimas su didžiaisiais Lietuvos miestais Vilniumi, Kaunu, Klaipėda, Šiauliais ir Panevėžiu bei artimiausiais rajoniniais centrais – Kėdainiais, Kaišiadorimis, Ukmerge ir Širvintomis (R3-26).

Bendras VVG teritorijos kelių ilgis 2014 m. duomenimis buvo 1251 km, iš jų su pagerinta danga – 175 km, o su žvyro ar grunto danga – 1076 km³² (R3-27).

Per VVG teritoriją nutiesta tarptautinė magistralė Kaunas – Daugpilis, užtikrinanti puikų susisiekimą su tarptautiniais transporto koridoriais Klaipėda – Kaunas – Vilnius – Minskas – Maskva (Kijevas) ir Via Baltica (Berlynas – Varšuva – Kaunas – Ryga – Talinas (Helsinkis) bei nacionaline automagistrale Vilnius – Panevėžys – Šiauliai – Palanga. VVG teritoriją kerta krašto keliai, iš kurių svarbiausias yra Šiauliai – Kėdainiai – Jonava - Elektrėnai. Per VVG teritoriją eina ir

³¹ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR Finansų ministerijos duomenys. Duomenys pateikti vadovaujantis principu, kad fizinis asmuo bent vieną dieną atitinkamais metais turėjo verslo liudijimą ar galiojančią pažymą. Žr. VPS 15 priedą.

³² Jonavos savivaldybės administracijos informacija. Žr. VPS 10 priedą.

Jonavos mieste susikerta geležinkelio magistralės iš Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos. Jonavos miestą kerta geležinkelis, priklausantis Europos geležinkelių transporto koridoriui Varšuva – Kaunas – Ryga – Talinas – Helsinkis (šiuo metu per Jonavos rajoną tiesiama geležinkelio „Rail Baltica“ atkarpa). Vos keli kilometrai nuo VVG teritorijos, Karmėlavoje (Kauno r.) veikia Kauno oro uostas (R3-28).

Visuomeninio transporto veiklą (vietinio ir tarpmiestinio susisiekimo, organizuoja UAB „Jonavos autobusai“. Susisiekimo maršrutai – 1 tolimojo, 24 vietinio (priemiesčio) ir 8 miesto. Taip pat rajone vietinio susisiekimo pervežimo paslaugas teikia 2 privatūs vežėjai: UAB „Darbava“, UAB „Žilija“.³³ (R3-29).

2) *Komunalinis ūkis*. UAB „Jonavos vandenys“ VVG teritorijoje minėta įmonė eksploatuoja 54 vandens gręžinius (29 gyvenamosiose vietovėse), 23 vandens gerinimo įrenginius (26 gyvenamosiose vietovėse) ir 15 nuotekų valymo įrenginių (13 gyvenamųjų vietovių). 2014 m. vandens tiekimo paslaugomis naudojosi 3755 vartotojai, kai 2011 m. – apie 2578 vartotojus.³⁴ Nuotekų tvarkymo paslaugomis 2014 m. naudojosi 2674 vartotojai kai 2011 m. – 1378 vartotojai, t.y. vartotojų per 3 metus padaugėjo 1,9 karto. (R3-30).

Jonalaukio kaime veikia moderni komunalinių atliekų perkrovimo stotis ir stambiagabaričių atliekų aikštelė. Iš VVG teritorijos gyventojų nemokamai priimamos buityje susidariusios pavojingos atliekos, didžiosios atliekos, elektros ir elektronikos prietaisai, netinkamos naudoti padangos. Paslaugas teikia UAB „Jonavos paslaugos“. Seniūnijų centruose yra įrengtos antrinių žaliavų surinkimo aikštelės – pastatyti spalvoti varpo formos konteineriai. Antrinių žaliavų tvarkymu rūpinasi UAB „Dzūtra“.³⁵ (R3-31).

Tačiau ir įdiegus regioninę atliekų tvarkymo sistemą, susiduriama su aplinkosaugos problemomis. Pvz., arčiausiai Kauno miesto esančios Užusalių seniūnijos gyventojai nurodo, jog į seniūnijos teritoriją nuolat atvežamos ir pilamos ne tik buitinės atliekos, bet ir senos padangos. Šiukšlių gausu ne tik kapinaitėse, bet ir sodų bendrijose. Panaši problema užfiksuota ir Žemių seniūnijoje, tik čia šiukšlintojų „pamėgta“ vieta – privataus miško teritorija (R3-32).

3) *Didmeninė ir mažmeninė prekyba*. 2014 m. duomenimis Jonavos rajone buvo 170 ūkio subjektų, užsiimančių didmenine ir mažmenine prekyba, kai 2011 m. – 207 ūkio subjektai, taigi per 3 metus tokių ūkio subjektų sumažėjo 17,9 proc.³⁶ (R3-33).

Žemės ūkis.

Ūkininkų ūkių registre 2015 m. buvo registruoti 1279, kai 2011 m. – 1155 ūkiai,³⁷ taigi ūkių per 4 metus padaugėjo 10,7 proc. (R3-34). Žemės ūkio veikla mažiau reikšminga VVG teritorijos gyventojų užimtumui ir pajamoms nei šalyje ar apskrityje. Pavyzdžiui, 2015 m. duomenimis, VVG teritorijoje 1 tūkst. gyventojų teko 81 ūkis, kai Kauno apskrityje – 95 ūkiai, Lietuvoje – 126 ūkiai (R3-35).

VVG teritorijoje, kaip ir visoje šalyje vyrauja nedideli ūkininkų ir šeimos ūkiai, tiesa, jų dalis ūkių struktūroje 2011–2015 m. laikotarpiu mažėjo (žr. 2.4.2 pav.). 2015 m. vidutinis ūkio dydis (7,64 ha žemės ūkio naudmenų (R3-36)) buvo kiek mažesnis nei vidutiniškai šalyje (9,58 ha) ir Kauno apskrityje (9,51 ha).³⁸

³³ Jonavos rajono savivaldybės 2012–2014 m. strateginis veiklos planas.

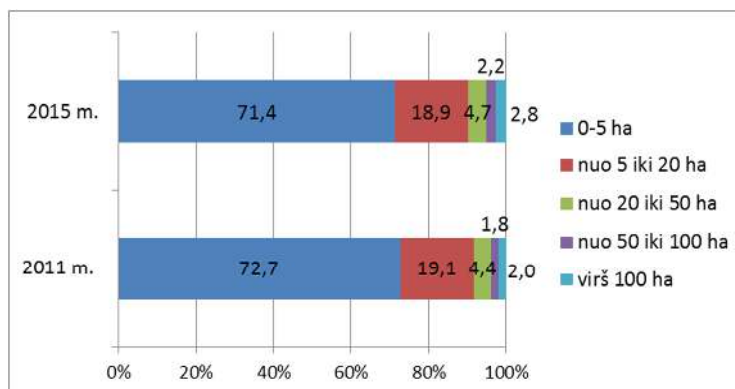
³⁴ UAB „Jonavos vandenys“ informacija. Įmonė neturi duomenų apie vandens vartotojų skaičių 2011 m. Ruklos miestelyje, taip pat Mimainių, Vaivadiškių ir Biržuliškių kaimuose. Žr. VPS 15 priedą.

³⁵ Jonavos rajono savivaldybės 2012–2014 m. strateginis veiklos planas.

³⁶ Lietuvos statistikos departamento duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

³⁷ VĮ „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ duomenys. Duomenys pateikiami balandžio 1 dienai.

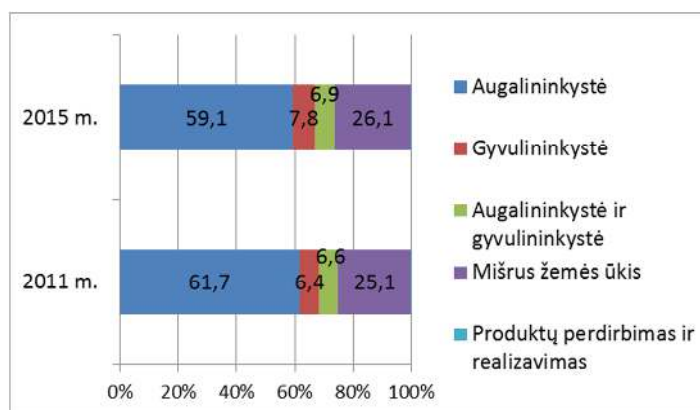
³⁸ VĮ „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ duomenys.

2.4.2 pav. Ūkininkaujantys pagal ūkių dydį, pasiskirstymas proc.

2014 m. VVG teritorijoje ūkininkai iki 40 m. amžiaus sudarė 13,7 proc. visų ūkininkų (2012 m. – 16,5 proc.); 29,3 proc. ūkininkų priklausė amžiaus grupei nuo 40 iki 55 m. (2012 m. – 29,9 proc.) ir daugiau kaip pusė – 56,9 proc. - buvo virš 55 m. amžiaus (2012 m. – 53,6 proc.).³⁹ Taigi, nagrinėjamu laikotarpiu daugėjo vyresnio amžiaus ūkininkų (R3-37).

Informacija apie ūkininkaujančiųjų specializaciją pateikiama 2.4.3 paveiksle. VVG teritorijoje dominuoja augalininkystės ūkiai, jų dalis ūkių struktūroje 2011–2015 m. laikotarpiu kiek mažėjo. Taip pat nemaža dalis ūkininkaujančiųjų mišriai. Žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu nagrinėjamu laikotarpiu užsiėmė 4 ūkiai⁴⁰ (R3-38).

2.4.3 pav. Ūkininkaujančiųjų specializacija, pasiskirstymas proc.

VVG teritorijoje 2014 m. buvo 37 ekologinės gamybos ūkiai (R3-39), kai 2011 m. – 41 ekologinės gamybos ūkis,⁴¹ taigi tokių ūkių per tris metus sumažėjo 9,8 proc.

VVG teritorijoje veikia 12 žemės ūkio bendrovių (R3-40): ŽŪB „Portulaka“ (Upninkų k.), ŽŪB „Agrowill Lankesa“ (Bukonių k.), Pauliukų ŽŪB (Juškonių k.), ŽŪKB „Grosela“ (Upninkų k.), ŽŪB „VG Alsa“ (veikianti Upninkų sen.), ŽŪB „Baltromiškės Paukštynas“ (veikianti Upninkų sen.), ŽŪB „Neris“ (Šilų k.), ŽŪB „Panoterių ūkis“ (Panoterių mstl.), ŽŪB „Pėdžiai“ (Kuigalių k.), Gečių ŽŪB (Liepių k.), Liepių ŽŪB (Liepių k.) ŽŪK „Kulvos žemė“ (Kulvos k.).

VVG teritorijoje savo veiklą vykdo UAB „Beržų kompleksas“, turinti kiaulių fermas Blauzdžių k. (Žeimių sen.), Praulių k. (Šilų sen.) ir Trakų k. (Kulvos sen.). Taip pat veikia kooperatinė bendrovė „Blauzdžių agroservisas“, užsiimanti pieninių karvių bei grūdinių kultūrų auginimu.

VVG teritorijoje yra ir netradicinių ūkių. Dumsių seniūnijoje, Varpių k. veikia UAB „Danmink“, užsiimanti kailinių žvėrelių auginimu. Įmonė laiko apie 60 tūkst. žvėrelių, nuomojamuose plotuose pati augina grūdines kultūras. Kulvos seniūnijoje, Batėgaloje veikia

³⁹ VI „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ duomenys. Žr. VPS 14 priedą.
⁴⁰ VI „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ duomenys. Žr. VPS 14 priedą.
⁴¹ VŠĮ „Ekoagros“ duomenys. Žr. VPS 12 priedą.

privatus A. Balčiūno žvėrynas, čia auginami danieliai, stumbrai, dekoratyviniai paukščiai. Upninkų seniūnijoje, Kunigiškių kaime, veikia J. Jasienio vandens lėlių ūkis (R3-41).

Susitikimai su vietos gyventojais atskleidė, kad nors ir nyksta tradicija šeimos ūkiams verstis žemės ūkiu, tačiau vis dar yra šeimos ūkių, užsiimančių žemės ūkio veikla ir norinčių su viešąja parama plėsti savo veiklą.

Ekonominės situacijos atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai. Vietos gyventojai kritiškai vertina gyvenamosios vietovės ekonominę situaciją. Įvairių sričių, atspindinčių ekonominę situaciją, būklės ir tendencijų vertinimus galima matyti 2.4.5 lentelėje.⁴²

2.4.5 lentelė. Ekonominės situacijos vertinimas

Sritis	Būklė	
	Tendencija	
• Verslo įmonių ir ūkininkų gebėjimas panaudoti vietos išteklius	1,9	2,2
• Vietos gyventojų gebėjimas prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių	1,8	2,0
• Vietos įmonių rūpinimasis savo darbuotojais	1,8	2,1
• Vietos produktų ir gaminių pasiūla vietos gyventojams ir rinkai už rajono ribų	1,7	2,0
• Jaunimo aktyvumas darbo rinkoje	1,6	2,0
• Kaimo turizmo sodybų savininkų gebėjimas į turizmo verslą įtraukti vietos gyventojus	1,6	2,0
• Vietos amatininkų gebėjimas kooperuotis ir bendrai spręsti produkcijos realizavimo uždavinius	1,5	1,9
• Paslaugos ir produktai turistams	1,5	2,0
• Gyventojų pasirengimas imtis savo verslo	1,4	1,9

Bet kurios iš vertinamų sričių būklė respondentų nuomone yra prastesnė nei vidutinė ir, daugumoje atvejų, arba nesikeičia, arba ir toliau blogėja (žr. 2.4.5 lentelę). Kritiškai vertinami tiek gyventojų profesiniai įgūdžiai, tiek įmonių veikla, jų gebėjimas kooperuotis ir bendradarbiauti, tiek prekių ir produktų rinka. Labiausiai kritiškai vertinamas gyventojų pasirengimas imtis savo verslo.

Tokie vertinimai atspindi vietos gyventojų nepasitenkinimą esama ekonomine situacija ir lūkesčius, jog minėtose srityse situacija keisis. Prioriteto tvarka gyventojai siūlo nukreipti viešąsias lėšas darbo vietų kūrimui. Beveik trečdalis (29,0 proc.) apklaustų vietos gyventojų tvirtina, jog ryžtųsi pradėti verslą arba jį plėsti, jeigu tam tikslui būtų skirta ES parama. Dalis apklaustųjų nurodė ir verslo idėjas, kurias norėtų įgyvendinti (žr. VPS 5 priedo 12 punktą).

Papildomos konsultacijos su vietos gyventojais parodė, kad galvodami apie strateginius vietovės plėtros sprendimus, prioritetą jie teikia (išvardinta svarbos tvarka): 1) daugiaviečių paslaugų centrų veiklos organizavimui; 2) jaunimo galimybes didinantiems projektams; 3) kaimo bendruomenių ir kitų NVO socialiniams projektams; 5) bendro vietos produktų surinkimo ir realizavimo projektams (žr. VPS 7 priedo 9 lentelę).

VVG teritorijos vizijoje iki 2023 m. krašto bendruomenė – tai sumani bendruomenė, kuri sugeba įgyvendinti krašto ekonomiką stiprinančias iniciatyvas. Bendruomenė suprantama plačiąja prasme, turint mintyje tiek vietos verslininkus, tiek valdžios įstaigas, tiek nevyriausybines organizacijas. Sumani bendruomenė kartu reiškia ir verslią bendruomenę, tad įgyvendinant VPS, užsibrėžiama ne tik stiprinti krašto ekonominį konkurencingumą, bet ir prisidėti prie verslios bendruomenės kūrimo.

2.5. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

2.5.1. VVG teritorijoje veikiančios organizacijos ir institucijos

✓ *Nevyriausybinių organizacijų*

⁴²

Būklės vertinimo reikšmės: 3 – gera; 2- vidutinė; 1 – bloga. Tendencijų vertinimo reikšmės: 3 – gerėja; 2 - neutrali; 1 – blogėja. Pateikiamas respondentų vertinimų vidurkis.

VVG teritorijoje 2015 m. veiklą vykdė 37 nevyriausybinių organizacijos (R4-1) (žr. 2.5.1 lentelę). Daugiausiai iš jų yra bendruomeninės organizacijos. 2011–2015 m. laikotarpiu NVO skaičius išliko nepakitęs. Dauguma nevyriausybinių organizacijų turi daugiau kaip 10 metų veiklos patirtį⁴³ (R4-2) (žr. VPS 8 priedą).

2.5.1 lentelė. VVG atstovaujamoje teritorijoje veikiančios NVO

	2011 m.		2015 m.	
	Organizacijų sk.	Narių sk.	Organizacijų sk.	Narių sk.
Kaimo bendruomeninės organizacijos	19	581	19	705
Jaunimo organizacijos	2	31	2	46
Sporto klubai	6	321	6	310
Viešosios įstaigos	1	6	1	5
Kitos organizacijos	9	874	8	951
Iš viso:	37	1813	37	2017

2015 m. nevyriausybinių organizacijos turėjo daugiau kaip 2 tūkst. narių (R4-3). 2011–2015 m. laikotarpiu narių, dalyvaujančių NVO veikloje, skaičius išaugo 8,8 proc. (Žr. 2.5.1 lentelę). Informacija apie VVG atstovaujamoje teritorijoje NVO įgyvendintų vietos projektų skaičių pateikiama 2.5.2 lentelėje.

2.5.2 lentelė. NVO įgyvendinti vietos projektai⁴⁴

	Įgyvendinti iš VVG finansuoti vietos projektai					Įgyvendinti iš kitų šaltinių finansuoti projektai					Iš viso
	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	
Kaimo bendruomeninės organizacijos	1	6	6	7	7	13	15	13	15	13	96
Jaunimo klubai		1	0	0	0	9	10	3	5	7	35
Viešosios įstaigos	0	0	0	0	0	3	2	3	5	5	18
Kitos organizacijos	0	0	0	1	0	6	6	5	5	1	24
Iš viso:	1	7	6	8	7	31	33	24	30	26	173

2011–2015 m. laikotarpiu NVO iš viso įgyvendino 173 projektus (R4-4). Statistiniai duomenys rodo, kad projektinėje veikloje aktyviausiai dalyvavo bendruomeninės organizacijos. Kasmet NVO įgyvendino daugiau kaip 30 projektų, daugiausiai projektų (40 vnt.) buvo įgyvendinta 2012 m. (R4-5). Dažniausiai šie projektai – socialiniai arba kultūriniai. Vien Jonavos rajono savivaldybės vietos veiklos grupė iš vietos plėtros 2007–2013 m. strategijos finansavo 11 NVO projektų, skirtų bendruomeniškumo, vietos tradicijų ir tautinio paveldo puoselėjimui, o šiems projektams skirta paramos suma – beveik 113 tūkst. Eur (R4-5/1). Tačiau krašto NVO pasižymi ir gana novatoriškų – ūkinių projektų įgyvendinimu, kuriais sprendžiamos vietos bendruomenei aktualios problemos (žr. VPS skirsnį „Bendruomeninio verslo tendencijos“).

✓ *Savivaldybei pavaldžios įstaigos ir organizacijos*

1) *Švietimo ir ugdymo įstaigos.* VVG teritorijoje 2014–2015 mokslo metais veikė 10 bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose mokėsi 1124 mokiniai, kai 2011–2012 mokslo metais veikė 11 bendrojo ugdymo mokyklų, o jose mokėsi 1315 mokinių. Taigi, per tris metus užsidarė viena mokykla, o mokyklose besimokančių mokinių skaičius sumažėjo 14,5 proc. (R4-6). Dalis VVG teritorijoje gyvenančių vaikų mokosi VVG teritorijai nepriklausančiame Jonavos mieste (2014 m. duomenimis, tokių vaikų buvo 699).⁴⁵

⁴³ NVO pateikti duomenys. Žr. VPS 8 priedą.

⁴⁴ NVO duomenys. Žr. VPS 8 priedą.

⁴⁵ Jonavos rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus duomenys. Žr. VPS 10 priedą.

VVG teritorijoje 2014 m. veikė 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kurias lankė 383 vaikai, kai 2011 m. tokių įstaigų buvo 6, jas lankė 327 vaikai. Nors per tris metus užsidarė viena ikimokyklinio ugdymo įstaiga, tačiau šias įstaigas lankančių vaikų padaugėjo 17,1 proc. (R4-7). VVG teritorijos 143 vaikai 2014 m. lankė Jonavos mieste esančias ikimokyklinio ugdymo įstaigas (R4-8).⁴⁶

VVG teritorijoje veikia 2 daugiafunkciai centrai, atliekantys svarbų vaidmenį visos vietos bendruomenės viešajam gyvenimui (R4-9): Jonavos rajono Žeimių mokykla - daugiafunkcis centras (įstaiga ne tik kad užtikrina ikimokyklinį ir priešmokyklinį, pradinį ir pagrindinį ugdymą bei neformalųjį švietimą, bet ir tenkina –vietos bendruomenės edukacinius, kultūros ir sporto poreikius,) ir Jonavos rajono Batėgalos universalusis daugiafunkcis centras (tenkina vietos bendruomenės narių pažinimo, ugdymosi, saviraiškos poreikius pagal neformaliojo švietimo programas).⁴⁷

2) *Socialines paslaugas teikiančios įstaigos.* VVG teritorijai nepriklausančiame Jonavos mieste veikia viena savivaldybės globos įstaiga seniems žmonėms – Jonavos globos namai. Juose 2014 m. buvo apgyvendinta 12 asmenų iš VVG teritorijos (2011 m. – 7 asmenys). Pagalbą į namus ir socialinę globą namuose 2014 m. gavo 67 VVG teritorijos gyventojai, kai 2011 m. - 73 asmenys, taigi per tris metus tokių asmenų sumažėjo 8,2 proc. (R4-10).⁴⁸

3) *Kultūros įstaigos.*

Bibliotekos. VVG teritorijos 15-oje gyvenamųjų vietovių veikia Jonavos rajono savivaldybės viešosios bibliotekos filialai (Batėgalos, Bukonių, Čičinų, Išorų, Juškonių, Kuigalių, Kulvos, Liepių, Panoterių, Ruklos, Šilų, Šveicarijos, Upninkų, Užusalių, Žeimių).⁴⁹ (R4-11).

Kultūros centrai. VVG teritorijoje veikia 12 kultūros centrų (R4-12) - Jonavos rajono savivaldybės kultūros centro filialų: Bukonių, Šveicarijos, Upninkų, Panoterių, Šilų, Čičinų, Kuigalių, Liepių, Ruklos, Užusalių, Juškonių ir Kulvos.⁵⁰

Muziejai. Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje veikia du Jonavos krašto muziejaus filialai (R4-13). Samulevičių sodyba – memorialinis muziejus (Praulių k.) bei Tautodailės ir amatų centras (Šveicarijos k.).⁵¹ Samulevičių sodyboje įrengta ekspozicija pasakoja apie dailininko Antano Samuolio, rašytojo ir dramaturgo Raimundo Samulevičiaus, liaudies meistrės ir animalistės Stasės Samulevičienės gyvenimą ir kūrybą. Muziejuje vyksta įvairūs renginiai. Tautodailės ir amatų centre pristatomi senieji krašto amatai: šiaudiniai sodai, pynimas iš vytelių, drožyba, tapyba, keramika, audimas, juostų vijimas, linų apdirbimas, žvejyba ir kt. Centre yra audimo, medžioklės ir žvejybos, lino, bitininko, žolininkės kambariai, staliaus dirbtuvės.

4) *Sveikatos priežiūros įstaigos.* VVG teritorijoje įsikūrę VšĮ „Jonavos pirminės sveikatos priežiūros centras“ filialai: Žeimių, Ruklos, Šveicarijos, Upninkų, Panoterių, Bukonių ambulatorijos bei slaugos ir palaikomojo gydymo skyrius Bukonyse.⁵² Taip pat veikia VšĮ „Jonavos pirminės

⁴⁶ Jonavos rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus duomenys. Žr. VPS 10 priedą.

⁴⁷ Jonavos rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus duomenys. Žr. VPS 10 priedą.

⁴⁸ Jonavos rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys. Žr. VPS 10 priedą.

⁴⁹ Jonavos rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus duomenys. Žr. VPS 10 priedą.

⁵⁰ Jonavos rajono savivaldybės kultūros centro duomenys (žr. interneto nuorodą <http://jkc.lt/naujienos-virusus>).

⁵¹ Jonavos rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus duomenys. Žr. VPS 10 priedą.

⁵² VšĮ „Jonavos pirminės sveikatos priežiūros centras“ duomenys (žr. interneto nuorodą <http://www.jonavospspc.lt/component/k2/item/48-filialai-ir-ambulatorijos>).

sveikatos priežiūros centras“ medicinos punktai Čičinuose, Kulvoje, Batėgaloje, Šiluose, Užusaliuose, Išoruose, Barupėje ir Liepiuose (R4-14).⁵³

5) *Sporto organizacijos.* Visą sportinę veiklą VVG teritorijoje koordinuoja Jonavos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras. Jis organizuoja įvairių sporto šakų rajono pirmenybes, seniūnijų sporto žaidynes, tradicinius ir sveikatingumo renginius, atminimo turnyrus.⁵⁴ Seniūnijose yra įsteigti sporto organizatorių etatai,⁵⁵ todėl sporto veikla VVG teritorijoje yra aktyvi: per metus visose seniūnijose suorganizuojama daugiau kaip 50 įvairių sporto šakų renginių (dalis jų – nacionalinio pobūdžio ir tarptautiniai renginiai), o jų dalyvių skaičius įvairuoja nuo 10 iki 150 asmenų (R4-15). VVG teritorijoje populiariu varžybas rengti tarp seniūnijų. Atskirai paminėtina Dumsių seniūnija, nes čia verda itin aktyvus sportinis gyvenimas. Per tradicinę Joninių šventę seniūnijoje kasmet organizuojamas respublikinis šaškių turnyras (60 dalyvių) ir tarptautinis plaukimo maratonas (100 dalyvių), o per Šveicarijos bendruomenės šventę „Rudens mozaika“ organizuojamas respublikinis šaškių turnyras (jame varžosi 60 dalyvių) ir futbolo varžybos (60 sportininkų). Jau 10 m. šioje seniūnijoje vyksta futbolo varžybos tarp Jonavos rajono ir LR Seimo komandų. Mokyklos sporto salėje, stadione bei sveikatingumo komplekse nuolat treniruoja apie 60 žmonių. Seniūnija yra nupirkusi ir įrengusi lauko treniruoklius, kuriais gali naudotis seniūnijos gyventojai – 200 asmenų.⁵⁶

6) *Įstaigos, susijusios su turizmo paslaugų teikimo koordinavimu.* VŠĮ „Jonavos turizmo ir verslo informacijos centras“ veiklą pradėjo vykdyti 2003 m., o nuo 2012 m. teikia ir turizmo informaciją bei paslaugas (R4-16). Centras teikia informaciją, konsultacijas ir mokymo paslaugas smulkaus ir vidutinio verslo subjektams, taip pat teikia turizmo paslaugas (rengia turistinius maršrutus, organizuoja ekskursijas ir kt.).⁵⁷

✓ *Valstybės institucijos.*

- Nuo 1996 metų Rukloje veikia Valstybinė biudžetinė įstaiga – Pabėgėlių priėmimo centras, veikianti prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Jos paskirtis – apgyvendinti užsieniečius, kuriems Lietuvoje suteiktas prieglobstis, ar užsieniečius, su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukas ir padėti šiems asmenims integruotis į visuomenę, užtikrinti ilgalaikę ar trumpalaikę socialinę globą suaugusiems neįgaliems asmenims (socialinė globa teikiama asmenims, kuriems dėl proto negalios ar psichinių sutrikimų nustatytas iki 40 proc. darbingumo lygis arba didelių ir vidutinių poreikių lygis. Socialinė globa teikiama iki 40 negalią turinčių asmenų Centre per jo gyvavimo laikotarpį iš viso buvo apgyvendinta apie 3000 užsieniečių (R4-17).⁵⁸

- Rukloje dislokuoti Lietuvos kariuomenės padaliniai: mechanizuotoji pėstininkų brigada „Geležinis Vilkas“, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo mechanizuotasis pėstininkų batalionas, generolo Romualdo Giedraičio artilerijos batalionas, kunigaikščio Vaidoto mechanizuotasis pėstininkų batalionas (R4-18).⁵⁹

⁵³ VŠĮ „Jonavos pirminės sveikatos priežiūros centras“ duomenys (žr. interneto nuorodą <http://www.jonavospspc.lt/component/k2/item/49-kaimo-medicinos-punktai>).

⁵⁴ Jonavos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro duomenys (žr. interneto nuorodą <http://www.jkksc.lt/apie-mus>).

⁵⁵ Jonavos rajono savivaldybės administracijos duomenys (žr. interneto nuorodą <https://www.jonava.lt/seniuniju-struktura>).

⁵⁶ Jonavos rajono seniūnijų raštu vietos veiklos grupei pateikti duomenys. Duomenys saugomi VVG būstinėje.

⁵⁷ VŠĮ „Jonavos turizmo ir verslo informacijos centras“ duomenys (žr. interneto svetainę <http://www.jonavatic.lt/>).

⁵⁸ Pabėgėlių priėmimo cenro prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys (žr. interneto nuorodą <http://www.rppc.lt/>).

⁵⁹ LR Krašto apsaugos ministerijos duomenys (žr. interneto svetainę http://www.kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_struktura/kontaktai_1614.html).

- VVG teritorijos gyventojų saugumu rūpinasi Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Jonavos rajono policijos komisariatas. Šiuo metu yra 34 policijos rėmėjai ir 6 jaunieji policijos rėmėjai (R4-19). VVG teritorijoje taip pat veikia Kauno apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Jonavos priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba. Tarnyba turi 6 ugniagesių komandas: Bukonių, Kulvos, Upninkų, Žeimių, Užusalių, Ruklos (R4-20).⁶⁰

- VVG teritorijoje veikia 6 Lietuvos pašto skyriai (Jonalaukio k., Ruklos mstl., Šveicarijos k., Upninkų k., Užusalių k., Žeimių mstl.) bei 13 pašto dėžučių (Batėgalos k., Bukonių k., Išorų k., Kuigalių k., Kulvos k., Liepių k., Panoterių k., Ruklos k., Šilų k., Šveicarijos k., Upninkų k., Užusalių k., Žeimių mstl.) (R4-21).⁶¹

✓ *Kiti socialinės infrastruktūros subjektai.*

VVG teritorijos gyventojų sveikata rūpinasi bei socialines paslaugas teikia ir savivaldybės pavaldume nesančios įstaigos, tai:

- AB „Achema“ filialas „Achemos“ poliklinika (įsikūrusi Jonalaukio k.). Teikia pirminės bei antrinės ambulatorinės sveikatos priežiūros paslaugas, vykdo visuomenės sveikatos priežiūros veiklą (R4-22);⁶²

- VšĮ „Lietuvos reabilitacijos ir slaugos centras“ įsikūrusi Ruklos kaime, buvusiam bendrovės „Achema“ reabilitacijos centre „Atgaiva tau“. Čia veikia gėlo vandens baseinas ir pirtis. Yra priimami tiek pavieniai klientai, tiek jų grupės. Centre teikiamos socialinės globos, slaugos, priežiūros paslaugos, taip pat sveikatos priežiūros paslaugos ir sveikatinimo procedūros (masažai, vertikalios vonios, perlinės vonios, povandeninis masažas, purvo aplikacijos, inhaliacijos, gydymosi mankštos). Įrengtas ir modernus sporto centras, pritaikytas žaisti krepšinį, rankinį, tinklinį (1000 m² ploto salėse) ar tenisą (1000 m² ploto kortuose), teikiamos ir apgyvendinimo paslaugos (R4-23).⁶³

2.5.2. VVG teritorijos kultūros ištekliai

✓ *Profesionalus ir mėgėjų menas*

Informacija apie profesionalų bei mėgėjišką meną ir daile, teatrą, muziką, šokį, kiną pateikta 2.5.3 lentelėje.

2.5.3 lentelė. Meno kolektyvai ir jų dalyviai⁶⁴

Veiklos pobūdis	2011 m.		2014 m.	
	Kolektyvų skaičius	Dalyvių skaičius	Kolektyvų skaičius	Dalyvių skaičius
<i>Informacija apie profesionalų bei mėgėjišką teatrą</i>				
Vaikų teatras	3	31	2	42
Jaunimo teatras	1	14	1	8
Suaugusiųjų teatras	1	10	1	10
Skaitovų būrelis	5	23	3	21
Humoro grupė	2	15	2	14
<i>Informacija apie profesionalią bei mėgėjišką muziką</i>				
Folkloro ansamblis	6	82	7	86
Retro ansamblis	1	8	1	7

⁶⁰ Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Jonavos rajono policijos komisariato viešosios policijos skyriaus duomenys (žr. VPS 16 priedą).

⁶¹ AB „Lietuvos paštas“ 2015 m. duomenys (žr. interneto nuorodą <http://www.post.lt/lt/pagalba/pasto-skyriai-dezutes>).

⁶² AB „Achema“ duomenys (žr. interneto nuorodą <http://www.achema.lt/Achemos-poliklinika>).

⁶³ VšĮ „Lietuvos reabilitacijos ir slaugos centras“ duomenys (žr. interneto svetainę <http://www.reabilitacija-slauga.lt/>).

⁶⁴ Jonavos rajono savivaldybės kultūros centro informacija. Žr. VPS 10 priedą.

Liaudiška kapela	9	83	8	71
Mergaičių ansamblis	4	33	2	7
Moterų ansamblis	3	15	1	7
Vaikų pop choras	2	45	3	30
Vokalinė grupė	1	5	2	14
Vokalinis duetas	2	4	1	2
Pavieniai atlikėjai	1	5	–	–
<i>Informacija apie profesionalią bei mėgėjišką šoki</i>				
Vaikų ir jaunimo modernaus šokio studija	1	10	1	10
Mergaičių šokių grupė	3	22	–	–
Vaikų šokių grupė	1	18	1	18
Šiuolaikinių šokių grupė	1	6	2	17
Iš viso:	47	429	38	364

Kaip rodo statistiniai duomenys, VVG teritorijoje yra gausu meno kolektyvų ir dalyvaujančiųjų meninėje bei kultūrinėje veikloje. 2014 m. tokių kolektyvų buvo 38, o jų veikloje dalyvavo 364 VVG teritorijos gyventojai (R4-24). Tiesa, nagrinėjamu 2011–2014 m. meno kolektyvų bei jų dalyvių skaičius mažėjo (žr. 2.5.3 lentelę).

Susitikimai su vietos gyventojais atskleidė, jog kraštas yra turtingas meno žmonėmis – ne tik saviveiklininkais, bet ir rašytojais, poetais, dailininkais. Vietos bendruomenė didžiuojasi šiais žmonėmis ir įvardija juos vietovės turtu.

✓ *Kultūros ir istorijos objektai bei vertybės.*

Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje yra 89 nekilnojamieji kultūros paveldo objektai, įrašyti į kultūros vertybių registrą: memorialinės vietos (6 objektai), bažnyčios (2 objektai), dvarų sodybos (26 objektai), piliakalniai (21 objektas), statiniai, stotys ir koplytėlės (9 objektai), kapinynai, pilkapiai, senkapiai, senovės gyvenvietės (19 objektų), laidojimo vietos (6 objektai)⁶⁵ (R4-25). Svarbiausiais objektais laikomi Žeimių dvaras, neogotikinė Žeimių bažnyčia su dviem koplytėlėmis, Dramaturgo Petro Vaičiūno sodyba – muziejus, Markutiškių buvusio dvaro sodybos parkas, Abraomo Kulviečio paminklas, Ruklos, Tartoto ir Mažųjų Žinėnų piliakalnis. Taip pat svarbūs objektai yra archeologinių vietovių sankaupos Upninkų seniūnijoje prie Šventosios ir Neries upių ir Šilų seniūnijoje prie Neries upės. Išsamų nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašą galima rasti VPS 9 priede.

VVG teritorijoje yra ir daugiau istorinio paveldo architektūros statinių, nors ir neįtrauktų į nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų sąrašą. Tai Dumsių Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia (1793 m.), Skarulių Šv. Onos bažnyčia (1622 m.), Kulvos ir Rimkų sentikių cerkvės bei Žeimių Švč. Mergelės Marijos gimimo bažnyčia (1906 m.), Upninkų bažnyčia (1477 m.), Bukonių Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčia bei Panoterių medinė Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčia (R4-26).

✓ *Tautinio paveldo puoselėjimas.*

VVG teritorijoje propaguojamas tautinis paveldas bei tradiciniai ir netradiciniai amatai. Vietos bendruomenėse puoselėjama medžio drožyba, kalvystė, audimas, siuvinėjimas, mezgimas, lėlių siuvimas, rankdarbių gamyba, papuošalų gamyba, šluotų rišimas, vainikų pynimas, krepšių pynimas iš vytelių, muilo gamyba, kremų ir kitų kosmetinių produktų gamyba, Kraštas turi bitininkų, žolininkų, čia kepami šakočiai, gaminami sūriai⁶⁶ (R4-27). VVG teritorijoje jau buvo imtasi iniciatyvos apjungti vietos gamintojus ir suteikti jiems daugiau galimybių užsidirbti iš regioninių produktų gamybos. VVG tikis, jog tarptautinio projekto įgyvendinimo metu sukurta elektroninė parduotuvė (žr. 2.4 potemę) jau dabar padeda vietos gamintojams atrasti rinkas ir užsidirbti pajamų

⁶⁵ <https://www.jonava.lt/kulturos-paveldas>.

⁶⁶ Susitikimų su vietos gyventojais, skirtų vietos išteklių analizei, medžiaga (saugoma VVG būstinėje).

parduodant savo gaminamą produkciją, o ateityje šios parduotuvės galimybės bus vis labiau išnaudojamos.

✓ *Tradicioniai renginiai.*

Kultūrinė veikla VVG teritorijoje dažniausiai organizuojama per kultūros centrus, bibliotekas, muziejus, seniūnijas ir bendruomenines organizacijas. Tai jau tradicija tapę kasmetiniai renginiai Joninių ir Rasos šventės bei rudens šventė „Gausybės ragas“, tarptautinis folkloro festivalis „Trys ratilėliu“, respublikinis vaikų ir jaunimo teatrų festivalis „DEK“, meno forumas „Homo ludens“, dailininkų ir skulptorių pleneras „Dėmės“, žygis „Radvilų keliais“ bei bėgimas „Paminklas A. Kulviečiui – Jonava“ (R4-28).

Seniūnijose tradiciškai švenčiamos Užgavėnės, Joninės, taip pat seniūnijos turi tik joms būdingas šventes. Pvz., Žeimių seniūnijoje švenčiamos Sekminės – piemenėlių šventė, šventė „Pilni aruodai“ (skirta žemdirbiams, bendruomenės nariams pagerbti), Sodų žydėjimo šventė, Vasaros palydos. Upninkų seniūnijoje švenčiama tradicinė bendruomenės šventė – Mykolinės; Šilų seniūnijoje švenčiama Kraštiečių šventė, Jurginių šventė, Mindaugo karūnavimo šventė, organizuojamas teatro festivalis. Kulvos seniūnijoje švenčiamos Oninės, senųjų metų palydėtuvių, vyksta rajoninė vasaros sporto šventė „Judam krutam“ (Betėgalos k.). Šioje seniūnijoje taip pat vykdomi socialiniai vaikų ir jaunimo užimtumo projektai (amatų, meniniai užsiėmimai), vyksta vaikų vasaros stovyklos. Užusalių seniūnijoje švenčiamos tradicinės kaimų šventės, vyksta Kalėdinės vakaronės, organizuojamas Kalėdinis krepinio turnyras. Dumsių seniūnijoje švenčiama „Rasų šventė“, bendruomenės šventė „Rudens mozaika“, „Margučių ridenimo šventė“ (Vaikų velykėlės) ir kitos šventės (R4-29).

Organizuojami renginiai yra svarbūs vietos gyventojams, nes jų metu kuriamas bendrumas, puoselėjamos vietos tradicijos ar tiesiog atsikvepiama nuo kasdienių rūpesčių. Dažnu atveju seniūnijos įstaigos ir organizacijos bendradarbiauja ir renginius organizuoja bendromis jėgomis.⁶⁷

Socialinės infrastruktūros ir jos veiklos bei kultūros išteklių atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai.

Vietos gyventojų požiūrį į socialinę infrastruktūrą, jos veiklą bei kultūros išteklius, iliustruoja pateikti vertinimai⁶⁸ (žr. 2.5.4 lentelę).

2.5.4 lentelė. Socialinės infrastruktūros vertinimas

Sritis	Būklė	Tendencija
• Viešosios paslaugos vietos gyventojams (švietimo, kultūros, sporto ir kt.)	2,1	2,4
• Socialinės rūpybos reikalų sprendimas	2,1	2,2
• Bendruomenės ir vietos valdžios gebėjimas bendradarbiauti	2,0	2,3
• Gyventojų dalyvavimas kultūros, sporto ir kituose renginiuose	2,0	2,2
• Kaimo bendruomenių bei kitų NVO veiklos skatinimas ir iniciatyvų įgyvendinimo rėmimas	1,9	2,2
• Gebėjimas demonstruoti savo krašto savitumą, vietos tradicijas, amatus, kulinarinę paveldą ir kt.	1,9	2,3
• Paslaugos socialiai pažeidžiamoms grupėms (jaunimui, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems ir kt.)	1,9	2,2
• Rūpinimasis asmens ir turto apsauga (priešgaisrinė ir viešosios tvarkos sauga)	1,9	2,1
• Valdžios veiklos viešumas ir sprendimų priėmimo skaidrumas	1,8	2,1
• Vietos amatų, kultūros ir kulinarijos paveldo bei tradicinių švenčių puoselėjimas	1,7	2,1
• Gyventojų įsitraukimas į bendruomenių ir kitą viešąją veiklą	1,7	2,2

⁶⁷ Susitikimų su vietos gyventojais, skirtų vietos išteklių analizei, medžiaga (saugoma VVG būstinėje).

⁶⁸ Būklės vertinimo reikšmės: 3 – gera; 2- vidutinė; 1 – bloga. Tendencijų vertinimo reikšmės: 3 – gerėja; 2 - neutrali; 1 – blogėja. Pateikiamas respondentų vertinimų vidurkis.

Viešųjų paslaugų teikimą ir gebėjimą spręsti socialinės rūpybos reikalus respondentai įvertino tik vos geriau nei vidutiniškai – 2,1 balo (R4-30). Bendruomenės ir vietos valdžios gebėjimas bendradarbiauti, kaip ir gyventojų dalyvavimas kultūros, sporto ir kituose renginiuose vertinamas vidutiniškai – 2,0 balo (R4-31).

Vietos gyventojai mano, jog šiuo metu nepakankamai remiamos NVO iniciatyvos, nepakankamai išvystytos paslaugos socialiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms (vertinimas 1,9 balo) (R4-32). Respondentų nuomone, stinga gebėjimų demonstruoti krašto savitumą (vertinimas 1,9 balo) (R4-33).

Rūpinimasis asmens ir turto apsauga gyventojų yra vertinamas kaip nepakankamas (1,9 balo) (R4-34). Prasčiausiai iš visų sričių vertinamas vietos amatų, kultūros ir kulinarijos paveldo bei tradicinių švenčių puoselėjimas (1,7 balo) (R4-35) bei gyventojų įsitraukimas į bendruomenių ir kitą viešąją veiklą (1,7 balo) (R4-36).

Pateikti vertinimai rodo ir tai, kad menkai pasitikima vietos valdžia. Vietos gyventojai mano, jog jos veikla nepakankamai skaidri (vertinimas – 1,8 balo) (R4-37).

Tačiau nepaisant gana kritiškų vertinimų, perspektyvos požiūriu vietos gyventojai nusiteikę optimistiškai; jų tvirtinimu, situacija visose srityse keičiasi į gerąją pusę. Labiausiai gyventojų nuomone gerėja viešosios paslaugos.

Paslaugų vietos gyventojams plėtra ir paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms plėtra, viešosios infrastruktūros gerinimas vietos gyventojų nuomone yra sritys, kurioms viešąjį finansavimą reikėtų nukreipti prioriteto tvarka (žr. VPS 5 priedo 7 lentelę).

Apibendrinant susitikimų su vietos gyventojais duomenis galima konstatuoti, kad viena iš didesnių VVG teritorijos problemų yra specialistų paslaugų stygius: psichologų, gydytojų, veterinarijos specialistų (R4-38). Itin buvo pabrėžiamas psichologo paslaugų poreikis ir tai yra suprantama, įvertinant VVG teritorijos socialinių problemų mastą.

Nors 2007–2014 m. laikotarpiu atnaujinta nemažai viešosios infrastruktūros objektų, tačiau gyventojų poreikių analizė atskleidė, jog viešosios infrastruktūros būklė vis dar yra nepatenkinama: dalyje gyvenamųjų vietovių vis dar yra nėra vandentiekio ir nuotekų surinkimo sistemų, neįrengta melioracija, neasfaltuoti keliai, neapšviestos gatvės, kraštovaizdį doko apleisti pastatai, dalis viešųjų pastatų nepritaikyti gyventojų poreikiams. 5,0 proc. anketinėje apklausoje dalyvavusių respondentų blogą infrastruktūros būklę laiko pačia opiausia gyvenamosios vietovės problema. Todėl nekeista, kad anketinėje apklausoje pagal svarbą ketvirtoje vietoje būtiniausių finansuoti sričių sąrašas - viešosios infrastruktūros gerinimas. Apibendrinant diskusijų apie pageidaujamus pokyčius gyvenamojoje vietovėje iki 2023 m. duomenis galima konstatuoti, kad vieni didžiausių gyventojų lūkesčių taip pat buvo susiję su viešosios infrastruktūros gerinimu.⁶⁹ (R4-39)

VVG teritorijos vizijoje užsibrėžta siekti, jog krašto organizacijos (tiek viešojo, tiek privataus sektoriaus) veiklą išmaniai, t.y. taikytų naujus veiklos būdus (kurie neatsiejami nuo veikimo partnerystės pagrindu) ir taip spręstų aktualius krašto klausimus, siekiant gyvenimo gerovės. Šis veikimas neatsiejamas nuo krašto savitumo (kultūros, istorijos tradicijų) puoselėjimo.

2.6. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

✓ ***Žemės fondas, jo struktūra, žemės ūkio naudmenų kokybė ir jų tinkamumas žemės ūkio veiklai.***

Lyginamoji Jonavos rajono, Kauno apskrities ir Lietuvos Respublikos žemės fondo sudėtis pagal 2015 m. duomenis pateikta 2.6.1 lentelėje.

2.6.1 lentelė. Žemės fondo sudėtis⁷⁰

⁶⁹ Susitikimų su vietos gyventojais, skirtų pageidaujamiems pokyčiams iki 2023 m. aptarti, medžiaga saugoma VVG būstinėje.

⁷⁰ www.zis.lt. Duomenys apima ir savivaldybės centrą – Jonavos miestą.

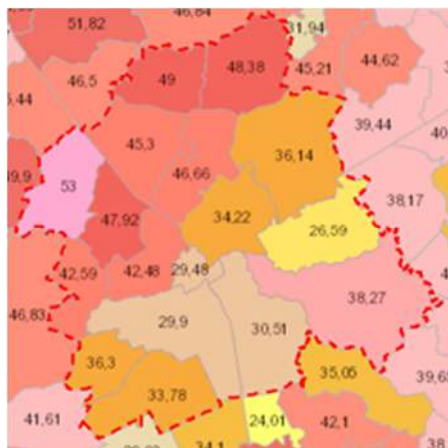
Bendras plotas	Žemės ūkio naudmenos	Miškai	Keliai	Užstatyta teritorija	Vandenys	Kita žemė
Lietuvoje						
6528607 ha	3467599 ha	2220512 ha	103693 ha	241409 ha	263578 ha	231816 ha
	53,1 proc.	34,0 proc.	1,6 proc.	3,7 proc.	4,0 proc.	3,6 proc.
Kauno apskrityje						
808627 ha	459442 ha	245446 ha	14226 ha	40216 ha	25789 ha	23508 ha
	56,7 proc.	30,4 proc.	1,8 proc.	5,0 proc.	3,2 proc.	2,9 proc.
Jonavos rajone						
94351 ha	43121 ha	40280 ha	1554 ha	3492 ha	1889 ha	4015 ha
	45,7 proc.	42,7 proc.	1,6 proc.	3,7 proc.	2,0 proc.	4,3 proc.

Jonavos rajone žemės ūkio naudmenos sudaro didžiausią dalį – beveik pusę viso žemės fondo (žr. 2.6.1 lentelę). (R5-1). Didelę dalį teritorijos (beveik 43 proc.) užima miškai (R5-2). Žemės fondo struktūroje vandens telkiniai, gyvenvietės, keliai bei kitos paskirties žemė užima tik nedidelę dalį.

Lyginant su Kauno apskritimi ir šalimi, Jonavos rajone žemės ūkio naudmenos ir vandenys užima mažesnius žemės plotus. Tačiau Jonavos rajono teritorija trečdaliu yra miškingesnė. Kiti žemės fondo sudėties duomenys daugmaž atitinka Kauno apskrities ir Lietuvos vidurkį.

Žemės ūkio naudmenų struktūroje 2014 m. didžiausią dalį sudarė ariama žemė – 91,9 proc. Pievos ir natūralios ganyklos sudarė 7,5 proc., o sodai ir uogynai – 0,6 proc. visų žemės ūkio naudmenų (R5-3). Žemės ūkio naudmenų plotas, lyginant su 2011 m. nežymiai sumažėjo (1,3 proc.), keitėsi ir žemės ūkio naudmenų struktūra: net 3,9 karto sumažėjo sodų plotai; pievų ir natūralių ganyklų plotai padidėjo 3,4 proc.; ariamos žemės plotai padidėjo nedaug – tik 0,3 proc.⁷¹

VVG teritorijoje gana palankios sąlygos žemės ūkio veiklai. Vidutinis dirvožemio našumo balas VVG teritorijoje – 40,1 balo (R5-4). 2.6.1 paveiksle galima matyti visos VVG teritorijos dirvožemio balus.⁷²

2.6.1 pav. Dirvožemio našumo balai Jonavos rajone

Jonavos rajone per 2011–2014 m. laikotarpį 4,7 proc. sumažėjo sertifikuoti plotai, kuriuose ekologiškai ūkininkaujama. 2014 m. tokių plotų buvo 2608 ha, kai 2011 m. – 2738 ha.⁷³ (R5-5).

✓ *Kraštovaizdis ir jo tinkamumas rekreacijai*

⁷¹ www.zis.lt. Duomenys apima ir savivaldybės centrą – Jonavos miestą.

⁷² www.geoportal.lt. Skaičiuojant vidutinį dirvožemio našumo balą VVG teritorijoje, Jonavos miesto teritorijos dirvožemio našumo balas neįtrauktas.

⁷³ VŠĮ „Ekoagros“ duomenys. Žr. VPS 12 priedą.

VVG teritorijoje dominuoja lygumos, tačiau yra ir kalvoto reljefo. Aukščiausia VVG teritorijos vieta – ozo gūbrys, žemiausia – ir upių slėnis.

Neries ir Šventosios upės VVG teritoriją dalina į 2 dalis – šiaurinę ir pietinę. Didelė teritorijos dalis yra Neries žemupio plynaukštėje, šiaurinė–vakarinė dalis priskiriama Nevėžio lygumai. Šiaurinėje pusėje, kur prasideda Vidurio Lietuvos lyguma, driekiasi derlingi laukai, miškų nedaug, todėl palankios sąlygos žemės ūkio vystymui. Miškai dominuoja VVG teritorijos pietuose ir pietryčiuose.⁷⁴ Vyrauja pušynai ir eglynai. Miškai išsidėstę vaizdingame kraštovaizdyje, turtingi biologine įvairove. Pvz., Užusalių seniūnijos miškingas vietovės itin pamėgę bebrai, vietos gyventojai juokauja, jog čia gyvena bene pusė šių gyvūnų, esančių Lietuvoje. Taip pat čia įsikūrę neįprastai daug gandrų (teritorijoje yra Juodojo gandro perimvietė), didelė gervių kolonija (rudens laikotarpiu galima grožėtis gervių šokiu), įvairių kitų paukščių. Yra galimybė pasivaikščioti durpyno teritorijoje įrengtais takais, pamatyti legendomis apipintus akmenis: didžiausią upių akmenį Lietuvoje „Gaidelis“, ⁷⁵ akmenį su „Meškos“, „Veršiuko“ pėdomis⁷⁶ (R5-6).

Per VVG teritoriją teka Neries, Šventosios, Lankesos ir Širvintos upės. Neries ir Šventosios santakos miškuose teka upelis Lietava, nuo kurio, pasak kai kurių mokslininkų, atsirado mūsų šalies pavadinimas. VVG teritorijoje yra aštuoni ežerai bei keturi tvenkiniai (R5-7).⁷⁷

Populiarios ir lankomos prie vandens telkinių esančios poilsio vietos Upninkų, Dumsių, Užusalių, Šilų, Bukonių vietovėse. Seniūnijos kasmet sutvarko poilsia vietas ir jas prižiūri. Priežiūra taip pat rūpinasi miškininkai, aplinkos apsaugos tarnybų darbuotojai.⁷⁸ Besilankantys Upninkų seniūnijoje gali užsukti ir į Upninkuose esantį varlių muziejų „Varlyną“, kurį įkūrė biologijos mokytoja Danutė Kasmocienė.⁷⁹ Čia eksponuojama gerokai per tūkstantį eksponatų iš įvairiausių pasaulio kampelių (R5-8).

VVG teritorijoje yra ir daugiau lankytojų traukos vietų. Lokėnėlių kaime veikia pirmasis įsteigtas Lietuvoje nuotykių parkas „Lokės pėda“. (R5-9). Per savo gyvavimo laikotarpį (nuo 2005 iki 2015 m.) parkas sulaukė 218 tūkst. lankytojų. Šiuo metu siūlomos septynios skirtingo sudėtingumo trasos su nuolat keičiamais trasų elementais ir keturi laisvieji skrydžiai. Lankytojai taip pat turi galimybę pasivėžinti keturračiais.⁸⁰

Jonavos turizmo ir verslo informacijos centras siūlo keletą ekskursijų po VVG teritoriją: „Lietuviškoji Europa per 1 dieną“, „Vidurio Lietuvos dykumos ir pelkynai“, „Neries upės paslaptys“, „Jonavos rajono dvarai ir dvarvietės“, „Kur prasideda Lietuva?“, „Po kalnuotąją Šveicariją“, „Karinė Jonava“ (R5-10).⁸¹

Deja, VVG teritorijos patrauklumą mažina krašto, kuriame yra didelė tarša, įvaizdis. Užterštumas čia iš tiesų didesnis nei kitose teritorijose (žr. 2.6.2 pav.).

⁷⁴ Jonavos rajono savivaldybės administracijos duomenys (žr. interneto nuorodą <https://www.jonava.lt/jonavos-rajonas-siandien>).

⁷⁵ Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos duomenys (žr. interneto nuorodą <http://www.heritage.lt/konkursai/arch04/Akmenys.html>).

⁷⁶ Kultūros vertybių registras (žr. interneto nuorodą <http://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/00d9ed58-32c8-4968-b67c-9c5fe24219fe>).

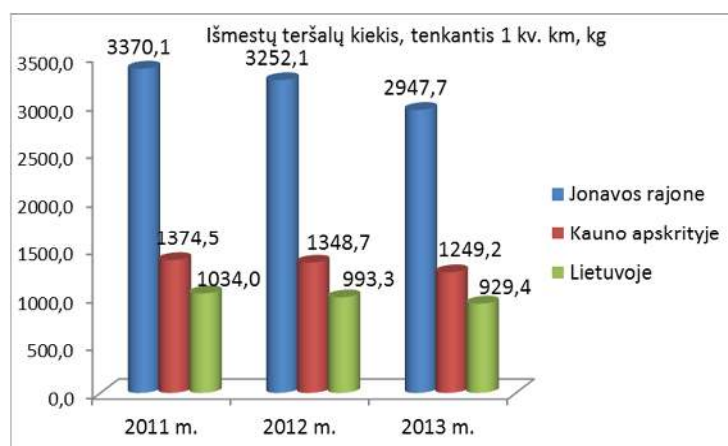
⁷⁷ Jonavos rajono savivaldybės administracijos duomenys (žr. interneto nuorodą <https://www.jonava.lt/jonavos-rajonas-siandien>).

⁷⁸ Jonavos rajono savivaldybės administracijos duomenys (žr. interneto nuorodą <https://www.jonava.lt/jonavos-rajonas-siandien>).

⁷⁹ <http://jonavosnaujienos.lt/index.php/jonavos-zmones/918-upninkuose-irengtas-lietuvoje-analogu-neturintis-varlynas>

⁸⁰ www.lokespeda.lt.

⁸¹ VšĮ „Jonavos turizmo ir verslo informacijos centras“ duomenys (žr. interneto svetainę <http://www.jonavatic.lt/ekskursijos/>).

2.6.2 pav. Teršalų išmetimas į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių

Teršalų išmetimas į atmosferą Jonavos rajone, nors 2011–2013 m. laikotarpiu ir mažėjo, tačiau 2,4 karto viršijo Kauno apskrities ir 3,2 karto - Lietuvos vidutines reikšmes.⁸² (R5-11).

✓ *Biologinė įvairovė ir saugomos teritorijos*

Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos gamtos turtai saugomi vienuolikoje draustinių bei dvejuose biosferos poligonuose⁸³ (R5-12):

- Kulvos geomorfologinio draustinio (plotas - 800,60 ha) paskirtis yra išsaugoti raiškų moreninio gūbrio bei Neries erozinio paslėnio gamtinį kompleksą;
- Lietavos hidrografinio draustinio (plotas - 137,24 ha) paskirtis – išsaugoti natūralią Lietavos upelio vagos atkarpą ir hidrologinį režimą;
- Upninkų botaninis draustinis (plotas - 105,53 ha) skirtas išsaugoti į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų retų augalų rūšių buveines ir augalijos bendrijas;
- Lankesos botaniniame draustinyje (plotas VVG teritorijoje - 21,27 ha) saugomos Lankesos žemupio paupių lankos su reta augalija. Čia auga šalmuotoji gegužraibė, dėmėtoji gegūnė, vyriškoji gegužraibė, pievinis plauretis. Sutinkamas retas drugys – rudakis satyriukas;
- Šešuvos botaninio draustinio (plotas VVG teritorijoje - 0,52 ha) tikslas - išsaugoti retas augalų bendrijas ir į Lietuvos Raudonąją knygą įrašytų augalų rūšių buveines;
- Šėtos botaniniame draustinyje (plotas VVG teritorijoje - 0,20 ha) saugomas vidurio Lietuvai būdingas senas ąžuolynas, tuo pačiu ir baltmiškio tipas su jam būdinga augalija;
- Šventosios ichtiologiniame draustinyje (plotas VVG teritorijoje - 301,24 ha) saugomas raiškus moreninio gūbrio ir Neries erozinio paslėnio reljefas bei laišų, šlakių, upėtakių ir žiobrių nerštavietės;
- Paąžuolynės botaninis-zoologinis draustinis (plotas - 75,83 ha) įsteigtas siekiant išsaugoti Europos Bendrijos svarbos rūšis: šarvuotąsias skėtes, skiauterėtuosius tritonus, įtrauktus į Buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos tvarkos aprašą ir užtikrinti palankią saugomų rūšių apsaugos būklę;
- Palaraisčio telmologinis draustinis (plotas VVG teritorijoje - 0,36 ha) skirtas išsaugoti turtingą rūšių Palaraisčio aukštapelkę. Joje gyvuoja specifinės augalų bei gyvūnų rūšys;
- Lomenos kraštovaizdžio draustinio (plotas VVG teritorijoje - 267,72 ha) tikslas – išsaugoti gilų, vaizdingą Lomenos slėnį su riedulių atodangomis, senvagėmis, šaltiniais, šlapiais baltalksnynais bei salpinės pievas su gausia augalijos ir gyvūnijos įvairove;
- Širvintos kraštovaizdžio draustinio (plotas VVG teritorijoje - 356,56 ha) paskirtis – išsaugoti Širvintos upės slėnio kraštovaizdį su raiškiomis erozinėmis formomis, natūralią vingrią Širvintos upės vagą, žiobrių nerštavietes.

⁸²

Lietuvos statistikos departamento duomenys. Duomenys apima ir Jonavos miestą.

⁸³

<http://stk.vstt.lt>.

- Būdos-Pravieniškių miškų biosferos poligono (plotas VVG teritorijoje - 2,51 ha) įsteigimo svarbiausias tikslas yra apsaugoti vietines vapsvaėdžio, jerubės, gervės, žvirblinės pelėdos, juodosios meletos, vidutinio genio ir tripirščio genio perinčias populiacijas.

- Labūnavos miško biosferos poligono (plotas VVG teritorijoje - 429,24 ha) įteigimo pagrindiniai tikslai – išlaikyti mažojo erelio rėksnio populiaciją, vykdyti šios paukščių rūšies stebėseną, mokslinius tyrimus, kaupti informaciją apie rūšių įvairovę.

Dalis teritorijų priskiriamos „Natura 2000“ teritorijų tinklui. Buveinių apsaugai svarbiomis teritorijomis pripažinta Būdos ir Pravieniškių miškai, Gaižiūnai, Gelnų miškas, Neries upė, Paąžuolynės durpynas, Šilo miškas, Širvintos upė ir jos slėniai, Šventosios upė žemiau Andrioniškio, Šventosios upės slėnis ties Upninkais. Bendras šių teritorijų plotas VVG teritorijoje - 2028,12 ha. Paukščių apsaugai svarbiomis teritorijomis pripažinta Būdos-Pravieniškių miškai ir Labūnavos miškas, bendras šių teritorijų plotas VVG teritorijoje - 431,75 ha.⁸⁴

VVG teritorijoje taip pat saugomi gamtos paveldo objektai: akmuo Valiūnas, Mykoliškių akmuo, Žinėnų atodanga, Upninkų liepos, Vainių tuopa.

VVG teritorijoje yra trys karjerai, kuriuose išgaunamas žvyras ir smėlis. Šiuos karjerus eksploatuojančios įmonės gamina žvyro skaldą bei mineralinius užpildus keliams, skaldo lauko akmenis (R5-13).

✓ *Vandens kokybė*

Paviršinio vandens kokybei nustatyti iš populiarių maudymosi vietų poilsio zonose (Neries ir Šventosios upės, Varnutės, Žeimių, Šveicarijos, Užusalių, Beržų ir Taurostos tvenkiniai ir Zatyšių karjeras) imami mėginiai. 2015 m. liepos mėn. duomenimis, visų vandens telkinių vandens kokybė atitiko higienos reikalavimus, nurodytus Lietuvos higienos normoje HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ (R5-14).⁸⁵

Išgautas požeminis vanduo yra valomas vandens gerinimo įrenginiuose: Ruklos, Šveicarijos, Kuigalių, Mimalių, Juškonų, Naujasodžio, Šilų, Praulių, Panoterių, Upninkų, Kulvos, Čičinų, Batėgalos, Ručiūnų, Preišiogalėlės, Užusalių, Kalnėnų, Išorų, Bukonių, Liepių gyvenvietėse.⁸⁶ (R5-15).

✓ *Energijos gamybai naudotini atsinaujinantys energijos ištekliai*

Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje yra 4 subjektai, naudoantys energijos gamybai atsinaujinančius energijos išteklius⁸⁷ (R5-16):

1. AB „Jonavos šilumos tinklai“ eksploatuojamoje Kuigalių k. katilinėje naudoja šiaudus. Instaliuota galia - 0.34 MW_{šiluma}).

2. Geraldo Landzbergo saulės elektrinė (Išorų k.). Instaliuota galia – 0,03000 MW_{elektra}).

3. Alfasolar Pyramid 30 Guldynai (Guldynų k., savininkas Tomas Mitkus). Instaliuota galia – 0,014045 MW_{elektra}.

4. Vanagiškių saulės parkas (Vanagiškių k., savininkas - K. Čėsnos individuali įmonė „Koralas“). Instaliuota galia – 0,1 MW_{elektra}.

Taigi instaliuota galia šiluma iš viso - 0.34 MW_{šiluma}, o instaliuota galia elektra iš viso – 0,144045 MW_{elektra} (R5-17).

Jonavos rajono savivaldybės taryba 2013 m. spalio 31 d. sprendimu Nr. 1 TS – 322 yra patvirtinusi Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo plėtros Jonavos rajono savivaldybės teritorijoje specialųjį planą. Jame konstatuojama, kad elektros gavyba Jonavos rajone didžiausią potencialą turi vėjo bei saulės jėgainių plėtros srityse. Taip pat pažymima, kad Jonavos rajone veikiančių perdavimo tinklų galimybės prijungti elektros energiją generuojančius šaltinius nėra išnaudotos.

⁸⁴ <http://stk.vstt.lt>.

⁸⁵ www.jonava.lt.

⁸⁶ www.jonavosvandenys.lt.

⁸⁷ <http://www.avei.lt/lt/component/energy/?task=map>.

✓ **Gamtos išteklių, jų būklės atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai.**

Gyventojų anketinės apklausos rezultatai atskleidė, kad daugiausiai (33,4 proc. visų, besididžiuojančiųjų gyvenamąją vietovę) vietos gyventojų didžiuojasi gamta ir kraštovaizdžiu. 2.6.2 lentelėje pateikiama informacija apie tai, kaip vietos gyventojai vertina gamtos paveldą ir jo būklę.⁸⁸

2.6.2 lentelė. Gamtos išteklių vertinimas

Sritis	Būklė	Tendencija
• Gamtos paminklai ir kraštovaizdis	2,1	2,3
• Kultūros, istorijos ir architektūros paveldas	2,0	2,3
• Turistų ir kitų, čia negyvenančių žmonių, požiūris į kraštą ir jo gyventojus	2,0	2,3

Vietos gyventojai gamtos, kultūros, istorijos ir architektūros paveldo būklę vertina vidutiniškai, gamtos paminklų ir kraštovaizdžio būklę – tik kiek geriau nei vidutiniškai, tačiau teigia, kad perspektyvos požiūriu situacija keičiasi (nors ir nežymiai) gerąja linkme.

Gyventojai tik vidutiniškai vertina turistų ir kitų atvykstančiųjų požiūrį į kraštą. Tai reiškia, kad dauguma gyventojų gamtos turtų požiūriu savo gyvenamosios vietovės nelaiko išskirtine. Tačiau perspektyvos požiūriu (gyventojai nurodo, jog situacija keičiasi į gerąją pusę) yra išvelgiamos galimybės gamtos išteklius panaudoti krašto konkurencingumui stiprinti.

Gamtos turtų puoselėjimas neatsiejamas nuo VVG teritorijos vizijos iki 2023 m. VVG vizijoje užsibrėžtas krašto savitumo puoselėjimas reiškia ir pasiryžimą saugoti krašto gamtą, o siekis vadovautis tvarios plėtros principais reiškia ir aplinką tausojančių priemonių įgyvendinimą.

⁸⁸

Būklės vertinimo reikšmės: 3 – gera; 2- vidutinė; 1 – bloga. Tendencijų vertinimo reikšmės: 3 – gerėja; 2 - neutrali; 1 – blogėja. Pateikiamas respondentų vertinimų vidurkis.

3. VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)		
3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	VVG teritorija turi konkurencinį pranašumą, kurį lemia šios teritorijos geografinės padėties specifiką atitinkanti gerai išvystyta susisiekimo infrastruktūra.	R1-1, R3-26, R3-28
3.1.2.	VVG teritorija pasižymi išvystyta pramone ir žemės ūkiu - čia sėkmingai veikia stambios vietos ekonomikos įmonės, pastoviai auga smulkesnių ūkio subjektų skaičius.	R1-7, R3-4, R3-16, R3-18, R3-19, R3-21, R3-22, R3-34, R3-40, R5-1
3.1.3.	VVG teritorijos NVO turi unikalią projektinės veiklos patirtį, sukaupę įgyvendinant įvairias ūkinės veiklos iniciatyvas, puoselėjant gyvąją tautinio paveldo amatų tradiciją ir pasitelkiant regioniniams produktams realizuoti interneto technologijas.	R3-12, R3-25, R4-2, R4-4, R4-5, R4-5/1, R4-27
3.1.4.	VVG teritorijoje palaikomas intensyvus viešasis gyvenimas, kurio pagrindas - vietos bendruomenių tradiciniai renginiai, meno saviveiklos kolektyvų veikla ir sporto sąjūdžio gausūs renginiai seniūnijose.	R4-9, R4-15, R4-24, R4-28, R4-29
3.1.5.	Gražus kraštovaizdis, daug gamtos išteklių, gausus istorijos ir kultūros paveldas bei patrauklūs lankytojams objektai sudaro tvirtą pagrindą novatoriškai plėtoti vietos ekonomiką.	R1-8, R4-13, R5-2, R5-6, R5-7, R5-12, R5-13, R5-8, R5-9, R5-10, R4-25, R4-26
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	Aukštas nedarbo lygis lemia didelę skurdo aprėptį ir gana didelės gyventojų	R2-12, R2-16, R2-19, R2-20, R2-21, R3-6, R3-7, R4-

		dalies bendruomeninį pasyvumą bei negebėjimą dalyvauti vietos viešajame gyvenime.	31, R4-36
3.2.2.		VVG teritorijoje sparčiai vystosi demografinis nuosmukis – dvigubai spartesnė nei šalyje ir regione migracija labiausiai mažina kaimo gyventojų skaičių ir sendina pačią bendruomenę.	R2-2, R2-3, R2-4, R2-5, R2-6, R2-22
3.2.3.		VVG teritorija pasižymi santykinai dideliu socialinės rizikos šeimų skaičiumi, aukšta šių šeimų koncentracija atskirose gyvenvietėse ir atitinkamu asocialios gyvensenos paplitimu.	R1-10, R2-17, R2-18, R2-23
3.2.4.		Nepakankamai išvystyta viešoji infrastruktūra ir viešosios paslaugos, ypač socialiai pažeidžiamoms gyventojų grupėms.	R2-24, R2-25, R3-23, R3-27, R3-30, R4-30, R4-32, R4-34, R4-38, R4-39
3.2.5.	N	Didelė VVG teritorijos tarša.	R3-32, R5-11
3.3.		Galimybės	
3.3.1.		<i>P (Political – Politiniu aspektu)</i> Realizuojant ES aktyvios įtraukties į darbo rinką strategiją (pradėtą taikyti nuo 2008 m.) bus siekiama sukurti kuo daugiau kokybiškų paslaugų, tenkinančių vietos gyventojų poreikius ir padedančių susirasti asmeninius interesus bei gebėjimus atitinkantį darbą.	
3.3.2.		<i>E (Economic – Ekonominiu aspektu)</i> Šalies mastu įgyvendinama socialinio verslo koncepcija ir formuojamas socialinės ekonomikos sektorius sudarys palankias sąlygas VVG teritorijoje įgyvendinti socialinio verslo projektus.	
3.3.3.		<i>S (Social – Socialiniu aspektu)</i> Sparčiau augantis visuomenės dėmesys socialinei integracijai ir jaunimo vaidmens didinimui suteiks naujas galimybes spręsti socialinės atskirties, skurdo ir jaunimo problemas VVG teritorijoje.	
3.3.4.		<i>T (Technological – Technologiniu aspektu)</i> Šiuolaikiškos technologijos leis efektyviai gaminti nedidelius produkcijos kiekius ir technologiškai atnaujinti tradicinių amatų	

	gamybą.
3.3.5.	<i>L (Legal – Teisiniu aspektu)</i> Numatomi teisinės aplinkos pokyčiai, susiję su naujojo socialinio modelio įgyvendinimu, leis privačiam verslui lengviau kurti darbo vietas, o pilietinei visuomenei (NVO) - organizuoti savanorišką ir ūkinę veiklą.
3.3.6.	<i>Eq (Equality – Lygybės aspektu)</i> Šalies ilgalaikės plėtros poreikiai mažinant skurdą ir socialinę atskirtį pareikalaus daugiau lėšų ir dėmesio skirti perėjimui nuo kovos su pasekmėmis prie prevencinių priemonių įgyvendinimo ir tai atvers naujas galimybes diegti kaime socialines inovacijas ir labiau rūpintis vaikų ir jaunimo reikalais.
3.4.	Grėsmės
3.4.1.	<i>P (Political – Politiniu aspektu)</i> Prastėjanti geopolitinė situacija pareikalaus atidžiau vertinti Nacionalinės saugumo strategijos pagrindines nuostatas, pagal kurias svarbiausiu šalies vidaus grėsmės rizikos veiksniumi laikoma netolygi socialinė ir ekonominė raida, pasireiškianti didėjančiu gyvenimo lygio tarp įvairių visuomenės grupių skirtumu.
3.4.2.	<i>E (Economic – Ekonominiu aspektu)</i> Šalies biudžetinių asignavimų perskirstymas mažinant kaimo savivaldybių finansavimą ir pajamų mokesčių mažėjimas (dėl dirbančių asmenų emigracijos) pačiose savivaldybėse labai apribos išlaidas, skirtas palaikyti viešąsias paslaugas ir socialinės infrastruktūros funkcionavimą kaime.
3.4.3.	<i>S (Social – Socialiniu aspektu)</i> Sisteminės šalies socialinės rūpybos bėdos lems, kad kaime labai išaugs pensinio amžiaus žmonių skurdas, nes daugelis kaimo gyventojų radikalių ekonomikos permainų laikotarpiu per paskutinius kelis dešimtmečius nesukaupė reikiamo darbo stažo visavertei pensijai gauti.
3.4.4.	<i>T (Technological – Technologiniu aspektu)</i> Šiuolaikiškų technologijų dinamiška plėtra formuoja stiprų poreikį sparčiai diegti inovacijas, todėl VVG teritorijoje veikiančioms įmonėms gali iškilti technologinio atsilikimo ir konkurencingumo praradimo grėsmė.
3.4.5.	<i>L (Legal – Teisiniu aspektu)</i> Mažėjant gyventojų skaičiui nacionalinė ir vietos valdžia nebus pajėgios institucinėmis priemonėmis užtikrinti viešosios tvarkos, priešgaisrinės saugos, aplinkosaugos bei kultūros paveldo apsaugos kaimo vietovėse.

3.4.6.	<i>Eq (Equality – Lygybės aspektu)</i> Kapitalo koncentracija ir šalies mastu stiprėjanti verslo konkurencija gali lemti paslaugų rinkos (gyvybiškai svarbios vietos gyventojams) mažėjimą kaimo vietovėse ir kartu aktualizuoti senyvo amžiaus, vienišų žmonių ir (ar) neįgalių asmenų ilgalaikės priežiūros reikalų sprendimą kaime.
--------	---

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka

Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Skatinti darbo vietų kūrimą ir geriau panaudoti vietos išteklius	3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.3.1., 3.3.2., 3.3.4., 3.3.5., 3.4.1., 3.4.4., 3.4.6.	Nr. 18, Nr. 10, Nr. 19	Taip
4.2.	Skatinti socialinio verslo plėtrą ir užtikrinti vietos gyventojams pagrindinių paslaugų teikimą	3.1.1., 3.1.3., 3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3, 3.2.4, 3.3.1., 3.3.2., 3.3.5., 3.3.6., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.4.5.	Nr. 18, Nr. 9, Nr. 19	Taip
4.3.	Stabdyti VVG teritorijos demografinį nuosmukį ir mažinti skurdą bei socialinę atskirtį	3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3, 3.2.4, 3.3.1., 3.3.2., 3.3.3., 3.3.5., 3.3.6., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.4.6.	Nr. 18, Nr. 8, Nr. 9, Nr. 19	Taip
4.4.	Didinti vietos produkcijos pridėtinę vertę ir stiprinti vietos produkcijos gamintojų konkurencingumą	3.1.1., 3.1.2., 3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.3.4., 3.3.5., 3.4.4.	Nr. 10, Nr. 11	Taip
4.5.	Tobulinti viešosios infrastruktūros funkcionavimą ir užtikrinti sutvarkytuose pastatuose vietos gyventojams reikšmingos ekonominės, socialinės ir kultūrinės veiklos vykdymą	3.1.1., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3, 3.2.4, 3.3.1., 3.3.2., 3.3.3., 3.3.5., 3.3.6., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.4.5., 3.4.6.	Nr. 18, Nr. 9, Nr. 19	Taip
4.6.	Didinti jaunimo	3.1.1., 3.1.2.,	Nr. 18	Taip

	galimybes imtis verslo ar integruotis į darbo rinką ir skatinti jaunų žmonių dalyvavimą viešajame gyvenime	3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3, 3.2.4, 3.3.1., 3.3.2., 3.3.3., 3.3.5., 3.3.6. 3.4.2., 3.4.6.		
4.7.	Skatinti vietos gyventojų sutelktumą, pilietinį aktyvumą ir savanorišką veiklą puoselėjant krašto tradicijas ir novatoriškai sprendžiant kitus viešojo gyvenimo klausimus	3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3, 3.2.4, 3.3.3., 3.3.5., 3.3.6., 3.4.2., 3.4.3., 3.4.5., 3.4.6.	Nr. 18, Nr. 9	Taip
4.8.	Vykdyti mokymą ir konsultavimą VVG teritorijoje	3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.2.1., 3.2.3, 3.2.4, 3.3.1., 3.3.2., 3.3.3., 3.3.4., 3.3.5., 3.3.6., , 3.4.4., 3.4.5.	Nr. 21	Taip

II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):		Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais
5.1.1.	I prioritetas: Darni ir socialinę atskirtį mažinanti vietos ūkio plėtra		
		Kodai:	
5.1.1.1.	Priemonė: Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas	LEADER-19.2-SAVA-1	4.1., 4.2., 4.3., 4.5., 4.7.
5.1.1.2.	Priemonė: Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą	LEADER-19.2-SAVA-5	4.4., 4.6.
5.1.1.3.	Priemonė: Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius	LEADER-19.2-SAVA-6	4.1.
5.1.2.	II prioritetas: Sumanios bendruomenės kūrimas ir įgalinimas		
		Kodai:	
5.1.2.1.	Priemonė: Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas	LEADER-19.2-SAVA-7	4.3., 4.5., 4.7.
5.1.2.2.	Priemonė: Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą	LEADER-19.2-SAVA-8	4.3., 4.5., 4.7.
5.1.2.3.	Priemonė: Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą	LEADER-19.2-SAVA-9	4.3., 4.6.
5.1.2.4.	Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas	LEADER-19.2-SAVA-3	4.8.

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis										
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai									
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2	
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys									
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C	
I VPS prioritetas: Darni ir socialinę atskirtį mažinanti vietos ūkio plėtra										
VPS priemonė: Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas								X		
VPS priemonė: Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą				X						
VPS priemonė: Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius							X			
II VPS prioritetas: Sumanios bendruomenės kūrimas ir įgalinimas										
VPS priemonė: Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas								X		
VPS priemonė: Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą								X		
VPS priemonė: Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą								X		
VPS priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas		X								

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS	
Strateginio dokumento pavadinimas	VPS sąsajos pagrindimas
7.1. VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	Jonavos rajono savivaldybės VVG parengta VPS siejasi su Jonavos rajono ilgalaikiu strateginiu plėtros planu iki 2021 m. (toliau – Strateginis plėtros planas).⁸⁹ VPS 1 prioritetas „Darni ir socialinę atskirtį mažinanti vietos ūkio plėtra“, kurio tikslas „Socialinės partnerystės pagrindu sukurti ir įgyvendinti demonstracinio pobūdžio vietos ūkio modelius, kurie atskleistų naujas darnios ir socialinę atskirtį mažinančios plėtros galimybes“, iš dalies atitinka Strateginio plėtros plano 2 prioritetą „Progresyvi ir konkurencinga ekonomika“ ir prisideda prie jo 2.1. tikslo „Palankių sąlygų sudarymas verslo plėtrai“ įgyvendinimo. Minėtas VPS prioritetas taip pat iš dalies atitinka Strateginio plėtros plano 3 prioritetą ir prisideda prie jo 3.3. tikslo „Sveikatos ir socialinių paslaugų kokybės gerinimas ir prieinamumo didinimas“ įgyvendinimo. VPS 2 prioritetas Sumanios bendruomenės kūrimas ir įgalinimas“, kurio tikslas „Ugdyti žmogiškuosius gebėjimus veikti kartu efektyviau panaudojant vietos išteklius ir gerinant socialiai pažeidžiamų grupių gyvenimo kokybę“, iš dalies atitinka Strateginio plėtros plano 1 prioritetą „Veržli ir kūrybinga bendruomenė, patraukli savivalda“ ir prisideda prie jo 1.2. tikslo „Bendruomeniškumo skatinimas“ įgyvendinimo. Minėtas VPS prioritetas taip pat atitinka Strateginio plėtros plano 3 prioritetą „Subalansuota socialinės infrastruktūros plėtra“ ir prisideda prie jo 3.1. tikslo „Švietimo kokybės ir prieinamumo gerinimas“ įgyvendinimo. VPS 2 prioritetas iš dalies atitinka Strateginio plėtros plano 4 prioritetą „Darnios aplinkos ir gamtos išteklių priežiūra“ ir prisideda prie jo 4.3. tikslo „Gyventojų viešojo saugumo užtikrinimas“ įgyvendinimo. VPS 1 prioriteto priemonė „Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1), kurios tikslas „Įgalinti vietos bendruomenę teikti būtiniausias kaimo gyventojams paslaugas, įveiklinti viešuosius pastatus bei erdves ir nukreipti kaimo gyventojų savanorišką veiklą socialinei atskirčiai mažinti“, papildo Strateginio plėtros plano 3 prioriteto 3.3.2. uždavinio „Renovuoti, modernizuoti ir plėsti socialinių paslaugų tinklą“ priemonės. VPS 1 prioriteto priemonė „Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5), kurios tikslas „Remti vietinių produkcijos gamintojų veiksmus perdirbti bei pelningai parduoti vietos produkciją ir tokiu būdu didinti pagamintos produkcijos pridėtinę vertę“ ir priemonė „Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6), kurios tikslas „įsisavinti naujas verslo nišas geriau panaudojant vietos išteklius“, papildo Strateginio plėtros plano 2 prioriteto 2.1.2. uždavinio „Skatinti vietinių užimtumo projektų įgyvendinimą“ priemonės.

		VPS 2 prioriteto priemonė „Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7), kurios tikslas „Įgyvendinant tematinio bendradarbiavimo ir savanoriškos veiklos iniciatyvas mažinti socialinę atskirtį ir stiprinti socialinį solidarumą“, papildo Strateginio plėtros plano 1 prioriteto 1.2.1. uždavinio „Skatinti bendruomenių ir NVO iniciatyvas“ priemonės, taip pat papildo 4 prioriteto 4.3.1. uždavinio „Įgyvendinti prevencines priemones ir programas“ priemonės. VPS 2 prioriteto priemonė VPS 2 prioriteto priemonė „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (LEADER-19.2-SAVA-8), kurios tikslas „Panaudoti krašto kultūros ir istorijos paveldą regioniniams produktams kurti ir vykdyti jų rinkodarą telkiant vietos bendruomenę“, ir priemonė „Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9), kurios tikslas „Organizuoti vaikų ir jaunimo patyriminį ugdymą, tiesiogiai susijusį su bendruomenės organizavimu ir socialinės atskirties mažinimu“, papildo Strateginio plėtros plano 1 prioriteto 1.2.1. uždavinio „Skatinti bendruomenių ir NVO iniciatyvas“ priemonės. VPS 2 prioriteto priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-3), kurios tikslas „Visiems projektų pareiškėjams ir vykdytojams suteikti reikiamą kompetenciją, būtiną sėkmingam vietos iniciatyvų įgyvendinimui“, papildo Strateginio plėtros plano 3.1.2. uždavinio „Skatinti žinių visuomenės formavimąsi ir vystymąsi“ priemonės.
7.2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	Jonavos rajono savivaldybės VVG parengta VPS siejasi su Kauno regiono plėtros planu iki 2020 m. (toliau – Regiono plėtros planas). VPS 1 prioritetas „Darni ir socialinę atskirtį mažinanti vietos ūkio plėtra“ iš dalies atitinka Regiono plėtros plano 1 prioritetą „Pažangi ekonomika“ ir prisideda prie jo 2.5 tikslo „Plėtoti socialinę infrastruktūrą ir bendruomenines iniciatyvas, skirtas gyventojų gyvenimo kokybės ir gyvenamosios aplinkos gerinimui“ įgyvendinimo, taip pat 2.6 tikslo „Visapusiškai vystyti ir modernizuoti kaimo vietas ir verslą kaime“ įgyvendinimo. VPS 2 prioritetas „Sumanios bendruomenės kūrimas ir įgalinimas“ iš dalies atitinka Regiono plėtros plano 1 prioritetą „Pažangi ekonomika“ ir prisideda prie jo 1.4. tikslo „Siekti, kad Kauno regionas taptų tarptautinio ir vietinio turizmo bei įvairiapusių poilsio paslaugų centru“ įgyvendinimo. Minėtas VPS prioritetas taip pat iš dalies atitinka Regiono plėtros plano 2 prioritetą „Gyvenimo kokybė“ ir prisideda prie jo 2.2. tikslo „Vystyti subalansuotą mokymosi sistemą“, 2.3 tikslo „Plėtoti socialines paslaugas, skirtas socialiai pažeidžiamų grupių asmenų integravimui į regiono socialinį ir ekonominį gyvenimą“ įgyvendinimo ir 2.6. tikslo „Visapusiškai vystyti ir modernizuoti kaimo vietas ir verslą kaime“ įgyvendinimo. VPS 2 prioritetas iš dalies atitinka ir Regiono plėtros plano 3 prioritetą „Žmogaus ir aplinkos santara“ ir prisideda prie jo 3.1. tikslo „Skatinti darnų išteklių naudojimą, užtikrinti ekosistemų stabilumą Kauno regione“ įgyvendinimo. VPS 1 prioriteto priemonė „Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1) papildo Regiono plėtros plano 2 prioriteto 2.5.1 uždavinio priemonės. VPS 1 prioriteto priemonė „Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5) ir priemonė „Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius“ (kodas LEADER-

		19.2-SAVA-6) papildo Regiono plėtros plano 2 prioriteto 2.6.2 uždavinio „Padidinti žemės ūkio produktų gamybos efektyvumą ir konkurencingumą, plėtoti ne žemės ūkio verslus ir žemės ūkiui alternatyvią ekonominę veiklą kaimo vietovėse“ priemonės. VPS 2 prioriteto priemonė „Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7) papildo Regiono plėtros plano 2 prioriteto 2.3.1 uždavinio „Plėtoti socialines paslaugas, skirtas socialiai pažeidžiamų grupių asmenų integravimui į regiono socialinį ir ekonominį gyvenimą“ priemonės, taip pat 2.5.2 uždavinio „Remti bendruomenines iniciatyvas ir prevencines bei edukacines programas“, ir 2.6.1 uždavinio „Stiprinti kaimo bendruomenės bei gerinti bendruomeninę infrastruktūrą“ priemonės. VPS 2 prioriteto priemonė „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (LEADER-19.2-SAVA-8) papildo Regiono plėtros plano 1 prioriteto 1.4.1 uždavinio „Vystyti poilsio, pramogų, rekreacinio sporto ir turizmo paslaugų infrastruktūrą, užtikrinant teikiamų turizmo paslaugų visapusiškumą bei gerinant paslaugų kokybę“ priemonės, taip pat 1.4.2 uždavinio „Diegti ir plėtoti turizmo informacinę sistemą ir aktyviai vykdyti rinkodarą“ priemonės. VPS 2 prioriteto priemonė „Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9) papildo Regiono plėtros plano 2 prioriteto 2.2.4 uždavinio „Skatinti neformalaus švietimo iniciatyvas“ priemonės. VPS 2 prioriteto priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-3) papildo Regiono plėtros plano 2 prioriteto 2.2.3 uždavinio „Kurti ir tobulinti mokymosi visą gyvenimą sistemą ir skatinti kvalifikacijos kėlimą“ priemonės, taip pat 2.2.4 uždavinio „Skatinti neformalaus švietimo iniciatyvas“ priemonės. Parengta VPS 2015 m. rugsėjo 28 d. buvo raštu pateikta (popierinis variantas) Kauno regiono plėtros tarybai (Regioninės plėtros departamento prie LR Vidaus reikalų ministerijos Kauno apskrities skyriui). Kauno regiono plėtros tarybos posėdyje, kuris vyko 2015 m. spalio 20 d., parengta VPS pranešimo metu buvo pristatyta Kauno regiono plėtros tarybos nariams. Pastabų pristatytai VPS nebuvo gauta.
7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	ES Baltijos jūros regiono strategija yra Baltijos jūros regiono valstybių (Švedijos, Danijos, Estijos, Suomijos, Vokietijos, Latvijos, Lietuvos ir Lenkijos) strateginio planavimo dokumentas, kurio tikslas – stiprinti Baltijos jūros regiono valstybių bendradarbiavimą. Strategija turi tris pagrindinius tikslus – apsaugoti jūrą, sujungti regioną ir padidinti gerovę – ir prioritetines sritis. VVG atstovaujamos teritorijos strateginio planavimo lygiu aktualiausias iš šių tikslų yra „Padidinti gerovę“, kuris apima aktualiausias sritis, tokias kaip verslumas, inovacijos, skaitmeninės technologijos, švietimas ir mokymasis visą gyvenimą, bendradarbiavimo skatinimas, moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimas verslumo, inovacijų, prekybos ir švietimo srityse. Igyvendinant VPS priemonės bus netiesiogiai prisidedama prie Lietuvos įgyvendinamo Baltijos jūros regiono strategijos veiksmų plano, kur Lietuvai yra patikėta: 1) stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę (koordinuojama kartu su Suomija ir Švedija, Lietuva atsakinga už bendro veiksmo „Sustiprinti bendrą kaimo plėtros programų poveikį“ koordinavimą).
7.4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS	VVG teritorijoje nėra patvirtintos žuvininkystės VVG VPS.

	(taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	
--	--	--

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

LEADER metodo principai

8.1.	Teritorinis principas: <i>Principo laikymasis rengiant VPS:</i> VPS rengimo procese buvo laikomasi teritorinio principo, užtikrinančio ilgalaikiai vietos plėtrai svarbių problemų sprendimą ir vietos išteklių racionalų naudojimą: - <i>identifikuojant ilgalaikiai vietos plėtrai svarbiausias problemas ir išteklius jai spręsti.</i> VPS rengimo procese buvo laikomasi teritorinio principo, užtikrinančio ilgalaikiai vietos plėtrai svarbių problemų sprendimą ir vietos išteklių racionalų naudojimą. Vietos veiklos grupė rengdama VPS inicijavo diskusijas su vietos bendruomene, kad bendromis jėgomis būtų formuojama teritorijos plėtros politika. Susitikimų su vietos gyventojais metu (žr. VPS 2.2 potėmę) pirmiausiai buvo diskutuojama apie esamą gyvenamosios vietovės situaciją ir turimus išteklius, grupuojant juos į 9 grupes: žmonės, gamta, infrastruktūros objektai, organizacijos, įstaigos, nematerialus turtas, įmonės, žemės ūkis, amatai. Gyventojų apklausos anketoje taip pat buvo vertinami vietos ištekliai. Anketos 14-20 klausimai (žr. VPS 5 priedą) buvo suformuluoti remiantis LEADER metodika ir atskleidė gyventojų požiūrį į teritorijos išteklių būklę bei būklės tendencijas. Susitikimų su vietos gyventojais medžiaga, vietos gyventojų anketinės apklausos rezultatai ir atlikta statistinių duomenų analizė padėjo nustatyti vietovės išskirtinius bruožus, identifikuoti vietovei būdingas stipriąsias ir silpnąsias puses. - <i>nustatant VVG teritorijos socialinių ryšių, bendros istorijos, išskirtinumo ir identiteto įtaką vietos bendruomenės bendram požiūriui į ilgalaikę VVG teritorijos plėtrą.</i> Kartu su vietos gyventojais atlikta vietos išteklių analizė dar kartą patvirtino, jog VVG atstovaujama teritorija yra vientisa geografiniu, ekonominiu ir socialiniu požiūriais. Čia gyvenančius žmones vienija bendri interesai, socialiniai ir ekonominiai ryšiai, bendras paveldas, kuriami nauji vietos produktai. Tiek susitikimų su vietos gyventojais metu, tiek VVG valdybos susirinkimuose nuolat buvo keliamas klausimas, kaip galima panaudoti turimus vietos išteklius, kad būtų sustiprintas vietovės konkurencingumas. Diskusijos su vietos gyventojais motyvavo naujai įkainoti turimą teritorijos turtą ir pasirinkti VVG teritorijai labiausiai tinkančias plėtros kryptis. Taip formavosi ir bendras VVG teritorijos bendruomenės požiūris, kaip turi vykti tolesnė VVG teritorijos plėtra. - <i>vietos bendruomenės susitelkimą bendriems tikslams 2014–2020 m. laikotarpiu.</i> VVG vietos plėtros strategijos rengimo procesą organizavo plačiai įtraukdama atstovaujamos teritorijos gyventojus. Reguliarių susitikimų organizavimas kiekvienoje seniūnijoje užtikrino, jog dalyvavimo galimybes turės kiekvienas norintis. Jau pirmųjų susitikimų metu jų dalyviai buvo supažindinti su VPS rengimo eiga ir informuoti, jog nuo šių susitikimų rezultatų priklausys VPS strateginiai sprendimai. Susitikimų su vietos gyventojais temos (gyvenamosios vietovės išteklių analizė; paramos socialiai pažeidžiamoms grupėms organizavimas; gyvenamosios vietovės stiprybės ir silpnybės; pageidaujami teritorijos pokyčiai iki 2023 m.) buvo parinktos taip, kad įtrauktų bendruomenės narius į aktyvias diskusijas ir svarstymus. Poreikis suformuoti poziciją vienu ar kitu klausimu susirinkimų metu sutelkė vietos bendruomenės aktyvą, nes realiai buvo pradėta ruošti naujų sumanymų įgyvendinimui 2014–2020 m. laikotarpiu.
8.1.2.	<i>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i> VPS numatyta remti projektus, kuriais numatomas racionalus vietos išteklių panaudojimas, bendradarbiaujant įvairioms interesų grupėms: - VPS priemone „Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7) skatinamos iniciatyvos, kurios įgyvendinamos įvairių

	interesų grupių veikimo kartu principu, ir kuriomis stiprinami vietos žmogiškieji ištekliai. - Skirtingų sektorių atstovų veikimas kartu tinkamai panaudojant VVG teritorijos išskirtinumą ir specifinius pranašumus tiesiogiai skatinamas per VPS priemonę „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8). - Vietos išteklių geresnis panaudojimas tiesiogiai skatinamas per VPS priemonę „Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6). - Vietos produktų pridėtinei vertei padidinti tiesiogiai skirta VPS priemonė „Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5). Remiant šią priemonę sustiprinamas specifinis krašto pranašumas – išlaikyta vietos gyventojų tradicija verstis žemės ūkiu. - Remiant projektus pagal VPS priemonę „Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1) panaudojamas specifinis krašto pranašumas – vietos bendruomenių turima ūkinės veiklos patirtis. Teikdamos projektus pagal minėtą priemonę, NVO sustiprins savo turimus pajėgumus ir galės plėsti pradėtą ūkinę veiklą. - VPS priemonės parinktos taip, kad įgyvendinami pagal šias priemones remiami projektai kurtų didesnę pridėtinę vertę VVG teritorijoje. Pvz., įgyvendinant projektus pagal priemonę „Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1) ne tik atsiras būtinos paslaugos gyventojams, bet ir padidės bendras VVG teritorijos patrauklumas, nes bus pagerinta šioms paslaugoms teikti būtina infrastruktūra. Pridėtinės vertės kūrimą VVG teritorijos mastu skatins remiamų projektų pobūdis, kuomet projektų vykdytojai bus skatinami apjungti vietos išteklius bei jiems suteikti naują vertę. Tokių projektų įgyvendinimas remiamas priemone „Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7). Įgyvendinant priemonę atitinkančius projektus, bus įsisavintos naujos veiklos formos, kuomet aktualios vietos problemos sprendžiamos ne lokaliai, o apjungus kelių organizacijų/institucijų išteklius ir gebėjimus. Pridėtinės vertės kūrimą VVG teritorijos mastu užtikrins savanorystės potencialo efektyvus panaudojimas bendrų problemų sprendimui. Remiant projektus, atitinkančius priemones „Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5) ir „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8) taip pat bus užtikrintas pridėtinės vertės kūrimas VVG teritorijos mastu, nes šiais projektais ne tik bus padidintas vietos gyventojų verslumas, bet ir bus užtikrinta galimybė išorės rinkoms pasiūlyti naujų, kokybiškų teritorijos specifinių produktų.
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas: <i>Principo laikymasis rengiant VPS:</i> Nevyriausybinių organizacijų, kiti pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai buvo įtraukti į atskirus VPS rengimo etapus: - atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę bei SSGG. Vietos bendruomenė buvo įtraukta: 1) organizuojant viešus susitikimus (juose vyko įvairiems sektoriams atstovaujančių gyventojų diskusijos apie vietovės išteklius ir problemas, paramos būtinybę tikslinėms grupėms, vietovės stiprybes ir silpnybes, pageidaujamus pasikeitimus iki 2023 m.). Susitikimų medžiaga buvo panaudota rengiant strategijos dokumentą; 2) prašant pateikti savo srities statistinius duomenis (pvz., NVO teikė informaciją apie narių skaičių, vykdytų projektų skaičių; seniūnai teikė informaciją apie VVG teritorijos gyventojus; savivaldybės administracijos specialistai teikė duomenis apie švietimo, socialinės srities būklę, ES fondų pritraukimą į teritoriją ir kitą informaciją; savivaldybei pavaldžios įstaigos teikė informaciją apie savo veiklą ir t.t.); 3) vykdant vietos
8.2.1.	

	gyventojų anketavimą (žr. 2.2 potemę). - <i>nustatant VVG teritorijos gyventojų poreikius ir suteikiant jiems prioritetus.</i> Vietos bendruomenė buvo įtraukta organizuojant viešus susirinkimus ir vietos gyventojų anketavimą (žr. 2.2 potemę). Susirinkimuose buvo galima išsakyti savo nuomonę dėl pagrindinių poreikių. Be to, gyventojų apklausos anketoje buvo galima įvardyti, kokios gyvenamosios vietovės problemos yra pačios opiausios ir kokioms sritims prioriteto tvarka turi būti nukreipta naujojo laikotarpio parama. Visa gauta medžiaga buvo apibendrinta ir panaudota rengiant VPS dokumentą. - <i>nustatant VPS prioritetus, pasirenkant VPS priemones.</i> Pagrindinė visų suinteresuotųjų įtraukimo forma – vieši susirinkimai. Susidaryti nuomonei apie vietos bendruomenės poziciją dėl VPS prioritetų ir priemonių buvo skirtas penktasis susitikimas, suorganizuotas kiekvienoje seniūnijoje (žr. 2.2. potemę). Surinkta informacija, kokių pasikeitimų teritorijoje tikimasi iki 2023 m. ir kiekvienos seniūnijos teritorijos „projektų žemėlapis“ sudarymas bei aptarimas VVG padėjo apsispręsti dėl VPS prioritetų ir priemonių. - <i>planuojant VPS įgyvendinimo etapus ir finansinius išteklius;</i> Pagrindinė visų suinteresuotųjų įtraukimo forma – vieši susirinkimai. Atlikus socialinės ir ekonominės situacijos bei gyventojų poreikių analizę buvo suformuluotas remtinų sričių sąrašas, kuris buvo pateiktas svarstymui susitikimų su vietos gyventojais metu kiekvienoje seniūnijoje. Paskutinis, šeštasis susitikimas su vietos gyventojais buvo skirtas gauti vietos bendruomenės nuomonę dėl finansinių išteklių paskirstymo remtinoms sritims bei išgirsti siūlymus dėl VPS įgyvendinimo etapų. (žr. 2.2. dalį). Kiekvienas renginio dalyvis turėjo galimybę paskirstyti lėšų krepšelį remtinoms sritims, arba dar pasiūlyti papildomas sritis, jei manė sąrašą esant neišsamų. Buvo išklausa susirinkusiųjų nuomonė dėl laiko grafiko įgyvendinant VPS. Į gyventojų nuomonę buvo atsižvelgta formuluojant galutinį prioritetų ir priemonių variantą, taip pat rengiant finansinį planą ir numatant VPS įgyvendinimo etapus.
8.2.2.	<i>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i> VVG imsis priemonių, kad VPS įgyvendinimo procesas būtų skaidrus ir prie jo prisidėtų kuo didesnė dalis vietos gyventojų, įmonių ir organizacijų. <i>Rengiant kvietimų teikti vietos projektus dokumentaciją,</i> apie tai iš anksto bus skelbiama interneto svetainėje www.jonavosvvg.lt. VVG nariai kiekvienas asmeniškai bus įpareigoti skleisti informaciją. Dokumentacijos projektas bus paskelbtas jau minėtoje interneto svetainėje, vietos gyventojai bus kviečiami per nustatytą laiką pareikšti pastabas ir pasiūlymus. <i>Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas</i> bus skelbiami ne tik VVG, NMA interneto svetainėse, bet ir vietos spaudoje, taip pat informacija bus išsiųsta el. paštu VVG turimais pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovų kontaktais. Be to, VVG nariai (pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai) bus įpareigoti skleisti informaciją vietos bendruomenei asmeniškai savo turimais kontaktais. Parengtas kvietimų teikti vietos projektus Ddokumentacijos projektas bus paskelbtas jau minėtoje interneto svetainėje, vietos gyventojai bus kviečiami per nustatytą laiką teikti siūlymus raštu ar juos išsakyti atvykus į VVG būstinę. Vietos gyventojai įtaką <i>vietos projektų atrankai ir tvirtinimui</i> galės daryti siūlydami vietos projektų atrankos kriterijus, kurie bus apsvarstyti VVG valdybos. Teikti siūlymus visi suinteresuotieji bus kviečiami raštu ar atvykus į VVG būstinę. Planuojama iš potencialių pareiškėjų surinkti projektinius pasiūlymus (trumpus projektų idėjų aprašymus), kurių pateikimo formose bus prašoma nurodyti nors keletą projektų vertinimo kriterijų, kurie atskleistų jų siūlomo projekto vertę. Atrenkant surinktus vietos projektus, informacija apie vertinimo etapų rezultatus bus skelbiama interneto svetainėje www.jonavosvvg.lt. <i>VPS įgyvendinimo rezultatai</i> reguliariai bus pristatomi talpinant informaciją jau

	minėtoje VVG interneto svetainėje, vietos spaudoje ir susitikimų su vietos gyventojais metu. Taip pat ketinama atlikti vietos gyventojų apklausas, kurių metu vietos bendruomenės bus prašoma išsakyti, kiek naudingi teritorijai įgyvendinti projektai, ar jų poveikis toks, koks buvo planuotas ir t.t. Tai padės vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną įvertinti, ar procesas vyksta pagal numatytą planą ir ar reikalingas VPS koregavimas. VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklos bus organizuojamos nuolat tikslinantis, kokios paramos labiausiai reikia potencialiems vietos projektų pareiškėjams. Vietos gyventojai, įstaigos ir organizacijos bus kviečiami išreikšti nuomonę dėl pageidaujamų paramos formų. VVG ketina kviešti daugiau projektinės patirties turinčius gyventojus ir organizacijas prisidėti perteikiant savo patirtį mažiau patyrusiems.
8.3.	Partnerystės principas:
8.3.1.	<i>Principo laikymasis rengiant VPS:</i> Pagrindinė priemonė stiprinti partnerystės ryšius tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios VPS rengimo metu – tiesioginiai kontaktai kviečiant skirtingų sektorių atstovus į susitikimus ir aktyvios diskusijos susitikimuose ieškant bendrų ir visiems tinkamų sprendimų. Buvo surengti iš viso 44 susitikimai, kuriuose dalyvavo NVO, valdžios įstaigų ir verslo atstovai. Renginių metu buvo daug diskutuojama apie teritorijos socialinę ir ekonominę situaciją, ateities galimybes, aptariamos bendros skirtingų sektorių iniciatyvos. Rengdamasi įgyvendinti 2016–2022 m. laikotarpio VPS, VVG atnaujino valdybos sudėtį pagal Taisyklių keliamus reikalavimus. Formuojant naująją VVG valdybą buvo išlaikytos būtinos proporcijos tarp vietos valdžios, pilietinės visuomenės ir verslo sektoriaus atstovų. VVG nariai suformulavo vertybes (žr. VPS 1.2 potėmę), kuriomis įsipareigojo vadovautis savo darbe.
8.3.2.	<i>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i> VVG įgyvendindama VPS ketina vadovautis principais, kurie padės išlaikyti stiprią partnerystę: 1) realumas (partneriai privalo sutarti dėl bendrų veiklos tikslų ir jų įvykdymo terminų, atitinkančių realią vietovės situaciją); 2) pragmatiškumas (nuolat siekti teritorijos vizijos ir vykdyti VVG misiją, net jei tam reikėtų papildomų pastangų); 3) aktualumas (partnerystė turi suteikti galimybę eiti į priekį, surasti priimtinius sprendimus). VVG numato imtis konkrečių priemonių, kurios VPS įgyvendinimo metu padėtų stiprinti partnerystę tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios: - reguliariai bus organizuojami VVG valdybos kurioje yra proporcingas socialinių partnerių (pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios) atstovavimas, posėdžiai, kuriuose bus aptariama VPS įgyvendinimo eiga. Esant poreikiui bus kviečiami atskirų sričių ekspertai. Bendromis pastangomis bus ieškoma sprendimų, jei VPS įgyvendinimo eigoje iškils problemų. Pirmuosiuose VVG valdybos posėdžiuose bus išsikelti bendros veiklos tikslai, priimtini visų trijų sektorių atstovams. Kiekvieno susirinkimo metu užsibrėžti tikslai bus tikslinami ir siekiama, kad kiekvieno iš sektorių atstovai priimtų įsipareigojimus atlikti tam tikrus darbus (priklausomai nuo situacijos). Tikslų, kurie priimtini visiems iškėlimas ir pasiskirstymas įsipareigojimais bus reali priemonė, stiprinanti trijų sektorių partnerystę. -Planuojama imtis ir kitų priemonių, kurios ne tik pasitarnautų partnerystės stiprinimui, bet ir padėtų nariams VPS įgyvendinimo procese dalyvaujantiems trijų sektorių atstovams kūrybiškai tobulėti, tai: 1) patirties mainų renginiai su Lietuvos ir užsienio VVG; 2) bendri mokymai aktualiomis temomis; 3) kūrybinės sesijos ir kt. VVG interneto svetainėje ir viešinimo renginių metu nuolat bus skelbiama apie galimybę prisijungti prie VVG komandos, kadangi VVG yra atvira naujiems nariams organizacija.
8.4.	Inovacijų principas:
8.4.1.	<i>Principo laikymasis rengiant VPS:</i> VVG panaudojo naujas bendradarbiavimo formas rengdama VPS:

	Susitikimai su vietos gyventojais buvo organizuojami partnerystės pagrindu su vietos bendruomeninėmis organizacijomis, seniūnijomis, mokyklomis. Seniūnai suteikė patalpas susitikimams su vietos gyventojais (tik Rukloje dauguma susitikimų vyko Ruklos kultūros centro patalpose, seniūnijoje nesant pakankamai vietos tokio pobūdžio susitikimams) ir buvo atsakingi už seniūnijos bendruomeninių ir kitų organizacijų atstovų informavimą apie organizuojamus renginius; organizacijų vadovai savo ruožtu apie renginius informavo vietos bendruomenę. Susitikimai buvo organizuojami taip, kad juose dalyvavo visų trijų sektorių atstovai: mokyklų ir daugiafunkcinių centrų vadovai ir darbuotojai, seniūnai bei seniūnijų specialistai, vietos ūkininkai ir verslininkai, bendruomenių pirmininkai ir nariai. Susitikimus su vietos jaunimo atstovais suorganizuoti padėjo ir patalpas susitikimams suteikė Šveicarijos pagrindinė mokykla, Bukonių pagrindinė mokykla, Užsalių pagrindinė mokykla, Kulvos Abraomo Kulviečio pagrindinė mokykla. Pirmuosiuose renginiuose dėl VPS rengimo dalyviams buvo pristatomos Lietuvai dar naujos iniciatyvos: socialinio verslo organizavimo galimybės (pristatoma užsienio praktika ir Lietuvos bendruomeninių organizacijų geroji patirtis organizuojant ūkinę veiklą), socialinio ūkininkavimo iniciatyvos (užsienio pavyzdžiai), aptartas savanorystės potencialo panaudojimas inicijuojant novatoriškų iniciatyvų įgyvendinimą. VPS rengimo metu VVG inicijavo novatoriškas iniciatyvas skirtingų sektorių dalyvavimo pagrindu. Kai kuriose seniūnijose susikūrė iniciatyvinės grupės, sudarytos iš verslo, valdžios ir pilietinės visuomenės atstovų. Buvo pasiekti teritoriniai vietos bendruomenės susitarimai dėl naujojo laikotarpio viešųjų projektų įgyvendinimo, kuriais teikiama nauda visuomenei. Pvz., rengiant VPS, Žeimių seniūnijoje „gimė“ teritorinis susitarimas dėl Juškonių vaikų ir suaugusių užimtumo centro įkūrimo, kurį pasirašė susikūrusi iniciatyvinė grupė, grindžiama partneryste tarp Jonavos rajono savivaldybės, Pauliukų žemės ūkio bendrovės ir visuomeninės organizacijos „Juškonių bendruomenės centras“. Bukonių seniūnijoje buvo pasiektas teritorinis susitarimas dėl šeimos centro steigimo, kurį pasirašė Bukonių pagrindinė mokykla, vietos įmonė ir Bukonių kaimo bendruomenė⁹⁰.
8.4.2.	<i>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i> Inovacijos įgyvendinant VPS bus skatinamos keliais aspektais: 1) inovacijų diegimas VVG teritorijoje numatytas įgyvendinant daugumą VPS priemonių: Inovacijų diegimas tiesiogiai skatinamas per visas 1 prioriteto priemones: priemone „Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1) remiami projektai, kuriuose numatomos iš esmės naujos vietos bendruomenės organizavimosi formos sprendžiant paslaugų trūkumo problemą gyvenamojoje vietovėje. Per šią priemonę remiami ir NVO ūkinės veiklos projektai, atitinkantys socialinio verslo koncepciją, kuri Lietuvoje priimta palyginti neseniai. VPS priemone „Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5) tiesiogiai skatinamas naujų vietos produktų kūrimas ir naujos organizavimosi formos parduodant vietos produktus. Inovacijos remiamos per priemonę „Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6). Remiami projektai, kuriais sukuriamos naujos paslaugos ar naujai panaudojami vietos ištekliai. Naujos bendradarbiavimo formos skatinamos per daugumą VPS 2 prioriteto priemonių. Priemone „Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7) remiami projektai, kuriuos kartu įgyvendins skirtingų sektorių atstovai, parengę bendrus projektus, nukreiptus mažinti socialinę atskirtį ir stiprinti socialinį solidarumą. Gyventojų poreikių analizė atskleidė, jog patys gyventojai kritiškai vertina ne tik savo dalyvavimą viešajame gyvenime, bet ir gebėjimą susitarti dėl

	pagrindinių bendruomeninių reikalų ir kartu spręsti vietos problemas, taip pat gebėjimą atjausti patiriančius socialinę atskirtį bendruomenės narius. Todėl minėta VPS priemonė nukreipta į iš esmės naujų veiklos būdų rėmimą, siekiant konkretaus tikslo – mažinti socialinę atskirtį. Priemonė „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8) remiamos krašto kultūros ir istorijos paveldo naujos panaudojimo formos. Priemonę „Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9) remiamas jaunimo ugdymas naujomis formomis. 3) VPS įgyvendinimo viešinimo kampanijos metu novatoriški projektai bus pristatomi kaip pavyzdiniai, prieš kiekvieną kvietimą teikti vietos projektų paraiškas bus papildomai informuojama, jog inovacijų diegimas yra pageidautinas įgyvendinant vietos projektus. Vykdamas vietos gyventojų aktyvinimo veiksmus, t.y. organizuojant įvairaus pobūdžio renginius, talpinant informaciją interneto svetainėje ir vykdamas kitas aktyvinimo priemones (žr. VPS 10 dalį) visais atvejais bus pabrėžiamas novatoriškumo principas, kuriuo turi vadovautis vietos projektų vykdytojai. Bus pateikiama informacija, kokių novatoriškų vietos projektų jau yra įgyvendinta VVG teritorijoje bei bus pateikiama novatoriškų iniciatyvų pavyzdžių iš kitų teritorijų. Vykdamas novatoriškų vietos projektų sklaidos priemones, potencialūs projektų paraiškėjai bus kviečiami atvykti į VVG būstinę konsultacijoms, kurios padėtų įvertinti novatoriškų projektų idėjas ir pasirengti novatoriškų iniciatyvų įgyvendinimui.
8.5.	Integruoto požiūrio principas: <i>Principo laikymasis rengiant VPS:</i> VVG atliko išsamią teritorijos socialinės ir ekonominės situacijos analizę, naudodama naujausius statistinius duomenis, kurie leido susidaryti vaizdą ir apie aplinkosaugos būklę. Daug duomenų surinkta iš Lietuvos statistikos departamento oficialios svetainės. Stingant duomenų apie VVG teritorijos situaciją, buvo kreiptasi į Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyriaus Jonavos skyrių, Valstybinę mokesčių inspekciją prie LR Finansų ministerijos, VšĮ „Ekoagros“, VĮ „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“, Kauno teritorinės darbo biržos Jonavos skyrių, Jonavos rajono savivaldybės administraciją ir jos struktūrinius padalinius, savivaldybės biudžetines įstaigas, kitas įstaigas ir organizacijas. VVG priėmė strateginius sprendimus, kuriais aplinkosaugos sritis apjungama su socialiniu ir ekonominiu sektoriais. Pvz., priemone „Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7) remiama socialinio solidarumo ir partnerystės principais grindžiama bendra veikla, sprendžiant bendruomenei aktualius klausimus socialinėje, ekonominėje ir aplinkosaugos srityje. Priemonė „Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1) bus vykdoma pajamas generuojanti veikla ir kuriamos darbo vietos, tačiau pagrindinis šios veiklos tikslas bus vietos bendruomenės problemų (socialinių, ekonominių ar aplinkosaugos srities) sprendimas. Panoraminis VVG teritorijos būklės vaizdas leido priimti strateginius sprendimus, kurie užtikrina integruotą vietos plėtrą. Be to, parinktos VPS priemonės, kurių įgyvendinimo sąsajos papildo ir palaiko viena kitą. Horizontalią VVG teritorijos integraciją užtikrina priemonių „Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1), „Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7), „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-
8.5.1.	Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6) skatinama ekonominė plėtra, nes remiamas naujų darbo vietų kūrimas, tačiau taip pat atkreipiamas dėmesys į tautų vietos išteklių panaudojimą (remiami projektai, kuriais numatoma efektyviai panaudoti vietos išteklius). Priemonė „Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1) bus vykdoma pajamas generuojanti veikla ir kuriamos darbo vietos, tačiau pagrindinis šios veiklos tikslas bus vietos bendruomenės problemų (socialinių, ekonominių ar aplinkosaugos srities) sprendimas.

	8) ir Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą (kodas LEADER-19.2-SAVA-9) įgyvendinimas. Vertikalią VVG teritorijos integraciją užtikrina priemonių „Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5) ir „Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6) įgyvendinimas. Horizontalią ir vertikalią integraciją užtikrina priemonės „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-3) įgyvendinimas, nes mokymų dalyviams suteiks galimybę užmegzti naudingus bendradarbiavimo ryšius, o suteiktos žinios leis perimti visuotinai sukauptą gerąją patirtį, pasižyminčią „vertikaliu“ pobūdžiu. Rengiant strategiją buvo apsispręsta dėl metodo, kaip bus mažinama socialinė atskirtis ir skurdas. Numatoma veikti integruotai, bus įgyvendinami taip vadinami „universalūs dizaino sprendimai“, kurių esmė - priimti tokius sprendimus, kurie atitinka daugumos vietos gyventojų interesus ir tuo pačiu atveria naujas galimybes spręsti įsisenėjusias socialinės atskirties ir skurdo problemas.
8.5.2.	<i>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i> VVG kelia tikslą įgyvendinant VPS sutelkti skirtingas ir tuo pačiu papildančias viena kitą viešojo ir privataus bei nevyriausybinių sektoriaus iniciatyvas. Trijų sektorių atstovai turės galimybę naujomis formomis spręsti socialinės atskirties problemas bei stiprinti solidarumą su labiau pažeidžiamomis gyventojų grupėmis. NVO socialinio verslo projektai bus sėkmingi tik tuo atveju, jei bus panaudota privataus verslo patirtis bei bus sulaukta paramos iš vietos valdžios. Kita vertus, šie projektai ne tik padės spręsti, pvz., paslaugų gyventojams trūkumo problemą, bet ir prisidės prie skurdo mažinimo – į socialinio verslo organizavimą įsitraukę vietos gyventojai turės galimybę gauti papildomų pajamų. Visiems projektams bus taikomas reikalavimas nepažeisti darniojo vystymosi principo, t.y., pvz., siekiant ekonominės plėtros, atsižvelgti į skurdą patiriančių asmenų interesus, nepažeisti aplinkos apsaugos reikalavimų ir pan. VPS priemonės parinktos taip, kad atskirų socialinių, ekonominių ir aplinkosaugos sektorių problemos per VPS numatytas priemones būtų sprendžiamos nuosekliai ir susietai. VVG teritorija labiau nei kitos teritorijos kenčia nuo didelės taršos, todėl atkreipiant dėmesį į šią problemą yra numatyta priemonė, skirta naudoti atsinaujinančius energijos išteklius. Kartu tai reiškia netaršių technologijų naudojimą. Finansiniai ištekliai VPS įgyvendinimui yra paskirstyti atsižvelgiant į norimą pasiekti efektą: didžioji dalis lėšų nukreipta darbo vietas kuriantiems projektams, finansuojant tiek įprasto verslo, tiek socialinio verslo projektus; gana didelė lyginamoji lėšų dalis nukreipta gyventojų sutelktumui ugdyti, nes gyventojų poreikių analizė atskleidė būtinybę vienyti ir telkti bendruomenę. Viešosios infrastruktūros pritaikymas gyventojų poreikiams remiamas tiek, kiek tai yra reikalinga organizuojant pagrindinių paslaugų vietos gyventojams teikimą. Palyginti nedidelė lėšų dalis skiriama vietos projektų ir pareiškėjų mokymui, taip užsitikrinant, jog bus rengiami tik labai geros kokybės vietos projektai, o jų įgyvendinimas vyks sklandžiai.
8.6.	Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:
8.6.1.	<i>Principo laikymasis rengiant VPS:</i> <i>1) Dalyvaujant VVG tinkle:</i> - Jonavos rajono savivaldybės VVG nuo 2008 m. yra VVG tinklo (toliau - VVGT) narys. Buvo dalyvaujama VVGT valdybos posėdžiuose ir visuotiniuose susirinkimuose (siūlyti kandidatai į VVGT pirmininko postą bei valdybos narius. Analizuotos VVGT veiklos ataskaitas ir finansinė atskaitomybės dokumentai už ataskaitinius laikotarpius. Teikti siūlymai dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos krypties „LEADER metodo įgyvendinimas“ priemonės „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ atrankos taisyklių pakeitimų bei papildymų). Jonavos rajono savivaldybės VVG – dalyvis.

	2) <i>Bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos VVG:</i> - Įgyvendintas bendras projektas su Kėdainių rajono vietos veiklos grupe „Kėdainių ir Jonavos rajonų vietos veiklos grupių mokymų programos parengimas ir vykdymas, įgyvendinant LEADER metodą“ (Jonavos rajono savivaldybės VVG - projekto partneris); 3) <i>Bendradarbiaujant su kitomis užsienio VVG:</i> Kartu su Lenkijos vietos veiklos grupėmis „Ciuchcia Krasiniskich“ ir „Zielone siolo“ įgyvendintas tarptautinis projektas „Partnerystė - vietos tradicijų puoselėjimas ir inovacijų diegimas“ (Jonavos rajono savivaldybės VVG – projekto koordinatorius).
8.6.2.	<i>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i> - Su Kėdainių rajono vietos veiklos grupe ketinama įgyvendinti bendrą projektą „Jonavos ir Kėdainių rajonų vietos veiklos grupių bendruomeninio ir socialinio verslo metodikų parengimas bei teorinių žinių pritaikymas praktikoje“; - Su Lenkijos vietos veiklos grupėmis „Zielone siolo“ ir „Ciuchcia Krasiniskich“ ketinama vykdyti bendrą projektą, apimančią edukacijos, kultūros, verslumo ir kultūros paveldo temas (projekto tema bus sukonkretinta VPS įgyvendinimo metu).
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	<i>Principo laikymasis rengiant VPS:</i> Rengiant VPS buvo apsvarstyta rizika, jog įgyvendinant VPS gali iškilti neatitikimo tarp finansavimo pasiūlos ir paklausos problema. Finansavimo pasiūlos ir paklausos suderinimas VVG teritorijoje yra aktualus, nes tikėtina, jog vietos subjektams savarankiškai nepavyks užmegzti bendradarbiavimo ryšių; iš anksto planuojant, kad dauguma vykdomų projektų bus novatoriški, o tai reiškia ir rizikingi, iškyla iššūkis užtikrinti jų tęstinumą. Susidoroti su šiuo iššūkiu yra ne tik pareiškėjų, bet ir VVG atsakomybė. Neatmestina ir tai, kad atotrūkis tarp finansavimo pasiūlos ir paklausos formuos kai kurių gyventojų grupių socialinę atskirtį. Tai reiškia, jog dalis potencialių projektų pareiškėjų gali tapti izoliuoti ir nesudalyvauti VPS įgyvendinime, nes neturės pakankamai išteklių įvykdyti turimas vietos projektų idėjas. Susitikimų su vietos gyventojais metu, kurie vyko surengiant VPS, buvo pateikta informacija apie iš esmės besikeičiančias VPS paramos kryptis, lyginant su 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu. Vietos aktyvistai buvo „pratinami“ prie minties, jog reikia galvoti apie naujo pobūdžio iniciatyvas, kurios kurtų darbo vietas, ir kuriomis būtų mažinama socialinė atskirtis. Kita vertus, susitikimuose buvo viešinami projektai, kuriuos bendruomenės ir kitos organizacijos įgyvendino dalyvaudami vietos plėtros 2007–2013 m. strategijos įgyvendinime, parodant, kiek daug yra nuveikta vietos iniciatyvos pagrindu. Vietos bendruomenei buvo pranešta dar viena žinia, kad nepaisant sukaupėtų įgūdžių vykdamas projektinę veiklą, jų dar daugiau reikės naujuoju laikotarpiu. Ir tik veikimas ne uždarai, o kooperuojantis gali užtikrinti projektų vykdytojų sėkmę. Tik taip galima tikėtis, jog paramos lėšos bus ne vien tik paprastai „įsisavintos“, bet padės atverti daug naujų galimybių. Tai reiškia, kad potencialūs vietos pareiškėjai yra orientuojami ne į trumpalaikių iniciatyvų įgyvendinimą, bet priešingai, raginami savo bendruomenėje apsvarstyti tokias idėjas, kurios padėtų pagrindą tolimesnei efektyviai veiklai.
8.7.2.	<i>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</i> VVG, veikdama partnerystės tarp pilietinės visuomenės, vietos valdžios ir verslo sektorių principu, ketina pasinaudoti turimais kontaktais ir ieškoti galimybių kurti vietos finansavimo mechanizmus, padėsiančius vietos subjektams įgyvendinti ne pelno projektus bei socialinio verslo projektus. Siekiant VVG teritorijos plėtros, numatoma telkti privačias, viešąsias lėšas ir panaudoti vietos savanorystės potencialą. Pareiškėjai projektų, kurie finansuojami 80 proc. intensyvumu, turės galimybę prisidėti prie projekto įgyvendinimo ne tik piniginiu įnašu, bet ir įnašu natūra – savanorišku darbu. VVG orientuos vietos gyventojus ir organizacijas vienyti turimus išteklius: pareiškėjai bus raginami teikti kooperuotus projektus. Svarbus vaidmuo apsisprendžiant dėl vietos

	projektų idėjų teks VVG viešųjų ryšių specialistui, kuris bus atsakingas už vietos gyventojų ir organizacijų aktyvinimą. Skatinti projektų iniciatorius ir ugdyti jų pasitikėjimą savo jėgomis bei tikėjimą iškeltomis idėjomis katinama įvairiais būdais – VVG pagal galimybes rengs galimybių studijas, finansuos projektų vykdytojų mokymo projektus, kurie padėtų lengviau įgyvendinti projektų veiklas. VVG bus atsakinga už vienas kitą papildančių projektų srauto formavimą, t.y. padės palaikyti ryšius tarp teritorijos gyventojų ir organizacijų, kad būtų visuotinai žinomos planuojamos įgyvendinti iniciatyvos, o naujai įgyvendinami projektai sustiprintų jau išgyvendintų projektų poveikį ir papildytų (o ne dubliuotų) jau įgyvendinamas veiklas.
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	<i>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi rengiant VPS:</i> Jauni asmenys buvo pasitelkti VPS rengimo metu, atskirais jos rengimo etapais: 1) <i>atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę bei SSGG:</i> - Jauni asmenys kartu su kitais bendruomenės nariais buvo kviečiami dalyvauti susitikimuose, kurių metu buvo analizuojami VVG teritorijos ištekliai ir stipriosios bei silpnosios gyvenamosios vietovės pusės (stiprybės ir silpnybės). Buvo surengti 5 fokus grupių interviu su jaunimo atstovais, kurių metu surinkta informacija apie jaunų asmenų situaciją, gyvenamosios vietovės privalumus ir trūkumus, taip pat išanalizuota, kokie yra jų ateities lūkesčiai. Iš viso šiuose renginiuose dalyvavo 30 asmenų iki 29 m. amžiaus. Jauniems asmenims buvo suteikta galimybė išsakyti savo nuomonę apie gyvenamosios vietovės dabartinę situaciją ir opiausias problemas gyventojų anketinės apklausos metu. Respondentų struktūroje pagal amžių, 15,6 proc. sudaro asmenys nuo 18 iki 29 m. amžiaus, o 22,3 proc. - asmenys, kurių amžius nuo 30 iki 39 m. 2) <i>nustatant VVG teritorijos jaunų žmonių poreikius ir suteikiant jiems prioritetus:</i> - jaunų asmenų svarbiausi poreikiai užfiksuoti jau minėtuose susitikimuose su vietos gyventojais ir fokus grupių interviu metu. Šių renginių metu buvo renkama informacija apie pageidaujamus gyvenamosios vietovės pokyčius iki 2023 m. Gyventojų anketinės apklausos metu buvo gauta jaunų asmenų (priklausančių amžiaus grupei iki 29 m. bei 30-39 m. amžiaus grupei) nuomonė, kokias sritis svarbiausia finansuoti laikotarpiu iki 2023 m. Apibendrinus susitikimų medžiagą ir anketavimo rezultatus išaiškėjo, kad jauniems žmonėms aktualu tiek bendrumą, pilietiškumą ir lyderystę skatinančios iniciatyvos, tiek gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimas, tiek naujų žinių ir įgūdžių įgijimas, tiek galimybė dirbti ir užsidirbti. 3) <i>į jaunų žmonių situaciją ir poreikius atsižvelgta nustatant VPS prioritetus ir priemones:</i> Jaunimo problemų sprendimas yra užprogramuotas visuose VPS prioritetuose ir priemonėse, nes VVG jaunimo reikalus traktuoja kaip horizontalųjį prioritetą. Galima teigti, kad jaunimas yra pagrindinė VPS tikslinė grupė. VVG, rengdama VPS, jaunimo reikalų sprendimą susiejo su socialinės atskirties mažinimu ir vietos bendruomenės telkimu. VVG vadovavosi taip vadinamu universalaus dizaino principu, kai socialinės atskirties ir skurdo mažinimas kaimo vietovėse siejamas su labai racionalių ir taupiu veikimu programuojant priemonių teikiamą naudą kuo platesniam paramos gavėjų ratui. 4) <i>į jaunų žmonių situaciją ir poreikius atsižvelgta pasirenkant VPS prioritetus, priemones ir joms įgyvendinti planuojamas lėšas:</i> - patenkinti identifikuotus jaunų žmonių poreikius atsiranda galimybė įgyvendinant vietos projektus pagal daugelį VPS priemonių. Vietos projektams, teikiams pagal kitas VPS priemones, yra numatyta skirti papildomus naudos ir kokybės balus, kuomet projektų naudos gavėjai yra jauni asmenys, arba jaunos asmenis yra numatyta įtraukti į projekto

	veiklų įgyvendinimą (žr. VPS 9 lentelę). Be to, specialiai jaunimo tikslinei grupei yra skirti projektai, remiami pagal priemonę „Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9). Šiai priemonei yra numatyta skirti 7,3 proc. visų VPS lėšų.
8.8.2.	<i>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</i> Jauni asmenys bus įtraukti į atskirus VPS administravimo ir įgyvendinimo procesus: - <i>organizuojant VVG valdybos darbą</i>, visu VPS įgyvendinimo laikotarpiu bus laikomasi principo, jog ne mažiau kaip 35 proc. visų VVG valdybos narių būtų iki 40 m. amžiaus ir 1 valdybos narys – iki 29 m. amžiaus - kviečiant teikti vietos projektų paraiškas papildomai bus teikiama informacija, kokios yra galimybės vietos jaunimui dalyvauti VPS įgyvendinime ir atkreipiamas dėmesys, jog projektams, kurių naudos gavėjai arba projektų dalyviai yra 14-29 m. ar 30-40 m. asmenys, bus papildomai skiriami naudos ir kokybės balai. - bus atrenkami tik patys geriausi vietos projektai, atitinkantys 14-29 m. ir 30-40 m. asmenų poreikius. Vietos projektų paraiškose trūkstant informacijos apie projekto naudą jauniems asmenims, vietos projektų pareiškėjų bus prašoma papildomai pagrįsti, kad vietos projektas ilgalaikės perspektyvos požiūriu yra vertingas jaunimo tikslinei grupei. Bus atsisakoma remti vienkartinės akcijas, skirtas skirtas 14-29 m. ar 30-40 m. asmenims. Projekto pareiškėjų bus prašoma pateikti pagrindimą, jog projektas, kurio tikslinė grupė yra jauni asmenys, priklausantys 14-29 m. ar 30-40 m. amžiaus grupei (arba kurį įgyvendinant šie asmenys dalyvauja), teikia ilgalaikę naudą. - pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bus atrenkami pavyzdiniai, 14-29 m. ar 30-40 m. amžiaus asmenims skirti projektai, kurie bus viešinami kaip gerosios praktikos pavyzdžiai. Vietos projektų pareiškėjai bus raginami atsižvelgti į jaunų asmenų poreikius ir į projekto rengimą įtraukti asmenis, priklausančius 14-29 m. ar 30-40 m. amžiaus grupei. - <i>vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną</i> jauni asmenys taip pat bus įtraukiami. Formuojant VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupę (žr. VPS 13 dalį) bus laikomasi principo, kad bent vienas jos narys priklausytų 18-29 m. amžiaus grupei arba amžiaus grupei nuo 30 iki 40 m. amžiaus. - vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimą potencialūs vietos projektų pareiškėjai bus konsultuojami individualiai apie galimybes parengti jaunų asmenų (priklausančių 14-29 m. ar 30-40 m. amžiaus grupei) poreikius atitinkančius projektus. Prireikus, bus organizuojamos specialistų konsultacijos. Vietos bendruomenė bus raginama kartu, sutelktai gerinti jaunų asmenų gyvenimo kokybę, planuojant tokius projektus, kurie būtų priimtini daugeliui gyventojų grupių, tame tarpe ir jaunimui.
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	<i>VVG veiksmas, susijęs su prioriteto laikymusi rengiant VPS:</i> - <i>nustatant VVG teritorijos kultūros išteklių plėtos poreikius</i>. VPS rengimo metu buvo atlikta išsami VVG teritorijos kultūros išteklių analizė. VVG talkino kultūros srities specialistai - kultūros centrų darbuotojai. Informacija apie VVG teritorijoje veikiančias NVO, savivaldybės įstaigas, puoselėjančias kultūrą, profesionalų ir mėgėjų meną, kultūros ir istorijos objektus bei vertybes, tautinio paveldo puoselėjimą, VVG teritorijoje organizuojamus renginius yra pateikiama VPS 2.5. potemėje „VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai“. Šioje potemėje taip pat pateikta informacija, kaip esama kultūros srities situacija atitinka vietos gyventojų poreikius. Susitikimai su vietos gyventojais ir vietos gyventojų anketavimo rezultatai atskleidė, kad paslaugų gyventojams, tame tarpe ir kultūros paslaugų organizavimas yra viena svarbiausių remtinų sričių naujuoju programavimo laikotarpiu. - <i>numatant VPS prioritetus, priemones bei lėšas joms įgyvendinti</i>. Apsispręsti dėl lėšų priemonėms, kuriomis stiprinama vietos gyventojų kultūrinė tapatybė, didinamas kūrybingumas, bendruomeniškumas ir pilietiškumas padėjo konsultacijos susitikimų su vietos gyventojais metu ir gyventojų anketinės apklausos rezultatai. Stiprinti VVG

	teritorijos gyventojų kultūrinę tapatybę, didinti jų kūrybingumą, bendruomeniškumą ir pilietiškumą suteikta galimybė įgyvendinant projektus, remiamus priemone „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8). Per šią priemonę numatyta remti projektus, kuriais geriau panaudojamas krašto kultūros ir istorijos paveldas, pvz., tradicinių švenčių, kitų bendruomeninių renginių organizavimas, sukuriant naujus vietos produktus ir paslaugas. Įgyvendinant tokio pobūdžio projektus ne tik bus puoselėjamos vietos tradicijos, stiprinama gyventojų kultūrinė tapatybė ir kūrybingumas, bet ir bus stiprinamas krašto konkurencingumas. Šios priemonės projektams įgyvendinti yra numatyta skirti 6,3 proc. visų vietos projektams skirtų lėšų, tai turėtų užtikrinti realų poveikį puoselėjant vietos kultūrą. Be to, priemone remiama regioninių produktų kūrimas, tai reiškia ne tik apčiuopiamus projektų rezultatus, bet ir tęstinę veiklą, juos naudojant.
8.9.2.	<i>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS:</i> Prieš kiekvieną kvietimą teikti vietos projektų paraiškas VVG teritorijoje bus organizuojami informaciniai renginiai potencialiems vietos projektų pareiškėjams, kuriuose bus atskleidžiamos galimybės per VPS priemonę „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8) įgyvendinti projektus, kuriais stiprinama gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinė tapatybė, didinamas jų kūrybingumas, bendruomeniškumas ir ugdomas pilietiškumas. Bus pateikiama gerosios praktikos pavyzdžių iš kitų teritorijų; prireikus bus kviečiami atskirų sričių specialistai, galintys suteikti vertingų praktinių žinių, reikalingų planuojant ir įgyvendinant tokio pobūdžio iniciatyvas. Vietos projektų pareiškėjai pagal poreikį bus konsultuojami asmeniškai.
8.10.	Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):
8.10.1.	<i>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</i> - Darnusis vystymasis – tai toks vystymasis, kurio metu derinami ekonominiai, socialiniai ir aplinkos aspektai, siekiant patenkinti dabarties kartos poreikius, kartu nepabloginant gyvenimo sąlygų ateities kartoms. Darnusis vystymasis taip pat reiškia išmintingo vartojimo siekimą, atskirties bei skurdo mažinimą, žmonių sveikatą ir aplinkos būklės gerinimą. Rengiant VPS buvo atlikta išsami VVG atstovaujamos teritorijos socialinės ir ekonominės situacijos analizė, buvo analizuoti aplinkos būklę charakterizuojantys duomenys. Analizuojant aplinkos būklę nustatyta, kad teritorija susiduria su aplinkosaugos problemomis: oro tarša čia didesnė nei kitose teritorijose; nors ir įdiegta regioninė atliekų tvarkymo sistema, nepavyksta išvengti atskirų teritorijų šiukšlinimo problemos. Dalis gyventojų vis dar neturi įrengtų nuotekų, o kai kuriose gyvenamosiose vietovėse nesutvarkyta melioracijos sistema. Informacija apie VVG teritorijos aplinkos būklę pateikiama VPS 2.4 potemės skirsnyje „Paslaugų sektorius“, 2.6 potemės skirsniuose „Vandens kokybė“, „Kraštovaizdis ir jo tinkamumas rekreacijai“. Be to, 2.6 potemės skirsnyje „Energijos gamybai naudotini atsinaujinantys ištekliai ir jos gamyba“ pateikiama informacija apie VVG teritorijoje plėtojamą atsinaujinančią energetiką. VVG teritorijos darniam vystymuisi turės teigiamos įtakos visos VPS 1 prioriteto priemonės. Per šį prioritetą remiami projektai, kuriais plėtojama ekonominė veikla ir kuriamos darbo vietos. Tačiau šių projektų įgyvendinimas reiškia ir naujas vietos bendruomenės organizavimosi formas, kai prisitaikoma prie besikeičiančių pokyčių ir vietos ištekliai panaudojami tausiai, kuriant naujas paslaugas ir produktus bei atsižvelgiant į silpnesnių bendruomenės narių poreikius. Teigiamą poveikį teritorijos darniam vystymuisi turės ir VPS 2 prioriteto priemonės. Priemonės „Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7), „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8) ir „Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9) nors nėra tiesiogiai susijusios su darbo vietų kūrimu,

	tačiau orientuoja pareiškėjus teikti projektus, kuriuose būtų numatytas įvairių interesų grupių bendradarbiavimas pasirinktose srityse. Bendruomenės telkimo veiksmus projektuose raginama susieti su naujų vietovės produktų ir paslaugų kūrimu, stiprinančiu vietovės konkurencingumą. Netiesiogiai prie darniojo vystymosi prioriteto bus prisidedama priemone „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-3). Pagal poreikį bus remiami mokymų projektai, kurių metu potencialiems projektų pareiškėjams ir vykdytojams bus suteikiamos būtinos žinios darniojo vystymosi srityje.
8.10.2.	<i>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</i> - visiems vietos projektams, įgyvendinamiems pagal VPS, atrankos metu bus taikoma tinkamumo sąlyga pagrįsti, kad vietos projektas atitinka darniojo vystymosi aspektą ir /arba neturės neigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi; vietos projektų atrankos metu, iškilus abejonėms dėl vietos projekto atitikties darniojo vystymosi tinkamumo kriterijui, bus papildomai konsultuojamasi su asmenimis, turinčiais gebėjimų darnaus vystymosi srityje; vietos projektų pareiškėjų bus prašoma pateikti papildomą informaciją, pagrindžiančią vietos projekto atitiktį minėtam kriterijui; - vietos projektų vykdytojams rengiant projektus ar projektų įgyvendinimo metu iškilus poreikiui, bus teikiama metodinė pagalba darniojo vystymosi klausimais; bus teikiamos konsultacijos, kurios padės pareiškėjams užtikrinti, jog darniojo vystymosi principo bus laikomasi (arba darniojo vystymosi principas bus nepažeistas) tiek rengiant vietos projektą, tiek jį įgyvendinant, tiek viešinant įgyvendinto projekto rezultatus; - VPS rezultatų sklaidos metu bus pristatomi įgyvendinti projektai, turėję teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi, o potencialūs vietos projektų pareiškėjai bus raginami naudotis gerąja praktika; - VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu bus taikomos kompleksinės priemonės (vieši susitikimai, individualios konsultacijos, viešinimo medžiaga ir t.t.) nuolat primenančios potencialiems vietos projektų vykdytojams, jog per VPS priemones finansuojamas vietos projektais pirmiausia siekiama telkti vietos bendruomenę, orientuojantis į darnią ir ilgalaikę krašto plėtrą.
8.11.	Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas:
8.11.1.	<i>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi rengiant VPS:</i> VPS pagrindinis dėmesys skiriamas socialinei atskirčiai mažinti, todėl lygių galimybių užtikrinimas „raudona gija“ susieja tiek VPS turinį, tiek pačios strategijos rengimo procesą. Lygių galimybių ir nediskriminavimo principo užtikrinimas organiškai susijęs su VPS pagrindinio tikslo turinio kūrimu. Bendruomenė gali tapti kūrybiška, kai jos nariai turi lygias galimybes ir nėra diskriminuojami. Todėl strategijos rengimo metu į strateginių sprendimų analizę buvo siekiama įtraukti kuo daugiau vietos gyventojų, neišskiriant gyventojų pagal lytį, amžių, tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią, šeimyninę padėtį ar lytinę orientaciją: 1) rengiant VPS buvo organizuoti vieši susirinkimai ir aktyvūs svarstymai. Metodas panaudotas susitikimų su vietos gyventojais metu. Į susitikimus buvo kviečiami visi suinteresuoti vietos gyventojai, neišskiriant jų pagal lytį, amžių, tautinę kilmę, religiją, įsitikinimus ar lytinę orientaciją. Visi turėjo galimybę išsakyti savo pastebėjimus ir nuomones, siūlyti galimus sprendimus. Papildomos pastangos buvo skirtos (buvo suorganizuoti 8 teminiai renginiai skirtingose VVG teritorijos seniūnijose), kad būtų išanalizuota labiausiai socialiai pažeidžiamų grupių: vienišų motinų/tėvų, bedarbių, priklausomybių turinčių asmenų, neįgalųjų, socialinės rizikos šeimų, daugiavaikių šeimų, vienišų senyvo amžiaus žmonių, jaunų šeimų situacija, poreikiai ir galimos paramos formos. Šių teminių susitikimų dalyviai teikė savo siūlymus dėl tikslinių grupių, kurios jų nuomone yra socialiai pažeidžiamos ir kurioms turi būti teikiama parama. VVG surengtuose susitikimuose rengiant VPS dalyvavo tiek moterys, tiek vyrai. 2) organizuojant vietos gyventojų anketavimą, apklausos anketos buvo paskleistos

	kiekvienoje VVG teritorijos seniūnijoje ir jas užpildyti buvo kviečiami visi norintys VVG teritorijos gyventojai, neišskiriant jų pagal lytį, amžių, tautinę kilmę, religiją, įsitikinimus ar lytinę orientaciją. Vietos gyventojų anketinė apklausa aprėpė tiek vyrus, tiek ir moteris. Anketas užpildė jauni asmenys ir vyresnio amžiaus gyventojai, taip pat skirtingų profesijų, skirtingo socialinio statuso ir skirtingo dydžio pajamas gaunantys gyventojai. Į anketos klausimus atsakė 245 moterys ir 127 vyrai.
8.11.2.	<i>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</i> - <i>organizuojant VVG administracijos darbą.</i> Administracijos darbuotojai bus atrenkami tik pagal jiems taikomus kvalifikacijos reikalavimus. Kliūtimi dirbti VVG administracijoje negalės būti tokie kriterijai kaip asmens lytis, amžius, tautinė kilmė, religija ar įsitikinimai, negalia, šeimyninė padėtis, lytinė orientacija. Tiek vyrams, tiek moterims bus taikomi vienodi atrankos dirbti VVG administracijoje kriterijai, taip pat bus sudarytos vienodos darbo VVG administracijoje ir kvalifikacijos tobulinimo sąlygos. - <i>organizuojant VVG valdymo organo darbą.</i> Organizuojant VVG valdybos darbą visu VPS įgyvendinimo laikotarpiu bus išlaikomas kriterijus, jog VVG valdyboje būtų įvairaus amžiaus asmenų. VVG veiklos patirtis rodo, kad VVG valdyme dažniau dalyvauja asmenys, vyresni nei 40 metų, t.y., užtikrinti tokių asmenų dalyvavimą nereikia papildomų pastangų. Siekiant, kad VVG valdymo organo veikloje dalyvautų pakankamai jaunų asmenų, visu VPS įgyvendinimo laikotarpiu bus taikomas privalomas reikalavimas, kad ne mažiau kaip 35 proc. VVG valdybos narių būtų iki 40 m. amžiaus ir ne mažiau kaip 1 narys - iki 29 m. amžiaus jų išrinkimo į VVG valdybą dieną. Visu VPS įgyvendinimo laikotarpiu bus užtikrinta, jog VVG valdyboje dalyvautų abiejų lyčių asmenys santykiu 40:60 (tai reiškia, jog kurios nors vienos lyties asmenų negali būti daugiau kaip 60 proc.). Bus laikomasi principo, jog būti išrinktam į VVG valdybos narius kliūtimi negali būti tautinė kilmė, religija ar įsitikinimai, negalia, šeimyninė padėtis, lytinė orientacija; - kviečiant teikti vietos projektų paraiškas bus taikoma tinkamumo sąlyga pagrįsti, kad vietos projektas prisideda prie moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo principo įgyvendinimo ir/arba neturės neigiamos įtakos šio principo įgyvendinimui; - bus tvirtinami tik projektai, atitinkantys reikalavimą nepažeisti moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo principo; - pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bus pateikiami gerosios praktikos pavyzdžiai (jau įgyvendinti projektai), kuriais buvo prisidedama prie moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo principo įgyvendinimo. Potencialiems vietos projektų pareiškėjams bus nuolat primenama apie būtinybę imtis veiksmų, kad būtų prisidedama prie minėto principo įtvirtinimo VVG teritorijoje; - vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas, potencialūs vietos projektų pareiškėjai bus individualiai konsultuojami moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo principo įgyvendinimo klausimais, esant poreikiui potencialiems pareiškėjams bus teikiama kita metodinė pagalba.

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių		
9.1.1.VPS prioritetas Nr. 1 „Darni ir socialinę atskirtį mažinanti vietos ūkio plėtra“		
9.1.2. VPS priemonė „Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1)		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: įgalinti vietos bendruomenę teikti būtiniausias kaimo gyventojams paslaugas, įveiklini viešuosius pastatus bei erdves ir nukreipti kaimo gyventojų savanorišką veiklą socialinei atskirčiai mažinti	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	Priemone numatoma skatinti paslaugų, svarbių kaimo gyventojų gyvenimo kokybei, kūrimą ir plėtrą, taikant VVG teritorijos sąlygomis naujus veiklos būdus, įskaitant ir savanoriškos veiklos organizavimą. Priemonė skirta kaimo gyventojų socialinei atskirčiai ir skurdui mažinti, įgalinant projektų pareiškėjus socialinės ekonomikos pagrindais įsigyti paslaugoms teikti reikiamą įrangą ir užtikrinti pasirinktų paslaugų, reikšmingų kaimo gyventojų ekonominei, socialinei, kultūrinei veiklai, teikimą ir prieinamumą. Priemonė nukreipta padėti vietos bendruomeninėms organizacijoms ir kitoms kaimo vietovėse veikiančioms NVO geriau panaudoti kaimo vietovėse esančius viešuosius pastatus bei viešąsias erdves, taip pat realizuoti savanoriškos veiklos potencialą. Pagal priemonę vykdoma ūkinė veikla turi atitikti nacionalinę socialinio verslo koncepciją. Priemone remiamas: daugiafunkčių paslaugų centrų kūrimas ir veiklos organizavimas; kaimo bendruomenių ir kitų NVO ūkinei veiklai vykdyti reikalingos infrastruktūros gerinimas; socialinių paslaugų įvairovės didinimas; informacinių technologijų panaudojimas paslaugų plėtrai ir kitos iniciatyvos, kuriomis vietos bendruomenei atveriamos galimybės teikti būtiniausias kaimo gyventojams paslaugas. Investicijos tiesiogiai skirtos darbo vietoms kurti. Planuojamų sukurti darbo vietų skaičius – 10 vnt. Planuojamų įgyvendinti projektų skaičius – 5 vnt.
9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Teisinis statusas – viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, registruoti pagal LR Asociacijų, LR Viešųjų įstaigų, LR Labdaros ir paramos fondų įstatymus. Pobūdis – nevyriausybinė organizacija. Tinkamais paramos gavėjais gali būti tik VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdančios subjektai.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai, kuriems bus teikiamos būtinos paslaugos, taip pat projektą įgyvendinantys socialinio verslo subjektai.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	1. Parengtas projekto idėją pagrindžiantis socialinio verslo planas, kuris vietos projektų įgyvendinimo taisyklių nustatyta tvarka pristatytas vietos bendruomenei; 2. Projektas atitinka Socialinio verslo koncepciją arba yra

		bendruomeninio, kaip apibrėžta Socialinio verslo gairėse arba NVO socialinio verslo, atitinkančio Socialinio verslo gairių nuostatas, pobūdžio.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Sukurtų darbo vietų skaičius; 2. Projekte numatyta vietos gyventojų savanoriška veikla.
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	111 184,00
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra bendruomeninio, atitinkančio Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 3D-720 „Dėl Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gairių patvirtinimo“ (toliau – Socialinio verslo gairės), nuostatas, pobūdžio, arba NVO socialinio verslo, atitinkančio Socialinio verslo gairių nuostatas, pobūdžio;
9.1.12. VPS priemonė „Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5)		
9.1.13.	VPS priemonės tikslas: remti vietinių produkcijos gamintojų veiksmus perdirbti bei pelningai parduoti vietos produkciją ir tokiu būdu didinti pagamintos produkcijos pridėtinę vertę	
9.1.14.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė skirta skatinti vietos gamintojus imtis novatoriškos ūkinės veiklos, didinant jų galimybes investuoti į aukštesnės pridėtinės vertės kūrimą. Priemonės parama prisidės užtikrinti vietos gamintojų konkurencingumą ir ekonominį gyvybingumą. Priemone remiamas vietos produkcijos supirkimui, perdirbimui, saugojimui ir pardavimui reikalingos įrangos ir technikos įsigijimas, įvairių rinkodaros priemonių rengimas ir įgyvendinimas, taip pat kitos iniciatyvos, atitinkančios priemonę. Investicijos tiesiogiai skirtos darbo vietoms kurti. Planuojamų sukurti darbo vietų skaičius – 5 vnt. Planuojamų įgyvendinti projektų skaičius – 4 vnt.
9.1.15.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.15.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.15.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.16.	Tinkami paramos gavėjai	1. Teisinis statusas – privatūs juridiniai asmenys. Pobūdis – labai mažos ir mažos įmonės. 2. Teisinis statusas – fiziniai asmenys. Pobūdis – ūkininkai ir dirbantys su individualios veiklos pažyma. Tinkamais paramos gavėjais gali būti tik VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdantys subjektai.
9.1.17.	Priemonės tikslinė grupė	Projektus įgyvendinantys labai mažų ir mažų įmonių darbuotojai ir savininkai, taip pat ūkininkai ir dirbantys su individualios veiklos pažyma asmenys.
9.1.18.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas turi būti parengęs ir su paraiška pateikti verslo planą.

		2. Projektu sukuriama darbo vieta.
9.1.19.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Naujų darbo vietų skaičius; 2. Vietos projektas įgyvendina VVG teritorijos masto inovaciją.
9.1.20.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	45 000,00
9.1.21.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynąjį pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantis labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims); fizinių asmenų vietos projektai gali būti remiami tik tuo atveju, jeigu jie yra privataus verslo pobūdžio (fizinių asmenų privataus verslo pobūdžio vietos projektais laikomi vietos projektai, kurie yra teikiami fizinių asmenų, vietos projekto paraiškos pateikimo dieną arba vietos projekto įgyvendinimo metu veikiančių pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą, arba teikiami uždarytų akcinių bendrovių ar kitą teisinį statusą turinčių juridinių asmenų, kai jų steigėjas yra vienas fizinis asmuo); 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynąjį pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.1.22. VPS priemonė „Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6) EURI		
9.1.23.	VPS priemonės tikslas: įsisavinti naujas verslo nišas geriau panaudojant vietos išteklius	
9.1.24.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė skirta stiprinti vietos ūkio konkurencingumą ir sudaryti palankias sąlygas nedarbiui mažinti skatinant vietos ūkininkus ir verslininkus diegti inovacijas geriau panaudojant verslui vietos išteklius ir taip išbandant naujas vietos verslo nišas. Parama teikiama VVG teritorijos masto inovacijai įgyvendinti (išbandomas naujas verslo modelis, kuriamos naujos bendradarbiavimo formos, užmezgami nauji socialiniai ryšiai, teikiamos naujos socialinės paslaugos), kai verslo plėtrai ir darbo vietoms kurti efektyviai panaudojami vietos ištekliai. Priemonė remiama produkcijos iš vietos žaliavų gamyba ir naujų paslaugų sukūrimas panaudojant vietos išteklius: turimus pastatus, gamtą ir jos gėrybes, kultūros bei istorijos paveldą bei kitus vietos plėtrai iki tol menkai panaudotus išteklius (įskaitant ir nepanaudotą darbo jėgą).

		Investicijos tiesiogiai skirtos darbo vietoms kurti. Planuojamų sukurti darbo vietų skaičius – 8 vnt. Planuojamų įgyvendinti projektų skaičius – 8 vnt. Virškontraktinių Planuojamų sukurti darbo vietų skaičius – 6,5 vnt. Virškontraktinių Planuojamų įgyvendinti projektų skaičius – 4 vnt.
9.1.25.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.25.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.25.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.26.	Tinkami paramos gavėjai	1. Teisinis statusas – privatūs juridiniai asmenys. Pobūdis – labai mažos ir mažos įmonės. 2. Teisinis statusas – fiziniai asmenys. Pobūdis – ūkininkai ir dirbantys su individualios veiklos pažyma. Tinkamais paramos gavėjais gali būti tik VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdančys subjektai.
9.1.27.	Priemonės tikslinė grupė	Projektus įgyvendinantys labai mažų ir mažų įmonių darbuotojai ir savininkai, taip pat ūkininkai ir dirbantys su individualios veiklos pažyma asmenys.
9.1.28.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjas turi būti parengęs ir su paraiška pateikti verslo planą, kuriame pagrįstas inovacijos VVG teritorijos mastu įgyvendinimas; 2. Projekto veikla turi būti susijusi su vietos išteklių panaudojimu.
9.1.29.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Naujų darbo vietų skaičius; 2. Projektas prisideda prie vietos kultūros ir (ar) istorijos paveldo išsaugojimo ir panaudojimo verslo plėtrai.
9.1.30.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	75 000,00
9.1.31.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išpareigojama gauti grynąjį pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims); fizinių asmenų vietos projektai gali būti remiami tik tuo atveju, jeigu jie yra privataus verslo pobūdžio (fizinių asmenų privataus verslo pobūdžio vietos projektais laikomi vietos projektai, kurie yra teikiami fizinių asmenų, vietos projekto paraiškos pateikimo dieną arba vietos projekto įgyvendinimo metu veikiančių pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą, arba teikiami uždarytų akcinių bendrovių ar kitą teisinį statusą turinčių juridinių asmenų, kai jų steigėjas yra vienas fizinis asmuo); 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos

		projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išsipareigojama gauti grynųjų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.1.32.VPS prioritetas Nr. 2 „Sumanios bendruomenės kūrimas ir įgalinimas“		
9.1.33. VPS priemonė „Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-7)		
9.1.34.	VPS priemonės tikslas: įgyvendinant tematinio bendradarbiavimo ir savanoriškos veiklos iniciatyvas mažinti socialinę atskirtį ir stiprinti socialinį solidarumą	
9.1.35.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė skirta pilietinei visuomenei stiprinti telkiant kaimo gyventojus ir jiems atstovaujančias organizacijas į tematinius bendradarbiavimo tinklus. Remiamos vietos gyventojų ir organizacijų iniciatyvos, skirtos mažinti socialinę atskirtį ir spręsti kitus vietos bendruomenei aktualius klausimus. Priemone remiamas: saugios kaimynystės, sveikatą ir aplinką puoselėjančių bendruomenių bei kitų tinklų kūrimas; socialinių įgūdžių mokyklėlių organizavimas vaikams ir tėvams (mokant higienos, etikos, maisto gaminimo, buities darbų ir t.t.); specialistų (pvz., psichologų) pagalbos organizavimas socialiai pažeidžiamoms gyventojų grupėms; ilgalaikių bedarbių darbinių įgūdžių ugdymas; žalingų įpročių prevencija; pagalbos vienišiams pensinio žmonėms organizavimas ir kitos iniciatyvos, atitinkančios priemonės tikslą. Įgyvendinant tematinio bendradarbiavimo projektus siekiama aprėpti kuo daugiau seniūnijų gyventojų. Tam, kad socialinės atskirties mažinimo ir socialinio solidarumo stiprinimo iniciatyvos būtų kuo efektyvesnės, skatinamas visų trijų sektorių – vietos valdžios, verslo ir pilietinės visuomenės – bendradarbiavimas įgyvendinant priemonę atitinkančius projektus. Projektai taip pat skirti realizuoti VVG teritorijos savanoriškos veiklos potencialą ir jį nukreipti veikloms, mažinančioms socialinę atskirtį, organizuoti. Investicijos nėra tiesiogiai susijusios su darbo vietų kūrimu. Planuojamas įgyvendinti projektų skaičius – 8 vnt.
9.1.36.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.36.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.36.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.37.	Tinkami paramos gavėjai	Teisinis statusas – viešieji juridiniai asmenys, registruoti pagal LR Asociacijų, LR Viešųjų įstaigų, LR Labdaros ir paramos fondų, taip pat LR Biudžetinių įstaigų įstatymus. Pobūdis – nevyriausybinė organaizacija arba biudžetinė įstaiga. Tinkamais paramos gavėjais gali būti tik Jonavos rajone registruoti ir VVG teritorijoje veiklą vykdančys subjektai.

9.1.38.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai, kurie naudosis įgyvendinamų projektų rezultatais, taip pat projektų vykdytojai.
9.1.39.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas turi būti vykdomas mažiausiai 2 (dviejų) seniūnijų teritorijoje. 2. Vietos projekte numatyta ne mažiau kaip dviejų įstaigų ar organizacijų bendra veikla.
9.1.40.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Seniūnijų, kuriose numatyta vykdyti projekto veiklas, skaičius; 2. Projekte numatyta subjektų, atstovaujančių trims skirtingiems sektoriams: pilietinei visuomenei, verslui ir vietos valdžiai bendra veikla.
9.1.41.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	22 085,00
9.1.42.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra ne pelno, ir jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo; 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai ne pelno vietos projektas susijęs su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą ir jį teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO, yra veiklos (vietos veiklos projektu laikomas toks vietos projektas, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialusis turtas. Esmė yra pats projektas, o ne nuolatinė veikla).
9.1.43. VPS priemonė „Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8)		
9.1.44.	VPS priemonės tikslas: panaudoti krašto kultūros ir istorijos paveldą regioniniams produktams kurti ir vykdyti jų rinkodarą, telkiant vietos bendruomenę	
9.1.45.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė remiamas vietos bendruomenės įsitraukimas į regioninių produktų kūrimą ir (ar) regioninių produktų rinkodarą, sumaniai panaudojant vietos plėtrai turimą krašto kultūros ir istorijos paveldą. Priemonę įgyvendinantys projektai skatins vietos gyventojų ir organizacijų materialinį suinteresuotumą puoselėti savo krašto tapatybę ir į šią veiklą įtraukti jaunimą. Tinkamai panaudojus krašto kultūros ir istorijos paveldą bus stiprinamas krašto patrauklumas ir konkurencingumas, taip pat ugdomas vietos bendruomenės sąmoningumas ir sutelktumas. Pagal priemonę įgyvendinami projektai, panaudodami turimą krašto kultūros ir istorijos paveldą regioninių produktų kūrimui ir realizavimui, turės diegti VVG teritorijos masto inovacijas (kuriamos naujos bendradarbiavimo formos, užmezgami nauji socialiniai ryšiai, sukuriamas naujas produktas). Inovacijų diegimas atskleis novatoriškus vietos plėtros būdus ir turės demonstracinį poveikį kaimo gyventojams bei jų organizacijoms. Parama teikiama edukacinių programų parengimui, teminių maršrutų parengimui, vietos kulinarinio paveldo bei amatininkų produkcijos pristatymams ir kitoms iniciatyvoms, kai jos skirtos naujų regiono produktų

		kūrimui ir rinkodarai, sumaniai panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą. Priemone skatinamas įvairių subjektų bendradarbiavimas įgyvendinant priemonę atitinkančius projektus. Vietos projektų vertinimo metu papildomi naudos ir kokybės balai bus skiriami projektams, kuriuos įgyvendinant numatyta dviejų arba daugiau organizacijų bendra veikla. Investicijos nėra tiesiogiai susijusios su darbo vietų kūrimu. Planuojamas įgyvendinti projektų skaičius – 3 vnt.
9.1.46.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.46.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.46.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.47.	Tinkami paramos gavėjai	Teisinis statusas – viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, registruoti pagal LR Asociacijų, LR Viešųjų įstaigų, LR Labdaros ir paramos fondų įstatymus. Pobūdis – nevyriausybinių organizacija. Tinkamais paramos gavėjais gali būti tik VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdančios subjektai.
9.1.48.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai ir projektus vykdančių NVO nariai
9.1.49.	Tinkamumo sąlygos	1. Projekto metu sukuriamas regioninis produktas ir (ar) vykdoma regioninių produktų rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą; 2. Projektu numatoma įdiegti VVG teritorijos masto inovaciją.
9.1.50.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekte numatytas jaunimo įtraukimas (savanoriškos veiklos pagrindu) į projekto įgyvendinimą; 2. Projekte numatyta dviejų arba daugiau organizacijų bendra veikla.
9.1.51.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	29 633,00
9.1.52.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra ne pelno, ir jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo; 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai ne pelno vietos projektas susijęs su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą ir jį teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO, yra veiklos (vietos veiklos projektu laikomas toks vietos projektas, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialusis turtas. Esmė yra pats projektas, o ne nuolatinė veikla).
9.1.53. VPS priemonė „Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9)		
9.1.54.	VPS priemonės tikslas: organizuoti vaikų ir jaunimo patyriminį ugdymą, tiesiogiai susijusį su bendruomenės organizavimu ir socialinės atskirties mažinimu	
9.1.55.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė skirta remti kaimo vaikų ir jaunimo įtraukimą į bendruomenės organizavimą: aktyvesnį dalyvavimą bendruomeninių ir kitų organizacijų veikloje, įsitraukimą į sprendimų paiešką ir savanorišką veiklą sprendžiant vietos bendruomenei aktualius klausimus, taip pat organizuojant

		bendruomenės nariams pagalbą, t.y. savanoriškos veiklos pagrindu teikiant socialines paslaugas ir mažinant bendruomenėje socialines atskirties apraiškas. Siekiant kuo didesnės pridėtinės vertės kūrimo įgyvendinant priemonę atitinkančius projektus, remiami projektai, kuriuos kartu įgyvendina dvi arba daugiau organizacijų. Priemonė skirta didinti VVG teritorijos vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo galimybes, formuojant vietos jaunimo įgūdžius, atitinkančius krašto plėtros poreikius, pvz., įtraukiant į turistinių maršrutų aptarnavimą, edukacinių programų vykdymą, socialinių paslaugų teikimą ir pan. Pagal priemonę vykdomas kaimo vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymo gerinimas suteiks ugdymui bendruomeninio gyvenimo patirties užtikrins kaime naujų viešojo gyvenimo formų paiešką bei realizavimą. Priemonė remiamas jaunimo klubų ir būrelių veiklos organizavimas (pvz., įtraukiant vaikus ir jaunimą į „hobby“ pobūdžio žemės ūkio veiklą: bitininkystę, dekoratyvinių, naminių gyvūnų bei paukščių, vaistažolių auginimą ir pan.), numatant remiamų jaunimo organizacijų prisidėjimą prie vietos bendruomenės telkimo. Ypač remiamas jaunimo įtraukimas į socialinių ir kitų viešųjų paslaugų, teikiamų bendruomenės lygiu, organizavimą ir kitos iniciatyvos, atitinkančios priemonės tikslą. Investicijos nėra tiesiogiai susijusios su darbo vietų kūrimu. Planuojamas įgyvendinti projektų skaičius – 8 vnt.
9.1.56.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.56.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.56.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.57.	Tinkami paramos gavėjai	Teisinis statusas – viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, registruoti pagal LR Asociacijų, LR Viešųjų įstaigų, LR Labdaros ir paramos fondų įstatymus. Pobūdis – nevyriausybinių organizacijų. Tinkamais paramos gavėjais gali būti tik Jonavos rajone registruoti bei VVG teritorijoje veiklą vykdytys subjektai.
9.1.58.	Priemonės tikslinė grupė	Vaikai ir jaunimas iki 29 m., taip pat projekto vykdytojai
9.1.59.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas turi būti skirtas vaikams ir jaunimui iki 29 metų; 2. Vykdydamas projektą numatytas bendradarbiavimas tarp ne mažiau kaip dviejų organizacijų.
9.1.60.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekto partnerių skaičius; 2. Jaunimo (iki 29 m.) įtraukimas į projekto rengimą.
9.1.61.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	38 176,00
9.1.62.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra ne pelno, ir jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo; 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai ne pelno vietos

		projektas susijęs su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą ir jį teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO, yra veiklos (vietos veiklos projektu laikomas toks vietos projektas, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialusis turtas. Esmė yra pats projektas, o ne nuolatinė veikla).
9.1.63. VPS priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-3)		
9.1.64.	VPS priemonės tikslas: visiems projektų pareiškėjams ir vykdytojams suteikti reikiamą kompetenciją, būtiną sėkmingam vietos iniciatyvų įgyvendinimui	
9.1.65.	Priemonės apibūdinimas	Pagal priemonę remiamas VPS įgyvendinime dalyvaujančių vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas ir įgūdžių įgijimas. Šios priemonės projektų įgyvendinimas vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams užtikrins galimybę įgyti reikiamų žinių ir gebėjimų bei atrasti naujų galimybių, siekiant geresnės gyvenimo kokybės. Priemonės įgyvendinimas grindžiamas veiksmingumo ir novatoriškumo principais – turi būti siekiama kokybiškų mokymo rezultatų, taupiai naudojant turimus išteklius ir sumaniai taikant įvairias mokymo organizavimo formas. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų kompetencijos ugdymas neatsiejamas nuo vietos sprendimų paieškos, atsižvelgiant į VVG teritorijos ūkinės, socialinės, kultūrinės raidos aktualijas bei inovacijų diegimo gerosios praktikos pasaulinį kontekstą. Priemonė remiamas vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų profesinės kompetencijos ugdymas: supažindinimas su gerąja šalies ir užsienio patirtimi, gebėjimų naudotis įgyta technika ir įrengimais suteikimas, siekiant kad projektų įgyvendinimui įgyta technika ir įrengimai būtų tinkamai eksploatuojami ir teiktų didžiausią naudą, taip pat kitų vietos projektų pareiškėjų mokymosi poreikių tenkinimas. Investicijos nėra tiesiogiai susijusios su darbo vietų kūrimu. Planuojamas įgyvendinti projektų skaičius 2 vnt.
9.1.66.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.66.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.66.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.67.	Tinkami paramos gavėjai	Teisinis statusas – viešieji juridiniai asmenys, registruoti pagal LR Asociacijų, LR Viešųjų įstaigų, LR Labdaros ir paramos fondų įstatymus. Pobūdis – nevyriausybinė organizacija. Tinkamais paramos gavėjais gali būti tik VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdančys subjektai.
9.1.68.	Priemonės tikslinė grupė	Vietos projektų pareiškėjai ir vykdytojai
9.1.69.	Tinkamumo sąlygos	1. Projekte numatyta vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymo bei įgūdžių įgijimo tematika turi atitikti VPS priemonių tikslams pasiekti reikalingų žinių poreikius; 2. Projekte pagrįstas mokymų poreikis atskiroms mokymo

		temoms.
9.1.70.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Mokymo dalyvių skaičius; 2. Projekto įgyvendinimo metu suorganizuotų mokymo renginių skirtinga tematika skaičius.
9.1.71.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	21 539,00
9.1.72.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai ne pelno vietos projektas susijęs su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą ir jį teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO.

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
10.1.	2016 m.*	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. Parengiamieji darbai: sutarties su Agentūra pasirašymas, metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai, avansinio mokėjimo prašymo teikimas, VPS įgyvendinimą administruojančių asmenų atranka ir įdarbinimas, biuro įrangos įsigijimas (III ketvirtis) 2. Potencialių projektų pareiškėjų konsultavimas (III-IV ketvirtis) 3. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas (I-IV ketvirtis)	
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Informacijos interneto svetainėje atnaujinimas. Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą talpinimas (III-IV ketvirtis) 2. Aiškinamojo stendo įrengimas (IV ketvirtis) 3. Aktyvinimo renginių (susitikimai su potencialiais projektų pareiškėjais) organizavimas (8 vnt.) (III-IV ketvirtis) 4. Leidinių (informacinių lankstinukų) leidyba (III ketvirtis) 5. Informacinių renginių apie VPS įgyvendinimo eigą organizavimas (III-IV ketvirtis)	Gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai susiję su visomis 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis
10.2.	2017 m.	
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 1-ojo mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai (I ketvirtis) 2. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 3. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos teikimas NMA (iki Taisyklėse nustatyto termino) 4. Projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas (I-IV ketvirtis) 5. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas (I-IV ketvirtis)	
10.2.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	Gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai susiję su visomis 1-ojo ir 2-ojo prioriteto

	1. Informacijos interneto svetainėje atnaujinimas. Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą talpinimas (I-IV ketvirtis) 2. Aktyvinimo renginių (susitikimų su potencialiais projektų pareiškėjais) organizavimas (8 vnt.) (I-IV ketvirtis) 3. Informacinių renginių apie VPS įgyvendinimo eigą organizavimas (I-IV ketvirtis)	priemonėmis
10.3.	2018 m.	
10.3.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 2-ojo mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai (I ketvirtis) 2. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 3. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos teikimas NMA (iki Taisyklėse nustatyto termino) 4. 1-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas ir tvirtinimas (I ketvirtis) 5. 1-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas skelbimas ir paraiškų surinkimas (I-II ketvirtis) 6. 1-ojo kvietimo paraiškų vertinimas ir tvirtinimas, sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas (II-IV ketvirtis) 7. Projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas (I-IV ketvirtis) 5. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas (I-IV ketvirtis)	1-asis kvietimas bus skelbiamas VPS priemonės. 6 punkto nurodyto VPS įgyvendinimo veiksmui susijusiam su VPS 2-ojo prioriteto priemone.
10.3.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Informacijos interneto svetainėje atnaujinimas. Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą talpinimas (I-IV ketvirtis) 2. Aktyvinimo renginių (susitikimų su potencialiais projektų pareiškėjais) organizavimas (8 vnt.) (I-IV ketvirtis) 3. Informacinių renginių apie VPS įgyvendinimo eigą organizavimas (I-IV ketvirtis))	Gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai susiję su visomis 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis
10.4.	2019 m.	
10.4.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 1-ojo kvietimo paraiškų vertinimas ir tvirtinimas, sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas (I-II ketvirtis) 4. 2-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas ir tvirtinimas (II ketvirtis) 5. 2-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas skelbimas ir paraiškų surinkimas (II - III	2-asis kvietimas bus skelbiamas visoms VPS priemonėms. 1-10 punktuose nurodyti VPS įgyvendinimo veiksmai susiję su visomis VPS 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis

	ketvirtis) 6. 2-ojo kvietimo vietos projektų surinkimas ir vietos projektų vertinimas (III - IV ketvirtis) 7. 1-ojo kvietimo vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 8. 2-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas, sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas (IV ketvirtis) 9. 1-ojo ir 2-ojo kvietimo vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 10. 3-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas ir tvirtinimas (II ketvirtis) 11. 3-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas skelbimas, paraiškų surinkimas ir vertinimas (III ketvirtis) 2. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 3. 3-ojo mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai (I ketvirtis) 4. 3-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas, sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas (IV ketvirtis) 5. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 6. Projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas (I-IV ketvirtis) 7. 2-ojo kvietimo vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 10. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas (I-IV ketvirtis)	3-asis kvietimas bus skelbiamas visoms VPS priemonėms (kvietimas priemonei neskelbiamas tuo atveju, kuomet priemonės (-ių) lėšos išnaudotos ankstesnių kvietimų metu). 1-9 punktuose nurodyti VPS įgyvendinimo veiksmai susiję su visomis VPS 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis
10.4.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Informacijos interneto svetainėje atnaujinimas. Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą talpinimas (I-IV ketvirtis) 2. Aktyvinimo renginių (susitikimų su potencialiais projektų pareiškėjais) organizavimas (8 vnt.) (I-IV ketvirtis) 3. Informacinių renginių apie VPS įgyvendinimo eigą organizavimas (I-IV ketvirtis)	Gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai susiję su visomis 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis
10.5.	2020 m.	
10.5.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 4-ojo mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai (I ketvirtis) 2. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto	4-asis kvietimas bus skelbiamas visoms VPS priemonėms (kvietimas priemonei neskelbiamas tuo atveju, kuomet

	termino) 3. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 4. 3-ojo kvietimo vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 5. 4-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas ir tvirtinimas (I ketvirtis) 6. 4-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas skelbimas ir paraiškų surinkimas (I-II ketvirtis) 7. 4-ojo kvietimo vietos projektų vertinimas, tvirtinimas, sutarčių su projektų vykdytojais pasirašymas (II-III ketvirtis) 8. 5-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas ir tvirtinimas (III ketvirtis) 9. 5-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas skelbimas ir paraiškų surinkimas (IV ketvirtis) 10. VPS Projektų vykdytojų konsultavimas (I-IV ketvirtis) 11. 3-ojo kvietimo vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 12. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas (I-IV ketvirtis)	priemonės (-ių) lėšos išnaudotos ankstesnių kvietimų metu). 1-9 punktuose nurodyti veiksmai susiję su visomis VPS 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis. 5-asis kvietimas bus skelbiamas visoms VPS priemonėms (kvietimas priemonei neskelbiamas tuo atveju, kuomet priemonės (-ių) lėšos išnaudotos ankstesnių kvietimų metu). 1- 8 punktuose punkte nurodyti VPS įgyvendinimo veiksmai susiję su visomis VPS 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis.
10.5.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Informacijos interneto svetainėje atnaujinimas. Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą talpinimas (I-IV ketvirtis) 2. Aktyvinimo renginių (susitikimų su potencialiais projektų pareiškėjais) organizavimas (8 vnt.) (I-IV ketvirtis) 3. Informacinių renginių apie VPS įgyvendinimo eigą organizavimas (I-IV ketvirtis)	Gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai susiję su visomis 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis
10.6.	2021 m.	
10.6.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 5-ojo mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai (I ketvirtis) 2. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 3. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino)	1-7 punktuose nurodyti veiksmai susiję su visomis 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis.

	4. 4-ojo kvietimo vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 5. 5-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas, sutarčių su projektų vykdytojais pasirašymas (I ketvirtis) 6. Projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas (I-IV ketvirtis) 7. 4-ojo ir 5-ojo kvietimo vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 8. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas (I-IV ketvirtis)	
10.6.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Informacijos interneto svetainėje atnaujinimas. Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą talpinimas (I-IV ketvirtis) 2. Aktyvinimo renginių (susitikimų su potencialiais projektų pareiškėjais) organizavimas (8 vnt.) (I-IV ketvirtis) 3. Informacinių renginių apie VPS įgyvendinimo eigą organizavimas (I-IV ketvirtis)	Gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai susiję su visomis 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis
10.7.	2022 m.	
10.7.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. 6-ojo mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai (I ketvirtis) 2. 5-ojo kvietimo vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 3. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 5. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas (I-IV ketvirtis)	1-5 punktuose punkte nurodyti VPS įgyvendinimo veiksmai susiję su visomis VPS 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis.
10.7.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Informacijos interneto svetainėje atnaujinimas. Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą talpinimas (I-IV ketvirtis) 2. Aktyvinimo renginių (susitikimų su potencialiais projektų pareiškėjais) organizavimas (8 vnt.) (I-IV ketvirtis) 3. Informacinių renginių apie VPS įgyvendinimo eigą organizavimas (I-IV ketvirtis) 4. Konferencijos organizavimas.	Gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai susiję su visomis 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis

10.8.	2023 m.	
10.8.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. Mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai (III ketvirtis) 2. Vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 3. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 5. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas (I-IV ketvirtis)	1-5 punktuose punkte nurodyti VPS įgyvendinimo veiksmai susiję su visomis VPS 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis.
10.9.	2024 m. - 2025 m	
10.9.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. Mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai (III ketvirtis) 2. Vietos projektų viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų ir ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas (I-IV ketvirtis) 3. Metinės VPS įgyvendinimo ataskaitos teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio teikimas Agentūrai (iki Taisyklėse nustatyto termino) 5. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas (I-IV ketvirtis)	1-5 punktuose punkte nurodyti VPS įgyvendinimo veiksmai susiję su visomis VPS 1-ojo ir 2-ojo prioriteto priemonėmis.
10.9.2.	VPS ketinama baigti įgyvendinti 2025 m. rugsėjo 30 d.	-

* - Įgyvendinant lentelės 10.1 – 10.8 punktuose numatytus veiksmus, susijusius su VPS įgyvendinimu ir su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu, yra numatytas atsakomybės pasiskirstymas tarp VVG administracijos darbuotojų (administravimo vadovo, finansininko, administratoriaus ir viešųjų ryšių specialisto):

1) VPS administravimo vadovas koordinuoja 10.1–10.8 punktuose numatytų VPS įgyvendinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmų įgyvendinimą ir atsako už jų atlikimą laiku pagal numatytą grafiką. VPS administravimo vadovas konsultuoja vietos projektų pareiškėjus, taip pat atlieka su VPS įgyvendinimo valdymu ir stebėseną numatytas funkcijas (Žr. VPS 13 lentelę).

2) VVG administratorius atlieka šias funkcijas: rengia kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentaciją; konsultuoja vietos projektų pareiškėjus; organizuoja vietos projektų paraiškų surinkimą ir vertinimą, rengia vietos projektų vykdymo sutarčių projektus ir organizuoja jų pasirašymą; rengia metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą. VVG administratorius taip pat atlieka su VPS įgyvendinimo valdymu ir stebėseną numatytas funkcijas (Žr. VPS 13 lentelę).

3) VVG finansininkas atlieka šias funkcijas: tvarko VPS įgyvendinimo projekto buhalterinę apskaitą; konsultuoja potencialius vietos projektų pareiškėjus ir vykdytojus finansiniais klausimais (susijusiais su vietos projektų vykdymu); formuoja ir kaupia finansinius dokumentus; atlieka finansinių pavedimus; rengia mokėjimo prašymus ir teikia informaciją VVG administratoriui apie lėšų įsisavinimą rengiant metinę VPS įgyvendinimo

ataskaitą; rengia metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimą; vertina vietos projektų mokėjimo prašymus ir ataskaitas; VVG finansininkas taip pat atlieka su VPS įgyvendinimo valdymu ir stebėseną numatytas funkcijas (Žr. VPS 13 lentelę).

4) Viešųjų ryšių specialistas atsakingas už VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmų įgyvendinimą bei informacijos apie ataskaitiniais metais atliktus VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo teikimą rengiant metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą.					
11. VPS finansinis planas					
11.1.	VPS finansinis planas pagal prioritetus:				
	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)		Planuojama lėšų (proc.)
11.1.1.	1	Darni ir socialinę atskirtį mažinanti vietos ūkio plėtra	1 390 981,00		78,8
11.1.2.	2	Sumanios bendruomenės kūrimas ir įgalinimas	374 438,00		21,2
11.1.3.					
11.1.4.					
			Iš viso: 1 765 419,00		Iš viso: 100
11.2.	VPS finansinis planas pagal priemones:				
	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.2.1.	Kaimo gyventojams skirtų pagrindinių vietos paslaugų ir susijusios infrastruktūros gerinimas	1	LEADER-19.2-SAVA-1	555 174,00	31,4
11.2.2.	Pridėtinės vertės didinimas perdirbant produkciją ir vykdant vietos produktų rinkodarą	1	LEADER-19.2-SAVA-5	154 438,00	8,7
11.2.3.	Novatoriška ūkio ir verslo plėtra geriau panaudojant vietos išteklius	1	LEADER-19.2-SAVA-6	361 087,00	20,5
			Virškontraktinė suma	320 282,00	18,1
11.2.4.	Bendradarbiavimo tinklų ir savanoriškos veiklos organizavimas	2	LEADER-19.2-SAVA-7	132 308,00	7,5

11.2.5.	Regioninių produktų kūrimas ir rinkodara panaudojant krašto kultūros ir istorijos paveldą	2	LEADER-19.2-SAVA-8				88 479,00				5,0
11.2.6.	Jaunimo įtraukimas į vietos bendruomenės organizavimą	2	LEADER-19.2-SAVA-9				112 158,00				6,4
11.2.7.	Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas	2	LEADER-19.2-SAVA-3				41493,00				2,4
							Iš viso: 1 765 419,00				Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)
11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:										
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos	Planuojama lėšų (Eur)					Planuojama lėšų (proc.)				
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos KPP	309 637,95					75 proc. (nuo VVG administravimui skirtos sumos)				
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos KPP	103 212,65					25 proc. (nuo VVG administravimui skirtos sumos)				
11.3.3.	Iš viso:	412 850,60					18,95 proc. (nuo VPS įgyvendinti skirtos sumos)				
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Iš viso:
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	0,00	0,00	2,35	5,54	53,81	8,44	12,00	12,00	5,86	100 proc.
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	13,82	17,01	7,07	12,47	12,38	22,13	13,13	8,99	6,82	100 proc
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai -	Pagrindimas -									

12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų, susijusių su inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.3.2.	Paremtų vietos projektų, susijusių su VVG teritorijos gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.3.3.	Paremtų vietos projektų, susijusių su verslumo (žemės ūkio srityje, ne žemės ūkio srityje, socialinio verslo srityje) skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.3.4.	Paremtų vietos projektų, susijusių su kitais nei 12.1.13.1–12.1.13.3 papunkčiuose minimais mokymais, skaičius	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
12.1.3.5.	Planuojamas mokymų dalyvių skaičius (vnt., ne unikalių)	-	150	-	-	-	-	-	-	-	150
12.1.4.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-5 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	4	-	-	-	-	-	4
12.1.5.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-6 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	8	-	-	8
12.1.5.2.	Virškontraktinių projektų skaičius (vnt.)							4			4
12.1.6.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-7 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	8	-	8
12.1.7.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-8 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
12.1.8.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-9 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.8.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	8	-	8
12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (anglų k. „target“) rodikliai											
12.2.1. Vietos projektų įgyvendinimas											
12.2.1.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)	-	-	-	5	-	-	8	10	-	23
12.2.1.2.	Virškontraktinių sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų)							5	1,5		6,5

	skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)										
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų (etatu) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)	-	-	-	0	-	-	0	0	-	0
12.2.2. VPS administravimas											
12.2.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdančią VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdančią VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	2,5	-	2,5

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG nariai	1. Išklauso VVG pirmininko ataskaitą apie VPS įgyvendinimo eigą 2. Teikia rekomendacijas/siūlymus VVG valdybai dėl VPS įgyvendinimo proceso tobulinimo
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai (valdyba)	1. Svarsto ir tvirtina VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarką ir jos pakeitimus 2. Priima sprendimą dėl VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės sudarymo, jos sudėties keitimo, papildymo, atskirų jos narių suspendavimo esant piknaudžiavimo atvejui 3. Svarsto ir tvirtina VPS įgyvendinimo ataskaitą ir VPS pakeitimus
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	1. Teikia pasiūlymus VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupei ir VVG valdybai dėl VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarkos, jos keitimo arba papildymo 2. Teikia pasiūlymus VVG valdybai dėl VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės sudarymo, jos sudėties keitimo arba papildymo 3. Koordinuoja VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės veiklą 4. Koordinuoja ir vadovauja VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės vizitams į įgyvendinamų vietos projektų vietas (patikras vietoje) 5. Koordinuoja VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarkos, VPS įgyvendinimo ataskaitos ir VPS pakeitimų projektų rengimą 6. Užtikrina tinkamą su VPS įgyvendinimo vidaus valdymu, stebėseną ir vertinimu susijusių dokumentų saugojimą 7. Informuoja NMA ir (arba) ŽŪM apie VPS įgyvendinimo problemas, o taip pat pateikia siūlymus dėl jų sprendimo
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	1. Renka, sistemina, analizuoja finansinę informaciją iš įvairių šaltinių apie VPS įgyvendinimo pažangą bei problemas ir ją teikia VPS administravimo vadovui 2. Saugo su VPS įgyvendinimo vidaus valdymu, stebėseną ir vertinimu susijusius finansinius dokumentus
13.1.5.	Kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	1. Identifikuoja VPS įgyvendinimo problemas, renka, sistemina, analizuoja informaciją iš įvairių šaltinių apie VPS įgyvendinimo pažangą ir ją teikia VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupei bei VPS administravimo vadovui 2. Rengia VPS įgyvendinimo ataskaitos ir VPS pakeitimų projektus 3. Organizuoja tyrimų/galimybių studijų, susijusių su VPS įgyvendinimu, atlikimą

		4. Planuoja, organizuoja VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės vizitus (patikras) į įgyvendinimų vietas projektų vietas 5. Saugo su VPS įgyvendinimo vidaus valdymu, stebėseną ir vertinimu susijusius dokumentus
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	Organizuoja ir vykdo VPS įgyvendinimo pažangos, įgyvendinimo ataskaitos, VPS pakeitimų viešinimą (VVG interneto svetainė, spauda, informaciniai biuleteniai ir t.t.)
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	Aukštasis išsilavinimas ir ne mažesnė nei 3 m. darbo patirtis projektų valdymo srityje; arba ne mažesnė negu 5 m. darbo patirtis VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Aukštasis išsilavinimas buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnė nei 2 m. darbo patirtis buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje; arba ne mažesnė negu 2 m. darbo patirtis buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	Aukštasis išsilavinimas ir ne mažesnė negu 1 m. darbo patirtis projektų valdymo srityje; arba ne mažesnė negu 2 m. darbo patirtis VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	Aukštasis išsilavinimas ir žinios LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse; arba ne mažesnė negu 1 m. darbo patirtis VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.	✓ <i>Trumpas apie sistemą.</i> Užtikrinant VPS įgyvendinimą, sukurta jos įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistema, kuri leis nuolatos stebėti ir periodiškai vertinti VPS įgyvendinimo pažangą. VPS įgyvendinimo stebėseną yra sistemiškas bei kompleksiškas priemonių, susietų su VPS įgyvendinimu, kokybinių ir kiekybinių kaimo vietovių pokyčių stebėjimo, vertinimo ir pasiūlymų dėl VPS įgyvendinimo tobulinimo procesas. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tikslas – sukurti patikimą ir objektyvią VVG atstovaujamos teritorijos plėtros koordinavimo, VPS įgyvendinimo stebėsenos tvarką, užtikrinti racionalų ES ir nacionalinės paramos lėšų paskirstymą ir savalaikį jų įsisavinimą, VVG valdymo organų, VVG administracijos darbuotojų funkcijas, atskaitomybę ir jų atsakomybę, tenkančią įgyvendinant VPS. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistema sudarys tinkamas prielaidas ne tik tinkamai koordinuoti, periodiškai vertinti VPS įgyvendinimo eigą, bet ir vertinti VPS įgyvendinimo rezultatyvumą, efektyvumą ir poveikį VVG atstovaujamai teritorijai, o prireikus papildyti ar keisti pačią VPS. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos sistema yra skirta VVG nariams, VVG valdybos nariams ir VVG darbuotojams, atsakingiems už	

VPS įgyvendinimo administravimą.

✓ *VPS įgyvendinime dalyvaujančių VVG subjektų vaidmuo VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemoje.* Svarbiausias vaidmuo užtikrinant VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną tenka VVG valdybai, kuri pagal jai visuotinio VVG narių susirinkimo suteiktą kompetenciją (žr. 13.1.2 punktą) svarsto ir tvirtina VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarką, jos pakeitimus ir VPS įgyvendinimo ataskaitą bei VPS pakeitimus; priima sprendimą dėl VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės sudarymo, jos sudėties keitimo, papildymo arba atskirų jos narių narystės suspendavimo esant piknaudžiavimo atvejui.

Pagrindinis vaidmuo vykdant reguliarią VPS įgyvendinimo stebėsenos priežiūrą tarp VVG valdybos posėdžių teks VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupei, kurią VVG valdybos sprendimu sudarys paskirti VVG nariai kartu su VVG administracijos darbuotojais (ne mažiau kaip penki asmenys, iš kurių ne daugiau kaip 1/3 - VVG administracijos darbuotojai). Užtikrinant vietos valdžios, bendruomenių ir verslo sektorių efektyvų bendradarbiavimą, formuojant VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės sudėtį bus laikomasi partnerystės principo, t.y., kad šios grupės nariai atstovautų visiems trimis sektoriams (pilietinės visuomenės, vietos valdžios ir verslo).

VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupė turės kompetenciją teikti pasiūlymus VVG valdybai dėl VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarkos, jos keitimo arba papildymo, dėl VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės sudėties keitimo, papildymo arba atskirų jos narių suspendavimo, kai nustatomas piknaudžiavimo atvejis. Taip pat VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės nariai kartu su VVG administracijos darbuotojais vyks į vietos projektų patikras vietose, dalyvaus rengiant VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą ir VPS pakeitimų projektus.

VPS administravimo vadovas, administratorius, VPS finansininkas ir kiti darbuotojai, susiję su VPS administravimu, vykdys nuolatinį VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną pagal funkcijas, aprašytas 13.1 punkte.

✓ *Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą teikimo tvarka.* Svarbi sėkmingo VPS įgyvendinimo sąlyga yra tinkamai organizuotas reikalingos statistinės informacijos rinkimas, sisteminimas ir analizė bei papildomų tyrimų arba galimybių studijų apie VPS numatytų tikslų, uždavinių, priemonių įgyvendinimą, atlikimas.

Už informacijos, reikalingos VPS įgyvendinimui užtikrinti ir stebėsenai atlikti bei ataskaitai parengti, rinkimą, sisteminimą ir analizę bei papildomų tyrimų, susijusių su VPS įgyvendinimu, organizavimą bus atsakingi VVG administracijos darbuotojai (VPS administravimo vadovas, administratorius, finansininkas, viešųjų ryšių specialistas).

Informacija apie VPS įgyvendinimo pažangą ir susidariusias VPS įgyvendinimo problemas bus gaunama iš vietos projektų įgyvendinimo ataskaitų, VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės ir VVG administracijos darbuotojų vizitų (patikrų) į vietos projektų įgyvendinimo vietas ataskaitų, atliktų tyrimų ataskaitų ar galimybių studijų, susijusių su VPS įgyvendinimu ir kitų informacijos šaltinių.

VPS įgyvendinimo metinė ataskaita rengiama pagal Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių nustatytą formą ir reikalavimus.

VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaita bus rengiama kasmet (apims laikotarpį nuo ataskaitinių metų sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.). Už jos parengimą kartu su VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės nariais atsakinga VVG administracija, o už pateikimą VVG valdybai bus atsakinga VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupė. VVG valdybai nepritarus metinei ataskaitai, ji gražinama tobulinimui, už kurį atsakinga VVG administracija.

VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupė VPS įgyvendinimo metinę ataskaitą pateiks VVG valdybai ne vėliau kaip per vieną mėnesį pasibaigus ataskaitiniams metams, o galiausiai ataskaita bus pristatoma VVG narių visuotiniam susirinkimui, kuris VPS įgyvendinimo ataskaitą viešai apsvarstys. Ataskaita taip pat bus viešai skelbiama VVG atstovaujamos teritorijos bendruomenei VVG interneto svetainėje www.jonavosvvg.lt.

✓ *Atskaitomybės tarp atskirų VVG subjektų, dalyvaujančių įgyvendinant VPS, sistema.* Pagal VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus tvarkos aprašą visi VVG darbuotojai, susiję su VPS administravimu, bus tiesiogiai pavaldūs ir atskaitingi VPS administravimo vadovui. VPS administravimo vadovas už savo veiklą bus tiesiogiai atskaitingas VVG valdybai, o tarp jos posėdžių - VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupei, kuri kaip ir VPS administravimo vadovas, už savo veiklą atskaitinga VVG valdybai. VVG valdyba kartu su VVG pirmininku už savo veiklą atsiskaito prieš visuotinį VVG narių susirinkimą, kaip aukščiausią VVG valdymo organą.

Detalesnė atskaitomybė (pavaldumas) tarp atskirų VVG subjektų, dalyvaujančių įgyvendinant VPS, bus aprašyta VPS įgyvendinimo įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarkoje, kuri tvirtinama VVG valdybos sprendimu.

Atsakomybės sistema, taikoma įgyvendinant VPS. Pastebėjus ar nustačius VVG administracijos darbuotojų piktnaudžiavimo (neteisėto veikimo arba neveikimo) atvejį, VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupė kreipiasi į VVG valdybą dėl šių darbuotojų atsakomybės arba laikino nušalinimo nuo pareigų.

VVG valdyba taip pat turės teisę esant piktnaudžiavimo atvejui arba interesų konfliktui priimti sprendimą dėl atskirų VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupės narių narystės joje suspendavimo tol, kol bus pašalintas interesų konfliktas.

Iškilus tam tikriems VPS įgyvendinimo sunkumams (pvz., atsilikimas nuo VPS įgyvendinimo plano), VVG valdybos sprendimu gali būti rengiama ir jai teikiama svarstyti tarpinė, t.y. pirmojo pusmečio (apims laikotarpį nuo ataskaitinių metų sausio 1 d. iki birželio 30 d.) VPS įgyvendinimo ataskaita.

Esant poreikiui arba iškilus sunkumams įgyvendinant VPS į VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupę VVG valdybos sprendimu gali būti įtraukti papildomi nariai, kuruosiantys sritis, kuriose susiduriama su sunkumais įgyvendinant vietos projektus ir siekiant VPS tikslų.

Detalesnė atsakomybės sistema, taikoma atskiriems VVG subjektams, dalyvaujantiems įgyvendinant VPS, bus aprašyta VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarkoje.

IV DALIS. PRIEDAI

Jonavos rajono savivaldybės VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė 2011 m. informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus

1 priedas.

VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:		Pagal amžių							Pagal lytį		Pagal gyvenamąją vietovę					Pagal užimtumą					Pagal socialinę padėtį*		
		iki 7 m.	Nuo 7 iki 16 m.	Nuo 16 iki 18 m.	Nuo 18 iki 25 m.	Nuo 25 iki 45 m.	Nuo 45 iki 65 m.	65 m. ir vyresni	vyrų	moterys	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankančias asmenys	bedarbiai (išskyrus: gaunančius senatvės pensiją; nedirbančius dėl negalios)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius
Pagal amžių*	Iki 7 m.	1228	x	x	x	x	x	x	644	584	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	81	x
	Nuo 7 iki 16 m.	x	1847	x	x	x	x	x	919	928	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	109	x
	Nuo 16 iki 18 m.	x	x	458	x	x	x	x	237	221	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Nuo 18 iki 25 m.	x	x	x	1769	x	x	x	910	859	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Nuo 25 iki 45 m.	x	x	x	x	4790	x	x	2619	2171	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Nuo 45 iki 65 m.	x	x	x	x	x	4386	x	2213	2173	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	x	2369	796	1573	x	x	x	x	x	x	x	x	x	...	x	x	x
Pagal lytį*	vyrų	x	x	x	x	x	x	x	8338	x	349	2724	4332	933	0	x	x	x	x	x	x	x	x
	moterys	x	x	x	x	x	x	x	x	8509	316	2589	4439	1165	0	x	x	x	x	x	x	x	x
Pagal gyvenamąją vietovę*	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	665	x	x	x	x	x	x	x	x	x	100	10	20
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5313	x	x	x	x	x	x	x	x	1240	50	130
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	8771	x	x	x	x	x	x	x	1414	45	112
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2098	x	x	x	x	x	x	549	48	131
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	x	x	x	0	0	0
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)**	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	4358	x	x	x	x	x	x	x
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą**	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	458	x	x	x	x	x	x
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankančias asmenys*	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1642	x	x	x	x	x

Pagal socialinę padėtį*	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)***	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1521	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją****	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	8185	x	x	x
	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3303	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	153	x
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	393
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		* - Jonavos rajono savivaldybės administracijos (seniūnijų) duomenys, 2011 m. Žr. VPS 21 priedą. ** - Lietuvos statistikos departamento duomenys, 2011 m. Duomenys apima ir Jonavos miestą. *** - Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR Finansų ministerijos duomenys, 2011 m. Žr. VPS 15 priedą. **** - Kauno teritorinės darbo biržos Jonavos sk. duomenys, 2011 m. Žr. VPS 11 priedą. ***** - Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyriaus Jonavos skyriaus duomenys, 2011 m. Duomenys apima ir Jonavos miestą (gautas šios institucijos paaiškinimas, jog duomenų už Jonavos rajoną, išskyrus savivaldybės centrą, pateikti nėra galimybės). Žr. VPS 13 priedą.																					
Paaiškinimai		... – nėra duomenų. Gautas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyriaus Jonavos skyriaus raštas, kuriuo informuojama tik apie valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją gavusių asmenų skaičių Jonavos rajone, įskaitant Jonavos miestą. Žr. VPS 13 priedą.																					

Jonavos rajono savivaldybės VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė 2014 m. informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus

VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:		Pagal amžių							Pagal lytį		Pagal gyvenamąją vietovę					Pagal užimtumą					Pagal socialinę padėtį*		
		iki 7 m.	Nuo 7 iki 16 m.	Nuo 16 iki 18 m.	Nuo 18 iki 25 m.	Nuo 25 iki 45 m.	Nuo 45 iki 65 m.	65 m. ir vyresni	vyrų	moterys	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	bedarbiai (išskyrus: gaunantys senatvės pensiją; nedirbančius dėl negalios)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius
Pagal amžių*	Iki 7 m.	1195	x	x	x	x	x	x	626	569	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	119	x
	Nuo 7 iki 16 m.	x	1661	x	x	x	x	x	833	828	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	96	x
	Nuo 16 iki 18 m.	x	x	485	x	x	x	x	246	239	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Nuo 18 iki 25 m.	x	x	x	1559	x	x	x	813	746	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Nuo 25 iki 45 m.	x	x	x	x	4483	x	x	2440	2043	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Nuo 45 iki 65 m.	x	x	x	x	x	4496	x	2300	2196	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	x	2462	864	1598	x	x	x	x	x	x	x	x	x	...	x	x	x
Pagal lytį*	vyrų	x	x	x	x	x	x	x	8122	x	331	2618	4232	941	0	x	x	x	x	x	x	x	x
	moterys	x	x	x	x	x	x	x	x	8219	283	2434	4337	1165	0	x	x	x	x	x	x	x	x
Pagal gyvenamąją vietovę*	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	614	x	x	x	x	x	x	x	x	x	99	6	13
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5052	x	x	x	x	x	x	x	x	1181	53	177
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	8569	x	x	x	x	x	x	x	992	41	92
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2106	x	x	x	x	x	x	589	47	122
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	x	x	x	0	0	0
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)**	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	4393	x	x	x	x	x	x	x
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą**	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	464	x	x	x	x	x	x
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys*	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1507	x	x	x	x	x
	bedarbiai (išskyrus gaunantčius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)***	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1339	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją****	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	8258	x	x	x

Pagal socialinę padėtį*	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2861	x	x	
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	147	x		
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	404		
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		* - Jonavos rajono savivaldybės administracijos (seniūnijų) duomenys, 2014 m. Žr. VPS 21 priedą. ** - Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR Finansų ministerijos duomenys, 2014 m. Žr. VPS 15 priedą. *** - Kauno teritorinės darbo biržos Jonavos sk. duomenys, 2014 m. Žr. VPS 11 priedą. **** - Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyriaus Jonavos skyriaus duomenys, 2014 m. Duomenys apims ir Jonavos miestą (gautas šios institucijos paaiškinimas, jog duomenų už Jonavos rajoną, išskyrus savivaldybės centrą, pateikti nėra galimybės). Žr. VPS 13 priedą.																						
Paaiškinimai		... – nėra duomenų. Gautas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyriaus Jonavos skyriaus raštas, kuriuo informuojama tik apie valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją gavusių asmenų skaičių Jonavos rajone, įskaitant Jonavos miestą. Žr. VPS 13 priedą.																						

**JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VIETOS VEIKLOS GRUPĖS
NARIŲ SĄRAŠAS**

Eil. Nr.	VVG nariai	Deleguoto asmens vardas, pavardė
Pilietinės visuomenės sektorius		
1.	Bukonių kaimo bendruomenė	Dalia Autukienė
2.	Jonavos rajono Pasraučių, Mimųnių ir Gaižiūnų kaimų bendruomenė	Jurgita Chaneckienė
3.	Liepių bendruomenė	Neringa Kukarinienė
4.	Jonavos rajono Šveicarijos kaimo bendruomenė	Edita Kulvietienė
5.	Kulvos bendruomenė	Danguolė Griniova
6.	Visuomeninė organizacija „Batėgalos bendruomenė“	Jolanta Grabažienė
7.	Asociacija „Ruklos bendruomenė“	Vladimiras Kornijevskis
8.	Ruklos bendruomenė „Ruklietis“	Dovilė Survilaitė
9.	Asociacija „Venecijos bendruomenė“	Linas Remeikis
10.	Jonavos rajono Milagainių bendruomenė	Alfonsas Pleskys
11.	Jonavos rajono Panoterių krašto bendruomenė	Audronė Gruodienė
12.	Jonavos rajono Šilų bendruomenė	Aušra Dranseikienė
13.	Jonavos rajono Upninkų kaimo bendruomenės asociacija	Laima Šatienė
14.	Visuomeninė organizacija „Užusalių bendruomenės centras“	Olga Nikitina
15.	Turžėnų bendruomenės centras „Menų artelė“	Romualdas Petkevičius
16.	Visuomeninė organizacija „Barupės bendruomenės centras“	Gintarė Davalgienė
17.	Visuomeninė organizacija „Juškonų bendruomenės centras“	Loreta Korsakovienė
18.	Visuomeninė organizacija „Žeimių bendruomenė“	Bronislovas Liutkus
19.	Visuomeninė organizacija „Juodmenos bendruomenė“	Vasilijus Dolgich
20.	Jonavos rajono jaunimo visuomeninių organizacijų sąjunga „Apskritas stalas“	Lina Vancevičiūtė
21.	VšĮ „DEKO RESTO“	Oksana Eitminavičienė
22.	Petras Vyšniauskas	-
23.	Algirdas Paplonskis	-
24.	Irena Kuršatienė	-
25.	Raimundas Volbergas	-
26.	Kęstutis Celiešius	-
27.	Janina Vasiljevaitė	-
Verslo sektorius		
28.	P. Vyšniausko įmonė	Jovita Vyšniauskienė
29.	A. Linkevičiaus įmonė	Zita Linkevičienė
30.	UAB „Jonavos vaistinė“	Juozas Jokimas
31.	UAB „Ramidonas“	Ramūnas Rudžianskas
32.	Ūkininkas	Valerijonas Šemeta
33.	Ūkininkas	Juozas Plukys
34.	UAB „Jurimina“	Ona Bulatovienė
Vietos valdžios sektorius		
35.	Jonavos rajono savivaldybė	Eugenijus Sabutis

**JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VIETOS VEIKLOS GRUPĖS
VALDYBA**

Nr.	Vardas, Pavardė	Atstovaujama organizacija, pareigos
Vietos valdžios atstovai		
1.	Eugenijus Sabutis	Jonavos rajono savivaldybės mero pavaduotojas
2.	Valdas Majauskas	Jonavos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas
3.	Lineta Jakimavičienė iki 40 m	Jonavos rajono savivaldybės administracijos strateginio planavimo ir investicijų skyriaus vedėja
Verslo atstovai		
4.	Zita Linkevičienė	A. Linkevičiaus įmonė, savininkė (<i>Ruklos seniūnija</i>)
5.	Ramūnas Rudžianskas	UAB „Ramidonas“, vadovas (<i>Dumšių seniūnija</i>)
6.	Nerijus Šalūga iki 40 m.	UAB „Viklis“, savininkas (<i>Užualių seniūnija</i>)
7.	Juozas Plukys	Ūkininkas (<i>Kulvos seniūnija</i>)
Pilietinės visuomenės atstovai		
8.	Jurgita Chaneckienė iki 40 m.	Jonavos rajono Pasraučių, Mimainių ir Gaižiūnų kaimų bendruomenė, Tarybos narė (<i>Bukonių seniūnija</i>)
9.	Aušra Dranseikienė iki 40 m.	Jonavos rajono Šilų bendruomenė, narė (<i>Šilų seniūnija</i>)
10.	Romualdas Petkevičius	Turžėnų bendruomenės centras „Menų artelė“, pirmininkas (<i>Užusalių seniūnija</i>)
11.	Lina Vansevičiūtė iki 40 m.	Jonavos rajono jaunimo visuomeninių organizacijų sąjunga „Apskritas stalas“, narė
12.	Gintarė Davalgienė iki 40 m.	Visuomeninė Organizacija „Barupės Bendruomenės Centras“, pirmininkė (<i>Žeimių seniūnija</i>)

**VIETOS SITUACIJOS IR KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIŲ TYRIMO ANKETOS
SUVESTINĖ
(385 respondentai)**

1. Ar Jūs didžiuojatės savo gyvenamąja vietove? Atsakė 380 respondentų

1. Taip 65,0 proc. 2. Ne 7,9 proc. 3. Sunku pasakyti 27,1 proc.

2. Jei atsakėte „Taip“, kokių gyvenamosios vietovės bruožų ar vietos gyvenimo ypatumų Jūs labiausiai didžiuojatės? Prašome pasirinkti ne daugiau kaip tris įrašus. Iš viso 632 atsakymai

1. Gamta ir kraštovaizdis 33,4 proc.
2. Geografinė padėtis 21,7 proc.
3. Kultūra 5,1 proc.
4. Istorija 7,1 proc.
5. Ekonominė padėtis 2,1 proc.
6. Infrastruktūra (keliai, mokyklų tinklas ir pan.) 17,1 proc.
7. Čia gyvenančiais žmonėmis 12 proc.
8. Kita (įrašykite) 1,6 proc.

Eil. Nr.	Seniūnija	Atsakymas
1.	Bukonių sen.	vietovė kardinaliai skiriasi nuo mano darbinės aplinkos, čia ilsiuosi nuo darbinės vienkiemis
2.	Dumšių sen.	-
3.	Kulvos sen.	-
4.	Ruklos sen.	nėra kuo didžiuotis
5.	Šilų sen.	ramybė ramybė
6.	Upninkų sen.	čia gimiau, užaugau ir baigusi mokslus sugrįžau aplinkos tvarkymas Upninkų gyvenvietėje
7.	Užusalių sen.	rami netriukšminga aplinka apšvietimas, nuotekos, vandentiekis, nusikalstamumas
8.	Žeimių sen.	Ne tiek didžiuojusi, kiek džiaugiuosi aplinkiniu Kulvos krašto kraštovaizdžiu ir gyvenamosios vietovės ramybe

3. Kokia gyvenamosios vietovės problema Jūsų nuomone yra pati opiausia? Prašome pasirinkti ne daugiau kaip tris įrašus. 941 ats.

1. Gyventojų skaičiaus mažėjimas 13,8 proc.
2. Gyventojų senėjimas 12,8 proc.
3. Nedarbas 24,7 proc.
4. Mažos gyventojų pajamos 24,1 proc.
5. Paslaugų trūkumas 8,8 proc.
6. Šiuokšlinama aplinka 7,9 proc.
7. Bloga infrastruktūra (t.y. keliai, apšvietimas, viešieji pastatai, vandentiekis ir pan.) 5 proc.
8. Kita (įrašykite) 3 proc.

Eil. Nr.	Seniūnija	Atsakymas
1.	Bukonių sen.	nėra nuotekų
		bendros nuotekų šalinimo sistemos nebuvimas
		reikia nuotekų
		nuotekos
		nuotekos kurias reikia įrengti
		nuotekos
		trūksta nuotekų
		trūksta nuotekų
		trūksta nuotekų
		trūksta nuotekų
		nevykdyti melioracijos darbai
		nemažai aplink namų valdą auginame piktžolių
		į kaimus mažai kreipiamas valdžios dėmesys
2.	Dumšių sen.	-
3.	Kulvos sen.	atsibodo kaime
		nėra daug kaimynų
		būtų daugiau iš paslaugų, pavyzdžiui pirtis
		neasfaltuoti keliai
4.	Ruklos sen.	visuomenės degradavimas
5.	Šilų sen.	statiniai tušti, nepanaudojami, nekuriama naujų darbo vietų
		jaunimo užimtumu
		nėra nuotekų Noteros gatvėje
		daug socialiai remtinų asmenų
		nėra nuotekų
6.	Upninkų sen.	niekaip negali priduoti valymo įrengimų Vaičiūno gatvėje
		automobilių greičio viršijimas Šventosios gatvė (autotransporto)
7.	Užusalių sen.	-
8.	Žeimių sen.	nusikalstamumas
		žmonių atsainumas, nenoras kažką veikti
		nuotekų nėra

4. Jūsų nuomone, kaip keisis gyvenimas Jūsų gyvenamojoje vietovėje laikotarpiu iki 2020 m.? 375 resp.

1. Manau, kad gerės 75,5 proc. 2. Manau, kad blogės 24,5 proc.

5. Ką žinote apie Jonavos rajono savivaldybės vietos veiklos grupę? Prašome pasirinkti vieną įrašą. 376 resp.

1. Apie šią organizaciją girdžiu pirmą kartą 34 proc.
2. Kažką esu girdėjęs apie šią organizaciją, bet į jos veiklą nesigilinau 41,2 proc.
3. Esu susipažinęs su šios organizacijos vykdoma veikla 14,1 proc.
4. Lankiausi šios organizacijos organizuose renginiuose 6,4 proc.
5. Dalyvauju VVG veikloje 4,3 proc.

6. Lietuvos kaimo gyventojus įvairia forma pasiekia Europos Sąjungos parama. Ar Jūs asmeniškai pajutote tokios paramos naudą sau ir savo gyvenamajai vietai? 380 resp.

1. Taip 65,8 proc. 2. Ne 34,2 proc.

7. Europos Sąjungos parama Lietuvos kaimui bus teikiama ir laikotarpiu iki 2020 m. Kokias sritis Jūsų nuomone svarbu finansuoti Jonavos rajone? Įvertinkite kiekvieną sritį, apibraukdami vieną skaičių iš penkių, kur 1 – paramą teikti nesvarbu, o 5 – paramą teikti labai svarbu.

Paramos sritys	Vidurkis	Moda	Mediana
1. Paslaugų gyventojams (švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo ir pan.) plėtra	3,9	5	4
2. Paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms (bedarbiams, vaikams, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems ir pan.) plėtra	4,0	5	4
3. Viešosios infrastruktūros (viešieji pastatai, viešosios erdvės, transporto infrastruktūra, vandentvarka ir pan.) pagerinimas	3,8	5	4
4. Turizmo infrastruktūros (pėsčiųjų ir dviračių takų, aktyvaus poilsio zonų ir pan.) plėtra ir paslaugų vystymas	3,4	5	4
5. Bendruomeniškumą skatinančios iniciatyvos (šventės, talkos, saugi kaimynystė ir kt.)	3,6	5	4
6. Savanorystę skatinančios veiklos (žmonių veiklos bendram labui)	3,3	3	3
7. Parama veiksmams, kuriantiems darbo vietas, ir pačių darbo vietų kūrimas	4,3	5	5
8. Plačiajuosčio interneto prieigos suteikimas, viešųjų elektroninių paslaugų teikimo plėtra bei kaimo gyventojų skatinimas naudotis informacinėmis ir ryšio technologijomis	3,5	5	4
9. Naujovių skatinimas ir novatoriškų sprendimų diegimas kaimo vietovėse	3,5	5	4
10. Mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose skatinimas	3,1	3	3
11. Palankesnių sąlygų pradėti veiklą ūkininkavimo sektoriuje sudarymas, visų pirma, kartų kaitos žemės ūkio sektoriuje palengvinimas	3,4	3	3
12. Projektai, skatinantys vietos produkcijos perdirbimą ir realizavimą	3,4	3	3
13. Biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, ypač „Natura 2000“ ir kitose gamtinių požiūriu vertingose teritorijose, taip pat kraštovaizdžių būklės gerinimas	3,2	3	3
14. Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais	3,3	5	3

8. Jei tarp ES paramos sričių nebuvo paminėti Jonavos rajono kaimo gyventojams svarbūs dalykai, prašome Jus tai nurodyti. Parašykite.

Eil. Nr.	Seniūnija	Atsakymas
1.	Bukonių sen.	projektai vietovės verslams kurti
		daugiau dėmesio skirti bendruomeniniam verslui
		skatinti socialinį verslą
		buvo minėta bet nevykdoma
		gal ir paminėti bet dar nevykdoma
		Bukonys reikalinga nusausinimo darbų
		Bukonys, skęstam pavasarį ir palijus lietui, drenažai visiškai neveikia

		nusausinimui, nes baigiam nuskęst
2.	Dumšių sen.	individualių namų renovacijos projektai ir jų finansavimas
3.	Kulvos sen.	jaunimo erdvės, kur jie galėtų praleisti laiką bei daugiau treniruoklių daryti sporto dienos centrus, įrengti poilsio zoną galbūt, sakyčiau, vaikų žaidimų aikštelė, nemokami vaikų būreliai daugiau susijusių dalykų su sportu, tinkliniu, normali krepšinio aikštelė, daugiau užsiėmimo kaimo vaikams turi būti daugiau nemokamų būrelių, ir turėtų būti nemokamų sporto klubų kaimo verslų išplėtimas ir sąlygų jiems sudarymas. Kaimo turizmo veiklos skatinimas - amatų centrų kūrimas ir plėtra
4.	Ruklos sen.	-
5.	Šilų sen.	paslaugos gyventojams (kanalizacijos įvedimas Noteros gatvėje, Panoteriai (aplinkos sutvarkymas), asfalto nuo Panoterio miestelio iki Ukmergės plento nutiesimas nuotekų įvedimas į valymo įrenginius Panoteriuose reikėtų panaikinti namus „vaiduoklius“, galima ir senelių ar vaikų globos namus įrengti
6.	Upninkų sen.	reikalinga pirtis, turgelis - prekyvietė kultūros namų pilna renovacija
7.	Užusalių sen.	Veseluvkos kaime nėra vandentiekio ir nuotekų. Garso izoliacija nuo geležinkelio seniūnijos gyventojams parengti „Žaliosios salos“ gamybą (ūkinę, žemės ūkio) iškelti į Žaliosios salos išorę dar daug gatvių neasfaltuojamų, blogai prižiūrimų
8.	Žeimių sen.	galėtų skatinti kooperatyvų kūrimąsi, ypač perdurbant produkciją ir realizuojant susisiekimo gerinimui, ypač kelių sveikatinimo įstaigoms parama (ambulatorija, vaistinė) įsteigti pagyvenusiems žmonėms dienos centrus trūksta nemokamų būrelių verslumo skatinimas mažesnių kaimų, privačių namų valymo ir kitos infrastruktūros parama aplinkosauga, taršos mažinimas nuotekomis

9. Jūsų nuomone, kokiai kaimo bendruomenės arba kitos nevyriausybinės organizacijos veiklai būtų svarbu skirti ES paramą, nes tai labiausiai atitiktų gyventojų lūkesčius, vietos tradicijas ir teiktų didžiausią viešąją naudą? Išvardykite vieną ar keletą veiklų ir nurodykite, kodėl ši veikla gali būti sėkminga.

Eil. Nr.	Seniūnija	Atsakymas
1.	Bukonių sen.	trūksta laidojimo namų kultūros namų Bukonių kaime renovacija, sporto salės įrengimas galbūt amatų sukūrimas, nedidelių įmonių sukūrimas kažkokių produktų gamybai daugiau rūpintis asocialių šeimų vaikais. Tai būtų vaikų labui (vaikai mūsų ateitis) socialinis verslas Pasraučių, Mimainių ir Gaižiūnų bendruomenės namų pritaikymas soc.

		paslaugų teikimui
		verslumo skatinimas
		melioracijos labai reikalinga
		reikia spręsti kur geriausia reikia gyventojų atžvilgiu, pav. nusausinimui
		amatų kūrimas
		jaunimo užimtumui
		kurti sodininkystės ūkį
		kultūrinei veiklai, pastatų renovacijai
		kultūrinei veiklai
		pastatų renovacijai
		darbo vietų kūrimas
		infrastruktūros ir vandentvarkos
		projektams susijusiems su vietovės reprezentavimu verslams
		melioracijai
2.	Dumšių sen.	-
3.	Kulvos sen.	suteikti daugiau nemokamų būrelių, mažesnes kainas į sales
		kultūrizmui
		sporto centras, nes yra daug jaunimo ir ten rinktųsi visi, ir seni, ir jauni
		suteikti nemokamų būrelių
		organizuoti kokias nors veiklas, jaunimui ir ne tik
		vaikų ir jaunimo užimtumas, nemokamos veiklos, būreliai, klubai
		kultūros įstaigoms
		duoti darbo
		parama verslumui skatinti
		viešosios infrastruktūros
		kaimo bendruomenei "Šešuva"
		išsaugoti kaimo tradicijas propaguoti geras kaimynystės, sveikos gyvensenos idėjas, turiningo laisvalaikio organizavimui, jaunimo užimtumo gerinimui, bendruomeniškumo skatinimui
4.	Ruklos sen.	jaunimo neformalaus mokymo, socialiniai projektai
		darbo vietų kūrimui
		parama kuriantiems darbo vietas, ir pačių darbo vietų kūrimas. Taip pat plėtros ir paslaugų vystymui
		kad padėtų žmonėms
		infrastruktūros sutvarkymas
		gražesnės aplinkos kūrimas
		rukliečiams
		aplinkos gerinimui
5.	Šilų sen.	infrastruktūros gerinimas
		infrastruktūros gerinimas, privažiavimas kelio asfaltavimas, kanalizacijos tvarkymas
		pagerinti infrastruktūrą, gerinti gyvenimo sąlygas
		kelių asfaltavimas, kanalizacijos tvarkymas, darbo vietų kūrimas
		darbo vietų kūrimas, atlyginimų didinimas
		paramą skirti nusenušiem, su bloga sveikata žmonėms
		kelio taisymas, asfaltavimas, vandentiekis ir kanalizacija
		infrastruktūros gerinimas, privažiuojamųjų kelių asfaltavimas, vandentvarkos gerinimas, kanalizacijos tvarkymas
		infrastruktūros gerinimas, kelio asfaltavimas, vandentiekis, kanalizacijos tvarkymas

		kelių priežiūra, pėsčiųjų takų įrengimai, apšvietimas nedarbo mažinimui darbo vietų steigimui produktų auginimas, realizavimas nenaudojamas patalpas išnaudoti, sukurti naujas darbo vietas geros produkcijos auginimas, pardavimas paslaugų gyventojams plėtra, šildymo katilų, pečių priežiūros darbai didinti darbo vietų skaičių turizmo infrastruktūra savanorystę skatinančios veiklos jaunimo užimtumas bendras miestelio erdvių sutvarkymas jaunų žmonių įsikūrimo ir gyvenimo kaime sąlygų gerinimu miestelio teritorijos sutvarkymo planai kad patrauklūs būtų senelių pensionato arba kelių šeimynų pastato, jį renovuojant jaunimo klubui „Notera“. Didinti jaunimo užimtumą. Panoterių bendruomenei nenaudojamus pastatus panaudoti senjorų pensionatui ar šeimynoms apsigyventi
6.	Upninkų sen.	naujų darbo vietų kūrimas bendruomenės veiklai vykdyti, įsigyti pastatus jaunimui (sportui, kultūrai) ūkininkai užaugina ar pagamina produkciją, tai manau jiems parama būtų naudinga sukurti kooperatyvus jaunimo ir kitų gyventojų grupių užimtumo gerinimas, paslaugų plėtra pagyvenusiems asmenims ir negalią turintiems (senelių namai, sunkių ligonių priežiūra) jaunimo užimtumo plėtojimas. Paslaugų gyventojams sektoriaus plėtojimas paslaugų, kurie gali tarnauti bendruomenės poreikiams remontas paslaugų plėtra vienišiemis seniems (neįgaliems) asmenims - bendruomenės slaugos (globos) namų kūrimas naujų darbo vietų kūrimas, turint darbą žmogus turėtų nors minimalų pragyvenimo šaltinį įkurti autoservisą, vietą auto kempingams ir nakvynei būtų tikslinis užimtumas kažkokių priemonių, turto įsigijimas, panaudojimas, paslaugų kūrimas sportas remti sportą jaunimo laisvalaikis kurti darbo vietas, organizuoti jaunimo užimtumą. Mažėtų bedarbystė
7.	Užusalių sen.	infrastruktūros gerinimui infrastruktūros gerinimui paslaugų, kultūros, sporto Užusalių vaikų centrui sportui, kad visi žmonės galėtų susirinkti ir pasportuoti sporto keliai, apšvietimas bendruomenės namai, kaimo šventė darbo vietos išmokos neturėtų viršyti MMA, kad skatintų dirbti, o ne gyventi iš pašalpų.

		Gerinti susisiekimą su miestu.
		vieša infrastruktūra, stabdyta emigracija pasilikę jaunimas kaime
		Paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms
		manau būtina poreikius anksčiau analizuoti, pristatyti seniūnijoms gyvai, kad bendruomenės tinkamai apsispręstų
		siekti, kad visose gatvėse veiktų ne tik vandentiekis bet ir nukanalizavimas
		turizmo infrastruktūros dėl gamtos ir kraštovaizdžių. Viešoji infrastruktūra (vandentiekio, drenažo darbai kaime)
		žemės ūkio plėtra
		kaimo bendruomenei "Šešuva"
		žemės ūkio gamyba
8.	Žeimių sen.	kaimo bendruomenių lyderių susitikimus, kurie teikia ir įgyvendina visas idėjas savo kaime. Visos sritys apleistos - visos veiklos svarbios
		tokiai veiklai, kuri duotų ekonominę naudą
		jaunimo fizinio lavinimo ir užimtumo laisvalaikis
		skirti jaunimo mokymui, švietimui, senelių priežiūrai
		jaunimo paslaugų laisvalaikio užimtumui
		buitinių, socialinių paslaugų teikimas
		Patriotinės veiklos, pagarbos savo kraštui skatinimas. Blaivybės skatinimas
		Darbo vietų kūrimas, švietimui. Amatų mokymui
		Ekologiškam ūkininkavimui. Nedidelių ūkių rėmimas. Plėtoti įvairesnę gyvulininkystę
		Visų pirma, kaimo bendruomenės veikla turi būti skaidri
		Jaunimo ugdymui. Amatų atkūrimui mokytis
		Kelių asfaltavimui. Būtų geresnis susisiekimasis su miestu

10. Gal turite konkrečių pasiūlymų, kaip būtų galima spręsti nedarbo problemą Jūsų gyvenamojoje vietovėje? *Prašome parašyti.*

Eil. Nr.	Seniūnija	Atsakymas
1.	Bukonių sen.	aukščiau minėta veikla ir prisidėtų prie darbo vietų kūrimo
		sudaryti sąlygas plėtoti verslus vietovėje
		pagerinti susisiekimą
		teikiant soc. paslaugas būtų sukurta darbo vietų
		keisti socialinių pašalpų skyrimo tvarką
		ką gali iš 800 Lt algos
		paprastas gyventojas neišspręs
		ne visi gali tai nuspręsti
		kaip gali paprasti, gyvenantys ant skurdo ribos žmonės arba skurde, išspręsti šią problemą
		nemokėti bedarbio pašalpų
		darbo yra, žmonės nenori dirbti. Nemokėti bedarbio pašalpų šiais laikais nelabai įmanoma
		viešojo transporto trūkumas
		įkurti naujas darbo vietas
		projektai skatinantys vietos produkcijos perdirbimą ir realizavimą. Parama veiksams, kuriantiems darbo vietas ir pačių darbo vietų kūrimas
2.	Dumšių	-

	sen.	
3.	Kulvos sen.	duoti žmonėms darbo
		didesnis atlyginimas, daugiau darbo vietų
		pastatyti daugiau gamyklų, kuriose žmonės galėtų dirbti
		pasiūlyti arba padidinti darbo vietų skaičių
		kurti darbo vietas kaime, perkelti pvz., siuvyklas iš miesto ir t.t.
		bedarbių įtraukimas į darbo rinkas
		kurti naujas darbo vietas
		suteikti galimybes kurti naujas darbo vietas
		vietos įmonėse įdarbinti vietinius žmones
		kurti naujas darbo vietas
		ypatingas dėmesys mažų įmonių kūrimui. Gaivinti tradicinius Lietuvą garsinančius amatus: drožyba, audimas, linininkystė
		reikia kurti darbo vietas
4.	Ruklos sen.	
		lengvatos verslininkams kurie kuria verslą Rukloje
		daugiau kad paimtų seniūnija dirbti
		nutraukti pašalpas
5.	Šilų sen.	didinti atlyginimus, iki žmogus galėtų normaliai pragyventi
		nenaudojamas patalpas išnaudoti, išnuomoti verslui
		nenaudojamas patalpas išnuomoti verslui
		pirmiausiai pensininkai turi užleisti jauniems dirbti
		darbo vietų kūrimas
		P. Vaičiūmo sodybos panaudojimas vaikų ir paauglių programoms
		sumažinti arba visai panaikinti pašalpas darbingo amžiaus socialiai remtiniams asmenims (didžioji dalis jų nedirba be pagrindo, piktnaudžiauja valstybės globa)
		nuvažiuoti laiku į darbą ar grįžti daugelis žmonių transporto neturi
6.	Upninkų sen.	kurti darbo vietas
		naujų darbo vietų kūrimas
		steigti darbo vietų žmonėms. Kaip pavyzdys būtų siuvykla ar kokia gamyba su žemės ūkio produkcija
		kirpėja, batsiuvio, siuvėjo paslaugų organizavimas. Senų žmonių ir sunkių ligonių priežiūros organizavimas
		paslaugų gyventojams teikimo organizavimas
		kurti produkciją gaminančias įmones
		ekologinis ūkininkavimas iki 30 ha ploto.
		užsiimti amatais, drožiniai, dirbiniai iš akmens, autoservisu, netradicinių žemės ūkio kultūrų auginimu
		nutraukti pašalpų mokėjimą piktybiškai jas gaunantiems. Pašalpas turi gauti tik tie kuriems tikrai reikia. O dabar betvarkė
		melioracijos griovių priežiūra
		darbas jaunimui, o ne pensininkams
		pensininkams atlaisvinti darbo vietas, kad galėtų dirbti jaunas žmogus
7.	Užusalių sen.	turi būti didesnis atotrūkis tarp minimalios algos ir soc. pašalpos. Atsirastų stimulus darbo ieškoti
		įkurti darbo vietų
		kurti naujas darbo vietas
		skatinti žemės ūkio veiklą ir produkcijos perdirbimą
		skirti bedarbio pašalpas labai atsakingai, kam tikrai jų reikia

		manau analizė turėtų būti pateikta jums ir man
		įsteigti žemės ūkio produktų gamybos kooperatyvą
		finansuoti darbo vietų kūrimą
8.	Žeimių sen.	skatinti verslą, tačiau pastatų priklausančių savivaldybei privatizuoti atidavime duonos gaminių kepyklėlė
		įsteigti darbo vietų
		ūkininkams stengtis perdirbti savo produkciją, smulkaus verslo skatinimas
		pagerinti susisiekimą
		gerinti susisiekimą. Opi kaimo problema.
		bandyti steigti daugiau pastovių darbo vietų.
		naujų darbo vietų kūrimas
		socialinių išmokų mažinimas, tada atsirastų noras dirbti
		Skatinti žmones užsiimti netradiciniais amatais, netradicine žemdirbyste
		Ekologiškų daržovių, vaisių auginimas ir kitų žemės ūkio produktų, jų prekyba
		Kurti nedidelius ūkius, daržovių auginimas, vaisių. Jų realizacija ir perdirbimas.
		Reikia skatinti smulkų verslą, diferencijuoti mokesčius – mažesnės pajamos- mažesni mokesčiai.
		Susisiekimo gerinimas. Skatinimas užsiimti smulkiu verslu.

11. Ar Jūs pats ryžtumėtės pradėti verslą arba jį plėsti, jei tam tikslui būtų suteikta ES parama? 369 resp.

1. Taip 29 proc. 2. Ne 71 proc.

12. Jei atsakėte „Taip“, gal galite įvardinti idėją, kurią norėtumėte įgyvendinti?

Eil. Nr.	Seniūnija	Atsakymas
1.	Bukonių sen.	įsteigti sporto klubą
		smulkaus ūkininko ūkio plėtra
		parama įgyti žemės ūkio techniką
		parama įgyti žemės ūkio techniką
		paslaugų srityje
		įrengti kavinę
		smulkus šeimos verslas
		tik ne kaime
		socialinių paslaugų centrą įkurti
2.	Dumšių sen.	prekyba
3.	Kulvos sen.	padaryti sporto centrą Čičinų kaime
		žvėrelių veisimas, platinimas
		sporto dienos centrą
		įkurti užėigą
		norėčiau, kad būtų parduotuvė, padėčiau joje dirbti
		įkurčiau kepyklėlę ar mėsos perdirbimo cechą bei krautuvėlę
		padaryti tinklinio žaidimus kad galėtų visi žaisti
		jai parama būtų švari ir jos suteikimo sąlygos ne tokios biurokatiškos
		tradicinis amatų centro kūrimas - edukacinės veiklos vykdymas, bityno įkūrimas
4.	Ruklos sen.	turizmo paslaugų
		laisvalaikio užimtumas
		soc. įstaiga

		sukurti įstaigą
5.	Šilų sen.	gyvulininkystė
		maisto gaminimas realizavimas
		amatų pardavimas
		amatų mokymas jaunimo
		daugiafunkcinių soc. paslaugų centras
		sveikatingumo /sporto centro įkūrimas
		susiejus su augalininkyste
6.	Upninkų sen.	slaugos ar senelių namai
		paslaugų teikimas gyventojams
		ekologinė bitininkystė, išskirtinės kokybės produkcijos gamyba
		žemdirbystė
		vandens bei apylinkių turizmas, kempingų kūrimas
		ne tas amžius
7.	Užusalių sen.	daug idėjų
		pradėti ir plėsti gėlininkystės veiklą
		atidaryti sporto klubą
		sporto klubo
		gyvulininkystė
		įsteigti kirpyklą, kavinukę, automobilių taisyklą
		kaimo turizmas
		kaimo turizmas
		auginti serbentus ir juos realizuoti
		idėjos kainuoja
8.	Žeimių sen.	auginti javus, grūdus
		įsijungčiau į kooperatyvo veiklą
		kaimo turizmą
		atidaryti grožio saloną
		idėja reikia gerai apsvarstyti. Idėjos dar nesugalvojau
		pagal sferą
		bus pinigai bus ir idėja
		teikti buitines paslaugas
		Daugiamečių gėlių, dekoratyvinių medelių dauginimas ir pardavimas;
		želdynų dizaino, sodybų tvarkymo kursai
		Vaisių, daržovių auginimas, jų perdirbimas ir realizacija
		Didinti paslaugų spektrą kaimo vietovėse
		Aplinkos tvarkymas, apželdinimas, konsultacija
		Atidaryti maisto ir ūkinių prekių parduotuvę

13. Jūsų nuomone, kokios konkrečios priemonės pagerintų Jonavos rajono kaimo jaunimo (iki 29 m.) ir jaunų šeimų situaciją? Galite pasirinkti kelis įrašus. 1047 ats.

1. Jaunų žmonių įsiliejimas į bendruomenės veiklą 10,8 proc.
2. Jaunimo verslo iniciatyvų finansavimas 15,8 proc.
3. Jaunimo įtraukimas į savanorišką veiklą 7,2 proc.
4. Jaunimo informavimas apie galimybes mokytis, tobulinti profesinius įgūdžius, kurti verslą ir pan. 12,6 proc.
5. Galimybių jauniems žmonėms dirbti sudarymas (pvz., vaikų priežiūros organizavimas ir pan.) 18,2 proc.
6. Saugios gyvenamosios aplinkos kūrimas 7,2 proc.
7. Laisvalaikio (kultūros, sporto ir pan.) galimybių didinimas 9,1 proc.

8. Lengvatinių sąlygų jaunų šeimų įsikūrimui sudarymas (pvz., žemėtvarkos projekto parengimas, kelio iki sodybos nutiesimas, elektros įvado įrengimas, interneto linijos nutiesimas ir kitos konkrečios paramos priemonės) 18,1 proc.

9. Kita (įrašykite) 1,1 proc.

Eil. Nr.	Seniūnija	Atsakymas
1.	Bukonių sen.	-
2.	Dumšių sen.	-
3.	Kulvos sen.	-
4.	Ruklos sen.	nuolatinis jaunimo darbuotojas (sertifikuotas)
		pašalpų panaikinimas
		atsakomybės didinimas
5.	Šilų sen.	-
6.	Upninkų sen.	jaunimo kultūringumas (mažiau gerti alų viešose vietose)
7.	Užusalių sen.	manau visos priemonės geros
8.	Žeimių sen.	-

14. Įvertinkite lentelėje pateiktą informaciją apie vietos gyventojų nuostatas, vertybes, interesus. Įvertinkite kiekvieną eilutę, pažymėdami savo nuomonę tiek apie būklę, tiek apie tendenciją.

Sritis	Būklė				Tendencija			
	Vidurkis	Atsakymai, proc.			Vidurkis	Atsakymai, proc.		
		Gera	Vidutinė	Bloga		Gerėja	Neutrali	Blogėja
1. Gyventojų nuostata būti savo gyvenvietės ir rajono šeiminku/ didžiavimasis savo gyvenamąja vietove	2,05	18,50	68,30	13,20	2,31	37,60	55,90	6,50
2. Gyventojų dalyvavimas kultūros, sporto ir kituose renginiuose	1,97	18,90	59,20	21,90	2,24	35,90	52,20	11,90
3. Gyventojų tarpusavio bendravimo kultūra ir kaimynystės santykiai	1,98	15,20	67,70	17,10	2,10	26,00	58,00	16,00
4. Gyventojų įsitraukimas į bendruomenių ir kitą viešąją veiklą	1,73	5,10	63,00	31,90	2,20	30,10	59,60	10,20
5. Gyventojų gebėjimas atjausti asmenis, patiriančius socialinę atskirtį ir noras jiems padėti	1,79	8,90	61,50	29,60	2,11	22,50	66,10	11,40
6. Vietos amatų, kultūros ir kulinarijos paveldo bei tradicinių švenčių puoselėjimas	1,74	10,10	53,50	36,40	2,13	28,27	55,95	15,77

15. Įvertinkite, kokia yra rajono žmoniškųjų išteklių būklė? Įvertinkite kiekvieną eilutę, pažymėdami savo nuomonę apie būklę ir tendenciją.

Sritis	Būklė				Tendencija			
	Vidurkis	Atsakymai, proc.			Vidurkis	Atsakymai, proc.		
		Gera	Vidutinė	Bloga		Gerėja	Neutrali	Blogėja
1. Vietos gyventojų gebėjimas prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių	1,8	6,0	63,0	31,0	2,0	19,9	64,7	15,4
1. Gyventojų pasirengimas imtis savo verslo	1,4	1,9	34,3	63,8	1,9	14,1	64,0	21,9
2. Jaunimo aktyvumas darbo rinkoje	1,6	3,9	52,9	43,3	2,0	19,1	62,7	18,2
3. Vaikų ir jaunimo ugdymas bei	1,8	9,1	63,7	27,2	2,2	34,7	50,0	15,3

laisvalaikio užimtumas								
4. Jaunų šeimų ir specialistų įsitvirtinimas vietovėje	1,5	2,4	47,4	50,1	1,9	15,4	60,1	24,6
5. Gyventojų pastangos sveikai gyventi	1,6	4,1	53,1	42,8	2,0	19,8	58,9	21,3

16. Įvertinkite, kokia yra vietos gyventojų profesinė patirtis ir įgūdžiai? Įvertinkite kiekvieną eilutę, pažymėdami savo nuomonę apie būklę ir tendenciją.

Sritis	Būklė				Tendencija			
	Vidurkis	Atsakymai, proc.			Vidurkis	Atsakymai, proc.		
		Gera	Vidutinė	Bloga		Gerėja	Neutrali	Blogėja
1. Vietos gyventojų gebėjimas rengti ir įgyvendinti tiek viešus, tiek privačius projektus	1,7	6,0	53,4	40,6	2,2	28,1	60,9	11,0
2. Vietos gyventojų mokėjimas susitarti dėl pagrindinių bendruomeninių reikalų ir kartu spręsti problemas	1,8	6,5	64,3	29,2	2,2	29,2	61,9	8,9
3. Bendruomenės ir vietos valdžios gebėjimas bendradarbiauti	2,0	20,1	61,7	18,2	2,3	38,3	55,4	6,3
4. Vietos bendruomenės ir verslo gebėjimas bendradarbiauti	1,8	9,8	60,5	29,7	2,2	24,8	66,1	9,1
5. Vietos valdžios ir verslo gebėjimas bendradarbiauti	1,9	12,8	66,7	20,5	2,2	28,7	63,3	8,0

17. Kaip vertinate rajone veikiančių institucijų ir valdžios veiklą? Įvertinkite kiekvieną eilutę, pažymėdami savo nuomonę apie būklę ir tendenciją.

Sritis	Būklė				Tendencija			
	Vidurkis	Atsakymai, proc.			Vidurkis	Atsakymai, proc.		
		Gera	Vidutinė	Bloga		Gerėja	Neutrali	Blogėja
1. Rūpinimasis asmens ir turto apsauga (priešgaisrinė ir viešosios tvarkos sauga)	1,9	14,4	57,6	28,0	2,1	26,0	59,7	14,3
2. Socialinės rūpybos reikalų sprendimas	2,1	19,3	67,9	12,8	2,2	34,3	55,8	9,9
3. Krašto savitumo ir kultūros puoselėjimas	1,9	15,1	64,2	20,7	2,3	30,4	64,2	5,4
4. Gyventojų ir kaimo bendruomenių bei kitų nevyriausybinių organizacijų iniciatyvų skatinimas ir pagalba jas įgyvendinant	1,9	9,9	67,8	22,3	2,2	31,5	61,2	7,3
5. Valdžios veiklos viešumas ir sprendimų priėmimo skaidrumas	1,8	11,7	56,1	32,2	2,1	26,1	58,5	15,4

18. Kaip vertinate rajone veikiančias verslo įmones ir jų veiklą? Įvertinkite kiekvieną eilutę, pažymėdami savo nuomonę apie būklę ir tendenciją.

Sritis	Būklė				Tendencija			
	Vidurkis	Atsakymai, proc.			Vidurkis	Atsakymai, proc.		
		Gera	Vidutinė	Bloga		Gerėja	Neutrali	Blogėja
1. Verslo įmonių gebėjimas panaudoti vietos išteklius (pasitelkti vietos specialistus, naudoti vietos žaliavas, rekreacinius išteklius ir kt.)	1,9	7,7	71,5	20,7	2,2	23,0	69,8	7,3
2. Vietos įmonių rūpinimasis savo darbuotojais	1,8	7,3	62,1	30,6	2,1	18,7	68,0	13,3
3. Kaimo turizmo sodybų savininkų	1,6	3,1	54,0	42,9	2,0	12,7	73,3	14,0

gebėjimas į turizmo verslą įtraukti vietos gyventojus								
4. Vietos amatininkų gebėjimas kooperuotis ir bendrai spręsti produkcijos realizavimo uždavinius	1,5	2,2	43,3	54,5	1,9	6,8	75,2	18,0
5. Verslo įmonių aktyvus dalyvavimas viešajame gyvenime (vietos iniciatyvų rėmimas ir kt.)	1,7	5,8	57,8	36,4	2,1	22,0	68,5	9,5

19. Kaip savo rajone/savivaldybėje vertinate prekių, paslaugų ir darbo rinkų išsivystymą? Įvertinkite kiekvieną sritį, pažymėdami savo nuomonę apie būklę ir tendenciją.

Sritis	Būklė				Tendencija			
	Vidurkis	Atsakymai, proc.			Vidurkis	Atsakymai, proc.		
		Gera	Vidutinė	Bloga		Gerėja	Neutrali	Blogėja
1. Viešosios paslaugos vietos gyventojams (švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo ir pan.)	2,1	22,5	67,8	9,7	2,4	41,8	54,3	3,9
2. Paslaugos socialiai pažeidžiamoms grupėms (jaunimui, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems ir pan.)	1,9	13,7	64,6	21,7	2,2	31,6	60,6	7,8
3. Vietos produktų ir gaminių pasiūla vietos gyventojams ir rinkai už rajono ribų	1,7	6,4	55,7	38,0	2,0	13,8	73,1	13,1
4. Paslaugos vietos verslininkams (agroserviso, pervežimo, įrangos remonto ir pan.)	1,7	6,2	56,0	37,8	2,1	18,2	69,1	12,7
5. Paslaugos ir produktai turistams	1,5	2,6	45,3	52,1	2,0	12,7	71,0	16,4

20. Kaip vertinate krašto įvaizdį ir pastangas puoselėti savo tapatybę? Įvertinkite kiekvieną sritį, pažymėdami savo nuomonę apie jos būklę ir tendenciją.

Sritis	Būklė				Tendencija			
	Vidurkis	Atsakymai, proc.			Vidurkis	Atsakymai, proc.		
		Gera	Vidutinė	Bloga		Gerėja	Neutrali	Blogėja
1. Turistų ir kitų, čia negyvenančių žmonių, požiūris į kraštą ir jo gyventojus	2,0	20,0	63,9	16,1	2,3	34,5	57,9	7,6
2. Kultūros, istorijos ir architektūros paveldas	2,0	14,3	68,7	17,0	2,3	33,2	61,9	4,9
3. Gamtos paminklai ir kraštovaizdis	2,1	20,7	65,3	14,0	2,3	35,3	59,8	5,0
4. Gebėjimas demonstruoti savo krašto savitumą, vietos tradicijas, amatus, kulinarinį paveldą ir kt.	1,9	13,8	62,7	23,5	2,3	32,0	61,0	6,9
5. Meilės savo kraštui puoselėjimas ir patriotizmo ugdymas	1,9	14,9	61,2	23,8	2,2	30,8	59,6	9,6

21. Jūsų amžius? 377 resp.

1. 18-29 m. 15,6 proc. 2. 30-39 m. 22,3 proc. 3. 40-64 m. 50,9 proc. 4. 65 m. ir vyresnis 11,1 proc.

22. Jūsų lytis? 372 resp.

1. Vyras 34,1 proc. 2. Moteris 65,9 proc.

23. Prašome nurodyti šiuo metu Jūsų šeimoje kartu gyvenančių asmenų skaičių: 336 resp.

1 asmuo	12,5%	6 asmenys	3,6%
2 asmenys	26,8%	7 asmenys	1,5%

3 asmenys	25,3%	8 asmenys	1,2%
4 asmenys	22,0%	9 asmenys	0,3%
5 asmenys	6,5%	10 asmenys	0,3%

24. Ar Jūsų šeimoje yra bedarbių? 374 resp.

1. Taip 32,4 proc. 2. Ne 67,6 proc.

25. Jei „taip“, tai kiek kartu gyvenančių šeimos asmenų šiuo metu yra bedarbiai? Nurodykite skaičių: 116 resp.

1 bedarbis	77,6%
2 bedarbiai	19,0%
3 bedarbiai	1,7%
8 bedarbiai	0,9%
10 bedarbiai	0,9%

26. Jūsų šeimyninė padėtis? 377 resp.

1. Vedęs/ištekėjusi 59,9 proc.
2. Bendras gyvenimas nesusituokus 10,6 proc.
3. Nevedęs/netekėjusi 14,9 proc.
4. Našlys/našlė 7,4 proc.
5. Išsiskyręs/išsiskyrusi 7,2 proc.

27. Jūsų išsimokslinimas? 378 resp.

1. Pradinis 1,3 proc. 3. Vidurinis 19,6 proc. 5. Aukštesnysis 30,4 proc.
2. Pagrindinis 4,8 proc. 4. Profesinis 18,3 proc. 6. Aukštasis 25,7 proc.

28. Kokioje seniūnijoje Jūs gyvenate? 382 resp.

Bukonių sen. 12,8 proc.	Kulvos sen. 13,4 proc.	Šilų sen. 11,8 proc.	Užusalių sen. 11,8 proc.
Dumšių sen. 12 proc.	Ruklos sen. 12,6 proc.	Upninkų sen. 13,4 proc.	Žeimių sen. 12,3 proc.

29. Jūsų pareigos arba pagrindinis užsiėmimas? 375 resp.

1. Vadovaujantis darbuotojas 5,1 proc.
2. Verslininkas 2,7 proc.
3. Ūkininkas 2,7 proc.
4. Tarnautojas 24 proc.
5. Darbininkas 30,4 proc.
6. Moksleivis/studentas 5,1 proc.
7. Namų šeimininkė 8,8 proc.
8. Bedarbis 6,7 proc.
9. Pensininkas 11,2 proc.
10. Kita (įrašykite) 3,5 proc.

30. Jūsų pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį? 371 resp.

1. iki 350 Lt 12,7 proc.
2. 351-811 Lt 37,2 proc.
3. 812-1000 Lt 24,8 proc.
4. 1001-2000 Lt 21,8 proc.

5. 2001 ir daugiau Lt 3,5 proc.

31. Jei apie ką nors svarbaus nebuvo paklausta anketoje, parašykite

Eil. Nr.	Seniūnija	Atsakymas
1.	Bukonių sen.	tikriausiai jokio skirtumo nepajusim ir po 5 metų, kaip mes atsakysime kaip pragyventi normaliai, gaunant minimalų atlyginimą
2.	Dumšių sen.	-
3.	Kulvos sen.	apie kelių būklę
4.	Ruklos sen.	-
5.	Šilų sen.	-
6.	Upninkų sen.	reikalinga kirpykla, nėra pobūvių salės
7.	Užusalių sen.	prie mokyklos būtų gerai kalniukai sumažinantys greitį
8.	Žeimių sen.	pragyvenimo lygis
		Trūksta klausimų apie policijos darbą – viešosios tvarkos palaikymą, ar policija vykdo profilaktinį darbą dėl viešosios tvarkos.

1 lentelė. Susitikimų su vietos gyventojais statistika ir vaizdinė medžiaga

Eil. Nr.	Susitikimo data	Susitikimo vieta	Dalyvių skaičius	Susitikimo tema
1.	2015 m. rugsėjo 24 d.	Žeimių sen.	10	Naujojo laikotarpio galimybių pristatymas ir kvietimas dalyvauti rengiant VPS
2.	2014 m. rugsėjo 24 d.	Šilų sen.	11	
3.	2014 m. rugsėjo 25 d.	Kulvos sen.	10	
4.	2014 m. rugsėjo 25 d.	Bukonių sen.	10	
5.	2014 m. spalio 21 d.	Upninkų sen.	9	Vietovės išteklių analizė, vietos problemų analizė, paramos tikslinėms grupėms analizė
6.	2014 m. spalio 21 d.	Ruklos sen.	8	
7.	2014 m. spalio 22 d.	Žeimių sen.	8	
8.	2014 m. spalio 22 d.	Šilų sen.	8	
9.	2014 m. spalio 23 d.	Kulvos sen.	8	
10.	2014 m. spalio 23 d.	Bukonių sen.	8	
11.	2014 m. spalio 28 d.	Užusalių sen.	8	
12.	2014 m. spalio 28 d.	Dumšių	10	
13.	2014 m. lapkričio 18 d.	Upninkų sen.	12	Fokus grupės su jaunimo atstovais
14.	2014 m. lapkričio 18 d.	Ruklos sen.	8	
15.	2014 m. lapkričio 19 d.	Žeimių sen.	8	
16.	2014 m. lapkričio 19 d.	Šilų sen.	5	
17.	2014 m. lapkričio 20 d.	Kulvos sen.	6	
18.	2014 m. lapkričio 20 d.	Bukonių sen.	11	
19.	2014 m. lapkričio 25 d.	Dumšių	8	
20.	2014 m. gruodžio 2 d.	Užusalių sen.	15	
21.	2015 m. sausio 20 d.	Upninkų sen.	7	Gyventojų anketinės apklausos rezultatų pristatymas, vietovės stiprybių ir silpnybių analizė
22.	2015 m. sausio 20 d.	Ruklos sen.	7	
23.	2015 m. sausio 21 d.	Žeimių sen.	9	
24.	2015 m. sausio 21 d.	Šilų sen.	8	
25.	2015 m. sausio 22 d.	Kulvos sen.	8	
26.	2015 m. sausio 22 d.	Bukonių sen.	9	
27.	2015 m. sausio 27 d.	Užusalių sen.	9	
28.	2015 m. sausio 27 d.	Dumšių	9	
29.	2015 m. vasario 17 d.	Ruklos sen.	8	Konsultacijos dėl norimų pasikeitimų laikotarpiu iki 2023 m., preliminarus projektų „žemėlapis“ rengimas
30.	2015 m. vasario 17 d.	Kulvos sen.	8	
31.	2015 m. vasario 18 d.	Žeimių sen.	6	
32.	2015 m. vasario 18 d.	Šilų sen.	8	
33.	2015 m. vasario 19 d.	Upninkų sen.	12	
34.	2015 m. vasario 19 d.	Bukonių sen.	8	
35.	2015 m. vasario 24 d.	Užusalių sen.	7	
36.	2015 m. vasario 24 d.	Dumšių	8	
37.	2015 m. kovo 12 d.	Šilų sen.	8	Konsultacijos dėl VPS prioritetinių sričių ir lėšų joms skyrimo, konsultacijos dėl projektų atrankos kriterijų
38.	2015 m. kovo 12 d.	Kulvos sen.	10	
39.	2015 m. kovo 17 d.	Upninkų sen.	10	
40.	2015 m. kovo 17 d.	Ruklos sen.	8	
41.	2015 m. kovo 18 d.	Žeimių sen.	9	
42.	2015 m. kovo 18 d.	Bukonių sen.	8	

43.	2015 m. kovo 19 d.	Užusalių sen.	5	
44.	2015 m. kovo 19 d.	Dumšių	8	
			378	

Vietos plėtros strategijos rengimo renginių akimirkos

Intensyvios apskritojo stalo diskusijos vyko Dumšių seniūnijoje

Į svarstymus įsitraukė Ruklos seniūnijos atstovai

Upninkų seniūnijoje rengiant VPS įvyko 5 susitikimai

Apie vietos situaciją diskutuota su Bukonių seniūnijos jaunimo atstovais

Daug informacijos apie jaunimo situaciją ir poreikius pateikė Kulvos seniūnijos bendruomenė

Vertingos informacijos apie jaunimo situaciją gauta Užusalių seniūnijoje

Į susitikimus pareigingai rinkosi Bukonių seniūnijos bendruomenės aktyvas

Savo nuomonę turėjo progą išsakyti ir Žeimių seniūnijos aktyvas

Prie kavos puodelio diskutuota Šilų seniūnijoje

Neliko neišgirsta Užusalių seniūnijos atstovų nuomonė

SUSITIKIMŲ SU VIETOS GYVENTOJAMS APIBENDRINTA MEDŽIAGA

1 lentelė. Opiausios Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijos gyventojų problemos

Probleminė sritis	Seniūnija	Vertinimas (1 – neaktualu 5 – labai aktualu)	Komentarai
Bedarbystė	Užusalių	3,0	Lyginant su bendra Jonavos r. situacija, bedarbystė mažiausia. Tačiau bėdų yra. Dalis žmonių gyvena iš pašalpų. Darbo nesuinteresuoti rasti, nes dirbti „neapsimoka“ – atlyginimo dydis beveik nesiskiria nuo pašalpos.
	Dumšių	3,3	Dalis žmonių dirbti nori, dalis - ne. Dirbti neapsimoka. Yra ir Kaune, ir Jonavoje įsidarbinimo galimybių. Tačiau įmonėse atlyginimai maži. Specialistai gauna normaliai, ne specialistai – kaip ir visi. Iš įmonių vadovų patirties – kas praeina bandomąjį laikotarpį, tada gauna didesnę atlyginimą.
	Bukonių	3,9	Didelis skaičius bedarbių. Kraštas nutolęs nuo rajono centro. Transporto, susisiekimo problema. Jei minimalus atlyginimas, alga išleidžiama kelionėms į darbą. Kooperuojamasi kelionėms į darbą, tačiau galbūt trūksta motyvacijos, noro kooperuotis. Nemaža dalis nenori dirbti, nes neapsimoka. Atlyginimas ir pašalpa vienodo dydžio. Vyrauja požiūris „Kam dirbti, jei galima nedirbti“. Trūksta darbinio ugdymo pašalpų gavėjams. Sistema bloga.
	Kulvos	3,4	Kas nori, tas randa darbą. Seniūnijoje yra daug įmonių, tačiau darbuotojai atvyksta iš Jonavos, nes vietiniai neišsilaiko darbe. Mokykloje labai pastebima, jog vaikų tėvai neturi darbo. Daugiausiai vaikų mokosi iš socialinės rizikos šeimų. Problema - moterų užimtumas. Daugiau vyriškos specialybės vyrauja. Vyrams daugiau galimybių. Problema – socialinių pašalpų gavėjai, 2 mėnesių neištvėria be pravaikštų. Nemotyvuoti dirbti, gyvenimas iš pašalpų.
	Ruklos	4,2	Problema neaktuali, nors bedarbių yra daug, o bedarbystė viena didžiausių Jonavos rajono savivaldybėje. Problema ne bedarbystėje, o žmoguje. Didžioji dalis bedarbių nenori dirbti, nes darbo užmokestis mažesnis nei pašalpa. Sunku surasti žmogų viešiesiems darbams. Dalis bedarbių neturi socialinių, darbinių įgūdžių.
	Upninkų	4,9	Trūksta darbo vietų. Didelė problema – atstumas (25 km iki miesto). Trūksta viešojo transporto (paskutinis autobusas iš Jonavos išvažiuoja 17 val., vasaros metu nėra rytinio autobuso į miestą, nes moksleiviai atostogauja). Viena iš problemų – tingėjimas dirbti. Gyventojai išnuomoja savo žemes. Gyventojai neturi darbinių įgūdžių. Jaunimą reikia pratinti prie žemės ūkio darbų.

	Šilų	3,4	Darbą surasti (jei yra noro) galima. Darbo birža siunčia įvairius darbo pasiūlymus, tačiau problema ta, kad darbo užmokestis būtų mažesnis nei kelionės išlaidos. Daugelis bedarbių yra praradę darbinius įgūdžius.
	Žemių	3,0	Darbų yra, tačiau žmonės tingi, arba nenori dirbti už minimalų atlyginimą. Yra kelios bedarbių kategorijos: 1) žmonės, kurie niekur nedirbė, 2) žmonės, kurie dirba ir girtauja ir dar kitus girdo. Prageria vieni kitų pinigų. Blogybė, kad pragyvenimas iš pašalpų tampa profesija. Valstybė pati išsiaugino kelias kartas tinginių. Reikia keisti socialinę politiką. Reiktų diferencijuoti pašalpas (šiuo metu, jei dirba vienas iš šeimos narių jie gauna mažesnę pašalpą nei tie, kurie nedirba abu). Taip pat, pašalpos turėtų būti mažesnės už minimalų atlyginimą. Reikia kontroliuoti kur pašalpos išleidžiamos. Vaikai gimdomi dėl pašalpų.
	Vidurkis: 3,6		
Menkos pajamos	Užsalių	3,8	Nors ir daug gyventojų dirba, tačiau atlyginimai nėra dideli. Truputėlį daugiau nei minimumas, arba minimumas. Gaudamas atlyginimą žmogus negali jaustis komfortiškai.
	Dumšių	3,9	Dideli skirtumai tarp didžiausiais ir mažiausiais pajamas gaunančiųjų.
	Bukonių	3,9	Daug jaunų žmonių turi menkas pajamas. Žmonės net ir vaistus ima „į skolą“, nes neturi kaip susimokėti. Bukonių mokykloje virš 60 proc. vaikų - iš socialiai remtinų šeimų. Žmonės dirba Lančiūnavoje, valandos atlygis – 6 Lt. Baldų įmonėje per mėnesį mokama apie 1300 Lt. Atlyginimai „sukasi apie minimumą“, dažnai ne abu šeimos nariai turi darbą. Žmonės nebenori nei daržovių auginti, nei gyvulių. Žemės nuomoja, jų patys nedirba. (Turint žemės, nemokama pašalpa). Blogiausia tiems žmonėms, kurių pajamos labai arti minimumo.
	Kulvos	4,6	Susiję su bedarbyste. Darbai nėra gerai apmokami. Seniūnijoje mokamas minimumas arba šiek tiek daugiau nei minimumas (pvz., lentpjūvėje). Pašalpa - kaip atlyginimas, tik pašalpos gavimo atveju dirbti nereikia. Pas ūkininkus geri mechanizatoriai uždirba nemažai.
	Ruklos	4,2	Problema žmonių mentalitetas. Gyventojams, gaunantiems socialines pašalpas, buvo bandoma padėti, t.y. už gaunamus pinigų padėti nusipirkti buitinę techniką, duris, langus ir pan., vieni jų tai įvertino, kiti piktinosi. Jei pasikeistų pajamos (t.y. padidėtų), padidėtų tik gyventojų išlaidos, žmonės pinigų „ištaškytų“.
	Upninkų	4,7	Didžioji dalis gyventojų dirba už minimalų atlyginimą. Pvz., jei su ta pačia kategorija mokytoja dirbtų miesto mokykloje, atlyginimas būtų didesnis.
	Šilų	3,4	Apie trečdalis gaunančių socialinę pašalpą nenori dirbti. Pašalpos dydis toks pats kaip ir atlyginimo dydis. Beržų komplekse darbuotojams mokamas minimumas, žmonės tam tikra prasme išnaudojami. Jauni žmonės šioje darbovietėje išdirba apie 2 sav. ir išeina – tyčiojamosi iš

			darbininkų.
	Žeimių	4,5	Didelė problema. Pragyventi iš minimalios algos labai sudėtinga.
	Vidurkis: 4,1		
Skurdas	Užusalių	3,2	Skurdas labiau pastebimas. Susijęs su menkomis pajamomis, nedarbu. Girtaujantys ir panašūs asmenys nėra suinteresuoti dirbti. Socialinė politika pripratino prie gyvenimo iš pašalpų. Skurdas – opi problema.
	Dumšių	3,0	Problema vidutiniškai aktuali, tačiau yra ir, pvz., miške gyvenančių žmonių. Jiems buvo padėta susitvarkyti dokumentus. Pasistatė dabar tie žmonės namelį.
	Bukonių	3,0	Žmonių pajamos verčia balansuoti ant skurdo ribos. Dalis žmonių Bukonyse išvažiuoja į užsienį, kas visam laikui, kas epizodiškai. Vyrų išvažiuoja, padirba, grįžta pasitvarko, vėl skursta, vėl išvažiuoja. Sunku seniūnijoje susirasti kokių talkininkų ūkio darbams (arba vartojantys alkoholį, seni, pasiligoję). Gera, kad yra galimybė išvažiuoti žmonėms į užsienį užsidirbti. Kitu atveju skurdas būtų gerokai didesnis ir žmonės dar labiau vargtų.
	Kulvos	3,4	Skurdas liečia dalį gyventojų. Vienu atveju tai pateisinama, pvz., vieniši žmonės, senoliai. Kitu atveju į skurdą patenkama iš tingėjimo, nemokėjimo savimi pasirūpinti, įgūdžių neturėjimo. Dirbantys su socialinių pašalpų gavėjais ir važinėjantys po tų šeimų namus gali patvirtinti, kad situacija baisi, labai vargingai šeimos gyvena.
	Ruklos	3,5	Aktualus, todėl gyventojai prie to prisitaiko. Skurdas žmonių galvose. Seniūnijoje sunku atrasti žmogų, kuris būtų vertas paramos. Žmonės nevertina suteikiamos labdaros, pusė daiktų atsiduria konteineriuose. Seniūnijoje yra gyventojų, kurie stengiasi išsikaupti iš skurdo, tačiau nesiseka. Tokie žmonės dažniausiai pagalbos nesikreipia.
	Upninkų	4,0	Dalis gyventojų skursta iš tinginystės, dalis iš nekokybiško gyvenimo ir kitų problemų. Skurdas yra didelė problema.
	Šilų	3,1	Skurdo yra daug. Didelis kontrastas tarp gyventojų grupių.
	Žeimių	3,5	Skurde rizikos šeimos, vieniši pensininkai sunkiai išgali susimokėti žiemą kurui/šildymui. Paradoksalu – automobilius turi visi, pvz., ir žmona, ir vyras, ir vaikas.
	Vidurkis: 3,3		
Neįgalumas	Užusalių	2,4	Pakankamai rūpinamasi neįgaliaisiais. Paramos sistemoje yra ir trūkumų. Pvz., nuo alkoholio priklausomas kaimo gyventojas, per visą gyvenimą ne ką tedirbęs, gauna 400 pensijos ir dar papildomai 900 Lt už negalią, nors ši atsirado dėl žalingo gyvenimo būdo, taip pat jam suteikiama priežiūra ir pan. Taigi, finansiniu požiūriu šis žmogus gyvena geriau, nei, pvz., jo kaimynas, kuris visą gyvenimą sąžiningai dirbo ir dabar gauna 700 Lt dydžio pensiją.

	Dumšių	2,5	Problema yra. Tačiau ne tiek daug.
	Bukonių	2,4	Daug yra neįgaliųjų. Neįgalumo pašalpos daug didesnės, nei žmonių gaunančių pensijas. Pensininkai jaučiasi nuskriausti. Žmonės gavę neįgalumą dėl alkoholio vartojimo. Pinigų trūkumas sukelia stresines situacijas ir yra priežastis neįgalumo atsiradimui, blogėja žmonių sveikata. Žmonės stresuoja dėl pragyvenimo, vaikus negali išleisti į mokslus ir pan. Visa tai atsiliepia sveikatai.
	Kulvos	2,2	Problema yra, bet mastas nedidelis. Problema susijusi ir su skurdu, ir su menkomis pajamomis, ir su alkoholizmu. Yra netikslumų sistemoje nustatant neįgalumą. Seniūnijoje visiems, kurie yra vieniši, neįgalūs stengiamasi padėti.
	Ruklos	2,8	Ruklos seniūnijoje žmonių, turinčių fizinę negalią nėra daug. Tačiau labai daug yra protinę negalią turinčių vaikų. Socialinė infrastruktūra nėra pritaikyta negalią turinčiam žmogui.
	Upninkų	2,0	Seniūnijoje socialinė infrastruktūra pritaikyta negalia turintiems asmenims. Rajone nėra neįgaliųjų organizacijų. Problema susisiekti su rajono centru, tačiau atsiranda žmonių.
	Šilų	1,9	Tai pasekmė. Seniūnijoje neįgalumas susijęs su alkoholio vartojimu. Tiesiogiai su šia problema nesusiduria.
	Žeimių	2,0	Savo aplinkoje nesusiduriama su šia problema. Problema yra, bet ne masinė. Nėra tolerancijos negalia turinčiam žmogui, neigiamas tiek visuomenės/gyventojų, tiek specialistų požiūris į negalią turintį žmogų. Diskriminacija, problema su privažiavimu, priėjimu prie tam tikrų objektų, med. punkto. Užsienyje, negalia turintys žmonės įtraukiami į bendrą veiklą, tuo tarpu Lietuvoje uždaromi tarp keturių sienų.
Vidurkis: 2,4			
Jaunimo užimtumas	Užusalių	4,6	Opi problema. Jokio užimtumo be mokyklos beveik nėra. Šiek tiek dar prisideda dienos centras. Yra sporto organizatorius. Mokykloje leidžiama sportuoti sporto salėje bet šia galimybe labiau naudojasi vyresni gyventojai. „Minusas“ kultūros centro darbuotojams. Pirmiausia reikėtų išsiaiškinti, ko jaunimui labiausiai reikia. Buvo atlikta apklausa, kokius būrelius vaikai norėtų lankyti mokykloje. Pradžia buvo padaryta, pradėjo važinėti treneriai, tačiau tėvai nelinkę mokėti, tad tuo viskas ir pasibaigė. Visi viską nori gauti nemokamai. Patys gyventojai susitvarkę tvenkinį, įsirengę aikštelę, galbūt vaikai rinksis žaisti tinklinį ir pan. Planuojama įrengti per bendruomenės vaikų žaidimo aikštelę, sporto įrenginių įsigyti ir pan. Reikia ir žmogaus, kuris suaktyvintų kitus tokiais veiklais. UAB „Plankmara“ direktorius yra dviračių sporto entuziastas ir norėtų įtraukti vaikus į dviračių sportą (reikalinga apranga ir pan., saugos priemonės. Būtų galima šio žmogaus iniciatyvą paremti, parengti projektą.
	Dumšių	3,4	Kas nori – užsiima, kas nenori – ne. Jaunimo situacija eina į blogesniąją pusę. Anksčiau jaunimas

			labiau buvo į sportą linkęs, dabar - vis mažiau. Patys geriausi vaikinai išsivažinėjo. Yra neblogų sportininkų. Tačiau kiti moka tik pareikalauti. Jaunimui trūksta motyvacijos.
	Bukonių	4,0	Problema opi. Mažai galimybių. Didelė problema ir jaunimo motyvacijos trūkumas. Aktyvus jaunimas randa veiklos. Sąlygos yra, tačiau nėra noro.
	Kulvos	3,0	Pamokų metu užimtumas yra, po pamokų šiek tiek. Vakaraais užimtumo šiek tiek trūksta; vakaraais užsiimama sportine veikla. Nėra meninio užimtumo. Kas turi noro, patys įsitraukia į veiklą, dalyvauja ir įvairiose rajono organizacijose, pvz., apskritojo stalo diskusijoje ir pan. Kultūros darbuotojai galėtų būti aktyvesni, užsiimti su vietos jaunimu. Batėgaloje šokama kultūros centre. Jaunimas nežino ko nori, didelis jaunimo abejingumas. Daug rizikos šeimų, tačiau tie vaikai muzikalūs. Buvo moteris, kuri užsiimdavo su jais (vaikų folkloro ansamblis), mokydavosi dainuoti, važinėdavo į įvairius renginius. Tačiau vaikai paauga ir nebenori tuo užsiimti, gėdijasi ir pan. (repetuoti nenori, o dalyvauti koncertuose norisi).
	Ruklos	3,8	Galimybių jaunimui yra labai daug, tačiau trūksta noro. Jaunimo užimtumas susijęs su jaunų žmonių motyvacija ir atsakomybe. Tie žmonės kurie aktyvūs, jie dalyvauja visur, jiems trūksta laiko visur sudalyvauti. Buvo bandoma kurti neformalius klubus ir pan., tačiau niekas nepasiteisino. Buvo bandoma organizuoti renginį – orientacines varžybas. Šį renginį jaunimas pats organizavosi, buvo supirktas inventorių, tačiau renginio dieną jaunimas nesusirinko. Buvo geras oras, visi išvažiavo maudytis. Niekas nenori dirbti su rukliečiais, nes jie paveda. Organizacijų užsiimančių su jaunimu daug. Problema ta, kad viskas žiūrima iš valdiškos pusės. Be užmokesčio niekas nieko nedaro. Kultūrine, sportine veikla turėtų užsiimti seniūnija. Viskas priklauso nuo specialistų. Mokėjimas dirbti su jaunais žmonėmis – didžiausia vertybė. Reikia noro ir laiko dirbti su jaunimu.
	Upninkų	3,4	Užimtumo sąlygos palyginus su miestu yra prastos. Jaunimas norėtų diskotekų, tačiau jos neorganizuojamos. Užimtumas nukreiptas tik į sportinę veiklą. Mokykloje veikia būreliai. Paslaugų centras dirba su vaikais, organizuoja po pamokinę veiklą.
	Šilų	4,6	Jaunimas vakaraais neturi ką veikti, būriuojasi prie stotelių. Vasaromis daugiau veiklos žaidžia krepšinį ir t.t. Penktadieniais turi galimybę naudotis sporto sale. Sunku sudominti jaunimą, nėra motyvuoti užsiimti papildoma veikla. Jaunimas nesusirenka į organizuojamus renginius.
	Žeimių	2,8	Galimybių be galo daug, kas nori, tas šoka, dainuoja, vaidina ir pan., tačiau trūksta pačių noro. Atokesnės vietovės tiek galimybių neturi, užimtumas joks nevyksta, nėra ir transporto, kad pavėžėtų iki didesnio kaimo/miestelio.
	Vidurkis: 3,7		
Nusikalstamumas	Užusalių	2,8	Pasitaiko vagysčių, ypač soduose. Smulkūs įvykiai, kuomet sugėrovai, susimuša ir pan. Vagystės iš

			miškų (vagia medieną). Kalnėnuose beveik visai neaktualu.
	Dumšių	2,6	Aktualumas kaip ir visur. Per metus vienas sunkesnis nusikaltimas. Visi geriausieji emigravę.
	Bukonių	2,1	Viena saugiausių seniūnijų. Kasdien dirbantys su rizikos šeimomis situaciją vertina prasčiau (3 balai), nes mato daug negerų dalykų. Tik smulkūs įvykiai pasitaiko. Yra augančių vaikų, kurie linkę į nusikalstamą veiklą, tad kai ta karta užaugs, ateityje gali būti problemų. Nemaža dalis nusikalsti linkusių asmenų išvyko į užsienį.
	Kulvos	2,8	Anksčiau situacija buvo prastesnė, tačiau keletas nusikalsti linkusių asmenų išvyko į užsienį ir tapo ramiau gyventi. Tik smulkūs įvykiai (šiukšlinimas, muštynės, sudaužoma kas nors ir pan.). Prie kapinių suvažiavę iš miestų vartoja psichotropines medžiagas, laužo kapinių inventorių, tvoras ir t.t.
	Ruklos	4,7	Viena didžiausių problemų seniūnijoje. Didžiausias nusikalstamumas Jonavos rajono savivaldybėje. Gyventojai jaučiasi nesaugiai (nuolat girdimi šūviai ir pan.). Nusikalstamumas seniūnijoje – tai pasekmė.
	Upninkų	2,3	Situacija seniūnijoje normali.
	Šilų	2,4	Nėra didelė problema. Pasitaiko smulkių įvykių.
	Žeimių	1,5	Problematisnis vaikas išvyko į užsienį ir kaimelyje gyventi tapo ramu. Policininkas turi būti policininku.
	Vidurkis: 2,8		
Piktnaudžiavimas alkoholiu	Užusalių	3,4	Yra nuolatiniai alkoholio mėgėjai. Aktuali problema, nes yra žmonių, kurie tik prabunda ir ieško išgerti. Užusalių kaime greičiausiai yra daugiausiai seniūnijoje vartojančių alkoholių.
	Dumšių	3,1	Nėra labai didelė problema, tačiau yra. Yra parduotuvė, prie kurios renkasi. Laukiama „sponsorių“. Vieni girtaujančys išmirė, juos pakeitė kiti.
	Bukonių	3,6	Alkoholizmas plinta iš kartos į kartą. „Taškų“ kaimuose yra. Daug žmonių girtaujančių. Pagalbos tokiems žmonėms beveik nėra, jokių anoniminių klubų ir pan. Vienas iš laisvalaikio praleidimo formų - alkoholio vartojimas, ko pasėkoje atsiranda vaikų nepriežiūra ir pan. Lyginant paskutinių 7 metų laikotarpį situacija pagerėjo, buvo daugiau geriančių (dalis išmirė, dalis, neįperka, dalis „taškų“ užsidarė).
	Kulvos	3,0	Yra girtaujančių, lyginant paskutinių 7 metų laikotarpį situacija panaši. Nemažai girtaujančių išmirė. Populiarus alkoholio vartojimas tarp jaunimo, ne kasdien, bet dažnai.
	Ruklos	4,8	Labai aktualiai problema. 60-70 proc. gyventojų piktnaudžiauja alkoholiu.
	Upninkų	3,7	Pagrindinė problema, kad nėra užimtumo, darbo.
	Šilų	4,0	Seniūnijoje yra labai daug girtaujančių gyventojų (tiek pašalpas gaunantys asmenys, tiek senoliai, tiek dalis didelių atlyginimus gaunantys asmenys). Lyginant dabartinį laikotarpį su prieš 7 m. –

			alkoholio geriama daugiau. Ypač alkoholį vartoja jaunimas.
	Žeimių	3,3	Viena didžiausių problemų. Daug girtaujančių, tačiau situacija valdoma. Galėtų būti priverstinis gydymas.
	Vidurkis: 3,6		
Smurtas šeimoje	Užsalių	2,4	Kalnėnuose neaktuali problema, bet seniūnijos mastu aktualu. Viešai nekalbama, bet galima nujausti, kad problema yra. Ne itin aktuali problema.
	Dumšių	2,3	Yra kažkiek, daugiausiai dėl alkoholio vartojimo.
	Bukonių	2,6	Yra tokių atvejų. Tai ne masinis dalykas, tačiau kur yra alkoholis, yra ir smurtas. Yra ir psichologinis smurtas.
	Kulvos	2,0	Yra, bet ne itin viešinama.
	Ruklos	4,0	Viešai nekalbama, tačiau jei šeimoje girtaujama, tai turėtų būti ir smurto.
	Upninkų	2,6	Tokie atvejai nedažni. Dauguma nukenčiančių asmenų nedrįsta pasisakyti.
	Šilų	2,4	Smurto šiek tiek yra. Šeimos, kurios smurtauja soc. darbuotojams ir policijai yra žinomos.
	Žeimių	2,0	Keletas šeimų seniūnijoje yra. Pasitaiko, kad ir vaikai būna sumušti.
	Vidurkis: 2,5		
Vaikų nepriežiūra	Užsalių	2,6	Nėra, kad vaikai visai neprižiūrėti, bet yra apie 10-12 šeimų, kurios ne itin prižiūri (socialinės rizikos šeimos).
	Dumšių	2,8	Daugiau socialinės rizikos šeimų problema. (11 šeimų socialinės rizikos yra seniūnijoje).
	Bukonių	2,6	Daug tokių šeimų yra, kurios nesirūpina vaikais.
	Kulvos	2,2	Susiję su ta socialine žmonių grupe, kurioje žmonės piktnaudžiauja alkoholiu, smurtauja (socialinės rizikos šeimos) ir t.t. Socialinės rizikos šeimų tėvai kai negeria, demonstruoja rūpinimąsi savo vaikais - dažnai eina į mokyklas, domisi ir pan.
	Ruklos	4,8	Labai aktuali problema. Vaikai vos pradėję vaikščioti neprižiūrimi.
	Upninkų	3,6	Problema aktuali. Nemaža dalis socialinės rizikos šeimų nesugeba tinkamai rūpintis vaikais.
	Šilų	3,3	Vaikai „nevalkatauja“, tačiau šeimose santykiai nėra geri. Pagal mokykloje atliekamus testus matyti, kad tėvai nepažįsta savo vaikų. Trūksta tėvų ir vaikų bendravimo. Tėvai užsiėmę, neturi laiko. Tokių atvejų, kuomet tėvai dirba užsienyje, o vaikus prižiūri seneliai nėra daug.
	Žeimių	2,3	Daugiau akcentuojama soc. rizikos šeimos. Yra šeimų, kurios nemoka prižiūrėti savo vaikų. Reikalingas dienos centras, kuris mokytų namų ruošos darbų, maisto gaminimo, ūkio darbų, higienos priežiūros, maisto gaminimo, rankdarbių, buitinių įgūdžių ir pan.
	Vidurkis: 3,0		
Tėvystės įgūdžių	Užsalių	2,4	Problema iš kartos į kartą. Ko nemokėjo tėvai, to nemoka ir vaikai. Dažniausiai tai socialinės

stoka			rizikos šeimos.
	Dumšių	2,8	Soc. rizikos šeimoms aktualu.
	Bukonių	2,4	Socialinė darbuotoja bendradarbiauja su policija, su bendruomene – visi labai padeda, informuoja ir pan. Yra tokių tėvų, kurie nežino, ką jų vaikas daro po 22 val. Reikalingos programos vaikų užimtumui, tėvams tėvystės įgūdžių lavinimas. Reikalingas psichologas tėvams. Tokius tėvus reiktų burti, auklėti. Patys tėvai kenkia savo vaikams, pvz., neišleidžia į mokyklą, meluoja soc. darbuotojoms ir t.t. Savišvieta reikalinga, šalia viešųjų darbų.
	Kulvos	2,8	Pareigos, problemos perleidžiamos seniūnijai, mokykloms, darželiams bei kitoms institucijoms. Pvz., situacija kai 3 metų vaikas iš normalios šeimos nemokėjo valgyti šaukštu.
	Ruklos	4,3	Didelė problema.
	Upninkų	3,4	Reikalingas socialinių įgūdžių mokymas. Seniūnijoje veikia tėvų ir mokytojų klubas „Žiburys“, kuris kviečiasi psichologus skaityti paskaitas. Tačiau šio klubo veikla ir užsiėmimais susidomėję tik tie tėvai, kurie geba pasirūpinti savo vaikais.
	Šilų	3,1	Daugiavaikės šeimos, soc. rizikos šeimos iš kartos į kartą negeba rūpintis vaikais. Ateityje šių įgūdžių stoka bus tik didesnė.
	Žeimių	3,3	Reiktų ugdyti šeimos vertybes.
	Vidurkis: 3,1		
Specialistų paslaugų stygius	Užusalių	3,0	Gaisrininkų netrūksta yra ir naujutėlė mašina. Policininkų trūksta, situacija nesiskiria nuo Lietuvos. Įgaliojimas yra. Būtų gerai, kad seniūnijoje būtų darbo vieta įgaliojiniui. Šiuo metu jis atvažiuojantis. Turėtų būti 24 val. budintis pareigūnas. Tačiau vykdoma centralizacija. Medikų trūksta. Visa seniūnija neturi stomatologo. Vaistinė būtų reikalinga (galėtų parduotuvė turėti pagrindinių vaistų – lyg ir žadama priimti įstatymą, kad leistų prekiauti).
	Dumšių	2,3	Nėra problemos, nes prie pat Jonava.
	Bukonių	2,1	Psichologo pagalba reikalinga. Su policija yra šiek tiek problemų – trūksta policininkų. Centralizuojama, mažinama – bet tai jau valstybės politika. Policija greitai laiku atvažiuos iš Kėdainių, Kauno ir pan. Nuo 17 val. policininkai nedirba, kadangi nėra socialinių garantijų. Jei nori, kad atvažiuotų vakare, reikia pranešti vos ne prieš mėnesį į Kauną. Policija atvažiuoja pusvalandžio bėgyje po iškvietimo. Psichologinė parama reikalinga moterims, ypač jei šeimoje vyras smurtauja. Reikalingas prevencinis įgaliojimas. Dabar yra bendruomenės policininkas – 1 etatas rajonui.
	Kulvos	2,4	Neaktualu, nes ko reikia, galima išsikviesti. Policijos trūksta. Problema ne specialistų skaičius, o jų kompetencija. Psichologų trūkumas. Ypač darbui su rizikos šeimomis.

	Ruklos	3,8	Trūksta kvalifikuotų soc. darbuotojų, profesionalumo, bei specialistų kompetencijos.
	Upninkų	2,4	Kaimo vietovėje psichologinių problemų yra daugiau nei mieste. Mokykloje reikalingas psichologo etatas. Trūksta kirpėjų siuvėjų, batsiuvių.
	Šilų	2,1	Neaktualu. Komunikacija su policija gali būti geresnė.
	Žeimių	3,3	Gerų specialistų trūksta. Labai trūksta gydytojų. Yra veterinarų.
	Vidurkis: 2,7		

2 lentelė. Probleminių sričių vertinimo hierarchija (1 – visiškai neaktualu, 5 – labai aktualu)

Probleminė sritis	Seniūnija								Vidurkis	Reitingas
	Bukonių	Dumšių	Kulvos	Ruklos	Šilų	Upninkų	Užusalių	Žeimių		
Bedarbystė	3,9	3,3	3,4	4,2	3,4	4,9	3,0	3,0	3,6	3
Menkos pajamos	3,9	3,9	4,6	4,2	3,4	4,7	3,8	4,5	4,1	1
Skurdas	3,0	3,0	3,4	3,5	3,1	4,0	3,2	3,5	3,3	4
Neįgalumas	2,4	2,5	2,2	2,8	1,9	2,0	2,4	2,0	2,4	9
Jaunimo užimtumas	4,0	3,4	3,0	3,8	4,6	3,4	4,6	2,8	3,7	2
Nusikalstamumas	2,1	2,6	2,8	4,7	2,4	2,3	2,8	1,5	2,8	7
Alkoholizmas	3,6	3,1	3,0	4,8	4,0	3,7	3,4	3,3	3,6	3
Smurtas šeimoje	2,6	2,3	2,0	4,0	2,4	2,6	2,4	2,0	2,5	10
Vaikų nepriežiūra	2,6	2,8	2,2	4,8	3,3	3,6	2,6	2,3	3,0	6
Tėvystės įgūdžių stoka	2,4	2,8	2,8	4,3	3,1	3,4	2,4	3,3	3,1	5
Specialistų paslaugų stygius	2,1	2,3	2,4	3,8	2,1	2,4	3,0	3,3	2,7	8

3 lentelė. Išskirtinės kai kurių seniūnijų probleminės sritys

Seniūnija	Probleminė sritis	Vertinimas (1 – neaktualu, 5 – labai aktualu)	Komentarai
Bukonių	Savanorystė	4,0	Problema prisikviesti žmones savanoriauti. Nėra savanorystės tradicijų.
	Gyventojų švietimas	5,0	Didelė problema, trūksta bendruomeniškumo, švietimo. Reikia keisti vertybes, socialinius įgūdžius. Reikia bendradarbiauti, dalintis informacija ir pan. Spręsti kartu problemas. Jaunų žmonių įgūdžių lavinimas – reikia užimtumą suteikti tiems, kurie neišeina nei dirbti, nei mokytis, nes jie nieko neveikdami pradeda vartoti alkoholį.
	Senyvo amžiaus žmonių	5,0	

	užimtumas		
	Gyventojų sveikata	3,0	Ilgaamžių yra tik keletas. Trūksta švietimo ir sąmoningumo dėl sveikos gyvensenos klausimais. Tačiau žmonės padeda atsitokėti – populiarėja sveikas maistas, vaistažolės.
	Gyventojų mažėjimas	5,0	Didelė problema.
Kulvos	Viešojo transporto trūkumas	5,0	Didelė problema.
Ruklos	Vertybių stoka	5,0	Didelė problema.

4 lentelė. Gyventojų grupės, kurioms labiausiai reikalinga parama VVG teritorijoje

Tikslinė grupė	Seniūnija	Vertinimas (1 – neaktualu, 5 – labai aktualu)	Komentarai
Soc. rizikos šeimos	Užusalių	2,4	Auginama nauja veltėdžių karta. Paramos ir labdaros reikalaujama „nachališkai“. Vaikai nemokomi dirbti. Finansinės pagalbos tikrai nereikia. Psichologinė pagalba galima. Socialinės rizikos šeimose auga vaikai, kuriems reikia padėti. Tik ne finansinė parama. Vaikų dienos centras dirba su socialinės rizikos šeimų vaikais. Moko juos, padeda rengti namų darbus ir pan. Dabar skiriama parama neefektyvi. Reikia tėvus įtraukti į veiklą, kad jiems atsirastų noras keistis.
	Dumšių	3,6	Pagalba reikalinga. Tačiau kiekvienai šeimai pagal poreikį. Vieni maži vaikai, kiti didesni. Psichologinės pagalbos reikėtų, tik kad jos nenorima priimti, dažnai pastangos beprasmės.
	Bukonių	4,1	Parama reikalinga. Būtina ugdyti įgūdžius. Trūksta prevencinių priemonių. Šiuo metu yra gesinami „gaisrai“. Prevencija kompleksiškai: seniūnija, psichologas, prevencinė programa, bendruomenė. Finansų planavimas – šeimos nemoka kaip tvarkytis su pinigais. Buities darbai, namų ruošė. Vaikų auklėjimas. Gyvenimo mokyklėlės idėja. Dalis VVG strategijos lėšų galėtų būti nukreipta tokiems projektams. Jauni dar bando kabintis, tačiau reikia juos palaikyti. Vaikai teigia, kad užaugę bus bedarbiais (aštuntokai, trečiokai...), nenori mokytis. Nemato tikslo mokytis. „Pašalpu“ liga vaikams.
	Kulvos	4,2	3- nėra susidūrusi, nuomonė susidariusi iš televizijos ir spaudos. Parama kaip į gilų šulinį, 4 – parama labai reikalinga. Tačiau tos šeimos turi rodyti pačios iniciatyvą. 5 – reikia ir paramos ir pagalbos. Trūksta savarankiško gyvenimo įgūdžių. Pagalba patariant, paremiant, bendraujant, pakeliant norą gyventi – dvasinė pagalba. Situacija, kuomet mokyklos pavaduotoja padėjo išlipti iš duobės girtaujančiai šeimai. Šeimos labai jautrios, kai kas nutinka, jie nesugeba tvarkytis, laukia kol kas padės. Reikia daugiau socialinių darbuotojų, jų per mažai.

	Ruklos	4,6	Reikalinga ne finansinė parama, o psichologinė. Pagalba socialinių įgūdžių įgijimui, formavimui ir pan.
	Upninkų	4,8	Pagalba reikalinga, nes tokiose šeimose auga vaikai. Yra vienišų mamų, yra mamos, kurios vaikus gimdo nuo vis skirtingų vyrų, taip pat seniūnijoje gyvena šeima – 7 vaikai, kuriuos paliko mama. Reikalinga ne tik materialinė pagalba, bet pvz., darbo suteikimas. „Geriau meškerę duoti, o ne žuvį“.
	Šilų	3,1	Šios šeimos turi daug galimybių. Pagalba nereikalinga, nes tokių žmonių nebeįmanoma perauklėti. Tokios šeimos jau yra įtrauktos į rizikos šeimų sąrašą - atkreipiamas dėmesys ir suteikiama pagalba, tačiau pasigendama tų šeimų motyvacijos, iniciatyvos ir noro išsikaupti. Didelį dėmesį reiktų kreipti į tokių šeimų vaikus. Vaikai būdami kitoje socialinėje aplinkoje „atsigauna“, elgiasi kitaip. Jei nebus pagalbos, toks gyvenimo būdas tęsis iš kartos į kartą.
	Žemių	3,8	Parama reikalinga, nes be paramos šios šeimos neišgyventų. Parama turėtų būti ne finansinė. Turi būti skiriamas dėmesys, kontrolė, įtraukimas į veiklą.
	Vidurkis: 3,8		
Priklausomybių turintys asmenys	Užusalių	2,8	Yra žmonės su kuriais dirbama seniūnijoje, tie žmonės vežami užkoduoti. Daugiausiai dirbama su socialinės rizikos šeimomis, kur auga vaikai. Su visais nuo alkoholio priklausomais dirbti seniūnija nepajėgi. Parama labai reikalinga, nes tokių žmonių yra gyvenamojoje aplinkoje. Pensinio amžiaus nuo alkoholio priklausomi asmenys gauna pašalpas ir ateina „atidirbti“. Jiems seniūnija paveda atlikti aplinkos tvarkymo darbus ir pan.
	Dumšių	2,9	Pagalba nereikalinga. Valstybiniu mastu reikalingos priemonės. Jau daug padedama, kad šie asmenys įtraukti į socialinės rizikos šeimas, tai jau pagalba. Tačiau ne visada ji priimama. Tiesa, dalis pagalbą priima ir pasitaiso. Kiti nieko nenori. Yra tik kelios šeimos, su kuriomis galima dirbti.
	Bukonių	4,1	Problema opi, ją reikia spręsti. Psichologinė pagalba reikalinga, kad jie patys pripažintų savo problemą. Jaunimas jau pradeda rūkyti žolę.
	Kulvos	3,8	2- Nereiktų teikti finansinės pagalbos. Tačiau reiktų žiūrėti, kad nenukentėtų jų vaikai. 5 – tokių žmonių negalima atstumti, pagalba reikalinga, ypač psichologinė.
	Ruklos	5,0	Priklausomybės labai įvairios ir reikia dirbti individualiai. Dažniausiai pasitaikanti priklausomybė – alkoholizmas. Tačiau alkoholio vartojimas bei rūkymas yra asmeninis žmogaus reikalas. Didelė problema yra priklausomybė nuo kompiuterių. Seksualinio gyvenimo priklausomybė (buvo pradėję plisti AIDS). Didžiausia problema, kad žmonės nepripažįsta savo priklausomybių.
	Upninkų	4,0	Nėra aišku kaip žmones priversti, kad jie pripažintų, jog turi priklausomybių. Priklausomybės daugiausiai asocijuojasi su alkoholiu. Vienas iš sprendimo būdų yra užimtumas. Anoniminių alkoholikų klubai – neveikia, nes turintys problemų žmonės nepripažįsta savo bėdų. Narkotikai kaime nėra problema.
	Šilų	3,0	Galima perauklėti tam tikras grupes (jaunimą, pvz., nepilnamečiai norėtų užsikoduoti, tačiau kol jie

			nesulaukia pilnametystės, jie negali ir taip degraduoja). Ekstrasensinis būdas – labai brangus (500-600 lt), probleminės šeimos tokių galimybių neturi. Prevenciniai susitikimai nesuveikia. Yra bėdų ne tik su alkoholiu, bet ir su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis.
	Žeimių	4,0	Dėmesys šiai grupei turi būti. Klebonas bandė organizuoti anoniminių alkoholikų klubą, tačiau nuo alkoholio priklausantys žmonės nepripažįsta problemos. Šią žmonių grupę sunku prikalbinti užsiimti kokia veikla. Blaivūs būna visai kitokie žmonės.
	Vidurkis: 3,7		
Neprižiūrimi vaikai	Užusalių	3,0	Užusaliuose veikia dienos centras. Gali lankyti tik Užusalių vaikai. Galėtų autobusas atvežti vaikus ir iš kitų seniūnijos vietovių. Reikalingas užimtumas vaikams, ypač „ištraukiant“ juos iš asocialių šeimų. Reikėtų daugiau skirti dėmesio, ar vaikas išvažiuoja į mokyklą, ar lanko užsiėmimus (reikėtų atsakingo žmogaus, kuris patikrintų, būtinas bendradarbiavimas tarp institucijų).
	Dumšių	2,9	Reikia padėti. Vaikų vasaros užimtumo projektas buvo, buvo organizuojamos stovyklos – ekskursijos. Iš 2 proc. seniūnijos lėšų buvo finansuojama. Dirba šioje srityje VŠĮ „Vaikų ir jaunimo visapusiško lavinimo centras“. Buvo surengta stovykla nemotyvuotiems vaikams. Net ir dabar jaunimas renkasi ir kažką nauja sugalvoja. Pasekmė - pradėjo vaikai tarpusavyje gražiau bendrauti. Įprato vaikai ateiti reguliariai.
	Bukonių	3,9	Dėmesio centre turėtų būti.
	Kulvos	4,8	Visapusiška parama. Dažniausiai neprižiūrimi vaikai būna soc. rizikos ir priklausomybių turinčių asmenų rezultatas.
	Ruklos	5,0	Reikalingas psichologo darbas, dvasininko darbas. Žmogus turi kažko bijoti (ne baudų, ne vaikų atėmimo, o dievo baimė ir pan.).
	Upninkų	4,8	Socialinių paslaugų centras su vaikais užsiima iki vakaro. Tačiau ne visi vaikai ten eina, nes neturi motyvacijos užsiimti papildoma veikla. Reikalinga motyvavimo sistema.
	Šilų	3,9	Vaikai leidžia laiką bibliotekose prie kompiuterių. Trūksta paskatinimo iš tėvų. Vaikai vasaromis užimti, leidžia laiką maudymvietėse, žaidžia futbolą, krepšinį ir t.t. Pagalba šiai grupei labai reikalinga. Vasaros metu reikalingos ilgesnio laikotarpio (pvz., 1 mėn.) specializuotos stovyklos (pvz., mokantis darbinių įgūdžių).
	Žeimių	4,3	Pagalba šiai grupei labai svarbi. Pagrindinis dėmesys vaikams. Seniūnijoje yra turtingi tėvai, bet vaikai gyvena gatvėje. Problema - vaikai augina vaikus. Yra gerų pavyzdžių, pvz., Aleksandravičių šeima – iš penkių vaikų du vaikai, nors ir augo probleminėje šeimoje, tačiau baigė mokslus, išvyko į užsienį užsidirbo, pasistatė namą ir gyvena.
	Vidurkis: 4,1		
Daugiavaikės	Užusalių	3,4	Yra šeimų, kurios norėtų dirbti, kurti, tačiau trūksta žinių, kitoms šeimų trūksta ir lėšų. Dvejopa pagalba

Šeimos			reikalinga: ir psichologinė, ir materialinė. Pagalba būtina negeriančioms, tvarkingoms šeimoms, kurios „kabinasi“ į gyvenimą.
	Dumšių	3,4	Reikalinga pagalba. Tačiau tik tvarkingoms šeimoms, kurios sunkiai verčiasi. Sistema dabar tokia, iš pašalpų daugiau gaunama nei iš darbovietės. Leidžiami į stovyklas tokių šeimų vaikai ir pan. Kreipti dėmesį į tas šeimas, kurių pajamos „ant ribos“ (vos keliais litais daugiau už tą pajamų dydį, kuriam esant skiriamos pašalpos). Buvo paremtos mokyklinėmis prekėmis šiemet tokios šeimos.
	Bukonių	3,6	Pagalba reikalinga tiek soc. rizikos šeimoms, tiek sunkiai besiverčiančioms tvarkingoms šeimoms. Atkreipti dėmesį į tas šeimas, kurios „kabinasi į gyvenimą“.
	Kulvos	4,2	Įvairi pagalba. Dėmesys soc. rizikos šeimoms. Teigiama, kad yra šeimų, kurie kabinasi į gyvenimą, vargsta. Ne tik materialinė, bet ir dvasinė pagalba. Seniūnijoje apdovanojama kasmet daugiavaikė šeima
	Ruklos	4,0	Dažniausiai probleminės daugiavaikės šeimos būna soc. rizikos šeimos. Klausimas ar jos iš tikrųjų sunkiai gyvena, ar iš apsileidimo. Situacija tokia, kad vaikai gimdomi tik dėl pašalpų. Reikalingas įstatyminės bazės pakeitimas. Reikalinga psichologinė parama.
	Upninkų	4,2	Žmonės turi patys pagalvoti kiek vaikų gali išlaikyti. Tačiau jei yra daugiavaikė šeima, kuri kabinas į gyvenimą, ir jai nepavyksta – tokias šeimas reiktų skatinti. Visa labdara, visos dovanos kalėdinės skirtos soc. rizikos šeimoms, o daugiavaikėms šeimoms nieko neduodama.
	Šilų	3,7	Dauguma daugiavaikių šeimų yra soc. rizikos šeimos, kitų daugiavaikių šeimų nėra daug. Dabar visa parama skiriama soc. rizikos šeimoms, o daugiavaikėms šeimoms nieko nelieka. Paramą reikia orientuoti į sunkiai besiverčiančias, kukliai gyvenančias šeimas.
	Žeimių	4,5	Šioms šeimoms (kuomet auginami 5-6 vaikai) sunku išleisti vaikus į mokyklą. Paramos formos: stovyklų, ekskursijų tokių šeimų vaikams organizavimas. Problema, kad deklaruojamos vaikų teisės, bet ne pareigos. Reikalingos darbinio auklėjimo stovyklos, darbo-poilsio stovyklos. Vaikus reikia mokyti disponuoti pinigais, kad pajustų pinigų vertę.
Vidurkis: 3,9			
Jaunos šeimos	Užusalių	3,4	Reikia skirti dėmesį šios tikslinės grupės problemų sprendimui. Galimos paramos formos: būsto suteikimas, lengvatinės paskolos. Kai esi jaunas norisi ir būsto, ir transporto ir t.t. – turėtų būti valstybės parama, kuri skatintų jaunas šeimas gyvenimo pradžiai (tradicinėms, susituokusioms šeimoms, o ne kartu gyvenantiems nesusituokusiems partneriams).
	Dumšių	3,1	Šiokia tokia pagalba reikalinga. Gali būti būsto suteikimas, nuoma ir pan. Darbą padėtų susirasti jauniems žmonėms. Gal prie savivaldybės įsteigti darbo fondą. Pikčiausia, kai socialinėms šeimoms butus renovuoja, o jaunoms šeimoms – nieko. Vaikų darželis Šveicarijoje pilnas. Jaunas šeimas daugiau skatinti materialiai, bet suteikiant informacijos. Motyvuoti jaunas šeimas. Daug gyvena soduose (20 sodų

			bendrijų).
	Bukonių	3,7	Be galo sunku jaunoms šeimoms. Nėra kaip įsitvirtinti. Geriausia paramos forma - darbo suteikimas. Reikalinga ir pačių noras bei motyvacija ieškoti darbo bei dirbti.
	Kulvos	3,6	Pagalba reikalinga, ypač susilaukus vaikų. Gyvenamojo būsto. Labdaros dalijimas.
	Ruklos	4,4	Pagalba reikalinga šeimoms, kurios „kabinasi“ į gyvenimą. Galimos paramos formos: 1) būsto suteikimas patrauklioje teritorijoje; 2) vaikų į darželį priėmimas be eilių, sudarytos normalios sąlygos mokytis ir pan. Reikalinga skatinamoji parama, ekonominė paskata, be jokios kitokios intervencijos. Jaunos šeimos savarankiškai turėtų įeiti į bendrą veiklą.
	Upninkų	3,7	Būtina remti. Turi būti valstybinė politika, lengvatų sistema. Pagalba įsikuriant, būsto suteikimas, geri atlyginimai.
	Šilų	3,0	Paramos forma – lengvatos gyvenamajam būstui įsigyti. Jaunimas pats turėtų savo įdirbį įdėti, pvz., įgyti specialybę ir pan. Seniūnijoje kuriasi jaunos šeimos, statosi namus, perka butus. Lyg ir pagalba šiai grupei nereikalinga.
	Žeimių	4,5	Turėtų būti valstybės parama. Paramos formos: gyvenamo būsto suteikimas, arba oraus atlyginimo užtikrinimas.
	Vidurkis: 3,7		
Vieniša motina/ tėvas	Užusalių	3,2	Prižiūrėti tokių šeimų vaikus. Galbūt sukurti fondą vaikų išlaikymui. Tai valstybinė problema. Dauguma žmonių gyvena susimetę ir pan., būna vieniši tėvai iš lengvabūdiško gyvenimo ir pan. – reikia apibrėžti, apie ką kalbama. Finansinė parama, vaikų auklėjimas, kad taptų asmenybėmis. Dėmesys ne mamai ar tėvui, o vaikui. Nors yra ir išimčių. Priklausomai nuo situacijos.
	Dumšių	3,3	Kažkiek reikalinga, gal nedidelis procentas butų tokių, kuriems reikia. Kam materialiai, kam psichologiškai. Dažnai negali dirbti dėl to, kad prižiūri vaikus.
	Bukonių	3,6	Kalbama ir apie socialinės rizikos šeimas, ir apie vienišus sunkiai besiverčiančius tėvus. Stiprinti tokius žmones, kad jie nepalūžtų. Padėti jaustis reikalingais visuomenėje. Pvz., šveicarai prie kavos puodelio kviečiasi vienišas mamas, pasibendrauti. Reikia rasti tinkamas bendravimo formas. Viena iš paramos formų - kai žmonės išsipasakoja, aptaria savo problemas su įvairiais specialistais neformalių renginių metu. Buvo organizuota panaši veikla ir ji pasiteisino, daugelis žmonių pradėjo geriau jaustis. Turėtų kartu rinktis ir tvarkingos šeimos, ir turinčios problemų.
	Kulvos	4,4	Pagalba vienišoms mamoms. Įvairiapusiška pagalba, tačiau turėtų ir pačios mamos išnaudoti visas galimybes (nežino kas tėtis, pamiršta pavardę, nesiprašo alimentų ir pan.). Materialinė pagalba, informacijos teikimas.
	Ruklos	4,0	Paramą suteikti tik tiems, kurie rūpinasi vaikais. Seniūnijoje buvo atvejis, kai rukliečių šeimoms buvo

			patariama skirtis, nes tuomet jie gaus pašalpas (tokios šeimos gyvena kartu, tačiau oficialiai yra išsiskyrę). Reikalingi tam tikri saugikliai, nes žmonės piktnaudžiauja esama sistema. Turėtų būti tam tikra linija užbrėžta, kas įvardijami kaip „vieniši žmonės“. Taip pat reikalinga analizė dėl kokių priežasčių tapo vienišas tėvas.
	Upninkų	3,3	Parama reikalinga.
	Šilų	3,1	Yra suteikiama valstybės parama. Nelaimės atveju, jei iškiltų būtinybė gauti vienkartinę pašalpą, pagalba būtų suteikiama. Nereiktų remti tų, kurie išsiskyrę/vieniši tik „popieriuje“.
	Žeimių	3,5	Vienišoms mamoms/tėvams reikalinga socialinių įgūdžių mokykla.
	Vidurkis: 3,6		
Bedarbiai	Užusalių	2,2	Bedarbystė – tinginystės, nevalingumo pasekmės. Yra praktika gyventi iš pašalpų, dirbti nelegaliai. Darbo birža galėtų tuo užsiimti. Spręsti pašalpų dydžio klausimą, sumažinti pašalpas perpus lyginant su minimaliu atlyginimu. Peržiūrėti ir pašalpų paskyrimo tvarką (jei šeimoj keli neįgalūs ir pan., skirti ne visiems, o šeimai ir pan.)
	Dumšių	3,0	Norintiems rasti darbą reikia padėti. Gal neturi išsilavinimo, gal amžius netinka, kad priimtų pastoviam darbui. Bet yra tokių, kurie jau 20 metų bedarbiai. Galėtų būti specialios programos pagal amžių. Kai kuriuose miestuose senjorams yra padedama prisidurti prie pensijos. Pasiūlymas – dirbti namudinius darbus. Padaryti pasiūlą. Kitiems nėra darbo, kodėl pensininkai turėtų dirbti. Pvz., duoti žolę nupjauti pensininkui. Yra atlikti tyrimai, kad pirmus tris metus pensininkai jaučiasi laimingi, o vėlesniu laikotarpiu – kritimas žemyn.
	Bukonių	3,7	Parama reikalinga. Tos pačios formos.
	Kulvos	3,2	
	Ruklos	3,0	Tai ne problema, o nenoras dirbti. Problema, kad darbdaviai ieško žmonių „monstrų“, kurie viską mokėtų. Seniūnijoje žmonių yra visokių ir raštingų, ir neraštingų. Problema, kad žmonės nemoka susirasti kompetenciją atitinkantį darbą. Neįvertinamos savo jėgos, trūksta atsakomybės.
	Upninkų	3,7	Darbo biržoje bedarbiams siūloma daug, tačiau didžiausia problema susisiektis. Žmonės galbūt dirbtų, bet nėra kaip pasiekti darbo vietą. Neaktualu dirbti už minimumą.
	Šilų	3,1	Reikalinga pagalba priešpensinio amžiaus žmonėms, kurie lieka be darbo.
	Žeimių	1,8	-
	Vidurkis: 3,0		
Jaunimas iki 29 m.	Užusalių	4,4	Turėtų būti skiriamas maksimalus dėmesys, kad ši karta „nenusiristų žemyn“, neišsivažinėti. Biudžetinės organizacijos turėtų atsisakyti pensinio amžiaus darbuotojų. Pensininkai turėtų dirbti nebent privačiose organizacijose.

	Dumšių	2,9	Nebent padėti patarimais. Ekonominiai svertai - jaunimo pusėje. Reikia pokyčių valstybiniu mastu. Atlyginio reguliavimas ir pan.
	Bukonių	3,9	Jaunimas ir pats turėtų stengtis. Jaunimas turėtų investuoti į save, į žinias. Dabar vaikai vaikus augina, dešimtokės jau gimdo. Yra jaunimo požiūris, kad kam mokytis, jei žmonės ir su aukštaisiais darbo neturi. Reiktų paskatinti, paaiškinti kaip gyventi ir t.t. – galbūt dar įmanoma juos ištraukti iš užburto rato.
	Kulvos	2,8	Pagalba moterims – mažiau darbo galimybių. Pagal specialybę jauni specialistai neranda darbo.
	Ruklos	3,8	Su jaunimu užsiimantys žmonės daug kalba, tačiau mažai ką daro. Reikia kurti motyvacinę sistemą, ugdyti atsakomybės jausmą bei formuoti jaunų žmonių vertybinę skalę. Jaunimą reikia identifikuoti (pvz., identifikacija pagal amžių, identifikaciją pagal veiklą ir pan). Studentų neįmanoma sukviesti darbo dienomis.
	Upninkų	3,8	Parama ypač reikalinga jaunimui, baigusiems mokslus. Daug jaunų žmonių, kurie nerealizavę savęs po mokyklos ir prasigėrę. Labai daug jaunimo išvykę į užsienį. „normalus“ jaunimas emigravo, o „nenormalus“ prasigėrė. Ieškantis darbo darbdaviai iš jaunų specialistų reikalauja praktikos, o šie jos neturi. Problema - atlyginimas vokeliuose.
	Šilų	2,9	Valstybė daro viską, kad jaunimas siektų savo tikslų. Reikia, kad jaunimas būtų atsakingas ir iniciatyvus.
	Žeimių	2,3	-
	Vidurkis: 3,4		
Žmonės su negalia	Užusalių	3,4	Valstybė skiria pakankamai dėmesio šiai grupei. Kartais ir perdidėtas dėmesys skiriamas tokiems asmenims, pvz., įrengtas privažiavimas į seniūniją, tačiau juo niekas nesinaudoja, tik vaikai žaidžia. Galbūt tokiems žmonėms labiau reikalinga psichologinė pagalba, tokie žmonės nediršta išeiti iš namų
	Dumšių	3,6	Reikia remti. Kol pats nebūni, tai viskas gerai. Geros praktikos pavyzdys - bendruomenės narys Petras bendruomenės neįgalius vaikus vežė į Airiją. Padėti žolę nupjauti neįgaliam kaimynui. VVG rengiamoje strategijoje reiktų ugdyti jautrumą pažeidžiamoms socialinėms grupėms.
	Bukonių	3,4	Pagalba reikalinga. Ji ir yra organizuojama.
	Kulvos	4,0	5 – pagalba reikalinga. Finansinė pagalba. Psichologinė pagalba. Rūpinamasi tokiais žmonėmis, žiemos metu 4 mėn. skiriami slaugos namai (ir pensinio amžiaus, ir vienišiams)
	Ruklos	3,6	Paramos formos – nuo motyvacinių priemonių iki materialinės pagalbos.
	Upninkų	4,2	Reikalinga ne tik materialinė pagalba, bet ir psichologinė. Vienišiams žmonėms reikalingas bendravimas. Jauniems žmonėms, turintiems negalią reiktų organizuoti užimtumą, pvz., batsiuvio profesija.
	Šilų	3,6	Trūksta psichologinės pagalbos, ypač kompetentingo specialisto, kuris mokėtų dirbti su žmonėmis.
	Žeimių	3,5	Darbo birža tuo užsiima. Tačiau šioje sistemoje yra irgi netikslumų. Parama pritaikyta ne negalia turinčiam asmeniui, o darbdaviui. Darbdaviai tuo naudojasi, užkrauna neįgalius sunkiais darbais. Fizinę

			negalią turintis žmogus galėtų būti batsiuovys, laikrodininkas.
	Vidurkis: 3,7		
Pensinio amžiaus žmonės	Užusalių	3,0	Šie žmonės dar kūrybingi, turi įgūdžių, laiko ir pan. reiktų juos „išnaudoti“ (gerąja prasme): saviveikla, bendruomenių veikla, amatai ir pan.
	Dumšių	3,4	Sugebėti įjungti senjorus į visuomeninį gyvenimą, ir suteikti galimybę ne tik pvz., dainuoti, bet ir padirbėti.
	Bukonių	3,6	Mažai skiriamas dėmesys šios amžiaus grupės gyventojams. Reiktų ir jų žinias išnaudoti. Svarbu padėti ir priešpensinio amžiaus žmonėms, kuriems dar pvz., 5 metai iki pensijos. Organizuoti įvairias veiklas, kad jie burtųsi, užsiimtų kokia nors veikla. Teigiama, kad nejaučiamas jauno žmogaus dėmesys senam žmogui. Senukai „nurašomi“. Ž. Ū. bendrovės vadovas jaunas, žmonių virš 40 metų neįdarbina. Bet čia tik pavienis atvejis, yra ir kitokių žmonių, kurie kreipia dėmesį senoliams. Reikia, nepamiršti, kad yra paruošti vietos specialistai (studentai ir t.t), juos galima įtraukti į projektus. Ir jiems būtų smagu, ir visiems kitiems. Išlaikomas ir ryšys su vietove.
	Kulvos	3,2	Didesnio dėmesio reikia tam tikrai grupei. Pvz., tie, kure neturi vaikų, yra vieniši ir pan., tie kurie nusiperka vaistų ir ant maisto nebelieka. Įvairi pagalba.
	Ruklos	3,8	Seniūnijoje pensininkai augina anūkus iš savo menkos pensijos. Nėra užtikrinta ori senatvė.
	Upninkų	3,4	Šios grupės žmonių poreikiai yra mažesni. Gyventi pasidaro sunku, kai miršta vienas iš sutuoktinių, kai lieka gyventi vieni (viena pensija 700 Lt).
	Šilų	4,3	Yra nemažai vienišų. Reikalinga pavėžėjimo pagalba iki med. punkto, pagalba namų ruošos, ūkio darbuose, palydėjimo iki parduotuvės ar maisto pristatymo. Galimybė – pensionato kūrimas (kelių skirtingų institucijų apsijungimas), senoliai galėtų laisva forma bendrauti, užsiimti patinkančia veikla ir t.t. Žmonių tokių tikrai atsirastų. Yra sena kontora - pastatas, kurį galima panaudoti.
	Žeimių	3,8	Šiai grupei turi būti skiriamas dėmesys. Organizuojamas senolių užimtumas, sudaromos galimybės saviveiklai, ekskursijų organizavimas. Trečio amžiaus universitetas veikia, tačiau veiklos skiriamos daugiau miesto gyventojams. Sunku senolius atitraukti nuo televizorių. Vaikai apleidę savo tėvus.
	Vidurkis: 3,6		

5 lentelė. Gyventojų grupių kokioms labiausiai reikalinga parama, hierarchija (1 – visiškai neaktualu, 5 – labai aktualu)

Probleminė sritis	Seniūnija								Vidurkis	Reitingas
	Bukonių	Dumšių	Kulvos	Ruklos	Šilų	Upninkų	Užusalių	Žeimių		
Soc. rizikos šeimos	4,1	3,6	4,2	4,6	3,1	4,8	2,4	3,8	3,8	3
Priklausomybių turintys asmenys	4,1	2,9	3,8	5,0	3,0	4,0	2,8	4,0	3,7	4

Neprižiūrimi vaikai	3,9	2,9	4,8	5,0	3,9	4,8	3,0	4,3	4,1	1
Daugiavaikės šeimos	3,6	3,4	4,2	4,0	3,7	4,2	3,4	4,5	3,9	2
Jaunos šeimos	3,7	3,1	3,6	4,4	3,0	3,7	3,4	4,5	3,7	4
Vieniša motina/tėvas	3,6	3,3	4,4	4,0	3,1	3,3	3,2	3,5	3,6	5
Bedarbiai	3,7	3,0	3,2	3,0	3,1	3,7	2,2	1,8	3,0	7
Jaunimas iki 29 m.	3,9	2,9	2,8	3,8	2,9	3,8	4,4	2,3	3,4	6
Žmonės su negalia	3,4	3,6	4,0	3,6	3,6	4,2	3,4	3,5	3,7	4
Pensinio amžiaus žmonės	3,6	3,4	3,2	3,8	4,3	3,4	3,0	3,8	3,6	5

6 lentelė. Susitikimų su vietos jaunimu apibendrinta medžiaga. Pagrindinių gyvenimo sričių situacijos vertinimas

Kriterinis rodiklis	Seniūnija	Vertinimas (1- labai bloga, 10-labai gera)		Komentaras
		Esama būklė	Būklė po 7 m.	
Bendravimas ir bendruomeniškumas	Bukonių	10	6	Jei gyveni kaime, pusė miršta, išvažiuoja. Nebent sukurtum šeimą.
	Kulvos	8	9	Etatai žmonėms, dirbant su jaunimu. Specialistų nemažai, jei visi bendrautų, pasiektume tikslų, o ne kiekvienas atskirai dirbdamas. Kviesti įdomius žmones, vesti seminarus, kad seminarai taptų įprasta. Ugdyti pasitikėjimą savimi. Daugiau bendrų susitikimų su vyresniais, bendrauti. Išsiaiškinti poreikius, nežino kam pasakyti apie poreikius. Jei su jaunimu dirbtų koordinatorius, jaunimo klubas jei būtų įkurtas ar kita visuomeninė organizacija. Neatsiranda lyderio iš kaimo, kad imtųsi. Dalyvavimas projektinėje veikloje. Skirti dėmesį vaikams, nes vyresnieji sukūrę šeimas, išsiskirstę. Paskatinti jaunimą dalyvauti. Yra aktyvaus jaunimo. Bendravimas su vyresniais ir atvirkščiai. Bendravimas ir pagalba senjorams. Svarbu patirtį perteikti iš kartos į kartą, tačiau jaunimui patrauklia forma organizuojant, ar tėvus įtraukti į jaunimo tradicijas.
	Ruklos	4	6	Organizuoti renginius, talkas, kitas akcijas. Susibūrus sutvarkyti viešą pastatą ir pan. Akcijos, renginiai. Renginius turėtų organizuoti komanda.
	Šilų	8	8	Skleisti daugiau informacijos apie organizuojamus renginius ir pan. Jaunimą kviestis dalyvauti renginiuose. Bendruomenė turėtų atsižvelgti į skurstančius žmones, padėti pagyvenusiems žmonėms.
	Upninkų	3	7	Kalbinti jaunimą, parodyti kokią naudą gali gauti dalyvaudamas. Bendruomeninėje

				organizacijoje reiktų turėti jaunimo grupę. Inicatyva turi rodyti ne tik vyresnio amžiaus žmonės, bet ir jaunimas. Jaunimas turi prisidėti prie bendruomenės rašant projektus. Jaunimą įtraukti į verslumo ugdymą.
	Užsalių	–	–	-
	Žeimių	–	–	-
		6,6	7,2	
Draugai ir draugiškumas	Bukonių	8	8	Tėvai liepia pabūti namie. Vėliau darbas neleistų tiek bendrauti. Palaikant ryšius situacija pagerės. Jei atsirastų daugiau draugų. Nuoširdžiai kalbėti, neprarasti ryšių.
	Kulvos	8	9	Jaunimas turėtų iš naujo išmokyti bendrauti, suprasti, kas yra draugystė. Bendruomenių kūrimas, galimybės jaunimui būti šalia suteikimas. Bendruomenės narių įtraukimas į bendrą veiklą. Padaryti jaunimui vakarą susėsti prie arbatos, pasišnekėti, pasikviesti svečių.
	Ruklos	5	8	Organizuoti renginius, talkas, kitas akcijas.
	Šilų	–	–	
	Upninkų	–	–	
	Užsalių	9	10	Daugiau bendravimo. Daugiau bendrauti ir nepalikti likimo valiai. Matyti save, būti draugiškam, vienas kitą gerbti. Daugiau bendrauti.
	Žeimių	3	7	Pastebimi uždari draugų ratai. Bendraujama grupelėse, o visi aplinkui nuvertinami. Reiktų kalbėtis, mokytis etikos, organizuoti pasitikėjimo vieni kitais žaidimus, reikalinga filmų apie bendravimą peržiūra. Reikalingos paskaitos, susitikimai tarp tėvų ir vaikų. Reikia vykdyti daugiau bendros veiklos, daugiau užsiėmimų, organizuoti talkas ir pan.
		6,6	8,6	
Laisvalaikis ir užimtumas	Bukonių	9	7	Dabar daugiau laisvo laiko nei bus vėliau. Sporto salėje trūksta inventoriaus. Einant į sporto klubą situacija pagerėtų. Jei bendruomenės patalpose įrengtų teniso stalą. Geresnė aikštė jei būtų. Dešimtukai dar sportuojantys, o mažiau dauguma mėgsta sėdėti prie kompiuterio, tad sveikata blogės.
	Kulvos	6	9	Rengti ne vien sporto, bet ir kitus renginius. Reikia išgryninti poreikius, dabar nežinoma, ko jaunimas nori. Tada kurti materialinę bazę, priklausomai nuo poreikių. Tik norėti reikia, o veikti yra ką. Reikia daugiau lyderių. Kad duotų pūtimą. Kad būtų kuo atvažiuoti iki salės ir kad būtų kas treniruoja. Jei būtų kas pasiūlo veiklą. Užimtumo specialistų daugiau, savanorystės skatinimas, susisiektis užtikrinimas. Kai yra noras, galima pasportuoti ir lauke. Talkų organizavimas, transporto organizavimas, aplinkos tvarkymo akcijų organizavimas. Jei įrengtų krepšinio aikštelę. Reikėtų estafetes tarp kaimų daryti, ne vien

				krepšinį. Ne tik sportuoti, bet ir išlaikyti sveiką gyvenimo būdą. Atsisakyti žalingų įpročių, galvoti, ką valgai.
	Ruklos	6	8	Organizuoti renginius, talkas, kitas akcijas. Bendruomeniniai projektai bei infrastruktūros plėtra. Reiktų naujų, pritaikytų veiklai kultūros namų. Motyvuoti entuziastus, savanorius. Dėmesys lyderių ugdymui.
	Šilų	5	8	Laisvalaikiu turėtų užsiimti organizuotas žmogus. Reikia vietų, kuriose būtų galima praleisti laisvalaikį. Skatinti savanorystę – tai būtų ir laisvalaikio praleidimas, ir savęs realizacija. Reikia patalpų, reikia žmogaus, kuris sudomintų jaunimą, užimtų jaunimą. Asmeninis dalykas, tam bendruomenės nereikia, viskas priklauso nuo asmeninių pastangų. Visų pirma yra mokslas. Pats jaunimas turėtų būti labiau organizuotas ir vieningas. Organizuoti daugiau renginių. Reikėtų patobulinti pradėjusią veikti sporto salę. Panoterių miestelyje prie tvenkinio yra tinklinio aikštelė – jaunimas pats prisižiūri, tvarkosi aplinką. Sutvarkyti aikšteles, nupirkti daugiau sportinio inventoriaus.
	Upninkų	6	8	Išigyti papildomo inventoriaus. Kultūros centre įsteigti jaunimo klubą. Upininkuose yra daug meno žmonių – galima kartų (jaunimo ir senolių) menų studiją sukurti. Jaunimas sportuoja, bet sąlygos turi pagerėti. Reikia daugiau įrangos, įvairinti sporto bazę, sporto šakas. Geras treneris.
	Užusalių	6	9	Suburti žmones pagal pomėgius. Kaip kad dabar veikianti dramos studija. Visiškai nėra ką veikti. Pomėgiams skirti daugiau laiko. Kad seniūnijoje būtų patalpos, daugiau užsiėmimų. Susirasti daugiau veiklos. Jei būtų daugiau veiklos. Jei atsirastų sporto klubai, reikmenys ir vieta kur sportuoti. Truputį kažko trūksta. Daugiau veiklos idėjų. Daugiau sportuoti ir didesnio fizinio krūvio. Daugiau dėmesio mergaičių atžvilgiu. Nemato, kad eitų sportuoti. Trenerio, kad paragintų. Buvo tik aerobika, tačiau ne visom patiko. Reikia patalpų ir žmogaus. Daugiau būrelių ir užsiėmimų. Trūksta vietos kur sportuoti, neužtenka dabar. Skirti lėšų.
	Žeimių	5	10	Reikia burti jaunimo organizacijas, įtraukus jaunimą į įvairias veiklas skatinti jų užimtumą. Bendradarbiauti: socialinės darbuotojos, mokykla, biblioteka – reikia vienytis ir viską bendrai daryti. Svarbiausia, kad būtų bendras noras. Jaunimas neturi kuo užsiimti vasaromis. Daryti ne už jaunimą, o su jaunu. Sportas neužmirštas, propaguojamas. Sąlygos sportui kuriamos.
		6,1	8,4	
Kultūra ir	Bukonių	–	–	

tautiškumas	Kulvos	–	–	
	Ruklos	2	6	Pratinti jaunimą domėtis profesionaliuoju menu. Kuomet Jonavos kultūros centre atvažiuoja profesionalūs kolektyvai, sudaryti jiems sąlygas sudalyvauti. Mokyti vaikus ir tėvus. Vaikams būna šventė. Daugiau renginių organizuoti, pritaikyti tradicijas šiuolaikiškai.
	Šilų	–	–	
	Upninkų	3	5	Įtraukti jaunimą į švenčių planavimą. Nėra sąlygų. Jei atsirastų geros patalpos (būtų renovuoti kultūros namai), galima būtų kviesti jaunimą, organizuoti renginius, ekskursijas. Tradicijų ir papročių puoselėjimas mokykloje, galima įsteigti tradicijų puoselėjimo būrelį.
	Užusalių	–	–	
	Žemių	5	10	Yra dramos būreliai, muzikos studija. Ugdant esamus talentus galima sukurti aukštesnio lygio renginius. Idėjų yra nemažai, bet reikia tiek materialios tiek nematerialios paramos. Reikia megzti kontaktus su bendruomene ir įgyvendinti bendrus projektus.
		33	7,0	
Mokymas ir mokymasis	Bukonių	7	8	Atidžiau mokytis. Baigti 10 klasių. Vėliau reikės gauti specialybę. Kokią specialybę noriu gauti? Kaime kurie pabaigia mokyklą prastoj mokykloj dirba nebent bendrovėj – negausi norimo darbo. Kaime nėra pasirinkimo dėl darbų. Keli mokosi, o kiti nenuėina nuo kompiuterio. Todėl blogės situacija. Baigus mokslus Lietuvoje situacija pagerėtų. Nuobodu per pamokas, kai baigsiu mokyklą neliks problemos.
	Kulvos	6	8	Ugdymo kokybės gerinimas, išvykos ir t.t. Įvairiapusis lavinimas. Bendravimo kultūrą ugdyti. Mokslo žinių svarbą kad suprastų.
	Ruklos	2	5	Trūksta kvalifikuotų darbuotojų, išsilavinimo stoka. Turėtų būti kompleksinis sprendimas. Reikalinga motyvacija. Mokykloje anketuojami vaikai užrašo savo specialybę – „viešukas“. Čia didelė problema. Pirmiausia reiktų pradėti nuo žmogaus išsilavinimo.
	Šilų	7	9	Reiktų skatinimo ir sudominimo. Atrodo, kad dauguma vaikų nenori mokytis. Reiktų sudominti, parodyti mokymosi naudą. Naujos programos, kuri skatintų mokymąsi, sukūrimas.
	Upninkų	4	5	Jei būtų vidurinė mokykla, būtų daugiau brandesnio jaunimo. Darbo vietų kūrimas. Jei atsirastų darbo vietų, atsirastų daugiau jaunų šeimų, mokinių skaičius padidėtų, atsirastų daugiau pedagogų. Specialistų yra, vaikų nėra. Specialistai neužsilieka ieško darbo mieste.
	Užusalių	8	10	Jaunų mokytojų ir aktyvesnių vyrų mokytojų. Dabar tinginys „valdo“. Įdomesnės pamokos jei būtų. Daugiau savarankiškų darbų, aktyvesnių mokytojų. Daugiau mokytis ir nepraleidinėti pamokų. Pačiam susiprotėti, kad reikia mokytis, nes pats kuri savo ateitį.

				Aktyvesnių mokytojų, kad motyvuotų.
	Žeimių	5	7	Mokytojų iniciatyva, po pamokinę veikla. Mokytojai noriai dirba. Kuriant kažką panašaus į dienos centrus, kur vykdomos paskaitos, kaip atlikti namų ruošos darbus, skalbti, lyginti, kaip įsiūti sagą ir pan. Skatinti vaikus juos kviečiant, bendraujant. Juos įvertinti, bet ne materialiais daiktais, o žodžiais, galbūt padėka ir pan.
		5,6	7,4	
Veikla ir verslumas	Bukonių	8	8	Nežino, ko norėtų dirbti. Kaime vietų nėra, vėliau jo labiau nebus. Dauguma emigruos. Atsiranda namuose darbo ar pas kaimynus – malkas paskaldyti. Vėliau padirbėjus užsienyje atsirastų patirtis. Išsirinkus tinkamą specialybę. Nežino, kas yra geras darbas ir atlyginimas.
	Kulvos	5	8	Dabar kaime mažai darbo vietų. Galėtų įkurti daugiau kad ne pačiam kaime dirbtų, bet iš miesto kad įmonės persikeltų į kaimą
	Ruklos	8	8	Kurti vietos verslus su gerai apmokamu darbu. Trūksta kvalifikuotų darbuotojų. Galbūt būtų galima galvoti apie naujų darbo vietų sukūrimą, tam reikalingi politiniai sprendimai. Reiktų pereiti nuo socialinių pašalpų prie darbo. Ne gauti socialinę pašalpą ir atidirbti, o užsidirbti ją. Verslų sukūrimas prekybos srityje nesėkmingas. Gamybės srityje gali būti, tačiau susiduriama su kvalifikuotų darbuotojų problema. Darbas toks ir pasiliks, nes žmonių mentalitetas toks, reikia ugdyti vertybes.
	Šilų	6	7	Kurti darbo vietas, plėtoti verslą. Seniūnija turėtų padėti įdarbinti asmenis. Mažas miestelis, neapsimoka kurti dideles įmones, verslus. Priklauso nuo individualių pastangų.
	Upninkų	3	4	Turėtų atsirasti laisvų darbo vietų. Darbo vietų kūrimas. Rengti projektus. Sukurti bent vieną darbo vietą bendruomenėje. Galbūt ateityje verslininkas koks investuos ir be projekto.
	Užusalių	7	9	Kad pas ūkininkus ar lentpjūvėje būtų darbas, nes yra nepasitikėjimas žmogumi. Kad priimtų ir normaliai mokėtų. Jau dabar dirba visur, kur priima. Į Jonavą važiuoja, ir t.t. Žolę pjauna, tarko mišką, tvarko privačius kiemus.
	Žeimių	–	–	-
		6,2	7,3	
Šeima ir buitinės sąlygos	Bukonių	7	8	Tapus vyresniems problemų neliks. Neprarasti ryšių, bendrauti. Sukurti šeimą. Sudėtinga kaime surasti antrą pusę.
	Kulvos	8	9	Rengti renginius, kad dalyvautų ir tėvai. Renginiai su tėvais. Bendraujant su specialistai, žymiais žmonėmis, kitom šeimomis. Iš šeimos viskas ateina. Tėvystės įgūdžių ugdymo grupės, ne visi moka bendrauti su vaikais tėvai. Socialinis šeimos švietimas, vertybių ir tradicijų propagavimas.

	Ruklos	5	5	Negalima sakyti, kad nėra būsto, būsto yra, net ir socialinio. Jaunas žmogus būstą gali gauti. Ši situacija per 7 metus nepasikeis, nes niekas neplanuoja statyti namų, daugiabučių.
	Šilų	6	8	Asmeninis indėlis.
	Upninkų	5	7	Daug darbo neturinčių, daug socialiai remtinų šeimų, visi vaikai mokykloje maitinami nemokamai. Šias problemas išspręstų tik darbo vietų kūrimas. Būsto problema – butų yra, tačiau jie neapšildyti, rūšiai neapšildyti, laiptinės neapšildytos – tai pasunkina situaciją jaunimui įsikurti.
	Užusalių	10	10	Daugiau laiko praleisti su šeima
	Žeimių	–	–	-
		6,8	7,8	

7 lentelė. Bendras vidurkis

	Bendravimas ir bendruomeniškumas		Draugai ir draugiškumas		Laisvalaikis ir užimtumas		Kultūra ir tautiškumas		Mokymas ir mokymasis		Veikla ir verslumas		Šeima		Būstas	
	Esama būklė	Būklė po 7 metų	Esama būklė	Būklė po 7 m.	Esama būklė	Būklė po 7 m.	Esama būklė	Būklė po 7 m.	Esama būklė	Būklė po 7 m.	Esama būklė	Būklė po 7 m.	Esama būklė	Būklė po 7 m.	Esama būklė	Būklė po 7 m.
Bukonių	10	6	8	8	9	7	–	–	7	8	8	8	7	8	–	–
Dumšių	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Kulvos	8	9	8	9	6	9	–	–	6	8	5	8	8	9	–	–
Ruklos	4	6	5	8	6	8	2	6	2	5	8	8	–	–	5	5
Šilų	8	8	–	–	5	8	–	–	7	9	6	7	6	8	–	–
Upninkų	3	7	–	–	6	8	3	5	4	5	3	4	4	6	5	8
Užusalių	–	–	9	10	6	9	–	–	8	10	7	9	10	10	–	–
Žeimių	–	–	3	7	5	10	5	10	5	7	–	–	–	–	–	–
Vidurkis	6,6	7,2	6,6	8,6	6,1	8,4	3,3	7,0	5,6	7,4	6,2	7,3	7,0	8,2	5,0	6,5

8 lentelė. Jonavos r. kaimo jaunimo būklės vertinimo suvestinė

Kriterinis rodiklis	Būklė	Seniūnija								Vidurkis
		Bukonių	Dumšių	Kulvos	Ruklos	Šilų	Upninkų	Užusalių	Žeimių	
Bendravimas ir bendruomeniškumas	Esama	10	–	8	4	8	3	–	–	6,6
	Po 7 m.	6	–	9	6	8	7	–	–	7,2
Draugai ir draugiškumas	Esama	8	–	8	5	–	–	9	3	6,6
	Po 7 m.	8	–	9	8	–	–	10	7	8,6
Laisvalaikis ir užimtumas	Esama	9	–	6	6	5	6	6	5	6,1
	Po 7 m.	7	–	9	8	8	8	9	10	8,4
Kultūra ir tautiškumas	Esama	–	–	–	2	–	3	–	5	3,3
	Po 7 m.	–	–	–	6	–	5	–	10	7,0
Mokymas ir mokymasis	Esama	7	–	6	2	7	4	8	5	5,6
	Po 7 m.	8	–	8	5	9	5	10	7	7,4
Veikla ir verslumas	Esama	8	–	5	8	6	3	7	–	6,2
	Po 7 m.	8	–	8	8	7	4	9	–	7,3
Šeima ir buitinės sąlygos	Esama	7	–	8	5	6	5	10	–	6,8
	Po 7 m.	8	–	9	5	8	7	10	–	7,8

9 lentelė. Jonavos rajono savivaldybės VVG vietos plėtros strategijos įgyvendinimo prioritetinės kryptys

Eil. Nr.	Projektinės kryptys	Vertinimas balais*
1.	Daugiafunkčių paslaugų centrų kūrimo projektai	785
2.	Jaunimo galimybes didinantys projektai	655
3.	Kaimo bendruomenių ar kitų NVO socialiniai projektai	625
4.	Kultūros puoselėjimo projektai	500
5.	Bendro vietos produktų surinkimo ir realizavimo projektai	465
6.	Verslių ir regioninius produktus gaminančių bendruomenių tinklo projektai	245
7.	Sveiką gyvenseną ir sportą puoselėjančių bendruomenių tinklo projektai	210
8.	Smulkių ūkininkų ir mažų verslo įmonių rėmimo projektai	170
9.	Infrastruktūros gerinimo projektai	140
10.	Socialinių ūkių rėmimo projektai	135
11.	Saugios kaimynystės ir vietos patriotinio sąjūdžio tinklo rėmimo projektai	90
12.	Ūkių, užsiimančių žemės ūkio naujovių sklaidos ir tinklo formavimo projektai	55
13.	Priemonių, padedančių įveikti ūkinės veiklos sezoniškumą projektai	55
14.	Skaitmeninės bendruomenės kūrimo ir palaikymo projektai	50
15.	Agroturizmo rėmimo projektai	50
16.	Ūkininkų ir verslininkų vienijimosi samdant reikiamus specialistus projektai	35
17.	Kaimo bendruomeninių organizacijų ir kitų NVO bendradarbiavimo tinklų kūrimo ir palaikymo projektai	30

*- Nurodomas bendras balų skaičius, kurį kiekviena sritis surinko susumavus visų gyventojų, dalyvavusių susitikimuose dėl VPS lėšų paskirstymo, skirtus balus kiekvienai sričiai. Didesnis balų skaičius reiškia gyventojų poziciją, jog sričiai turėtų būti skirta didesnė VPS lėšų, skirtų vietos projektams, dalis lyginant su kitomis sritimis

JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VVG TERITORIJOJE VEIKIANČIOS NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS⁹¹

Eil. Nr.	Pavadinimas	Įsteigimo metai	Narių skaičius		Įgyvendinti iš VVG finansuoti vietos projektai					Įgyvendinti iš kitų šaltinių finansuoti projektai					
			2011 ⁹²	2015	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Bendruomeninės organizacijos														
1.	Visuomeninė organizacija „Užsalių bendruomenės centras“	2003	44	34						1	1	1	1	1	1
2.	Kulvos bendruomenė	2004	26	30	1			1				1			
3.	Bukonių kaimo bendruomenė	2010	32	34		1			1						
4.	Jonavos rajono Šilų bendruomenė	2003	45	51				2		2	2	2	1	1	2
5.	Kalnėnų bendruomenės centras „Šešuva“	2011	3	33				1							
6.	Visuomeninė organizacija „Žeimių bendruomenė“	2003	72	69			1	1			1	1	1	1	1
7.	Turžėnų bendruomenės centras „Menų artelė“	2007	14	14		2	1				1	2			
8.	Liepių bendruomenė	2001	24	35				1							
9.	Ruklos bendruomenė „Ruklietis“	2009	23	44			1		1	2	3	4	4	5	3
10.	Asociacija „Ruklos bendruomenė“	2006	25	36			1			2	3	2	3	2	3
11.	Jonavos rajono Šveicarijos kaimo bendruomenė	2001	16	19		1			1						
12.	Asociacija „Venecijos bendruomenė“	2011	10	30		1								1	1
13.	Visuomeninė organizacija „Juškonų bendruomenės centras“	2003	31	31										1	
14.	Jonavos rajono Milagainių bendruomenė	2003	23	18											
15.	Jonavos rajono „Panoterių krašto bendruomenė“	2003	58	80					2	2	1	1	1	1	2
16.	Jonavos rajono Upninkų kaimo bendruomenės asociacija	2003	30	33		1			1						
17.	Visuomeninė organizacija „Batėgalos bendruomenė“	2003	58	64			1						1	1	
18.	Visuomeninė organizacija „Barupės	2003	40	40					1	1					

⁹¹ Informacija parengta nevyriausybinių organizacijų raštu suteiktos informacijos apie savo veiklą pagrindu, kuri yra saugoma VVG būstinėje.

⁹² Jei organizacija įsteigta vėliau nei 2011 metais, šioje grafoje nurodytas narių skaičių pirmaisiais organizacijos įsteigimo metais.

	bendruomenės centras“														
19.	Jonavos r. Pasraučių, Mimų ir Gaižiūnų kaimų bendruomenė	2003	7	10			1	1			1	1	1	1	
	Jaunimo organizacijos														
1.	Jonavos rajono jaunimo visuomeninių organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“	2007	14	17		1				6	8	9	3	4	4
2.	Jonavos rajono Panoterių jaunimo klubas „Notera“	2003	17	29							1	1		1	3
	Sporto klubai														
1.	Žirginio sporto klubas „Jonavos žirgai“	2000	2	2											
2.	Jonavos sporto klubas „Ruklos Vilkas“	2006	28	30											
3.	Laisvalaikio sporto klubas „Pauliukai“	2009	22	23											
4.	Jonavos rajono futbolo - krepšinio klubas „Šveicarija“	2002	39	40											
5.	Ruklos vaikų beisbolo lyga	2000	30	15											
6.	Veteranų – mėgėjų sporto klubas „Achespo“	2007	200	200											
	Kitos NVO														
1.	Sveikatos klubas „Agonas“	...	...	...											
2.	Raudonasis kryžius	1975	15	20						1	1	1	1	1	1
3.	Afganistano karo veteranų klubas	2002	25	34						1	1	1	1	1	
4.	Sergančiu cukriniu diabetu klubas „Ramunė“	1992	60	62						1	1	1	1	1	
5.	Jonavos Neįgaliųjų draugija	1986	590	600						1	1	1	1	1	
6.	Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“	1995	50	111						1	1	1	1	1	
7.	Aklųjų ir silpnaregių sąjunga	2002	91	80						1	1	1			
8.	Kurčių organizacija	2007	35	32											
9.	Jonavos krašto samariečių bendrija	2008	8	12				1							
	Viešosios įstaigos														
1.	VŠĮ „Deko resto“	2009	6	5						3	3	2	3	5	5

... – Organizacija duomenų nepateikė.

Informaciją parengė
Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo projektų vadovas

Petras Vyšniauskas

**Jonavos rajono savivaldybės VVG teritorijoje esančių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų, įrašytų į kultūros vertybių registrą,
SĄRAŠAS**

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Unikalus objekto kodas</i>	<i>Pavadinimas</i>	<i>Adresas</i>	<i>Įregistravimo registre data</i>	<i>Kiti kodai</i>
<i>MEMORIALINĖS VIETOS</i>					
1.	2010	Akmuo su „Meškos“ ir „Veršiuko“ pėdomis	Jonavos r. Užsalių sen. Daukliūnų k.	2004–01–20	M268, AR225
2.	10848	Kalva. A. Kulviečio obeliskas	Jonavos r., Kulvos sen., Smečkių k.		IV250
3.	8924	Kryžius su skulptūromis	Jonavos r., Kulvos sen., Šmatų kapinės		DV926
4.	22692	Mūšio vieta	Jonavos r., Upninkų sen., Vareikių miškas	1997–11–12	I46
5.	22619	Mūšio vieta	Jonavos r., Upninkų sen., Upninkų k.	1997–12–30	I54
6.	12569	Paminklas	Jonavos r., Žeimių sen., Normainių k.		IP2532
<i>BAŽNYČIOS</i>					
7.	16020	Bažnyčia	Jonavos r., Žeimių mstl.		AtV1049
8.	1351	Dvi koplytėlės	Jonavos r. Žeimių mstl.		AtV352
<i>DVARŲ SODYBOS</i>					
9.	112	Barborlaukio buv. dvaro sodybos fragmentai	Jonavos r., Dumsių sen., Barborlaukio k.		IP235, LA413/963
10.	113	Beržų buv. dvaro sodybos fragmentai	Jonavos r., Šilų sen., Beržų k.		IP236, LA413/975
11.	114	Bukonių buv. dvaro sodybos fragmentai	Jonavos r., Bukonių sen., Bukonių k.		IP237 LA413/962
12.	118	Buv. palivarko sodyba	Jonavos r., Žeimių sen., Jagėlavos k.		IP241 LA413/965
13.	115	Daigučių (Aukštutinės Kulvos) buv. dvaro sodybos fragmentai	Jonavos r., Kulvos sen., Daigučių k.		IP238, LA413/970
14.	117	Drobiškių dvaro sodybos fragmentai	Jonavos r., Žeimių sen., Drobiškių k.	1992–03–27	IP240, LA413/964
15.	33009	Dvarininko namas	Jonavos r., Žeimių sen., Drobiškių k.	2009–08–27	
16.	33010	Svirnas	Jonavos r., Žeimių sen., Drobiškių k.	2009–08–27	
17.	2608	Buv. Skarulių dvaro liekanos (mūrinio statinio fragmentas)	Jonavos r., Ruklos sen., Jonalaukio k.		IP1561 LA413/961
18.	27065	Skarulių dvarvietė	Jonavos r., Ruklos sen., Jonalaukio k.	2003–04–24	A1684
19.	121	Lokėnėlių buv. dvaro sodybos fragmentai	Jonavos r., Šilų sen., Lokėnėlių k.		IP244 LA413/976
20.	122	Markutiškių buv. dvaro sodyba	Jonavos r., Šilų sen., Markutiškių k.		IP245 LA413/977
21.	123	Milagainių buv. dvaro sodyba	Jonavos r., Šilų sen., Milagainių k.		IP246 LA413/978
22.	124	Mitėniškių buv. dvaro	Jonavos r., Žeimių sen.,		IP247

		sodybos fragmentai	Mitėniškių k.		LA413/966
23.	125	Mykoliškių buv. dvaro sodybos fragmentai	Jonavos r., Kulvos sen., Mykoliškių k.		IP248 LA413/972
24.	126	Naujokų buv. palivarko sodybos fragmentai	Jonavos r., Žeimių sen., Naujokų k.		IP249 LA413/967
25.	127	Palankėsių buv. dvaro sodybos fragmentai	Jonavos r., Žeimių sen., Palankėsių k.		IP250 LA413/968
26.	129	Žeimių dvaro sodyba	Jonavos r., Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K AtV351/IP252 LA413/969
27.	25721	Arklidė	Jonavos r., Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K6
28.	25722	Bokštas	Jonavos r., Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K7
29.	25720	Kumetynas	Jonavos r., Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K5
30.	25719	Ledainė	Jonavos r., Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K4
31.	25724	Parkas	Jonavos r., Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K9
32.	25717	Rūmai	Jonavos r., Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K1
33.	25718	Svirnas	Jonavos r., Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K2
34.	25723	Vartai	Jonavos r., Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K8
<i>PILIAKALNIAI</i>					
35.	1999	Dubių piliakalnis, vadinamas Batarėja	Jonavos r., Upninkų sen., Dubių k.	1992–06–26	A281P, AR214
36.	23704	Gudžionių piliakalnis su gyvenvieta	Jonavos r., Šilų sen., Gudžionių k.	1997–05–05	A276KP
37.	1990	Piliakalnis	Jonavos r., Šilų sen., Gudžionių k.	1997–05–05	A276K1P
38.	23705	Gyvenvietė	Jonavos r., Šilų sen., Gudžionių k.	1997–05–05	A276K2P
39.	1991	Laukagalių piliakalnis, vad. Milžinų kalnu	Jonavos r., Šilų sen., Laukagalių k.	1992–06–26	A283P, AR206
40.	23706	Lokėnėlių piliakalnis su gyvenvieta	Jonavos r., Šilų sen., Lokėnėlių k.	1997–05–05	A277KP
41.	1992	Piliakalnis, vad. Žvalgakalniu	Jonavos r., Šilų sen., Lokėnėlių k.	1992–06–26	A277K1P AR207
42.	23707	Gyvenvietė	Jonavos r., Šilų sen., Lokėnėlių k.	1997–05–05	A277K2P
43.	21499	Mažųjų Žinėnų piliakalnis	Jonavos r., Kulvos sen., Mažųjų Žinėnų k.	1995–05–31	A38P, IP3034
44.	23708	Paberžės piliakalnis su gyvenvieta	Jonavos r., Šilų sen., Paberžės k.	1997–05–05	A284KP
45.	1994	Piliakalnis	Jonavos r., Šilų sen., Paberžės k.	1992–06–26	A284K1P
46.	23709	Gyvenvietė	Jonavos r., Šilų sen., Paberžės k.	1997–05–05	A284K2P
47.	2005	Padaigų piliakalnis, vad. Smailiakalniu	Jonavos r. Upninkų sen., Padaigų k.	1992–06–26	A272P, AR220
48.	23710	Piliakalnių piliakalnis su gyvenvieta	Jonavos r., Šilų sen., Piliakalnių k.	1997–12–31	A285KP
49.	2000	Piliakalnis, vad. Pilale	Jonavos r., Šilų sen., Piliakalnių k.	1992–06–26	A285K1P AR215
50.	23711	Gyvenvietė	Jonavos r., Šilų sen., Piliakalnių k.	1997–05–05	A285K2P
51.	23702	Tartoko piliakalnis su gyvenvieta	Jonavos r. Ruklos sen., Tartoko k.	1997–05–05	A275KP
52.	5027	Piliakalnis, vad. Kopyčkalniu	Jonavos r. Ruklos sen., Tartoko k.	1992–09–29	A275K1P
53.	23703	Gyvenvietė	Jonavos r. Ruklos sen.,	1997–05–05	A275K2P

			Tartoko k.		
54.	17158	Ruklos piliakalnis	Jonavos r. Ruklos mstl.	1997–12–31	A279, AR1893
55.	31198	Žeimių piliakalnis	Jonavos r., Žeimių mstl.	2007–05–21	
<i>STATINIAI, STOTYS, KOPLYTĖLĖS</i>					
56.	1350	Koplytėlė	Jonavos r. Žeimių mstl.	2001–03–20	G253K3, AtV350
57.	26179	Koplytėlė	Jonavos r. Žeimių sen., Normainių k.	2002–01–17	D81
58.	1349	Pašto stoties statinių kompleksas	Jonavos r., Užusalių sen., Turžėnų k.	1997–12–31	G132K, AtV349
59.	23521	Pastatas	Jonavos r., Užusalių sen., Turžėnų k.	1997–12–31	G132K1
60.	23522	Pastatas	Jonavos r., Užusalių sen., Turžėnų k.	1997–12–31	G132K2
61.	23523	Tvora su vartais	Jonavos r., Užusalių sen., Turžėnų k.	1997–12–31	G132K3
62.	10495	Rašytojo Petro Vaičiūno sodyba	Jonavos r., Šilų sen., Piliakalnių k.	1993–02–01	IR164
63.	32643	Klėtis	Piliakalnių k., Šilų sen., Jonavos r.	2009–02–12	
64.	32642	Namas	Piliakalnių k., Šilų sen., Jonavos r.	2009–02–12	
<i>KAPINYNAI, PILKAPIAI, SENKAPIAI, SENOVĖS GYVENVIETĖS</i>					
65.	27064	Bartonių kapinynas	Jonavos r., Dumsių sen., Bartonių k.	2003–04–24	A1682
66.	2004	Dagilionių pilkapynas	Jonavos r., Upninkų sen., Dagilionių k.	1992–06–26	A268P, AR219
67.	16183	Kapinynas II	Jonavos r., Kulvos sen., Skrebinų k.	1997–12–31	A287 AV2014
68.	5895	Keižonių kapinynas	Keižonių k., Upninkų sen., Jonavos r.	1997–12–31	A278 AV170
69.	2833	Kunigiškių senovės gyvenvietė	Jonavos r., Upninkų sen., Kunigiškių k.	2002–07–24	A1648, IP84, LA413/973
70.	1996	Laikiškių kapinynas	Jonavos r., Kulvos sen., Laikiškių k.	1992–06–26	A1841 AR211
71.	5885	Pabartonių, Kurmagalos kapinynas, vad. Prancūzų kapais	Jonavos r., Kulvos sen., Žemutinė Kurmagala	1992–10–26	A288P AV160
72.	17159	Padaigų pilkapynas II	Jonavos r., Upninkų sen., Padaigų k.	1994–02–08	A273P AR1894
73.	17160	Padaigų pilkapynas II	Jonavos r., Upninkų sen., Padaigų k.	1994–02–08	A274P AR1895
74.	16182	Pilkapiai	Jonavos r., Ruklos sen, Tartoko k.		AV2013
75.	16278	Pilkapynas II (Dagilionių)	Jonavos r., Upninkų sen., Vareikių k.	1993–06–16	A269 AR1620
76.	5898	Senkapis	Jonavos r., Upninkų sen., Vanagiškių k.		AV173
77.	1998	Skrebinų kapinynas, vad. Liepkalniu	Jonavos r., Kulvos sen., Skrebinų k.	1997–12–31	A286 AR213
78.	21500	Smičkių senovės gyvenvietė	Jonavos r., Kulvos sen., Smičkių k.	2003–04–24	A1683 IP3035
79.	27735	Užupių pilkapynas II	Jonavos r., Upninkų sen., Užupių k.	2003–12–10	A1806
80.	2002	Užupių pilkapynas, vad.	Jonavos r., Upninkų	1992–06–26	A280P

		Švedų kapais	sen., Užupių k.		AR217
81.	2001	Užupių senovės gynybinis įtvirtinimas, vad. Šančiais	Jonavos r., Upninkų sen., Užupių k.	1997–12–31	A282 AR216
82.	2008	Vanagiškio pilkapynas, vad. Kapušila	Jonavos r., Upninkų sen., Vanagiškių k.	1992–06–26	A271P AR223
83.	2009	Vareikių pilkapynas, vad. Kapčiais	Jonavos r., Upninkų sen., Vareikių k.	1992–06–26	A270P AR224
<i>LAIDOJIMO VIETOS</i>					
84.	20575	II pasaulinio karo vokiečių karių kapinės	Jonavos r., Šilų sen., Pupkulių k.		LA319
85.	10849	Kapas ir paminklas	Jonavos r., Užusalių sen.		IV251
86.	24596	Lietuvos kario Andriaus Jakaičio kapas	Jonavos r., Žeimių mstl.	1998–12–30	L910
87.	24595	Lietuvos karių kapai	Jonavos r., Žeimių mstl.	1998–12–30	L909P
88.	22691	Lietuvos partizanų kapas	Jonavos r., Upninkų sen., Upninkų k.	1997–11–12	L421
89.	24592	P. Pagirsko kapas	Jonavos r., Žeimių sen., Barsukynės k.	1998–12–30	L906

Šaltinis: <http://kvr.kpd.lt/heritage/>